

Arhimandrit
TEOFIL PĂRĂIAN

BUCURIILE CREDINȚEI

Editura Mitropoliei Olteniei

**Arhimandritul
TEOFIL PĂRĂIAN**

BUCURIILE CREDINȚEI

**Tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului Părinte Teofan,
Mitropolitul Olteniei**

**Editura Mitropoliei Olteniei
Craiova, 2004**

PREFAȚĂ

Cartea de față este alcătuită din cuvântări pe care le-am ținut în două tabere studențești. Cuvântările au fost ținute în vara trecută, în luna iulie. Mai întâi, la mănăstirea Subpiatră, pentru studente, iar după aceea la mănăstirea Oașa, pentru studenți. Cuvântările ținute la mănăstirea Subpiatră, pentru studente și pentru viețuitoarele din mănăstire, le-am pus sub genericul "Bucuriile credinței", iar pe cele ținute la mănăstirea Oașa, pentru studenți și pentru viețuitorii din mănăstire, le-am pus sub genericul "Credință și iubire". Am luat ca titlu al cărții de față genericul de la mănăstirea Subpiatră, anume: "Bucuriile credinței". Am fost mulțumit de cuvântările pe care le-am ținut și m-am gândit că ar fi bine ca ele să fie cuprinse într-o carte, spre folosul cititorilor. Cu ajutorul lui Dumnezeu, cartea de față s-a realizat din cuvântările ținute de mine și înregistrate pe casete, care apoi au fost luate de pe casete și scrise și după aceea tipărite.

Credința noastră este o credință despovărătoare, deci o credință mântuitoare și este izvor de bucurie și de nădejde. Cine are credință în Mântuitorul nostru Iisus Hristos, cine crede în Evanghelie, acela are roadele credinței, adică nădejde, iubire, bucurie, pace, liniște sufletească, merge pe calea fericirii. Credința este o valoare care aduce alte valori. Credința este izvor de mulțumire sufletească. De aceea am pus-o în atenția ascultătorilor și de aceea, prin cartea de față, o pun în atenția cititorilor. Precum ascultătorii s-au bucurat de ceea ce le-am oferit prin viu grai, așa sper să se bucure și cititorii prin ceea ce le ofer în cartea de față. Credința în Dumnezeu este o valoare inestimabilă. Nu se poate spune ce valoare are credința. Putem doar să ne folosim de cuvinte ale părinților duhovnicești, care au consemnat adevăruri precum: "credința neclintită este un turn întărit și Hristos se face toate celui ce crede" (Sfântul Marcu Ascetul), sau "comorile credinței sunt mai mari decât toate comorile cerului și ale pământului", cum afirmă Sfântul Isaac Sirul. Așadar, cine are credință, are mai mult decât îi poate oferi lumea aceasta, cu toate succesele ei. Dacă Hristos se face toate celui ce crede, înseamnă că Domnul nostru Iisus Hristos, care se sălășluiește în inimile credincioșilor prin credință, este totul în toate și aceasta nu numai după viața aceasta pământească, ci chiar din această viață. Îl ai pe Hristos, ai totul. Ai și bucurie, ai și

nădejde, ai și mulțumire și tot ce îți dorești din ceea ce poate oferi Dumnezeu omului.

Cu astfel de gânduri, ofer cartea aceasta tuturor celor ce își vor lua osteneala să o citească și nu numai să o citească, ci chiar să o studieze și să o aprofundeze. Recomand această carte și dau slavă lui Dumnezeu că s-a ajuns la realizarea ei.

La realizarea acestei cărți, în forma ei de carte, m-a ajutat Înalt Prea Sfințitul Teofan, arhiepiscop al Craiovei și mitropolit al Olteniei, care a binevoit să cuprindă această carte în planul editorial. Ofer mulțumirile mele și recunoștința mea Înalt Prea Sfinției Sale și sper să fie această carte și spre bucuria Înalt Prea Sfințitului. M-a ajutat la cartea aceasta, tot în înțelesul de realizare a ei în formă de carte, și prietenul meu, consilierul economic al Arhiepiscopiei Craiovei, care a insistat ca această carte să fie realizată acolo unde își desfășoară el activitatea. Îi ofer și consilierului Marcel Glăvan cuvenitele mulțumiri și recunoștința mea cea după putere.

"Când binevoiește Dumnezeu să se îplinească un lucru, scria Sfântul Marcu Ascetul, toată făptura ajută să se îplinească". Cred că bunul Dumnezeu a binecuvântat această carte. Cred că bunul Dumnezeu, cu darul și cu iubirea lui de oameni, a rânduit cele de trebuință ca aceste cuvântări, pe care le-am ținut eu într-un cerc restrâns, să ajungă la cititorii acestei cărți, care desigur că sunt mult mai mulți decât cei care au ascultat cuvântările cuprinse în carte.

Cartea de față oferă gândurile cuprinse în ea și celor care le-au ascultat și poate că în bună parte le-au și uitat și de ele se vor putea bucura deodată și studentele care au ascultat cuvântările mele cu genericul "Bucuriile credinței" și studenții care au ascultat doar cuvântările de sub genericul "Credință și iubire". În felul acesta, cartea sper să fie luminătoare pentru toți cei care caută lumina lui Hristos, care luminează tuturor. Doresc din toată inima ca cei ce vor citi cartea de față, cuvântările cuprinse în ea, să aibă bucurie și iubire, care sunt temeiuri de fericire.

Harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh să fie cu noi cu toți, de acum și până în veac!

Fie numele Domnului binecuvântat, de acum și până în veac!

Arhimandrit Teofil Părăian,
Mănăstirea Brâncoveanu,
Sâmbăta de Sus

PARTEA ÎNTÂI

BUCURIILE CREDINȚEI

CUVÂNT INTRODUCTIV

MAICA DOMNULUI – MAICA BUCURIEI

Prea Cuvioasă maică stareță, cinstiți părinți, cinstite maici și surori, iubiți credincioși,

Cred că știți cu toții de ce sunt eu aici. Cei de la mănăstire știu că nu am venit la mănăstire ca să rămân la mănăstire, ci am venit la mănăstire pentru că am avut altă treabă. Adică, am venit pentru că s-a organizat aici o tabără de studente, cu prezența mea. Am fost de mai multe ori și am venit cu bucurie. De fapt, am venit la toți cei care sunt aici, în înțelesul că am venit la oameni cunoscuți, am venit la oameni pe care îi port în mine. Și aş putea zice că mănăstirea aceasta de la Sub Piatră nu este numai la Sub Piatră sau nu este numai sub piatră, ci este și în inima mea. O păstrez cu bucurie, împreună cu viețuitoarele care sunt aici, pe care le cunosc, așa că mănăstirea este și aici, și în mine. Când te duci într-un loc, mai ales la o mănăstire, chiar și după ce pleci rămâi și duci mănăstirea cu tine. Așa că am venit undeva unde am mai fost, am venit undeva de unde nu am plecat de tot. Am venit cu ceea ce port în suflet, să vedem dacă se potrivește cu ceea ce este în realitate. Deci, am venit într-o tabără. Am înțeles că nu prea este reprezentată numeric tabăra. Poate vor mai veni între timp. Oricum, eu îmi fac datoria ca și când ar fi mulți și mi-am propus ca pentru anul acesta să am ca generic "Bucuriile credinței". Așadar, în zilele următoare va fi vorba, în general, de credință, va fi vorba de bucurie, va fi vorba de credința care aduce bucurie, de bucuriile care pornesc din credință. Deseară va fi vorba despre ceva în legătură cu credința și cu bucuria și apoi la fel va fi în toate zilele, până vineri dimineața, iar vineri dimineața, cu ajutorul lui Dumnezeu, voi pleca de unde am venit. De ce? Pentru că locul meu nu este aici. Și chiar dacă aş vrea să stau aici, cei de aici ar trebui să-mi spună clar: nu ți-e locul aici! Du-te de unde ai venit! Du-te unde îți este locul! Du-te unde te știe Biserica! Du-te unde te-a așezat Dumnezeu! Du-te la rosturile tale! Du-te unde ai stat 51 de

ani! Du-te și vezi-ți de treabă acolo unde știi că te-a așezat Dumnezeu, unde știi că te-a așezat Biserica, unde știi că te caută oamenii, unde știi că vin cei care vor să se întâlnească cu tine! Du-te acolo! Și bineînțeles că ar avea dreptate. Dar eu nu o să mă expun la acest lucru, ci mă duc eu singur, pentru că am venit cu program. Am dorit să sosesc aici aseară, am sosit. Am venit să stau zilele acestea, voi sta, cu ajutorul lui Dumnezeu. Vineri mi se împlinește programul pentru care am venit și mă duc la rosturile mele. Să știți că pentru mine, personal, nu există nici o mănăstire de măsura mănăstirii unde trăiesc eu. Nu este o mănăstire deosebită, o mănăstire cu care să mă pot lăuda, o mănăstire cum n-ar mai fi alta mai bună în țară și în străinătate. Nu este așa. Cum este mănăstirea unde mi-am petrecut 51 de ani de viață? Este mănăstirea mea. Este mănăstirea unde m-a așezat Dumnezeu, este mănăstirea unde mă știe Biserica, este mănăstirea unde am primit toate darurile pe care mi le-a dat călugăria. Eu i-am dat Bisericii și lui Dumnezeu viața mea, ființa mea, de la început, cu tot ce am avut când m-am așezat la mănăstire. Ce am avut? Nu am avut prea multe. Am mai adăugat multe de când m-am așezat la mănăstire. Când m-am dus la mănăstire, aveam cunoștințe teologice pentru că făcusem Teologia, aveam cunoștințe laice pentru că făcusem liceul, aveam cunoștințe de specialitate pentru că făcusem o școală specială și, cu toate acestea și cu mine însumi, cu tot ce-am purtat în suflet, m-am dus la mănăstire. Eu zic că cineva care se așează la o mănăstire, este ales de Dumnezeu. Și nu numai că este ales de Dumnezeu, ci și el L-a ales pe Dumnezeu, pentru că omul poate să ducă și o altfel de viață decât viața care se desfășoară într-o mănăstire. Poate să ducă și o viață obișnuită, viața comună. Dar dacă el își alege viața de mănăstire, și Dumnezeu îl alege pentru viața de mănăstire. Știți că în Sfânta Evanghelie de la Ioan sunt cuprinse și cuvintele Domnului Hristos: "Nu voi M-ați ales pe Mine, ci Eu v-am ales pe voi" (Ioan 15, 16). Ne-a ales Dumnezeu să fim în viață de mănăstire și să trăim aici, pe pământ, pe cât putem ca în cer și să anticipăm împărăția lui Dumnezeu aici pe pământ, să fim undeva între cer și pământ, mai aproape de cer decât de pământ. Ne-a ales Dumnezeu și noi L-am ales pe Dumnezeu și suntem fiecare unde zicem noi că ne-a așezat Dumnezeu. Și de unde m-a așezat Dumnezeu, de la mănăstirea de la Sâmbăta –

mănăstirea zidită de un sfânt, Sfântul Constantin Brâncoveanu –, iată, am venit aici. Am venit cu rostul meu, am venit pentru că am fost chemat, am venit pentru că am știut că sunt dorit, am venit pentru că am crezut că pot să fiu de folos și aici.

Mitropolitul care a restaurat mănăstirea de la Sâmbăta, mitropolitul Nicolae Bălan, a dorit ca mănăstirea de la Sâmbăta să fie o mănăstire misionară, adică a dorit ca cei care se încadrează în mănăstirea de la Sâmbăta să fie absolvenți de Teologie și din asta înțelegem că mitropolitul Nicolae Bălan a avut încredințarea că viața de mănăstire, că monahismul este ceva de excepție, nu este ceva obișnuit, așa încât toți neisprăviții, toți neputincioșii, toți care nu pot să se realizeze în altă parte, gata, hai la mănăstire, că acolo este de mine. Nu este așa! Mitropolitul a înțeles că mănăstirea trebuie să fie un loc mai presus de lume și a dorit să aibă oameni cu pregătire teologică, care apoi să poată face față la niște situații pe care le prezintă Biserica, să poată face misiune, să poată îndruma pe alții. Și eu am avut aceste calități pe care le cerea mitropolitul Nicolae Bălan. Să știți că aici, în Ardeal, nu prea se făceau oamenii călugări. Acum a început să fie o modă, așa, că "hai să ne facem călugări!". Bineînțeles că unii se fac călugări nu ca să rămână călugări, mai ales bărbații, ci să fie mai mult decât călugări, până la urmă: să ajungă episcopi, să ajungă mitropoliți, să ajungă ce or putea ajunge. Bineînțeles că, gândită în felul acesta, călugăria este ca o trambulină, așa, că "hai să sar de aici undeva unde îmi este mai bine". La mine nu așa s-a pus problema. Eu, când m-am dus la mănăstire – Dumnezeu să-i odihnească pe cei de atunci, că nu mai sunt – mi-am dorit două lucruri: să fiu călugăr și numai călugăr, nu și altceva, și mi-am dorit să nu am salariu. Nu mi s-au îndeplinit dorințele acestea. Am fost făcut călugăr în 1953, când m-am așezat la mănăstire, în anul acela, și am pornit așa. Eu, de fapt, în copilăria mea și în tinerețea mea, mi-am dorit foarte mult să ajung preot. Pe când eram elev de liceu, în clasa a zecea cum ar fi acum, m-am prezentat la mitropolitul Nicolae Bălan cu dorința de a ajunge preot. Bineînțeles că mitropolitul mi-a spus vorbă hotărâtă: "Preot nu te poți face!". Gata, am luat aminte. Este adevărat că eu am gândit: "dar dacă, cumva, poate mă voi face?". Și, după aceea, m-am dus din nou la mitropolit și iarăși mi-a spus mitropolitul: "Preot nu te poți face! Îți dau aprobarea să faci Teologia, dar preot nu te

poți face". Și am acceptat să fac Teologia fără să mă pot face preot. Am terminat Teologia în 1952. Mitropolitul a fost bun cu mine. Se vede că l-a îndemnat Dumnezeu să fie bun cu mine, pentru că nu era bun chiar cu toți. Și a acceptat situația aceasta, să fac Teologia. Când am terminat Teologia, a zis mitropolitul: "Cu ce scop ai făcut Teologia?". Dar ar fi putut să mă întrebe de la început și nu m-a întrebat. Știa că mi-a spus că preot nu mă pot face și atunci, la sfârșit, m-a întrebat: "Cu ce scop ai făcut Teologia?". Și bineînțeles că nu am putut să răspund: "Știi ceva, eu m-am gândit că poate că dacă fac Teologia, tot ajung eu cândva preot". Nu am zis așa, pentru că ar fi zis mitropolitul: "Să știi că ai făcut-o degeaba". Atunci eu am zis: "Am făcut Teologia gândindu-mă să-mi câștig un suport moral pentru viață, adică să mă temeinicesc cumva în gânduri bune și convingeri religioase". Și m-a întrebat mitropolitul: "Bine, și ai ajuns la asta?". Și eu am zis: "Cred că da". Dar să știi că nu era chiar așa, căci după ce am făcut Teologia, am fost mai necredincios decât atunci când am început-o. Cum s-a putut ajunge la asta? Cred că și cu alții s-a întâmplat la fel și se întâmplă la fel. Adică, eu niciodată nu m-am gândit la niște probleme pe care le pune critica biblică, critica Vechiului Testament, critica Noului Testament: că Evanghelia de la Ioan n-ar fi scrisă de Sfântul Apostol Ioan, că epistolele pastorale n-ar fi scrise de Sfântul Apostol Pavel, că Epistola către Evrei sigur nu este scrisă de Sfântul Apostol Pavel. Când am auzit de acestea, m-a luat groaza. Dar am făcut, totuși, carte și până la urmă toate acestea își pun pecetea, pentru că așa este viața făcută, tot ce intră în suflet lucrează în suflet și nu știi unde ajungi, până la urmă. Când am terminat Teologia, nu am mai crezut cum crezusem când am intrat. Bineînțeles că m-am reabilitat, cu vremea, dar, totuși, am trecut printr-o criză sufletească. Bineînțeles că eu, ca unul care am trecut printr-o criză sufletească, le spun celor care vor să facă Teologia că Teologia nu duce întotdeauna unde ar trebui să ducă.

În 1942 am vorbit la noi la mănăstire cu părintele Arsenie Boca și părintele mi-a spus să zic „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!"; și am zis. Asta este ceea ce am învățat de la părintele Arsenie și eu cred că părintele Arsenie este, într-un fel, ctitor al vieții mele. Urma să merg la școală și părintele Arsenie mi-a spus o vorbă pe care eu

atunci nu am înțeles-o destul de bine și poate că nu am înțeles-o nici după aceea. Mi-a zis: "Școala nu te duce la mântuire". La mine nu s-a putut pune problema aceasta, că mă duce sau nu mă duce la mântuire, trebuia să fac școală. De ce? Pentru că nici eu nu eram de acord să nu fac școală și nici părinții mei nu ar fi fost de acord. Părinții mei au fost țărani plugari, oameni cu mâini bătătorite, muncitori, care știau de biserică, unde mergeau în fiecare duminică și se rugau cât se rugau. Ei m-au trimis la școală fiindcă și-au dat seama că, fără vedere fiind eu, ei nu mă pot ajuta cât mă poate ajuta o școală anume pentru copii fără vedere. Bineînțeles că a fost un sacrificiu pentru ei, o jertfă, pentru mama în special, care se gândea la mine, care știa că sunt departe, care plângea că nu sunt cu ei, și cu toate acestea, au făcut acest lucru bun, m-au dat la școală. În această situație, nu am putut zice că nu voi merge la școală, că eu mă țin de ce îmi spune părintele Arsenie. De altfel, să știi că eu nu l-am ascultat pe părintele chiar în toate. Pe lângă rugăciunea de toată vremea, părintele mi-a mai pus în vedere un lucru pe care nu l-am ținut. Și anume, a zis părintele să fac în fiecare zi o sută de mătânii. La început, nu am făcut pentru că m-am dus la școală și acolo nu aveam unde să fac mătâniile, cele o sută de mătânii pe care a zis părintele să le fac. De fapt, părintele, când mi-a spus de asta, să fac o sută de mătânii, a zis că asta îmi folosește pentru sănătate, pentru plămâni. Fiind eu într-o situație specială, bineînțeles că nu m-am putut încadra în munca părinților mei, în munca fraților mei și atunci părintele, știind lucrul acesta, a zis că ar fi bine să fac totuși un fel de sport duhovnicesc, să fac în fiecare zi o sută de mătânii. Și a pus mâna pe pieptul meu și a zis că este de folos pentru sănătate, pentru plămâni. Eu nu am făcut. Și nu am făcut din comoditate. Nu am făcut și din lipsa posibilității de a le face, fiindcă, dacă m-am dus la școală, nu aveam unde. Unde să fac eu mătâniile? În dormitor erau și alții, în altă încăpere nu aveam unde și, până la urmă, tot este mai bine să nu faci decât să faci. Și am renunțat la ele, dar nu am renunțat la școală. Părintele a zis că școala nu mă duce la mântuire. Mă rog, eu am zis: "că mă duce, că nu mă duce la mântuire, eu, dragă, trebuie să fac școală". Și să știi că îmi pare foarte, foarte bine că am făcut școală. Așa cum a fost școala, cu devierile câte mi le-a adus în suflet, totuși a fost o treabă bună.

Și, după ce am făcut școala și am devenit absolvent de Teologie, mitropolitul aștepta să merg la Sâmbăta. Am fost de acord să merg la Sâmbăta. De fapt, nu mi-a propus el lucrul acesta. Dar de unde am știut că așteaptă? Pentru că, atunci când i-am spus că m-am hotărât să merg la mănăstire, a zis: "Am așteptat hotărârea aceasta". Dar m-a întrebat, atunci când am terminat Teologia, "De ce nu vrei să mergi la Sâmbăta?". Și eu am zis: "Pentru că nu sunt hotărât". Vorbă hotărâtă. Nu sunt hotărât, nu mă duc! Și a rânduit Dumnezeu, până la urmă, de m-am hotărât. Dar nu pentru că a vrut mitropolitul m-am hotărât, ci pentru că a fost o împrejurare care o favorizat lucrul acesta. Și m-am dus la Sâmbăta. I-am spus mitropolitului: "Vreau să merg la mănăstire!" și a zis: "Bine. Am așteptat hotărârea aceasta". Am zis: "Trimiteți-mă la o mănăstire oarecare" și el a zis "Nu am unde te trimite, decât la Sâmbăta". Mie mi-a părut bine că nu avea unde să mă trimită decât la Sâmbăta. Și m-am dus la Sâmbăta. Și a fost tare bine. Să știți că eu, acum, la sfârșitul vieții mele – pentru că acum sunt aproape de sfârșit, Dumnezeu știe când va fi sfârșitul, dar când ai ajuns bătrân știi sigur ce urmează – spun că, în toată lumea aceasta, cred eu că nu era o mănăstire mai potrivită pentru mine decât mănăstirea de la Sâmbăta. Acolo am învățat foarte multe lucruri importante pe care nu le-am învățat înainte de a merge la mănăstire. Am învățat din Filocalie, din Pateric. Era de circulație pe atunci Filocalia și mai ales la Sâmbăta, pentru că părintele Arsenie a contribuit la apariția Filocaliei, scriind după dictarea părintelui Stăniloae. Era o atmosferă prielnică pentru Filocalie. A fost tare bine că m-am dus la Sâmbăta și nu m-am dus în altă mănăstire. Oricare mănăstire din lumea aceasta, cred că nu era mai potrivită pentru mine decât a fost mănăstirea de la Sâmbăta.

Și, când m-am dus la mănăstire, m-am gândit așa: "dacă aici, în mănăstirea asta, numai unul din câți viețuitori sunt în mănăstire și câți vor mai fi, numai unul poate să fie călugăr bun, vreau să fiu eu călugărul acela bun". Și m-am silit pentru treaba aceasta așa cum m-am priceput, cum a fost, cum m-am gândit eu că trebuie să fie un călugăr bun. Și mi-a ajutat Dumnezeu de am ieșit cumva la suprafață foarte bine. Îmi pare tare, tare bine că a fost așa. Am văzut puterea lui Dumnezeu. De altfel, părintele, când mi-a spus să zic "Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe

mine, păcătosul!", sigur s-a gândit că asta îmi va fi de folos. Și mi-a fost de folos. Mai întâi de toate, s-au răscolit toate relele din mine cu care am venit în lumea aceasta și cele pe care le-am mai adăugat și, până la urmă, s-a ajuns și la o limpezire și mulțumim lui Dumnezeu de limpezimea la care s-a ajuns. Eu cred că tot ce s-a întâmplat cu mine spre bine își are temelia în mila lui Dumnezeu, pe care am chemat-o când am zis "Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!". După o vreme, a murit mitropolitul care a zis că nu mă pot face preot. A venit un alt mitropolit după el, care a stat puțin la Sibiu. A plecat și el. Și a venit mitropolit la Sibiu episcopul de la Cluj, Nicolae Colan, care, vreme de 21 de ani, din 1936 până în 1957, a fost episcop la Cluj. Când a venit la Sâmbăta, a dat de mine acolo. Mitropolitul a fost foarte binevoitor față de mine; părinții îmi dădeau rând la predică, iar mitropolitului îi plăcea cum predicam și s-a gândit să mă facă diacon. Asta a fost în 1960. Erau și împotriviri. Era și un părinte acolo, care era stareț atunci, și nu era de acord cu acest lucru. Ar fi vrut să-l deruteze pe mitropolit de la gândul acesta, dar nu a putut. Mitropolitul a zis că mă face diacon și că nu mă ține mult diacon, ci o să mă facă preot, ca să fiu duhovnic. Am fost de acord. Și, până la urmă, nu s-a putut decât să mă facă diacon, pentru că el, după aceea, la scurtă vreme, s-a îmbolnăvit și nu s-a mai făcut bine. Până la moarte a stat în suferință, în boală. A murit în 1967 și pe mine m-a lăsat diacon. Deja aveam 7 ani de diaconie. După el, a venit mitropolitul Nicolae Mladin. Mi-a propus hirotonia în preot. Nu am fost de acord. Dar, de fapt, nu că nu aș fi vrut eu să fiu preot, dar nu aș fi vrut să începă mitropolitul cu acte de autoritate, ca să nu zică cineva că nu a început bine mitropolitul, că nu trebuia să facă treaba aceasta. I-am spus mitropolitului că mă simt bine diacon – și am avut dreptate, nu am spus minciuni – și că aș rămâne, încă, diacon. Și apoi, am rămas diacon 23 de ani. Și abia în 1983, mitropolitul care este acum la Sibiu m-a hirotonit preot. În 1988 m-a hirotesit arhimandrit. Eu cred că ați putut citi lucrurile acestea, pe care le-am expus într-o carte ce am realizat-o dintr-un interviu în care am răspuns întrebărilor puse de mitropolitul de acum. Cartea a apărut anul trecut și se numește "Cine sunt eu, ce spun eu despre

mine?"¹. În sfârșit, aceasta este situația. Cu mătăniile a rămas așa, că părintele Serafim, care mi-a fost duhovnic, a fost de acord să nu fac mătăanii și să zică "Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!" fără mătăanii, dacă nu mă pot concentra, fiindcă eu i-am zis că nu mă pot concentra. Acum, nu aș vrea să îi bag vină părintelui Serafim, dar într-un fel cred că a și avut o oarecare vină, pentru că el, după părerea mea, trebuia să zică: "Mă, ori îți place, ori nu-ți place, tu trebuie să faci o sută de mătăanii pe zi". Și, dacă zicea așa, le făceam și era foarte bine. Dacă a zis că se poate și fără să le fac, nu am mai ținut seama de îndrumarea părintelui Arsenie și am rămas fără mătăanii; și mă gândesc că poate le prinde bine celor care vin la mine la spovedit, că eu niciodată nu le spun să facă mătăanii. Și au trecut anii, am început să lucrez, să scriu articole la "Telegraful român" (sper să apară curând o carte cu articolele din "Telegraful român", care va fi intitulată "Gânduri de altădată pentru atunci, pentru acum și pentru totdeauna"). Am scris până acum șaptesprezece cărți. Zice cineva că aș mai putea adăuga și a optsprezecea, pentru că a apărut un extras despre fericiți, dar eu cred că este prea mică pentru ca s-o mai număr. Să apară una mai mare și atunci o să-i spun a optsprezecea. Vedem noi ce o să fie².

După schimbările din 1989, am început să merg prin țară, am fost în mai mult de 80 de orașe, pe la tabere, pe la conferințe. Toate acestea s-au adăugat la mine, așa că acum sunt ceea ce am devenit de-a lungul anilor și bătrânețea este rezumatul vieții. Toate cărțile mele sunt scrise la bătrânețe și acest lucru este un mare avantaj. De ce? Pentru că, dacă ajungi la bătrânețe, ți se conturează niște concluzii și concluziile care se conturează sunt sigure, adică au o temelie, nu așa, că scrii la tinerețe într-un fel și la bătrânețe scrii altfel, că îți dai tu seama că totuși la tinerețe nu ai avut destulă experiență, că nu ai avut destulă învățătură, că nu ai avut niște concluzii întemeiate. Și acum, iată-mă aici cu toate ale mele, cu tot

ce am adăugat, cu tot ce am gândit, cu tot rezumatul vieții mele, ca să vă spun anumite lucruri pe care poate le-ați putea găsi și prin cărțile mele, le-ați putea găsi și în altă parte și poate că nu se potrivesc de fiecare dată cu tot ce au spus alții, pentru că fiecare om se reflectă pe sine însuși cu concluziile lui, cu experiența lui, cu constatările lui, cu acumulările lui pe care le prezintă în fața oamenilor, în fața celor care citesc, dacă a scris ceva, și este mare deosebire. Constat eu însumi că este mare deosebire. Eu am un fel de a fi, un fel de a gândi, un specific pe care nu l-am găsit la nimeni și poate că este foarte bine așa. De ce spun că e foarte bine așa? Pentru că am învățat dintr-o carte de engleză – dintr-o prezentare – despre cineva care spunea că "Uite, în gara aceasta sunt patru ceasuri și fiecare ceas arată altfel", diferență de minute, bineînțeles. Și, spunându-i cuiva acest lucru, acela i-a răspuns: "Este foarte bine, că dacă ar fi la fel, ar ajunge un ceas, nu ar trebui să fie patru". Cam așa este și cu gândirea noastră. Altfel gândește părintele Arsenie Papacioc, altfel gândește părintele Cleopa, altfel gândește altul și altul, decât gândesc eu. Bineînțeles că eu nu mă pot desființa pe mine însumi, să zică că trebuie să gândesc ca părintele Cleopa, că trebuie să gândesc ca părintele Arsenie Papacioc, că numai așa este bine. Nu este adevărat! Când era părintele Serafim la noi la mănăstire, Dumnezeu să-l odihnească, uneori nu ne potriveam într-o anumită chestiune și eu zicem: "Părinte, dacă ne-am potrivi, ar fi aici doi *Serafimi* și dacă nu ne potrivim, sunt doi, adică un *Serafim* și un *Teofil*. Ce vrei să fie, doi *Serafimi*, sau un *Teofil* și un *Serafim*? Și asta este realitatea, adică fiecare gândim cum gândim, bineînțeles că ne ținem totuși de o rânduială, de o direcție, dar sunt niște lucruri pe care poate le vedem altfel.

Și acum, îmi vine în minte o situație care s-a întâmplat acum, de curând. A venit cineva la mine și mi-a spus că a început viața mănăstirească într-o anumită mănăstire, cineva care a făcut pictură. Și, dacă s-a dus la mănăstire, a pus-o la niște lucruri pe care ea nu le-ar fi făcut acasă, fiind de la oraș. Și dacă a pus-o la pictură, s-au împotrivit cele de la mănăstire: "Ce, la pictură? Asta trebuia să treacă prin ascultări și apoi să ajungă la pictură". Este ca și cum ar fi zis oamenii din vremea Sfântului Apostol Pavel că trebuie să treci prin legea lui Moise și numai după aceea ajungi la creștinism.

¹ Arhimandrit Teofil Părăian, *Cine sunt eu, ce spun eu despre mine*, Sibiu, 2003.

² La finele anului 2004, a apărut, la Editura Agaton din Făgăraș, cartea Părintelui Teofil, *Credința lucrătoare prin iubire: predici la duminică de peste an*. În același timp, la Editura Negru Vodă din Făgăraș, a apărut cartea *Revărsări de gând în zi de duminică*, ce cuprinde, într-o altă ediție, același conținut ca și cea menționată anterior.

Or, Sfântul Apostol Pavel zicea că nu este adevărat, cine vrea să ajungă la Hristos nu mai trebuie să treacă prin legea lui Moise, ci dintr-o dată la Hristos, pentru că în Hristos le avem pe toate. Ea face poezii extraordinar de frumoase. Este o fată talentată. A venit cu niște poezii la mine și i-am dat casete să-mi înregistreze toate poeziile pe care le-a făcut ea, câte le are. De ce? Pentru că vreau să le studiez și vreau să le recomand, eventual, pentru a fi publicate. Și duhovnicul i-a spus: "Ce poezii?! Ia să zici tu *Tatăl nostru*. Asta este poezia ta". Nu sunt de acord cu treaba asta! De ce nu sunt de acord? Pentru că dacă omul are un talent... la să-l pun eu acum pe duhovnicul acela care zice că poezia lui este *Tatăl nostru*, să facă niște poezii. Poate să le facă? Nu poate să le facă! Și atunci, de ce să nu lase pe cine poate să le facă, să le facă, să încurajeze un talent pe care fata respectivă îl are, să scrie poezii pe care duhovnicul nu le poate scrie? Și atunci, iată, doi oameni care sunt slujitori ai lui Dumnezeu, unul care zice "Nu, nici o poezie!" și unul care zice "Cât mai multe poezii! Scrie cât poți scrie! Nu te lăsa! Dacă îți vine inspirație să scrii, scrie!". Uite-așa este viața, fiecare cu specificul lui, fiecare cu stilul lui. Și să știți că eu sunt foarte bucuros de aceasta, că mi-a dat Dumnezeu largimea aceasta. Dacă venea la mine, îi spuneam de la început: "Dragă, cât mai mult, scrie cât mai mult, că uite ce frumoase sunt și așa ceva nu pot face nici eu, nu poate face nici altcineva. Fă tu ce nu putem face noi, dacă ți-a dat ție Dumnezeu darul acesta... Zi și *Tatăl nostru*, că toți trebuie să zicem, dar nu că, gata, de acum în acolo nu mai scrii nici o poezie. Îmi pare bine că nu i-a venit în cap să-i ia poeziile și să i le bage în foc, ca să-i doboare mândria, cum s-ar zice. Iată, iubii credincioși, niște lucruri pe care este bine să la avem în vedere și pe care e bine să le vedem așa cum sunt ele sau așa cum ni se pare nouă că trebuie să fie. Pe mine m-au ajutat mai mulți oameni în viața aceasta, dar oameni echilibrați, cu judecată. Eu am spus de atâtea ori că, atunci când m-am dus la mănăstire, dacă mă puna cineva să bat butucul cum l-a bătut părintele Cleopa, nu mă mai vedeau pe acolo. Nu, nici poveste! De ce să bat butucul? "Păi, ca să-ți tai voia!" Nu am nevoie să-mi tai voia în acest fel. Înțeleg să-mi tai voia când am o voie care nu este bună și care trebuie înfrântă ca să fie voia cea bună, dar nu așa, numai că: "hai să ne jucăm, hai, bate butucul, hai, nu mânca, hai, trăneste-te pe jos, hai, dă-te peste cap". Noi trebuie

să fim mulțumiți cu oameni echilibrați – și mai ales cu oameni echilibrați – și să căutăm să îi ajutăm în specificul lor. Fără îndoială că trebuie să facă la mănăstire și lucruri pe care, dacă nu le face el, trebuie să le facă altcineva. La noi la mănăstire era unul căruia nu îi prea plăcea să facă ce i se spune și eu, de obicei, când mă nimeream pe acolo și auzeam împotrivirile lui, întotdeauna îi spuneam: "Măi frate, lucrul acesta tot trebuie făcut. Tu nu vrei să faci. Spune tu cine să facă în locul tău". Fără îndoială că trebuie să fim cu grijă și cu luare aminte, dar să avem inimă de părinte, inimă de mamă, să creștem oameni, să creștem copii. Să creștem cum crește un părinte pe copiii lui, cu înțelegere, cu bunătate, mai lasă de la el, mai dă celălalt... Până la urmă, merge viața înainte.

Acum, de exemplu, eu sunt aici ca să vă spun niște concluzii, niște concluzii din viața mea, niște constatări pe care le-am făcut, niște gânduri care mi-au venit, niște situații care mă preocupă. Ce putem face, ca în condițiile sale, fiecare să fie un slujitor al lui Dumnezeu? Eu nu am de gând să vorbesc aici cu scopul de a se face cineva călugăr pentru că mă aude pe mine vorbind. De ce? Să știți că eu, vreme de 51 de ani, de când sunt la mănăstire, nu am îndemnat pe nimeni, absolut pe nimeni, să se facă călugăr. De ce n-am îndemnat pe nimeni? Că sunt eu nemulțumit pentru călugărie? Nu este adevărat! Sunt mulțumit! Nici nu-mi pot închipui că m-aș fi putut face altceva decât călugăr. Nu-mi pot închipui așa ceva! Cu toate acestea, nu am îndemnat pe nimeni să se facă călugăr. De ce nu am îndemnat? Pentru că aceasta este o chestiune de opțiune personală. Cineva care vrea să se facă călugăr, să se facă, dar nu pentru că nu știe ce face și după aceea nu merge, după aceea este un improvizat, după aceea nu dă dovadă că viața călugărească este cu rost. Sunt atâția improvizati, atâția deviați, atâția zăpăciți, pentru că nu îi slujesc lui Dumnezeu și pentru că nu l-au slujit lui Dumnezeu de la început și pentru că le trebuie și altceva, pe lângă Dumnezeu.

Acum, haideți să ne gândim puțin, pentru că este o zi a Maicii Domnului³, să ne gândim nu numai la o icoană care nu este făcută de mână omenească, o icoană care s-a făcut singură, o icoană a Maicii Domnului, să zicem așa, fizică, haideți să ne gândim puțin la

³ 12 iulie, Prodromița.

o icoană a Maicii Domnului în latura spirituală. Să ne gândim la exemplul Maicii Domnului. Să ne gândim că Maica Domnului s-a realizat pe ea însăși prin rugăciune, prin smerenie, prin bunătate, prin tăcere, prin toate câte le știm noi despre Maica Domnului, care și-au pus pecetea pe Maica Domnului. Și Maica Domnului este ceea ce este și a fost ceea ce a fost când s-a învrednicit – nici nu putem să ne dăm seama ce învrednicire a avut Maica Domnului – să-L aducă în lumea aceasta pe Fiul lui Dumnezeu în ființă omenească, în fire omenească, cu trup și suflet. Firea dumnezeiască a Domnului nostru Iisus Hristos, persoana dumnezeiască a Domnului nostru Iisus Hristos, s-a unit cu firea omenească în pântecul Prea Sfintei Fecioare Maria, care a fost găsită vrednică să fie mamă a Mântuitorului nostru, să-L nască pe Mântuitorul nostru. Pentru noi, dreptmăritorii creștini, nu este o chestiune pe care să nu o avem în vedere, pentru că slujbele noastre sunt în așa fel alcătuite încât ne-o aduc pe Maica Domnului în fața noastră, în gândurile noastre, prin afirmațiile care se fac la sfintele slujbe și care, am putea zice, sunt o icoană a Maicii Domnului. La sfintele slujbe auzim cuvintele "pe Prea Sfânta, Curată, Prea Binecuvântata, Mărita, Stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoare și pururea Fecioara Maria, cu toți sfinții să o pomenim". Nu știu dacă v-ați gândit vreodată, poate v-am mai spus și eu lucrul acesta, că în afirmația aceasta se pun în evidență șapte calități ale Maicii Domnului. Le putem număra și noi. Și nu le numărăm. De ce nu le numărăm? Pentru că merge așa, de la sine, le auzim și le uităm, le auzim și nu le băgăm în seamă, le auzim și le trecem cu vederea... Or, în realitate, noi trebuie să învățăm ceva despre Maica Domnului de la slujbele noastre. Ce învățăm? Că este *Prea Sfântă*, că este *Curată*, că este *Prea Binecuvântată*, că este *Mărită*, că este *Stăpâna noastră*, că este *Născătoare de Dumnezeu*, că este *pururea Fecioară* și că o cheamă *Maria* și de aceea o pomenim cu toți sfinții. "Pe Prea Sfânta, Curată, Prea Binecuvântata, Mărita, Stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoare și pururea Fecioara Maria, cu toți sfinții să o pomenim." Și noi zicem: "Prea Sfântă Născătoare de Dumnezeu, miluiește-ne pe noi". Și în felul acesta, Maica Domnului apare în sufletul nostru conturată cu cele șapte calități pe care le cuprinde această zicere de la sfintele slujbe, la care noi, trebuie să recunoaștem, de multe ori nu luăm aminte și

lăsăm să se zică și apoi, când se spune "cu toți sfinții să o pomenim", zicem "Prea Sfântă Născătoare de Dumnezeu, miluiește-ne pe noi". După aceea, auzim la sfintele slujbe cuvinte ca acestea: "Pe Dătătorul de viață născându-L, Fecioară, de păcat pe Adam l-ai mântuit și bucurie Evei în locul întristării i-ai dăruit, pe cei căzuți din viață iarăși i-a îndreptat la aceeași, Cel ce S-a întrupat din tine, Dumnezeu și om". Cine este Cel ce s-a întrupat din ea? Domnul Hristos. Ce este Domnul Hristos? Dumnezeu. Și ce mai este Domnul Hristos? Om. Nu este numai Dumnezeu, nu este numai om, ci este Dumnezeu și om. L-a născut Maica Domnului pe Dătătorul de viață. "Pe Dătătorul de viață născându-L, Fecioară, de păcat pe Adam l-ai mântuit – prin Domnul Hristos, bineînțeles – și bucurie Evei, în locul întristării i-ai dăruit, pe cei căzuți din viață – niște oameni, mulți, care au căzut din viața cea adevărată – iarăși i-a îndreptat la aceeași cine? – Cel ce S-a întrupat din tine, Dumnezeu și om". "Bucură-te, Curată, ceea ce ai născut pe Dumnezeu cu trup spre mântuirea tuturor, că neamul omenesc a aflat mântuire prin tine. Și noi să aflăm raiul, Născătoare de Dumnezeu, Curată și Binecuvântată". Deci, cum este Maica Domnului? Curată și Binecuvântată. Ce mijloc este ea pentru noi? Să aflăm raiul. De ce? Pentru că este Născătoare de Dumnezeu. De aceea zicem noi: "Bucură-te, Curată, ceea ce ai născut pe Dumnezeu cu trup, spre mântuirea tuturor. – De ce? – Fiindcă neamul omenesc a aflat mântuire prin tine". Iubiți credincioși, sunt niște lucruri pe care noi nu le prețuim la măsurile lor, chiar dacă le știm, chiar dacă le zicem. Când eram eu copil, am învățat foarte multe lucruri de la slujbe. Niște lucruri care nu au avut aderență la sufletul meu, nu că am avut o împotrivire, ci pentru că lucrurile acestea sunt mai presus de înțelegerea noastră și de aceea nu avem o legătură cu ele. M-am trezit în lumea aceasta în biserică, în casa părintească și în biserică; între oameni și între credincioși, care erau cum erau. Și m-au dus părinții mei la biserică, de când eram mic. Mă luau de mână și mă duceam cu ei. M-am mai zbatut eu pe acolo, am mai făcut și gălăgie. Știu eu ce-am făcut? Nu știu! Când m-am dus la școală, la Cluj, în 1935 – aveam șase ani și jumătate –, m-a întrebat un copil: "Pe la voi, la biserică, se cântă «Ca pe Împăratul»?" și am zis "nu". Am zis "nu" pentru că nu știam că se cântă. Când m-am dus în vacanță acasă, la părinții mei, și am ajuns

la biserică, am auzit la slujbă "Ca pe Împăratul tuturor să-L primim, pe Cel în chip nevăzut înconjurat de cetele îngerești. Aliluia, aliluia, aliluia". Abia am așteptat să mă duc la școală și să îi spun copilului acela: "Măi, să știi că și la noi se cântă «Ca pe Împăratul»". Prin urmare, am ajuns la biserică într-o vreme în care nu știam că se spune ceva cu rost, cu noimă. Și au trecut anii peste mine. Am învățat multe lucruri, de când am început să le înțeleg. Le-am învățat, le-am studiat, dar abia la Teologie – fiți atenți! – abia la Teologie am aflat de comorile Ortodoxiei, de cuprinsul textelor liturgice. Părintele Șoima, Dumnezeu să-l odihnească, mi-a spus ce adânc de gândire se cuprinde în slujbele Bisericii. Și a fost fain. De atunci încolo, eu, de câte ori am avut posibilitatea, am pus în atenție comorile Ortodoxiei cuprinse în sfintele slujbe. În 1917, când cu revoluția rusească, mulți ruși au plecat din Rusia și au ajuns în Occident, în Franța, în Germania... și au dus cu ei comorile Ortodoxiei. Și unii dintre greco-catolicii din Ucraina au înființat o mănăstire în Belgia, mănăstirea Chevetogne, pe care au pus-o în atenție prin textele liturgice. S-au mirat occidentalii, toți occidentalii care au avut sensibilitate pentru comori religioase, s-au mirat ce comori de gândire sunt în Biserica Răsăritului. Să știți că greco-catolicii sunt tot cu slujbele noastre, cultul este același, slujbele sunt aceleași; și ei au înființat mănăstirea aceasta, care se menține și acum în Belgia. Avem și noi legătură cu unii dintre viețuitorii de acolo. Au venit pe la noi pe la mănăstire și sunt faini. Lucrurile acestea nu le poți înțelege decât în măsura în care le știi și în măsura în care le trăiești. Să auzi la slujbă, de exemplu: "Taina cea din veac ascunsă și de îngeri neștiută, prin tine, Născătoare de Dumnezeu, celor de pe pământ s-a arătat, Dumnezeu într-o unire neamestecată întrupându-Se și Crucea de bună voie pentru noi luând, prin care înviind pe cel întâi zidit, a mântuit din moarte sufletele noastre". Este ceva extraordinar! Este mult de tot! Este ceva ce nu poate fi – și nu trebuie – trecut cu vederea. A existat o taină. O taină ascunsă din veșnicie, că Fiul lui Dumnezeu urma să se facă om. "Taina cea din veac ascunsă și de îngeri neștiută – nici îngerii nu au știut despre întruparea Fiului lui Dumnezeu – prin tine, Născătoare de Dumnezeu, celor de pe pământ s-a arătat". Deci, Maică Preacurată, tu ești pricina că Fiul lui Dumnezeu S-a făcut om, prin tine Dumnezeu, într-o unire neamestecată întrupându-

Se -- făcându-Se om și rămânând totuși Dumnezeu, într-o unire neamestecată – și Crucea de bună voie pentru noi luând – Răstignirea Domnului Hristos –, prin care înviind, prin Cruce, pe cel întâi zidit (pe Adam), a mântuit din moarte sufletele noastre". Iată niște gânduri pe care le auzi și nu le poți primi în suflet pentru că nu ești pregătit să le primești. Sau: "Pe tine, prea curatul palat al Împăratului ceresc, ceea ce ești mult lăudată, te rog, curățește mintea mea cea întinată cu tot felul de păcate și o fă locaș înfrumusețat al Treimii celei dumnezeiești, ca să laud și să măresc puterea ta și mila ta cea nemăsurată, fiind mântuit, eu, netrebnicul robul tău". Este extraordinar! Bineînțeles că nici eu, la tinerețe, nu eram așa entuziast, pentru că nu înțelegeam și, mai ales, nu aveam fondul apercetiv ca să pot prețui lucruri de felul acesta. Deci, "Pe tine, prea curatul palat al Împăratului ceresc – Maica Domnului – ceea ce ești mult lăudată, te rog, ce te rog? – curățește mintea mea – care minte? – cea întinată cu tot felul de păcate – și ce să faci mai departe? – și o fă locaș înfrumusețat – al cui? – al Treimii celei dumnezeiești – de ce? – ca să laud și să măresc puterea ta și mila ta cea nemăsurată, fiind mântuit – cine? – eu, netrebnicul robul tău". De unde pornesc? De la conștiința că sunt un netrebnic rob al Maicii Domnului. Ce vreau? Vreau ca Maica Domnului să mă ajute să mi se curățească mintea de tot felul de păcate. Și ce mai vreau? Să fiu locaș al Prea Sfintei Treimi. De ce am în vedere pe Maica Domnului ca să mă ajute să fiu locaș al Prea Sfintei Treimi? Pentru că Maica Domnului a fost locaș al Prea Sfintei Treimi și este locaș al Prea Sfintei Treimi. De unde știm? Din Sfânta Evanghelie. Ce se spune? Se spune că Prea Sfânta Fecioară, când a aflat că urmează să nască pe Mântuitorul lumii, l-a întrebat pe îngerul binevestitor: "Cum va fi aceasta, de vreme ce eu nu știu de bărbat?". Nu știu cele care premarg situației de mamă. Nu știu, și atunci cum să nasc pe Mântuitorul lumii? Și atunci, îngerul binevestitor a zis: "Duhul Sfânt se va pogori peste tine și puterea Celui Prea Înalt – Tatăl ceresc – te va umbri, de aceea Sfântul care se va naște din tine, Fiul lui Dumnezeu se va chema". *Cele trei persoane ale Sfintei Treimi*. Ar putea zice cineva: "Bine, foarte bine, am înțeles, Maica Domnului a fost locaș al Prea Sfintei Treimi în vremea cât L-a purtat în pântece pe Mântuitorul. Dar după aceea?". Și după aceea! De unde știm? Maica Domnului nu L-a purtat numai în pântecele ei

pe Domnul Hristos – și unde este Domnul Hristos este și Tatăl și Duhul, deci Sfânta Treime întreagă. Unde L-a mai purtat? L-a purtat în inima ei și inima Maicii Domnului nu s-a despărțit niciodată de Domnul Hristos și de Prea Sfânta Treime, așa că noi cerem de la Maica Domnului ca ea să ne ajute să avem inima locaș al Prea Sfintei Treimi. Și asta de ce? Pentru că numai prin puterea lui Dumnezeu putem înțelege mărețiile Maicii Domnului. Ce anume? Să laud și să măresc – ce? – puterea ta și mila ta cea nemăsurată. Fără intervenția lui Dumnezeu în prețuirea Maicii Domnului, să știți că nu există o prețuire adevărată a Maicii Domnului. Iar aceia care nu sunt cinstitori ai Maicii Domnului, pentru devierile lor de la gândirea cea bună, nu pot înțelege niciodată mărețiile Maicii Domnului. Deci, noi aducem cinstire Maicii Domnului și ei, hai să zicem că nu o hulesc, dar în nici un caz nu o prețuiesc. Noi nu putem să o ocolim pe Maica Domnului, pe locașul Prea Sfintei Treimi, pe cea care ne ajută nouă să fim locașuri ale Prea Sfintei Treimi. "Prea Binecuvântată ești, Născătoare de Dumnezeu, Fecioară, că prin Cel ce S-a întrupat din tine, iadul s-a robit, Adam s-a chemat, blestemul s-a nimicit, Eva s-a mântuit, moartea s-a omorât și noi am înviat. Pentru aceasta, cântând, strigăm: Bine ești cuvântat, Hristoase, Dumnezeul nostru, Cel ce bine ai voit așa, mărire Ție". Deci avem deodată – și pentru totdeauna – în față pe Domnul Hristos și pe Maica Domnului. Nu despărțim pe Domnul Hristos de Maica Domnului și nici pe Maica Domnului de Domnul Hristos. Pentru noi, lucrurile sunt lămurite: așa sunt, așa rămân, așa trebuie să rămână.

Iată, iubiți credincioși, niște gânduri care zic eu că sunt potrivite pentru ziua de astăzi, pentru vremea când cinstim pe Maica Domnului, când ne gândim la Marta și Maria. Auzim că s-a citit din Sfânta Evanghelie, la Sfânta Liturghie, despre Marta și Maria. Nu despre Maica Domnului. Nu Maica Domnului este Maria, ci despre Marta și Maria, care erau două surori, surorile lui Lazăr, cel de care se face pomenire în Sfânta Evanghelie de la Ioan, în legătură cu învierea Sfântului și Dreptului Lazăr. Marta și Maria, două surori foarte diferite prin structura lor, prin felul lor de activitate. Una era contemplativă – Maria –, stătea la picioarele Domnului Hristos și se ruga și Îl asculta, și alta activă, care voia să facă totul spre odihna musafirului pe care îl avea, a Domnului

nostru Iisus Hristos. Ați auzit din Sfânta Evanghelie, nu mai repet lucrurile, dar vreau să vă aduc acum în față, în conștiință, o poezie despre Marta și Maria, scrisă de un creștin.

Marta și Maria

Marta și Maria sunt două surori,
alese din lumea cea largă.
Maria-i credința ce-nvață din zori,
iar Marta-i credința ce-alcargă.
Maria stătea ascultând și simțea,
cum ceru'-și desferecă poarta.
Să stau cu Maria într-una aș vrea,
dar Domnul iubea și pe Marta.
Maria și Marta sunt două surori,
în rai își petrec veșnicia.
Iar eu pe pământ aș vrea uneori
când Marta să fiu, când Maria.
Iisus pe amândouă surori le iubea
și-n cer împreună li-i soarta.
O, fă-mă, Iisuse, în dragostea Ta
să fiu și Maria și Marta.

Și îmi sfârșesc cuvântarea mea, în care am adus atâtea și atâtea gânduri, cu o poezie scrisă de Zorica Lațcu, intitulată "Filă din Acatist" și adresată Maicii Domnului.

Bucură-te, leagăn alb de iasomie,
Către care-n roiuri fluturii coboară,
Bucură-te, raza stelei din vecie,
Șipot care curge lin cu apă vie,
Bucură-te, Maică pururea Fecioară,
Dulcea mea Marie.

Bucură-te, floare fără de prihană,
Albă ca argintul nopților de vară,
Spicul cel de aur veșnic plin cu hrană,
Mirul care vindeci orice fel de rană,
Bucură-te, Maică pururea Fecioară,
Ploaia cea de mană.

Bucură-te, brazdă plină de rodire,
Munte sfânt, în care s-a-ngropat comoară,
Bucură-te, cântec tainic de iubire,
Clopot de chemare, cântec de mărire,
Bucură-te, Maică pururea Fecioară,
Blândă fericire.

Bucură-te, mărul vieții care-nvie,
Pomul greu de roadă-n plină primăvară.
Bucură-te, iarăși, țarm de bucurie,
Dintru care curge miere aurie,
Bucură-te, Maică pururea Fecioară,
Sfânta mea Marie.

12 iulie 2004, dimineața,
Mănăstirea Subpiatră

EVANGHELIA, IZVOR DE NĂDEJDE ȘI DE BUCURIE

Prea Cuvioasă Maică Stareță, cinstiți părinți, cinstite maici și surori, iubiți credincioși,

Pentru seara aceasta, am hotărât să vă vorbesc ceva despre "Evanghelie ca izvor de nădejde și de bucurie". Când zicem *Evanghelie*, ne gândim la vestea cea bună a mântuirii, la propovăduirea creștină. La aceasta s-a gândit Sfântul Apostol Pavel când a zis: "vă binevestesc vouă Evanghelia pe care am primit-o" (Galateni 1, 11-12). Sfântul Apostol Pavel nu a scris o *Evanghelie*. Avem patru cărți în Noul Testament care în titlul lor cuprind cuvântul *Evanghelie*: *Evanghelia de la Matei*, *Evanghelia de la Marcu*, *Evanghelia de la Luca* și *Evanghelia de la Ioan*. Și totuși, Sfântul Apostol Pavel zice că propovăduiește *Evanghelia*. Deci, când Sfântul Apostol Pavel zice că propovăduiește *Evanghelia*, s-a gândit la vestea cea bună a mântuirii, în care se cuprinde propovăduirea creștină despre Întruparea Fiului lui Dumnezeu, despre Nașterea Mântuitorului nostru Iisus Hristos, despre învățătura Domnului Hristos, despre minunile pe care le-a făcut, despre Pătimirile Sale, despre Învierea din morți, despre Înălțarea la cer. Toate acestea fac parte din propovăduirea creștină, toate acestea sunt *Evanghelia*. Domnul Hristos, în împrejurarea aceea când a fost cinstit de o femeie care a turnat peste El mir de bună mireasmă și de bun preț, când unii dintre cei care erau de față erau împotriviți și ar fi vrut să fie întrebuințat altfel mirul, Domnul Hristos a zis: "Nu faceți supărare femeii, ea ceea ce a avut de gând să facă, a făcut" (Marcu 14, 6). Și, mai departe, a zis Domnul Hristos: "Oriunde se va propovădui *Evanghelia*, se va spune și ce a făcut ea, spre pomenirea ei" (Marcu 14, 9). Aceasta înseamnă că Domnul Hristos a rânduit ca oriunde va fi vorba despre întruparea Fiului lui Dumnezeu, despre nașterea din Prea Sfânta Fecioară, despre Sfintele Sale Pătimiri, despre Învierea din morți, despre Înălțarea la cer, să se spună și fapta femeii, spre pomenirea femeii cinstitoare a Domnului Hristos. Când a zis Domnul Hristos

"oriunde se va propovădui Evanghelia", nu a avut în vedere vreuna din cărțile care au ajuns până la noi, care au străbătut veacurile. Nu a avut în vedere Evanghelia privită ca o carte, ci a avut în vedere învățătura în general, învățătura Evangheliei. A fost o vreme, la începutul creștinismului, când nici cărțile cu titlul *Evanghelie* nu le aveau toți și nu le puteau avea toți, dar propovăduirea ca atare a fost totdeauna, din început și va fi până la sfârșit. Noi avem mare bucurie că putem citi astăzi, după 20 de veacuri, ceea ce a spus Domnul Hristos, ceea ce a făcut Domnul Hristos, ceea ce a realizat Domnul Hristos pentru noi și pentru a noastră mântuire. Este o bucurie pentru noi că putem să știm ce a scris fiecare dintre sfinții evangheliști, ce au propovăduit cei opt autori de la care ne-au rămas cărțile cuprinse în Noul Testament, care este învățătura creștină, căci, de fapt, Noul Testament este Biblia creștinilor, mult superioară Bibliei pe care a avut-o în vedere Sfântul Apostol Pavel când a spus "toată scriptura este inspirată de Dumnezeu" (2 Timotei 3, 16). El s-a gândit la Vechiul Testament. Fără îndoială că găsim mult folos și din citirea Vechiului Testament, însă Noul Testament este mult, mult superior învățării din Vechiul Testament. Știți că Domnul Hristos a spus: "Ați auzit că s-a spus celor de demult..., iar Eu vă zic vouă" (Matei 5). Ceea ce zice Domnul Hristos este mult mai mult decât ceea ce s-a spus celor de demult. Evanghelia, deci, privită în cuprinsul ei ca propovăduire creștină și Evanghelia privită ca scrieri ale unora dintre ucenicii Domnului Hristos și ale celor care s-au informat despre Domnul Hristos, este izvor de nădejde și de bucurie.

Nu știu dacă v-ați gândit vreodată, dacă ar fi vorba să punem, în fața Evangheliei scrise și în fața Evangheliei citite, un moto, adică un cuvânt cuprinzător, care ar fi cel mai potrivit pentru a prezenta cumva Evanghelia. Eu m-am gândit la aceasta și am găsit câteva cuvinte din Evanghelie care ar putea fi puse în fața Evangheliei în general, în fața fiecărei scrieri cu titlul *Evanghelie* și în fața a ceea ce numim noi pericope ale Evangheliei, adică părți care se citesc la sfintele slujbe din Evanghelie. Și m-am gândit că cel mai potrivit cuvânt, care este dătător de nădejde și este și dătător de bucurie, ar fi un cuvânt pe care nu l-a spus nici Domnul Hristos, nici vreun ucenic al Domnului Hristos, ci oameni din mulțime. În Sfânta Evanghelie de la Marcu, citim că odată, pe când

Domnul Hristos mergea înconjurat de mulțime, un om fără vedere a aflat că murmurul acela de oameni, de mulțime de oameni, pe care l-a auzit, este pricinuit de faptul că Domnul Hristos trece înconjurat de mulțime. Și se vede că el a aflat că Domnul Hristos are putere vindecătoare și, gândindu-se că l-ar putea lua în seamă și pe el și l-ar putea ajuta, a început să strige: "Iisuse, Fiul lui David, miluiește-mă" (Marcu 10, 47). Domnul Hristos era din familia lui David, un descendent din familia lui David, iar titlul acesta "Fiul lui David" însemna "Alesul lui Dumnezeu". Și a început să strige, iar oamenii din mulțime îl certau să tacă. Și el striga tot mai tare și, la un moment dat, Domnul Hristos a spus să-l cheme și oamenii s-au dus să-l cheme și să-l ajute să ajungă în fața Domnului Hristos. Să știți că istorisirea aceasta este numai în Sfânta Evanghelie de la Marcu. Și aș vrea să vă spun și m-aș bucura să rețineți că din cele patru Evanghelii, cea mai scurtă este Evanghelia de la Marcu, are 16 capitole. Chiar dacă este cea mai scurtă, Evanghelia de la Marcu conține cele mai multe amănunte. Asta înseamnă că, dacă ne interesează ceva dintre cele scrise în Sfânta Evanghelie de la Marcu, comparativ cu cele scrise în alte Evanghelii, avem niște amănunte care sunt surprinzătoare și sunt ziditoare de suflet, sunt edificatoare. În cazul acesta, spre deosebire de celelalte referate din Evanghelie, în Sfânta Evanghelie de la Marcu citim că oameni din mulțime s-au dus la omul acela și i-au spus așa: "**Ai încredere, scoală-te, te cheamă!**". Deci, "**Ai încredere!**". Sunt, de fapt, trei afirmații în legătură cu aceasta, și anume: *Ai încredere!* sau "**Îndrăznește!**", *Scoală-te!*, "**Ridică-te de aici, de unde stai!**" și să știi că *te cheamă!* Cred că aceste cuvinte ale oamenilor din mulțime, ale unor oameni pe care noi nu-i știm și Evanghelia nu ni-i prezintă, sunt cel mai potrivit moto pentru Evanghelie în ansamblu, pentru fiecare Evanghelie și pentru fiecare parte din Evanghelie. "**Ai încredere!**", acesta este cel dintâi lucru pe care trebuie să-l avem în vedere când este vorba de a ne raporta la Domnul Hristos. Al doilea este "**Scoală-te!**" Ridică-te! Hai, hai la Domnul Hristos! Și al treilea, ca temei, este "**Te cheamă.**" Din aceasta, înțelegem că Domnul Hristos ne cheamă și ne cheamă pe fiecare dintre noi. Fiecare dintre noi trebuie să avem încredere și fiecare dintre noi trebuie să ne ridicăm și să activăm cumva pentru înaintarea noastră spirituală. Cuvintele acestea: "**Ai încredere,**

scoală-te, te cheamă!" sunt cuvinte de îndemn pe care nu le mai găsim în altă parte în Evanghelie, dar care sunt conducătoare spre Evanghelie și se întemeiază pe Evanghelie. "Ai încredere, te cheamă Domnul Hristos! Ridică-te!" Oricare parte din Evanghelie am citi-o, ar putea să aibă în față cuvintele acestea: "Ai încredere, scoală-te, te cheamă!". Sunt niște cuvinte dătătoare de nădejde.

Viața creștină se întemeiază pe credință, se realizează în nădejde și se manifestă în iubire, în iubirea care este bucurie. Sunt cele trei virtuți teologice pe care le prezintă Sfântul Apostol Pavel în prima Epistolă către Corinteni. În prima Epistolă către Corinteni pe care o avem, pentru că se crede că Sfântul Apostol Pavel a mai scris o epistolă către corinteni, care a fost înainte de Epistola întâi către Corinteni, așa încât prima Epistolă către Corinteni pe care o avem noi astăzi ar fi a doua epistolă către corinteni. Noi ne orientăm după situația dată. Sfântul Apostol Pavel, în Epistola întâi către Corinteni, în capitolul 13, își expune gândurile lui despre dragoste, despre credință și își încheie învățătura lui despre credință, despre nădejde, despre dragoste cu cuvintele: "Acum rămân acestea trei: credința, nădejdea și dragostea. Iar cea mai mare dintre ele este dragostea".

Mi-aduc aminte ceva ce s-a întâmplat cam acum 62 de ani, în 1942. În satul meu era atunci un preot, care cred că mai trăiește și acum la Blaj – ultima dată l-am întâlnit în decembrie –, un părinte pe nume Ioan Opriș, cu bună pregătire. A ținut o predică la un parastas. Murise pe front un tânăr și familia i-a făcut un parastas la care a luat parte toată lumea care a fost atunci în biserică și părintele acesta a vorbit despre cele trei virtuți teologice: credința, nădejdea și dragostea. A luat în considerație cuvintele Sfântului Apostol Pavel: "Acum rămân acestea trei: credința, nădejdea și dragostea, iar cea mai mare dintre ele este dragostea". Și de atunci rețin explicarea pe care a dat-o părintele Ioan Opriș: de credință avem trebuință până suntem în lumea aceasta, dar când vom trece la cele veșnice nu mai avem trebuință de credință, pentru că cele pe care le credem acum le vom vedea (dincolo de lumea aceasta). Nu vom mai avea trebuință nici de nădejde, pentru că cele pe care le nădăjduim acum le vom avea ca împlinite. Și atunci, rămâne numai dragostea, numai iubirea, care nu încetează niciodată. Deci, până suntem în această viață avem trebuință de cele trei virtuți teologice:

credința – care este temelia –, nădejdea – care este revărsarea credinței cu ținta spre viitor – și iubirea – care este și deodată cu credința și deodată cu nădejdea și care este, de fapt, prilej de bucurie.

Un alt cuvânt pe care l-am putea lua în considerare ca moto în legătură cu prezentarea Evangheliei, ar putea fi cuvântul Martei, sora lui Lazăr, lui Lazăr cel a patra zi înviat, adresat Mariei, care era și ea soră cu Lazăr, când s-a dus Marta și a zis către Maria: "**Învățătorul este aici și te cheamă**" (Ioan 11, 28). Când ne gândim că Evanghelia este de fapt Hristos în mijlocul nostru, am putea să ne gândim că Învățătorul este în Evanghelie și ne cheamă pe fiecare dintre noi.

Înainte cu mai mulți ani, poate vreo 30, la noi la mănăstire a venit un episcop din Armenia. A venit împreună cu mitropolitul de atunci, cu mitropolitul Nicolae Mladin, și am stat de vorbă cu el. Era cunoscător de limbă franceză, ne-am înțeles prin franceză, pe care unii dintre noi o știam destul de bine. El ne-a spus o legendă, o legendă de acolo de la ei. Ne-a spus că întemeietorul creștinismului în Armenia a fost Sfântul Grigorie Luminătorul. Știam despre acesta, dar în legătură cu Sfântul Grigorie Luminătorul ne-a spus ceva ce nu știam. Că de la Sfântul Grigorie Luminătorul au rămas niște scrieri și că un copil citea din scrierile Sfântului Grigorie Luminătorul și nu le înțelegea. Și atunci, – fiți atenți la ce urmează, ce frumos urmează! – zice că **Sfântul Grigorie Luminătorul a ieșit din carte** și i-a explicat copilului ce trebuie să înțeleagă din scrierile lui. Tare mult mi-a plăcut mie legenda asta și mai ales afirmația că sfântul Grigorie Luminătorul a ieșit din carte, din scrierea lui. Mi s-a întâmplat de multe ori că mi-au spus oamenii care m-au cunoscut și care m-au cunoscut dinainte, că citind vreuna din scrierile mele, au avut totdeauna impresia că eu le vorbesc și, de fapt, așa este. Când scrii ceva, te cuprinzi în cuvintele pe care le scrii și ieși cumva din scrierea ta și vorbești cu oamenii care citesc ce ai scris. Este minunat! De aceea, o scrisoare are valoare și în înțelesul acesta, că te cuprinzi în gânduri și te ascunzi în rânduri și ieși de acolo și stai de vorbă cu omul către care îți este luarea aminte când scrii. Tot așa trebuie să ne gândim noi la Sfânta Evanghelie. **Sfânta Evanghelie este Hristos în mijlocul nostru.** Când la Sfânta Liturghie slujesc mai mulți preoți, la un moment dat

se îmbrățișează și zic "Hristos în mijlocul nostru". Este o mărturisire, este un adevăr, este o dorință că Hristos este în mijlocul nostru. Și este în mijlocul nostru prin Evanghelie, în special. Nu numai prin Evanghelie, ci și prin binecuvântările pe care le dăm și prin bucuria izvorâtă din conștiința că Domnul Hristos este în mijlocul nostru. Deci, Domnul Hristos este în mijlocul nostru. Și este în mijlocul nostru și prin Evanghelie și Evanghelia este Hristos în mijlocul nostru. Și de aceea Evanghelia este izvor de nădejde și de bucurie. Îl aduce pe Domnul Hristos, Evanghelia Lui, între noi, în mijlocul nostru, în lăuntrul nostru și bineînțeles că Domnul Hristos vine cu bucurie, cu bucuria pe care o aduce. De fapt, prezența Mântuitorului nostru Iisus Hristos prin Evanghelie este o realitate indiscutabilă și de aceea la slujbele noastre, mai ales la slujba de dimineață din duminici, înainte de a se citi Sfânta Evanghelie se spun cuvintele: "Și pentru ca să ne învrednicim noi să ascultăm Sfânta Evanghelie, pe Domnul Dumnezeu nostru să-L rugăm". Să-L rugăm să ne dea învrednicirea de a asculta Sfânta Evanghelie. De ce? Pentru că Domnul Hristos a spus: "Cerul și pământul vor trece dar cuvintele Mele nu vor trece" (Marcu 13, 31), a spus: "Cuvintele Mele sunt Duh și sunt Viață" (Ioan 6, 63) și a spus Domnul Hristos, în rugăciunea către Tatăl ceresc: "Cuvântul Tău este Adevărul" (Ioan 17, 17). Așa că, citind, ascultând, gândindu-ne la Sfânta Evanghelie, noi avem prilejul să ne întâlnim cu Domnul Hristos în chip real. Acesta este un prilej de nădejde și de bucurie, de bucurie în prezent și în viitor și de nădejde pentru viitor. Am învățat la școală cu toții că există trei timpuri ale verbului și anume prezent, trecut și viitor. Adevăratul timp al nostru este prezentul. Trecutul l-am trăit ca prezent, viitorul îl vom trăi ca prezent, mântuirea ne-o lucrăm în prezent, veșnicia ne-o câștigăm în prezent. Ne putem gândi la cele din trecut ca la cele din prezentul de altă dată. Ne putem gândi la viitor ca la ceva ce va fi cândva, însă toate acestea le trăim numai ca prezent. Așa că, citind Sfânta Evanghelie, noi ne întâlnim cu Domnul Hristos, care iese din Evanghelie și ne vorbește. Îl avem pe Domnul Hristos în mijlocul nostru și învățăm de la Domnul Hristos ceea ce au învățat cei care L-au auzit vorbind în această viață pământească. Noi nu avem posibilitatea să ne vorbească Domnul Hristos fiecăruia dintre noi și chiar dacă ne-ar

vorbi, sigur nu ar avea de spus altceva decât ceea ce ne-a rămas în Evanghelie. Ne-ar spune că cea mai mare poruncă este porunca iubirii și noi nu L-am lua în seamă cum nu îl luăm de fapt, pentru că facem noi multe altele, dar la iubire nu ne prea gândim. Ne-ar spune: "După aceasta vor cunoaște oamenii că sunteți ucenicii Mei, dacă veți avea iubire unul către altul" (Ioan 13, 35) și noi, în realitate, nu L-am lua în seamă, pentru că nu prea se vede iubirea în relațiile dintre oameni. Ne-ar spune Domnul Hristos că "întru răbdarea voastră vă veți mântui sufletele voastre" (Luca 21, 16) și noi nu L-am lua în seamă. De altfel, să știți că eu am vorbit de mai multe ori, prin umblările mele prin țară ca să țin cuvânt de învățătură, le-am vorbit oamenilor și despre "Cuvinte din Evanghelie prea puțin luate în seamă". Adică, despre anumite cuvinte la care noi nici nu ne gândim că ne-au fost și ne sunt adresate și nouă. De pildă, cuvintele pe care le-a spus Domnul Hristos către cei care au mijlocit la Domnul Hristos ca să dea drumul mulțimilor care îl înconjurau, să se ducă să-și cumpere de mâncare. Și Domnul Hristos a zis: "Nu au trebuință să se ducă. Dați-le voi lor să mănânce" (Matei 14, 16). Când luăm aminte la cuvintele acestea, noi de fapt ne gândim că aceste cuvinte nu ne-au fost adresate nouă și, într-un fel, într-adevăr nu ne-au fost adresate nouă, le-au fost adresate ucenicilor, dar, pentru că le știm și noi, putem zice că ne-au fost adresate și nouă și că acele cuvinte de atunci au valoare oricând: "Cerul și pământul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece" (Marcu 13, 31). Ce înseamnă aceasta? Înseamnă: faceți cumva și vă interesați de binele omului de lângă voi. Adică, nu vă gândiți ce ar putea face el fără voi, că, până la urmă, oamenii se descurcă și fără noi. Ci trebuie să ne gândim ce putem face noi pentru ei. Deci, cel dintâi lucru este gândul acesta: "Ce putem face noi pentru omul de lângă noi?", nu "Ce poate face el fără noi?". M-am gândit la cuvântul acesta și m-am gândit și la cuvântul pe care L-a spus Domnul Hristos, după ce a spălat picioarele ucenicilor Săi. Anume, este scris în Sfânta Evanghelie de la Ioan, în capitoul 13, că după ce Domnul Hristos a spălat picioarele ucenicilor, S-a așezat la masă și a zis așa: "Voi mă numiți pe mine Învățătorul și Domnul și bine ziceți, căci sunt." Ce sunt? Domn și Învățător. "Deci dacă eu - zice Domnul Hristos mai departe - Domnul și Învățătorul, v-am spălat vouă picioarele

voastre și voi sunteți datori să vă spălați picioarele unii altora" (Ioan 13, 14). Este un cuvânt pe care nu îl băgăm în seamă. Sau, în orice caz, literar nu îl băgăm în seamă. De ce? Pentru că în părțile noastre nu este uzanța aceasta de a spăla picioarele musafirului. Pe atunci era această uzanță și mai ales acolo unde a propovăduit Domnul Hristos. În Epistola întâi către Timotei, în capitolul 5, Sfântul Apostol Pavel dă niște reguli în privința văduvelor care urmează să fie ajutate de Biserică, întreținute de Biserică, ajungând în situația de a avea trebuință de ajutor. Și, între altele, Sfântul Apostol Pavel zice să fie primită văduva aceea care este cunoscută pentru faptele ei bune: dacă și-a crescut copiii, dacă a fost soția unui singur bărbat, dacă a spălat picioarele sfinților. Deci, dacă a fost cinstitoare de creștini. Creștinii erau numiți sfinți pentru viața lor sfântă. Să știți că nu au fost ei chiar așa de sfinți cum ne gândim noi că au fost, pentru că au fost și destui care nu au fost sfinți, dar, totuși, pentru că majoritatea erau sfinți, se numeau sfinți. Pe vremea noastră, nu cred că s-ar mai potrivi cuvântul acesta "dacă a spălat picioarele sfinților". Ce vreau eu să spun cu asta? Vreau să spun că de fapt noi nu ne gândim la cuvintele acestea ale Mântuitorului nostru Iisus Hristos să le împlinim, nici măcar spiritual. Ce înseamnă asta, să le îplinești spiritual? **A spăla picioarele cuiva înseamnă a-l curăța și a te smeri în fața lui.** Deci, aceste două lucruri nu le facem noi: nici măcar sufletește. Adică, nu avem tendința aceasta să curățim pe omul de lângă noi. Nu avem tendința aceasta, de a ne smeri în fața lui. Nu o avem pentru că nu ținem seama de cuvintele Domnului Hristos. Ne-am putea întreba ce putem noi face pentru ca să împlinim cuvântul acesta. Bineînțeles că nu am putea să-l împlinim în faptă, așa cum a făcut Domnul Hristos, pentru că nu știu dacă cineva s-ar simți bine să-i spălăm noi picioarele sau dacă ne-am simți noi bine să ne spele cineva picioarele, dar dorința aceasta de a-l curăța pe om, de a-l ajuta pe om, de a-l promova pe om, de a-l considera mai presus de tine, aceasta trebuie să rămână neapărat.

Fiind preocupat de chestiunea aceasta, de cuvinte din Sfânta Evanghelie pe care nu le băgăm în seamă, știți la ce concluzie am ajuns? **Că nu băgăm în seamă aproape nici un cuvânt al Domnului Hristos.** Și mai este ceva și aș vrea să luăm aminte la aceasta. Anume, cam uităm noi că ascultarea se face nu de o regulă,

ci de o persoană. Deci, dacă Domnul Hristos a dat o regulă, regula rămâne legată de El, nu este o regulă pe care trebuie să o observăm pentru că este o regulă, ci trebuie să observăm regula aceasta pentru că Domnul Hristos a dat regula aceasta. Noi de multe ori trăim într-un sistem. Adică, ce înseamnă asta, că trăim într-un sistem? Facem anumite lucruri, de exemplu o pravilă, și contează să faci o pravilă, numai că de multe ori rămâi numai la măsura pravilei și nu este destul. Fiecare lucru pe care îl facem trebuie să ne ducă la Domnul Hristos și prezența Domnului Hristos să fie o realitate în viața noastră. De ce sunt atâtea nemulțumiri? De ce sunt atâtea întrelăsări? De ce sunt atâtea neluări aminte? De ce? De ce? De ce este atâta neliniște? De ce este atâta tulburare? Pentru că nu avem o legătură reală cu Domnul Hristos. Îl căutăm pe Domnul Hristos, îl chemăm pe Domnul Hristos, dar nu am ajuns la conștiința că Domnul Hristos este în mijlocul nostru, că Domnul Hristos este înăuntrul nostru, că Împărăția lui Dumnezeu este în mijlocul nostru, că Împărăția lui Dumnezeu este înăuntrul nostru și facem niște lucruri care cumva privesc viitorul, dar care nu ne satisfac în prezent.

La mine a venit odată un cetățean și zis: "Părinte, cred că o să râdeți de mine, de ce vă spun eu. Eu am dat mâna cu Domnul Hristos". Bineînțeles că l-am întrebat în ce împrejurare și el mi-a spus că a visat că s-a întâlnit cu Domnul Hristos și a dat mâna cu el. Bineînțeles că mi s-a părut curios și mai ales mi s-a părut curios când mi-a spus că Domnul Hristos i-a dat două cărți. Și cărțile erau așa cum este Biblia noastră, niște cărți mari. Și eu l-am întrebat "Unde-s cărțile?" și el a zis "Nu-s!". Deci, a avut numai părerea aceasta. Și zic "Așa cum nu sunt cărțile, tot așa nu ai dat mâna cu Domnul Hristos. A fost un vis, a fost o imagine. În vis se poate orice". Noi nu avem nevoie să dăm mâna cu Domnul Hristos, ci noi vrem ca Domnul Hristos să lucreze în viața noastră și să se vadă că ne-am întâlnit cu Domnul Hristos. Marta, sora lui Lazăr, a zis către Domnul Hristos: "Doamne, dacă ai fi fost aici, fratele meu nu ar fi murit" (Ioan 11, 21). Deci, Marta avea conștiința că prezența Domnului Hristos determină ceva, că se cunoaște când Domnul Hristos este de față. "Doamne, dacă ai fi fost aici, fratele meu nu ar fi murit." La asta trebuie să ne gândim și noi, în condițiile noastre. Prezența Domnului Hristos trebuie să se vadă din viața noastră, să

se constată că nu suntem singuri, să se constată că nu avem niște păreri, ci trăim în niște realități și realitățile acestea ne conduc la conștiința pe care o exprimăm de atâtea ori, la conștiința că Dumnezeu este cu noi: "Cu noi este Dumnezeu, cu al Său har și cu a Sa iubire de oameni". Prin urmare, iubiți credincioși, Evanghelia este izvor de nădejde și de bucurie pentru că tot ce se realizează prin împlinirea Evangheliei ne duce la Domnul Hristos și face să ne întâlnim cu Domnul Hristos în conștiința noastră și să nu rămânem numai la sistemul acesta din afară, la împlinirea unor reguli care, de fapt, pentru noi sunt desprinse de Domnul Hristos, ci să ajungem la o conștiință a prezenței Domnului Hristos în viața noastră, până la așa măsură încât să știm că renunțând la împlinirea poruncilor și îndemnurilor pe care le-a dat Domnul Hristos, noi renunțăm la Domnul Hristos însuși, nu ne interesează Domnul Hristos. Poate că nu am ajuns la conștiința că nu ne interesează, dar sigur nu ne interesează, pentru că dacă ne-ar interesa, am căuta să avem această legătură. Eu susțin din toate puterile mele ca oamenii să meargă la biserică. Și totuși, sunt atâția oameni care nu merg la biserică la slujbe și totuși au conștiința că sunt credincioși. Nu se poate! Nu se poate să ai conștiința că ești credincios, dacă nu faci fapte de credincios. Este o vorbă pe care aș vrea să o avem în vedere și anume că **"măsura credinței este măsura vieții"** Atâta credință avem, câtă manifestăm în viață. Dacă ducem o viață de necredincioși, nu suntem credincioși, ci necredincioși și atunci îl putem auzi pe Domnul Hristos spunându-ne: "Nu fi necredincios, ci credincios!" (Ioan 20, 27). Și dacă avem credința în Domnul Hristos, bineînțeles că ne folosim de mijloacele de îmbunătățire sufletească, cum este rugăciunea, cum este pravila.

Când am venit încoace ieri, pe drum, a venit vorba de un îndemn dat de un părinte de la Sfântul Munte unui părinte din țara noastră, care pe atunci se pregătea să devină călugăr la Sâmbăta, părintele Serafim Popescu. A fost trimis de mitropolitul Nicolae Bălan la Sfântul Munte să cunoască realitățile de acolo și apoi a venit să împlinească ce se poate împlini aici, în țara noastră, la mănăstirea de la Sâmbăta. Și părintele Serafim i-a spus părintelui Antipa Dinescu – despre care este scris foarte puțin în "Patericul românesc" –, care era conducătorul părintelui Serafim, că trebuie să meargă la Facultatea de Teologie din Atena, că așa dorește

mitropolitul Nicolae Bălan. Și părintele Antipa a zis așa: **"Mă, să te ții de pravilă că, dacă nu, te îndrăcești!"** Eu am zis că, dacă părintele Serafim s-ar fi întors de la Sfântul Munte doar cu cuvântul acesta, nu ar fi fost degeaba la Sfântul Munte. Fără îndoială, trebuie să folosești mijloacele de a te apropia de Domnul Hristos. Nu numai așa, ca să fie împlinite, ci să fie lucrătoare pentru apropierea de Domnul Hristos. În felul acesta gândită Evanghelia, fără îndoială că este prilej de nădejde și de bucurie.

Va fi vorba, în continuare, mâine dimineață, despre îndemnurile la bucurie din Sfânta Evanghelie.

Dumnezeu să ne ajute!

12 iulie 2004, seara,
Mănăstirea Subpiatră

ÎNDEMNURI LA BUCURIE

În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Amin!

Cuvioase mame și surori, cinstiți părinți, iubiți credincioși,

Am spus aseară că în dimineața aceasta va fi vorba despre îndemnuri la bucurie. Îmi potnesc cuvântul cu vestea pe care i-a adus-o arhanghelul Gavriil Sfântului și dreptului Zaharia, că va avea un copil. Era o dorință a lui și o dorință a soției sale, o dorință pentru împlinirea căreia s-au rugat și dreptul Zaharia și Sfânta Elisabeta și li s-a primit rugăciunea și Dumnezeu a hotărât să aibă un copil. Și îngerul Gavriil i-a spus dreptului Zaharia că va avea un copil. Și, când l-a anunțat despre asta, a spus și aceea că "bucurie și veselie vei avea și de nașterea lui se vor bucura mulți". Și bineînțeles că între cei mulți care se bucură de nașterea Sfântului Ioan Botezătorul suntem și noi, care sărbătorim în 24 iunie Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul, suntem și noi, care ne bucurăm de tot ce știm despre Sfântul Ioan Botezătorul și de cuvintele lui. Noi suntem între cei mulți care aveau să se bucure atunci și care aveau să se bucure după aceea până în zilele noastre și până în veșnicie de Sfântul Ioan Botezătorul.

Când S-a născut Mântuitorul nostru Iisus Hristos, un înger binevestitor le-a spus unor ciobani din apropierea staulului în care S-a născut Mântuitorul lumii: "Iată, vă binevestesc vouă bucurie mare, care va fi pentru tot poporul, că vi s-a născut vouă un Mântuitor, care este Hristos Domnul" (Luca 2, 11). Deci, este vorba de Nașterea Mântuitorului și de bucuria cea mare – "vă binevestesc vouă bucurie mare" – care s-a împlinit prin nașterea Mântuitorului lumii. Așteptau oamenii un Mântuitor, așteptau oamenii un Eliberator și li s-a împlinit dorința atunci când S-a născut Mântuitorul, care nu era un om de rând și nu este un om de rând, ci este Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat și om adevărat născut din Prea Sfânta Fecioară Maria.

Și acum, haideți să ne mai gândim la o bucurie mare pe care

o pomenește tot Sfântul Evanghelist Luca. Ce v-am spus până acum, v-am spus cu referire la Sfânta Evanghelie de la Luca. Cei care citiți Noul Testament – și știți că eu îi îndemn pe credincioșii care vin la mine să citească în fiecare zi două capitole din Noul Testament – știți că Sfânta Evanghelie de la Luca se sfârșește cu istorisirea Înălțării la cer a Domnului Hristos și cu ceea ce s-a întâmplat îndată după aceea. Ce s-a întâmplat îndată după aceea? După ce Domnul Hristos Și-a ridicat mâinile și i-a binecuvântat pe cei care erau atunci de față la Înălțarea Lui la cer, pe când îi binecuvânta, scrie Sfântul Evanghelist Luca, S-a îndepărtat de ei și S-a înălțat la cer. Ucenicii, sub binecuvântarea Domnului Hristos, s-au închinat Domnului Hristos, pentru că binecuvântarea Domnului aduce închinarea omului. M-aș bucura să rețineți lucrul acesta, că **binecuvântarea Domnului aduce închinarea omului**. Și, după aceea, ucenicii s-au întors în Ierusalim cu bucurie mare, deci nu numai cu bucurie, ci cu bucurie mare. Și erau totdeauna în templu, laudând și binecuvântând pe Dumnezeu. Așa scrie Sfântul Evanghelist Luca în Evanghelia sa (cap. 24). Deci, binecuvântarea Domnului aduce închinarea omului, închinarea omului aduce laudă și binecuvântare. Este interesant de știut și de reținut că la Nașterea Domnului Hristos a fost bucurie mare. A fost vestită o bucurie mare și la Înălțarea Domnului nostru Iisus Hristos. Bucurie mare care s-a împlinit și atunci și din această bucurie mare a izvorât lauda și binecuvântarea pe care au adus-o lui Dumnezeu ucenicii Mântuitorului, în templul din Ierusalim.

Acesta, să zicem, este cadrul în care au avut loc îndemnurile la bucurie ale Domnului Hristos, pe care le citim în cuprinsul Sfințelor Evanghelii. Începutul îl avem în bucuria cea mare și în bucuria pe care au avut-o mulți de nașterea Sfântului Ioan Botezătorul, începutul îl avem în bucuria cea mare de la Nașterea Domnului Hristos și încheierea este tot prin bucurie mare, la Înălțarea Domnului Hristos. Iată, iubiți credincioși, acesta este cadrul și în cadrul acesta găsim mai multe îndemnuri date de Domnul Hristos la bucurie.

În Sfânta Evanghelie de la Matei, în capitolul 5, chiar la început, ni se prezintă fericirile pe care le-a rostit Domnul Hristos; și după ce Domnul Hristos a zis de nouă ori "fericiți", a adăugat "bucurați-vă și vă veseliți, că plata voastră multă este în ceruri".

"Bucurați-vă și vă veseliți", deci să aveți bucurie și veselie, o bucurie prelungită. De ce? "Că plata voastră multă este în ceruri". Cu gândul la plata cea din ceruri, să ne bucurăm aici pe pământ și noi, deși cuvântul nu ne-a fost adresat nouă, ci a fost adresat celor care L-au auzit pe Domnul Hristos spunând acest cuvânt, dar pentru că știm și noi cuvântul acesta, care este veșnic - cuvântul Domnului Hristos este veșnic -, înseamnă că și nouă ni se adresează acest cuvânt "bucurați-vă și vă veseliți, că plata voastră multă este în ceruri". Deci, temei pentru bucuria noastră este răsplata cea din ceruri.

Le-a spus Domnul Hristos ucenicilor Săi și că în împărăția lui Dumnezeu, care se aseamănă unui ospăț, va fi bucurie. De altfel, când zicem ospăț, ne gândim la un prilej de bucurie. Mi-aduc aminte că în satul meu, la nuntă, deci la ospăț, se cânta o cântare cu următoarele cuvinte "Cine nu-i de veselie la ospăț să nu mai vie. Că ospățu-i vesel, nu-i de omul mânios". Deci, ospățul este un prilej de bucurie și Domnul Hristos aseamănă împărăția lui Dumnezeu cu un ospăț, cu o întâlnire în care oamenii stau la masă.

Ați auzit, într-o duminică, la Sfânta Liturghie, citindu-se din Sfânta Evanghelie cuvânt despre sutașul din Capernaum. În legătură cu sutașul din Capernaum s-a spus că a zis Domnul Hristos, după ce s-a minunat de sutașul din Capernaum, de credința lui, și nu numai de credința lui, ci de tot ce avea sutașul: de credință, de nădejde, de iubire, de smerenie, că a zis Domnul Hristos: "Mulți de la răsărit și de la apus vor veni și vor sta la masă în împărăția lui Dumnezeu cu Avraam, cu Isaac și cu Iacov" (Matei 8, 11). Deci este vorba de un ospăț.

Știm apoi că există o pildă cu cina cea mare sau cu nunta fiului de împărat, poate că au fost două, poate că a fost una prezentată în două feluri, una o găsim în Sfânta Evanghelie de la Luca, în capitolul 14, cu cina cea mare, și alta o găsim în Sfânta Evanghelie de la Matei, în capitolul 22, cu nunta fiului de împărat. Deci, este vorba tot de o bucurie, tot de un prilej de bucurie.

Cunoaștem și pilda cu talanții, când doi dintre cei care primiseră talanți au înmulțit talanții primiți, unul de la cinci talanți ajungând la zece talanți, celălalt de la doi talanți ajungând la patru talanți; și Stăpânul a zis către fiecare: "Bine, slugă bună și credincioasă, peste puține ai fost credincios, peste multe te voi

pune, intră în bucuria Domnului tău" (Matei 25, 21). Deci și din această pildă înțelegem că împărăția lui Dumnezeu este un prilej de bucurie, că ne așteaptă bucurie.

În Sfânta Evanghelie de la Marcu, citim că a zis Domnul Hristos către ucenicii Săi și către oamenii din mulțime, care erau atunci de față, că "sunt unii dintre cei ce stau aici - atunci, acolo - care nu vor gusta moartea până ce nu vor vedea împărăția lui Dumnezeu venind întru putere" (Marcu 9, 1). Este vorba de oameni care s-au învrednicit atunci, și de atunci încolo alții și alții, de împărăția lui Dumnezeu, pe care au avut-o și o au în sufletul lor. L-a întrebat cineva, cândva, pe Domnul Hristos, un fariseu de fapt L-a întrebat, "Când vine, oare, împărăția lui Dumnezeu?"; și Domnul Hristos a răspuns că "împărăția lui Dumnezeu nu vine pe văzute - așa, că te uiți undeva și numai o vezi venind -, ci împărăția lui Dumnezeu este înlăuntrul vostru". Sunt două variante de răspuns în aceeași Evanghelie, după traduceri care s-au făcut, și anume una este cu "împărăția lui Dumnezeu este înlăuntrul vostru", deci în voi, în sufletul vostru, și alta cu răspunsul "împărăția lui Dumnezeu este în mijlocul vostru" (Luca 17, 21). De fapt, împărăția lui Dumnezeu poate fi și înlăuntrul nostru și în mijlocul nostru; și mai ales dacă simțim prezența lui Dumnezeu, atunci împărăția lui Dumnezeu este o realitate de bucurie. De ce? Să știți că în Noul Testament există o singură definiție a împărăției lui Dumnezeu, una singură. Se vorbește despre împărăția lui Dumnezeu, se anunță apropierea împărăției lui Dumnezeu, se insistă asupra pocăinței ca o condiție de a intra în împărăția lui Dumnezeu. Se spune că în împărăția lui Dumnezeu vor intra aceia care sunt cum sunt copiii, adică nevinovați, neînraii sau nestatornici în răutate. "De nu veți fi ca pruncii, nu veți intra în împărăția cerurilor", a zis Domnul Hristos (Matei 18, 3). În împărăția lui Dumnezeu intră cei care împlinesc condițiile acestea. Dar există și o definiție, adică un cuvânt de prezentare a împărăției lui Dumnezeu, unul singur. Știți unde? În Epistola către Romani. Știți în ce capitol? În capitolul 14? Știți în ce verset? În versetul 17. Ar fi bine să știți și ar fi bine să știm cu toții lucrul acesta. De ce? Pentru că, fiind vorba de o singură definiție a împărăției lui Dumnezeu pe care o găsim în Noul Testament, ar fi cazul să știm. Și poate că este mai greu să știm unde este definiția împărăției lui Dumnezeu decât să știm chiar

definiția. Și acum, cercetați-vă pe voi înșivă dacă știți definiția împărăției lui Dumnezeu, din Epistola către Romani, capitolul 14, versetul 17. Gândiți-vă bine, știți sau nu știți? Cred că unii dintre voi deja v-ați răspuns în gând: "nu știu". S-ar putea întâmpla să fie cineva care știe, și acela care știe cred că a și zis în gândul lui că Sfântul Apostol Pavel, în epistola către Romani spune că **"Împărăția lui Dumnezeu nu este mâncare și băutură - dar ce? - ci dreptate, pace, și bucurie în Duhul Sfânt"** (Romani 14, 17). În 1972, la noi la mănăstire au venit doi creștini din Germania. Au aflat de mine, s-au interesat de la o bibliotecă sau de la mai multe biblioteci dacă există cineva din România care împrumută cărți de la bibliotecile respective și acolo le-au dat adresa mea. Ei au dorit să ia legătură cu oameni fără vedere din România, pentru că unul dintre ei, soțul, era fără vedere; și au venit la noi la mănăstire, să mă întâlnească pe mine și, cu prilejul acela, știind eu nemțește, m-am putut înțelege cu ei. De fapt, mai erau în mănăstire încă doi părinți care știau nemțește, părintele Serafim, care a fost în Germania cândva și a stat un an și trei luni și a învățat nemțește destul de bine, și părintele Veniamin - Dumnezeu să-i odihnească pe amândoi - care s-a străduit să învețe nemțește și a învățat și știa destul de bine și în felul acesta noi ne-am putut înțelege bine cu ei. Și, la un moment dat, aflând ei că un părinte, părintele Serafim, a fost în Germania, într-o localitate numită Bielefeld, unde se găsea și se găsește și acum o instituție de ajutorare a epilepticilor (în instituția aceasta erau ocrotiți cei bolnavi de epilepsie pe care familiile lor i-au dat să fie îngrijiți într-o instituție specializată, o instituție bisericească evanghelică), aflând că părintele Serafim a fost acolo, la "Betel" - "Betel" înseamnă "casa lui Dumnezeu", este un cuvânt evreiesc; "Betleem" înseamnă "casa pâinii", "Betel", "casa lui Dumnezeu" -, ne-au spus că acolo, la intrare, este scris așa:

**"Pace celor ce vin,
Bucurie celor ce rămân,
Binecuvântare celor ce pleacă!"**.

Tare ne-au plăcut nouă cuvintele acestea: "Pace celor ce vin, bucurie celor ce rămân, binecuvântare celor ce pleacă". Și atunci ei, având ocazia să scrie în cartea de onoare a mănăstirii, au scris așa: "Pace celor ce vin, bucurie celor ce rămân, binecuvântare

celor ce pleacă, doresc doi creștini evanghelici tuturor celor ce în urma lor vor vizita această mănăstire". Asta a fost în 1971. Noi, cât am putut, am pus în atenția vizitatorilor mănăstirii și cuvintele acestea: "Pace celor ce vin, bucurie celor ce rămân, binecuvântare celor ce pleacă"; și am băgat de seamă că tuturor le plac. Unii repetau, alții însemnau ca să nu uite urarea aceasta: "Pace celor ce vin, bucurie celor ce rămân, binecuvântare celor ce pleacă"; și atunci, noi ne-am gândit că ar bine să scriem la intrarea în mănăstire cuvintele acestea de urare. Și acum, cineva care vine la mănăstire, poate să citească la intrare: "Pace celor ce vin, bucurie celor ce rămân, binecuvântare celor ce pleacă". Deci, unde este bucurie și pace și unde mai este și dreptate, acolo este împărăția lui Dumnezeu.

Să știți, iubiți credincioși, că **împărăția lui Dumnezeu nu este ceva ce va fi cândva, undeva, ci este o realitate care trebuie să se împlinească în viața noastră**, cu noi cu toți. Fiecare dintre noi trebuie să avem în suflet dreptate, adică nu dreptate în înțelesul că să ne dea cineva dreptate, ci în înțelesul de a fi drepti. "Fericiți sunt cei prigoniți pentru dreptate, că a acelora este împărăția cerurilor" - a zis Domnul Hristos; "Fericiți cei ce flămânzesc și însetează de dreptate, că aceia se vor sătura" (Matei 5). În înțelesul acesta, că ești om drept, că ești numărat cu dreptii și că, având dreptate, ai și pace și ai și bucurie. În ceea ce privește faptul de a avea dreptate, de a fi drept, aceasta se realizează prin împlinirea binelui, cât îl știm și cât îl putem noi împlini. În Evanghelia de la Matei, în istorisirea despre Botezul Domnului Hristos, citim că Sfântul Ioan Botezătorul a zis către Domnul Hristos: "Eu am trebuință să mă botez de Tine și Tu vii la mine?". Și Domnul Hristos i-a răspuns așa: "Lasă acum, că ni se cuvine nouă să împlinim toată dreptatea" (Matei 3, 15); adică, dacă de dreptate ține și lucrul acesta, ca tu să mă botezi pe Mine, uite, botează-Mă, ca să împlinim toată dreptatea. Sunt cele dintâi cuvinte rostite de Domnul Hristos, pe care le găsim în Sfânta Evanghelie de la Matei: "Lasă acum, că ni se cuvine nouă să împlinim toată dreptatea". Tot în Sfânta Evanghelie de la Matei, în capitolul 5, în versetul 20, citim că a zis Domnul Hristos: "Dacă nu va prisosi dreptatea voastră mai mult decât a cărturarilor și a fariseilor, nu veți intra în împărăția lui Dumnezeu". Ca să intrăm în împărăția lui

Dumnezeu trebuie să fim drepti, trebuie să fim ca pruncii, trebuie să părăsim păcatul, pentru că pocăința înseamnă părăsirea păcatului și, dacă se întâmplă așa ceva în viața noastră, atunci avem condiția de a intra în împărăția lui Dumnezeu. Dreptatea cărturarilor și a fariseilor era o dreptate din afară. Ei căutau să fie cunoscuți ca niște oameni drepti, dar nu se îngrijeau de cele dinlăuntru, ci se îngrijeau numai de cele din afară. De aceea, Domnul Hristos i-a asemănat cu mormintele îngrijite pe dinafară, împodobite pe dinafară, dar care conțin oase de morți, cu peretele vărui, și i-a numit fățarnici. Dar ei, totuși, aveau o dreptate și anume, erau străduitori pentru dreptatea cea din afară, or Domnul Hristos vrea mai mult, dreptatea cea dinlăuntru. De aceea a zis Domnul Hristos: "Dacă nu va prisosi dreptatea voastră mai mult decât a cărturarilor și a fariseilor, nu veți intra în împărăția lui Dumnezeu" (Matei 5, 20). Ca să ai dreptate, ca să fii drept, trebuie să îplinești poruncile lui Dumnezeu. Sfântul Simeon Noul Teolog zice că **"cel care păzește poruncile lui Dumnezeu, nu numai el păzește poruncile, ci și poruncile îl păzesc pe el"**, scapă de multe neazuri pe care le au oamenii din neîmplinirea poruncilor lui Dumnezeu. Și cine are dreptate are și pace și cine are pace are și bucurie și cine are dreptate, pace și bucurie, este sub binecuvântarea lui Dumnezeu și atunci se îplinește cu el urarea de la Betel: "Pace celor ce vin, bucurie celor ce rămân, binecuvântare celor ce pleacă".

Iubiți credincioși, acestea spunându-le cu, acum să adăugăm și niște îndemnuri pe care le-a dat Domnul Hristos ascultătorilor Săi, ucenici, credincioși sau necredincioși, câți i-au fost la îndemână. Și anume, Domnul Hristos, care a zis că fericiți sunt unii și alții dintre cei pe care i-a pomenit Domnul Hristos, a adăugat "bucurați-vă și vă veseliți, că plata voastră multă este în ceruri". În Sfânta Evanghelie de la Ioan, citim că Domnul Hristos a zis așa: "Acestea vi le spun, ca bucuria mea să fie întru voi și ca bucuria voastră să fie deplină" (Ioan 15, 11). Ce a dorit Domnul Hristos? Ce a afirmat Domnul Hristos? A afirmat: "Acestea vi le spun - de ce? - ca bucuria Mea să fie în voi și ca bucuria voastră să fie deplină". Să fie bucuria voastră din bucuria Mea. "Acestea vi le spun, ca bucuria mea să fie întru voi și ca bucuria voastră să fie deplină." Domnul Hristos vrea ca ucenicii Săi, slujitorii Săi, credincioșii Lui, să aibă bucurie, bucurie din bucuria Domnului

Hristos, și bucuria să le fie deplină, fără știrbire, fără împuținare, fără scădere. A mai zis Domnul Hristos: "Iarăși Mă veți vedea și se va bucura inima voastră și bucuria voastră nimeni nu o va lua de la voi". Deci, iarăși vă voi vedea, iarăși Mă veți vedea, iarăși vom fi împreună și din aceasta se va bucura inima voastră, iar bucuria voastră nimeni nu o va lua de la voi. Este o bucurie statornică, o bucurie veșnică, pe care nu o poate lua nimeni de la cel care are această bucurie. Bucuria statornică este bucurie din bucuria Domnului Hristos, din întâlnirea cu Domnul Hristos.

Știm, de asemenea, că și sfinții apostoli ai Domnului nostru Iisus Hristos, fiind oameni ai bucuriei, i-au îndemnat pe oameni la bucurie. Să ne gândim, de exemplu, la îndemnul Sfântului Apostol Pavel din Epistola către Romani, din capitolul 12: "Bucurați-vă cu bucuria nădejdi". Deci, dacă nu aveți acum un temei pentru bucurie și nu puteți să împliniți îndemnul simplu "Bucurați-vă!", cel puțin bucurați-vă cu bucuria nădejdi, cu bucuria că în viitor veți avea bucuria pe care nu o aveți acum. Anticipați cumva cele din viitor, având nădejde, și bucurați-vă cu bucuria nădejdi. În Epistola către Filipeni, citim cuvintele Sfântului Apostol Pavel: "Bucurați-vă pururea întru Domnul - deci, totdeauna - și iarăși zic, bucurați-vă" (Filipeni 4, 4). În Epistola către Tesaloniceni, citim cuvintele Sfântului Apostol Pavel: "Totdeauna să vă bucurați, neîncetat să vă rugați, pentru toate mulțumiți". Iarăși, un îndemn la bucurie. Știind noi toate acestea, este firesc să căutăm să avem bucuria pe care ne-o dă Domnul Hristos, bucuria pe care o putem avea din împlinirea poruncilor Domnului Hristos, bucuria pe care o putem avea din iubirea față de Dumnezeu și față de oameni, pentru că iubirea este fericire și fericirea fără îndoială este bucurie. Iubirea este fericire. Nu se poate să aibă cineva iubire și să nu aibă în același timp fericire. Calea către bucurie, calea către fericire, este calea care duce la iubire. Și, când ajungi să iubești pe Dumnezeu din toată inima ta și să iubești pe omul de lângă tine ca pe tine însuși, atunci intri în sfera bucuriei. Atunci se îplinește cuvântul Domnului Hristos: "Bucuria mea să fie întru voi și bucuria voastră să fie deplină". Dacă avem în vedere acestea, avem prilejul și să ne bucurăm noi înșine și avem și prilejul să fim lucrători de bucurie. Sfântul Apostol Pavel, în Epistola a II-a către Corinteni, se prezintă pe el și pe cei asemenea lui ca lucrători de bucurie și zice: "noi

suntem lucrători ai bucuriei voastre". Așa a fost Sfântul Apostol Pavel, așa au fost împreună-lucrătorii cu el, așa trebuie să fim și noi, înmulțitori de bucurie. "În jurul tău să poți să-i ferești pe toți" – sunt niște versuri scrise de poetul Traian Dorz. Cred că le știți. Sunt cuprinse în poezia "**Dorință de ziua ta**". Se și cântă. Mai ales la zile de naștere sau la zile onomastice, cei care știu cântarea, cei care știu versurile spun:

Un suflet bun să ai și-un gând frumos
În faptă și în grai, pentru Hristos.
Cu dragoste și avânt spre tot ce-i drept și sfânt.
Așa-ți dorim, așa, de ziua ta.

Să fii în tot ce spui cinstit și blând.
Să nu fii nimănui dator nicicând.
Să mergi mereu curat, pe drumu-adevărat.
Așa-ți dorim, așa, de ziua ta.

Să fii un vas ales lui Dumnezeu.
Să ai un rod cules din orice-i greu.
În jurul tău să poți să-i ferești pe toți.
Așa-ți dorim, așa, de ziua ta.

Mereu mai plin de-avânt, mai credincios,
Mai bun, mai drept, mai sfânt, mai ca Hristos.
Să-l poți cu drag vedea în ceruri fața Sa.
Așa-ți dorim, așa, de ziua ta.

Să știți că poetul Traian Dorz a avut dar de la Dumnezeu, a prezentat o mulțime de idei înalte și înălțătoare în poeziile lui și putem să le avem în vedere pentru o viață superioară, pentru o viață ieșită din obișnuitul vieții de toate zilele. De exemplu, chiar poezia aceasta, *De ziua ta*. "În jurul tău să poți să-i ferești pe toți." Un lucru minunat!

Iubiți credincioși, pentru că suntem aici, în mănăstire, mi-a venit în minte o altă poezie de Traian Dorz, alcătuită pentru omul care trece din lumea aceasta, o poezie care să fie rostită pe pragul morții, pe patul morții. Bineînțeles că așa ceva nu se poate

întâmpla, pentru că atunci numai literatură nu faci. Dar, în orice caz, poezia este foarte faină și mai ales este faină pentru cineva care a părăsit un stil de viață și a venit la mănăstire să trăiască un stil de viață superior. Poezia se numește "**Am trecut**". Omul vorbește cu țara din care a plecat și zice:

Am trecut de cel din urmă vârf ce ne desparte
Și de-abia te văd în vale, țară, de departe,
Unde-am stat și-am plâns atâta,
Țară de departe.

Am avut în tine doruri fără de-mplinire,
Suferințe fără număr, plâns și fericire,
Poate atât cât nimeni altul,
Plâns și fericire.

– *Deci și plâns și fericire, nu numai plâns sau numai fericire, plâns și fericire.* –

Am avut dușmani în tine răul să-mi dorească
Dar au fost și-atâtea inimi dragi să mă iubească,
Scumpe și duioase inimi dragi,
Să mă iubească.

O, pământule pe care am trăit o viață
Eu te las. Rămâi în urmă, tot mai mic, prin ceață,
Mai în urmă, mai departe,
Tot mai mic prin ceață.

Eu mă duc în țara scumpă, sus, mai sus de stele,
Unde-i Mirele și alesul dorurilor mele,
După care-au plâns o viață
dorurile mele.

Fața ta îndurerată nu voi mai privi-o.
Lume, suferință, lacrimi, plânsule, adio.
De azi suntem pe veșnicie despărțiți,
Adio.

Și vă spun și niște versuri, alcătuite tot de Traian Dorz, alcătuite ca "mărțișor pentru Cristina". A avut prilejul să boteze o fetiță, cu numele Cristina, și a făcut un mărțișor, pentru că era luna martie, "Mărțișor pentru Cristina":

Să fie Cristina bună ca lumina,
Să-i fie ființa dreaptă ca credința,
Un odor frumos Domnului Hristos,
Ca să poată crește plină de nădejde,
Și să-i fie firea dulce ca iubirea,
Un odor frumos Domnului Hristos.

Și, pentru că atunci i-a făcut fetei cadou, la botez, o Biblie, ca să o aibă toată viața, a scris pe Biblie o dedicație:

Fie-ți cartea Domnului pază dulce somnului,
Soarele destinului, liniștea căminului,
Candelă vegherilor și balsam durerilor.
Fie-ți graiul Sfântului, drumul legământului,
Prietenul cărărilor, dragostea cântărilor,
Focul rugăciunilor și liman furtunilor.
Fie-ți sfânt cuvântul Lui, aurul pământului,
Fericirea traiului și răsplata raiului.

Iubiți credincioși, iată niște gânduri care cred că se potrivesc cu îndemnurile la bucurie și cu căutarea bucuriei pentru vremea în care ne găsim și pentru cealaltă vreme a vieții noastre.

Atât pentru acum, și deseară va fi vorba despre "Urcușul bucuriei".

Dumnezeu să ne ajute!

13 iulie 2004, dimineața,
Mănăstirea Subpiatră

URCUȘUL BUCURIEI

În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Amin!

Iubiți credincioși, nu știu dacă ați băgat de seamă că azi dimineață, când v-am spus cuvinte de îndemn spre bucurie, nu am pomenit două cuvinte, cuvinte care parcă sunt de îndemn, și anume cuvântul îngerului binevestitor care s-a prezentat la Prea Sfânta Fecioară Maria și i-a zis: "Bucură-te, cea plină de har, Domnul este cu tine. Binecuvântată ești tu între femei..."; și nu am spus cuvântul adresat de Domnul Hristos femeilor mironosițe cu care s-a întâlnit după ce a înviat din morți, când ele mergeau către mormântul Domnului cu miresme, ca să ungă trupul Lui, și cărora Domnul Hristos le-a spus "Bucurați-vă!". Nu am amintit aceste cuvinte pentru că nu sunt cuvinte de îndemn, ci sunt cuvinte de salut. Îngerul binevestitor nu a îndemnat-o pe Prea Sfânta Fecioară Maria să se bucure, ci a salutat-o pe Prea Sfânta Fecioară Maria cu cuvântul "Bucură-te!". Domnul Hristos nu le-a îndemnat pe femeile mironosițe să se bucure, ci le-a salutat pe femeile mironosițe cu cuvântul "Bucurați-vă!". Evreii aveau ca salut cuvântul "pace": "Pace vouă!", "Pace ție!", "Pace casei acesteia!" – sunt cuvinte de salut pe care le găsim în Sfânta Evanghelie, folosite atunci când cineva se întâlnea cu altcineva și vroia să spună un cuvânt fericitor, un cuvânt de atenție. Așa era la evrei, iar la greci salutul era "Bucură-te!" sau "Bucurați-vă!"; cum am zice noi acum "Fiți fericiți!" sau "Salut!" sau mai demult, când eram eu tânăr, era obișnuit ca cei care se întâlneau și vroiau să își arate cinstirea, să spună "Am onoarea să vă salut!". Așa încât cuvintele "Bucură-te!", pe care le spunem și noi, la acatist, adresate Maicii Domnului, adresate unor sfinți, nu sunt cuvinte de îndemn, ci sunt cuvinte de salut. Am putea zice "Am onoarea să vă salut!"; am putea zice "Fiți salutați!" sau "Fiți salutați!". În alte limbi, nici nu s-au tradus cuvintele de salut așa cum s-au transcris în Evanghelie și cum s-au transcris apoi din Evanghelie în vorbirea noastră obișnuită, cu

"Bucură-te!", ci s-au tradus prin "Fiți salutați!" sau "Te salut!". Acel "Ave Maria", este de fapt cuvânt de salut. Și de aceea nu le-am cuprins în îndemnurile la bucurie. Pentru că sunt și cuvinte de îndemn la bucurie, cuvinte care determină o angajare pentru bucurie. "Bucurați-vă pururea întru Domnul și iarăși zic, bucurați-vă!" – nu sunt cuvinte de salut, ci cuvinte de îndemn la bucurie. Cumva, nouă ne-ar conveni să fie cuvintele Domnului Hristos, adresate femeilor mironosițe după Înviere, și ca un îndemn la bucurie. Cei care ați citit cartea mea "Darurile Învierii"⁴, ați găsit acolo cinci daruri ale Învierii pe care eu le-am pus în evidență, și anume: bucuria, netemerea, pacea, iertarea păcatelor și binecuvântarea. Fără îndoială că Învierea Domnului nostru Iisus Hristos a determinat, a prilejuit, a pricinuit bucurie, dar totuși rămânem la gândul acesta, că "Bucurați-vă!" este de fapt un cuvânt de salut și noi, când zicem la acatist cuvântul "Bucură-te!", în fond nu-l îndemnăm pe sfântul respectiv să se bucure – el oricum se bucură –, ci îl salutăm cu cuvântul "Bucură-te!".

Și acum, după ce am precizat lucrul acesta, haideți se ne gândim la urcușul spre bucurie sau la urcușul în bucurie sau, deodată, la urcușul spre bucurie și în bucurie.

Mai întâi de toate, e bine să știm că înaintarea în viața duhovnicească este prezentată de cele mai multe ori ca o caleuitoare, ca o scară. Sfântul Ioan, cel ce a scris "Scara", a înfățișat înaintarea în viața duhovnicească ca o scară. În Sfânta Scriptură, în Cartea Facerii, se pomenește de o scară, pe care noi o numim "Scara lui Iacob" și pe care Biserica ne-o prezintă în general la sărbătorile Maicii Domnului. La sărbătorile Maicii Domnului, la vecernie, se citește din Cartea Facerii despre Scara lui Iacob. Ce se spune în legătură cu Scara lui Iacob? Se spune că patriarhul Iacob, odată, într-o călătorie fiind, s-a culcat. S-a culcat devreme, pentru că pe vremea aceea nu erau mijloace de iluminat și când ajungeau oamenii la înserare se pregăteau de culcare, nu stătea până la miezul nopții și până către dimineață, nu făceau din noaptea zi și din zi noapte, ci urmau rânduiala lui Dumnezeu și cu viața pe care o duceau ei. Și deci, patriarhul Iacob s-a așezat să se culce. Și-a pus piatra drept căpătâi și s-a culcat. Și a avut un vis. Se făcea că vede

o scară care lega cerul cu pământul și pe scara aceea urcau și coborau îngerii lui Dumnezeu. Și când s-a trezit din somn și s-a gândit la visul pe care l-a avut, patriarhul Iacob a zis așa: "Domnul era în locul acesta și eu nu am știut. Cu adevărat, nu este altceva aici decât casa lui Dumnezeu și aceasta este poarta cerului" (Facere 28, 15). Cuvintele acestea le-a tâlcuit un gânditor duhovnicesc, un sfânt. Mai întâi de toate, a observat că o scară se alcătuiește din două părți care sunt legate una cu alta prin treptele scării. Și a zis că una din laturile scării o constituie Sfintele Taine, prin care Dumnezeu vine către om, și cealaltă latură este rugăciunea, prin care omul merge către Dumnezeu, iar treptele scării sunt virtuțile; îngerii care coborau și care urcau pe treptele scării, între cer și pământ, sunt oameni cu inimi îngerești sau îngeri cu trupuri pământești, tot una este. Așadar, înaintarea duhovnicească este prezentată, în acest text pe care l-am amintit, ca un urcuș. Poate că și ca o coborâre, pentru că este vorba și de unii care se urcă și de unii care coboară, pentru că este o virtute care nu este prezentată în general ca urcuș, ci ca o coborâre. Și anume, Sfântul Isaac Sirul a fost întrebat "Ce este desăvârșirea?", cum am zice noi "Ce este perfecțiunea?". Știți că Domnul Hristos a spus "Fiți, dar, voi desăvârșiți, precum Tatăl vostru cel din ceruri este desăvârșit" (Matei 5, 48). Ce înseamnă desăvârșire? Înseamnă perfecțiune, înseamnă deplinătate, adică să faci niște lucruri la ultima posibilitate. Și, în legătură cu aceasta, îmi vine în minte o îndrumare pe care am primit-o noi, copiii, de la părinții noștri, adică eu și frații mei, și anume îndrumarea ca atunci când faci un lucru, să-l faci în așa fel încât să nu mai lucreze cineva după tine. Așa zicea tata: "Mă, când faceți un lucru, lucrați în așa fel încât să nu mai lucreze cineva după voi!". Deci să fie deplin. În creștinism se pune problema aceasta, a deplinătății. Când a zis Domnul Hristos: "Fiți, dar, voi desăvârșiți, precum Tatăl vostru cel din ceruri este desăvârșit", a avut în vedere ceva, și anume a avut în vedere desăvârșirea Tatălui ceresc, deplinătatea Tatălui ceresc. Cei care au avut în vedere cuvântul acesta al Domnului Hristos și alte cuvinte – de exemplu Sfântul Apostol Pavel spune "Căutați desăvârșirea", deci căutați deplinătatea, căutați perfecțiunea –, s-au întrebat "Bine, dar în ce constă desăvârșirea, în ce constă perfecțiunea?". Și s-a ajuns la concluzia că desăvârșirea stă mai

⁴ Editată la Craiova, în anul 2002, de către ASCOR.

ales în două lucruri: în iubire și în smerenie. În iubire, pentru că la iubire se referă Domnul Hristos, când afirmă: "Fiți, dar, voi desăvârșiți, precum Tatăl vostru cel din ceruri este desăvârșit"; dând acest îndemn. S-a referit la iubire, despre iubire fiind vorba, pentru că a zis Domnul Hristos: "Ați auzit că s-a zis celor de demult să iubești pe aproapele tău și să urăști pe vrăjmașul tău, iar Eu vă zic vouă: iubiți pe vrăjmașii voștri, faceți bine celor ce vă urăsc, rugați-vă pentru cei ce vă vatămă și vă prigonesc ca să fiți fiii Tatălui vostru celui din ceruri, pentru că El răsare soarele peste cei buni și peste cei răi și trimite ploaia peste cei drepti și peste cei nedrepti"; și, peste puțin, zice: "Fiți, dar, voi, desăvârșiți, precum Tatăl vostru cel din ceruri este desăvârșit" (Matei 5, 48). Deci, căutați deplinătatea, căutați perfecțiunea, nu vă mulțumiți cu puțin, faceți mai mult, mereu mai mult. Și Sfântul Isaac Sirul, la întrebarea "Ce este desăvârșirea?", răspunde: "desăvârșirea este un adânc – sau o prăpastie – de smerenie". De aici înțelegem că în smerenie se coboară ca să urci și prin iubire te înalți. Și, coborându-te în smerenie, adâncindu-te în virtutea care nu se arată, înaintezi și te ridică Dumnezeu. Cu cât cobori mai mult în smerenie, cu atât te ridică Dumnezeu la înălțime. Sfântul Ioan, în scrierea lui, "Scara", închipuie urcușul duhovnicesc ca având treizeci de trepte. De fapt, sunt treizeci de capitole, pe care el le socotește ca niște trepte și le pune înaintea doritorilor de înaintare ca prilej de a înainta spre desăvârșire, spre perfecțiune, spre cea mai înaltă dintre virtuți, care este iubirea.

Acum, având în vedere toate lucrurile acestea, să ne gândim și la urcușul spre bucurie. Când eram student la Teologie, demult, acum cincizeci de ani și mai bine, am învățat cum se tâlcuiește un text din Scriptură, cum să tâlcuiești un text, ce trebuie să ai în vedere ca să înțelegi bine un text. Și am învățat trei reguli în legătură cu textul pe care vrem să îl tâlcuim. Mai întâi de toate, să îl încadrăm în context, adică să nu îl luăm de sine, ci să ne gândim întotdeauna în ce împrejurări s-a spus cuvântul pe care vrem să-l tâlcuim, deci să-l încadrăm în contextul în care a fost rostit de către Domnul Hristos, dacă era un cuvânt din Evanghelie. Am mai învățat să ținem seama de locurile paralele. Adică, dacă în Scriptură sunt mai multe locuri în care se vorbește despre același lucru, atunci să căutăm să lămurim textul pe care îl avem în vedere prin

textele asemănătoare. De pildă, o să auzim diferite Evanghelii citite la Sfânta Liturghie, cum a fost Evanghelia cu slăbănogul din Capernaum și despre slăbănogul din Capernaum; nu este scris într-un singur loc, ci trei dintre evangheliști au scris despre aceasta: Sfântul Evanghelist Matei, Sfântul Evanghelist Marcu și Sfântul Evanghelist Luca. Și dacă vrem să avem o privire de ansamblu, o privire completă, citim și textul din Sfânta Evanghelie de la Matei, capitolul 9 și cel din Sfânta Evanghelie de la Marcu, capitolul 2, și cel din Sfânta Evanghelie de la Luca, capitolul 5. Și așa, avem o privire de ansamblu și putem să scoatem niște concluzii. Și al treilea lucru pe care trebuie să-l avem în vedere este învățătura Bisericii. Ce știm noi că învață Biserica despre ceea ce vrem noi să tâlcuim? Iubiți credincioși, când eram student la Teologie, la examenul de hermeneutică, fiindcă așa se numește studiul în legătură cu tâlcuirea Scripturii, m-a întrebat mitropolitul, pe mine personal: "Ce folos ai avut? Ce folos ai din studiul acesta hermeneutic?" Am vrut eu să cârnesc puțin, că nu știu ce... Și mitropolitul mi-a pus problema clar: "Nu mă interesează ce știi, ci mă interesează ce ai învățat, cu ce folos ai făcut studiul acesta". Și, într-adevăr, să știți că am avut folos. Până când să ajung să fac studiul acesta, până când să cunosc niște lucruri de mare importanță, mi se părea că dacă citești un text sau auzi un cuvânt din Evanghelie, gata, poți să-l ai în vedere fără alte raportări la text.

Iubiți credincioși, acum ne stă în față un urcuș, unul dintre urcușuri, pentru că sunt multe urcușuri pe care le putem avea în vedere. De exemplu, etapele înaintării în viața duhovnicească, pe care le găsim în Filocalie, sunt trei: 1) curățirea de patimi, 2) iluminarea – cunoștința de Dumnezeu privind faptele lui Dumnezeu și 3) unirea cu Dumnezeu sau desăvârșirea. Acestea sunt trei etape de înaintare în viața duhovnicească. Se începe cu despătimirea, pentru că noi toți, toți oamenii din lumea aceasta venim cu încărcătură din străfunduri de existență și părintele Arsenie insistă asupra acestui fapt. Spunea părintele că un copil este oglinda părinților, că este prelungirea părinților, a bunicilor, a străbunicilor. Ne îndrumă părintele Arsenie, prin scrierile lui, să ne gândim la faptul că omul este o sinteză și să avem în vedere un fel de spectru vital. Voi sunteți studenți, elevi și cred că mă puteți înțelege. Ați învățat la școală că lumina este compusă din șapte

culori și că acele culori pot fi văzute în curcubeu, în chip natural. După ploaie, poți să vezi descompusă lumina prin apă, prin nori. În așa fel încât îți dai seama că lumina este compusă, dacă se poate descompune. Tot așa cum există un spectru al luminii, există și un spectru vital. Există un spectru al vieții. Fiecare dintre noi este alcătuit, cumva, prin înaintașii săi. De obicei, ne raportăm la părinții noștri. Și eu, personal, am știut de asta din tinerețe și m-am raportat la părinții mei, m-am raportat la bunicii mei și mi-am dat seama ce am sufletește de la înaintașii mei. Spun aceasta pentru că există o asemănare fizică, semeni cu unul dintre părinți, mai mult sau mai puțin cu unul sau cu altul, cu vreunul dintre bunici. Mi-aduc aminte că eram acasă și cineva i-a spus bunicii mele despre un nepot al ei, nu știu despre care: "Seamănă cu dumneata". Și bunica mea a zis: "A, numai de-ar semăna cu mine, că-i bine". Și avea dreptate. Deci, noi semănăm cu cineva, semănăm cu înaintașii noștri și sufletește și trupește, nu numai trupește, ci și sufletește. Îi aducem pe părinții noștri în existența noastră. De aceea oamenii sunt diferiți, pentru că fiecare om este alcătuit cel puțin din doi. Doi părinți își revarsă existența lor în copilul lor și așa se face că copilul are un spectru vital și este sinteza înaintașilor lui. La asta, bineînțeles că se adaugă și ceilalți factori de existență. Poate știți, iar dacă nu, învățați acum, că sunt trei factori care determină existența omului și anume: ereditatea – moștenirea de la părinți –, mediul – adunăm în noi atâtea și atâtea din jurul nostru – și destinul. În ceea ce privește ereditatea, aceasta nu poate fi schimbată. Este un dat cu care pornim și cu care trăim toată viața. Cei care ați citit *Cărarea Împărăției*⁵, scrisă de părintele Arsenie, știți că există acolo un capitol – de fapt o scriere, *Cărarea Împărăției* nefiind o carte, ci șapte cărți cuprinse într-un volum –, cu titlul "Ereditate și spirit". A apărut, între cărțile mai de curând tipărite din scrierile părintelui Arsenie, din predicile părintelui Arsenie, a apărut o scriere cu titlul "Tinerii, căsătoria, familia și copiii născuți în lanțuri". Aceasta nu poate fi schimbată, copiii născuți în lanțuri rămân copii născuți în lanțuri și care trăiesc în lanțuri. Este o rânduială a lui Dumnezeu aceasta și nu avem ce să

⁵ Ieromonah Arsenie Boca, *Cărarea Împărăției*, Editura Sfintei Episcopii Ortodoxe Române a Aradului, 1995.

⁶ Apărută la Editura Credința Strămoșească, în anul 2003.

facem. Și, cu știrbirea pe care o avem, cei care avem știrbiri, trăim o viață întreagă. Așa este rânduiala lui Dumnezeu. Deci, cel dintâi lucru pe care trebuie să-l avem în vedere când este vorba de înaintarea în viața spirituală, este "să ne curățim simțirile ca să vedem pe Hristos strălucind cu neapropiata lumină a Învierii" (canonul Învierii). Și lucrarea aceasta o facem în fiecare an, vreme de zece săptămâni înainte de Paști, iar la Paști se spune: "să ne curățim simțirile ca să-L vedem pe Hristos strălucind cu neapropiată lumină a Învierii și «bucurați-vă» zicând, luminat să-L auzim, cântându-L cântare de biruință". La măsura aceasta trebuie să ajungem, să-l cântăm cântare de biruință. Eu am avut cu părintele Arsenie două convorbiri, pe care le-am prezentat într-o carte: "Cine sunt eu? Ce spun eu despre mine?". De fapt, nu este o carte scrisă, ci este o carte vorbită care după aceea s-a scris după înregistrarea făcută pe casete. Am răspuns la întrebările mitropolitului de la Sibiu și în câteva zile am realizat cartea prin înregistrare pe casete. În cartea aceasta, am prezentat și două convorbiri esențiale pe care le-am avut cu părintele Arsenie și anume una în 1942 și una în 1965, după 23 de ani. În convorbirea din 1942, părintele mi-a pus în vedere rugăciunea cu care se mântuiesc călugării. Rugăciunea cu care se mântuiesc călugării este "Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!". Mi-a spus cum să fac rugăciunea aceasta, adică s-o fac cu gândul, cu cuvântul gândit și s-o lipesc de respirație. Între respirații să zic "Doamne", fără inspir și fără să expir, trăgând aerul în piept să zic "Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu" și dând aerul afară din piept să zic "miluiește-mă pe mine, păcătosul!". Asta însemna metoda de îmbunătățire sufletească, să ajungem ca, de la pătimire, de la deprinderile rele pe care le purtăm în noi, pe care le-am adus din străfunduri de existență, să scoatem din suflete tot ceea ce știm că este rău și mai ales ce se reflectă în gând. De ce? Știți că din cât are omul în el, numai 10% este în conștient; celelalte 90% sunt în subconștient și în inconștient, dar de acolo vin la suprafață. Deci, tot ce facem noi, tot ce gândim, tot ce auzim, tot ce vorbim, tot ce adunăm în suflet, intră în componența noastră și devenim, pozitiv sau negativ, devenim ceea ce suntem. Poate ați băgat de seamă, sau dacă nu, o să vă gândiți de acum încolo, că cei mai apropiați dintre oameni sunt copiii. Fericitul Augustin spune:

"copilul este tatăl omului mare", în înțelesul acesta, că de copilărie nu poți face niciodată abstracție, numai că în copilărie omul nu este ceea ce este la bătrânețe, când moștenește și copilăria și tinerețea și cealaltă vreme a vieții și la bătrânețe este într-un fel de rezumat. Copiii sunt cei mai apropiați, încep să se distanțeze în tinerețe, se adaugă multe în cealaltă vreme a vieții și la bătrânețe fiecare este rezumatul vieții sale, rezumatul concepțiilor lui și de aceea oamenii la bătrânețe sunt cei mai distanțați și nu se potrivesc unii cu alții, pentru că fiecare este altceva, fiecare este altfel conturat. De aceea nici nu ne putem înțelege. Nu ne putem înțelege bătrânii cu tinerii, tinerii cu bătrânii, pentru că fiecare are concepția lui, fiecare a adunat ceva în suflet, fiecare s-a transformat prin ceea ce a făcut, prin ceea ce a adunat.

Văd că mă cam depărtiez de la subiect, dar nu este nimic, dacă învățăm totuși ceva. Când eram la școală, la Cluj, nu știu în ce clasă eram, a patra, a cincia, un om de la noi din sat, un intelectual cu pregătire de învățător, a venit la Cluj și mama i-a dat o cutie, parcă o am și acum în mână, cu niște plăcintă cu mere, să mi-o aducă din partea părinților. Nu a vrut să-i dea un pachet mare, ca să nu-i facă greutate. Și el m-a căutat seara, după ce ne-am adunat la dormitor, și portarul i-a spus că nu poate să vorbească acum cu mine. El nu a mai putut veni și a doua zi și mi-a lăsat pachetul la portar. Portarul a venit la mine dimineața, la dejun. Pe mine mă cheamă ca nume de familie Părăian. El mi-a schimbat numele și îmi zicea, în loc de Părăian, Părăoan, tot de la părău. El nu era român, era slovac, dar știa românește, ca noi, însă știa românește în dialect. Și vine la mine și îmi zice: "Măi, Părăoan, te-o căutat azi-noapte un domn și ți-a adus, ia, pocul aceasta." Și eu zic: "Cine m-a căutat, bade Petre? Ce domn m-a căutat?". Și el zice: "Mi-o spus că îl cheamă domnul Ghicu. Cunoști-l tu pe ala, domnu' Ghicu?" Zic: "Nu, bade Petre"; "Băi, domnu' Ghicu a zis că-l cheamă." Eu am scormonit prin minte și m-am gândit la un lucru, că la noi, "vi" se face "ghi" și că țaranii, în general, în loc de "vi" zic "ghi"; sau "ghie" în loc de "vie", "ghiță" în loc de "viță". Dar el m-a descurcat puțin, că a zis după aceea: "Dar nu știu, Ghicu, ori Ghică". Și când a zis *Ghică*, eu m-am dus cu gândul la *Vică* și zic "Bade Petre, nu a zis că-l cheamă Vică?" și a zis "Ba, Vică, Vică, Vică...". Iată cum s-a schimbat în mintea omului un nume, din Vică, Ghică, din Ghică, Ghicu; s-a

gândit: "Măi, parcă Ghică e nume feminin, Ghică?! ... Ghicu!".

Tot așa se schimbă foarte multe lucruri în mintea noastră și ajungem să nu înțelegem niște lucruri pentru că le gândim altfel și le gândim altfel pentru că avem niște antecedente, și spirituale și intelectuale, care sunt altfel conturate.

Acum, hai să venim la urcușul care începe cu nepătimirea, înaintează cu cunoașterea de Dumnezeu și ajungem la deplinătate, cât poate ajunge omul, la perfecțiune, la desăvârșire. Am zis că desăvârșirea este iubire, pe care o prezintă Sfântul Apostol Pavel în Epistola către Coloseni, capitolul al 3-lea, și o prăpastie de smerenie, cum o definește Sfântul Isaac Sirul. Cum se ajunge la bucurie? Pe calea bucuriei. Care este calea bucuriei? În Sfânta Evanghelie de la Matei, în capitolul 5, sunt cuprinse cuvintele "bucurați-vă și vă veseliți – care sunt cuvinte de îndemn –, că plata voastră multă este în ceruri". Sunt cuvinte ale Domnului Hristos, rostite după ce Domnul Hristos a prezentat șirul fericirilor: "Feriți-vă cei săraci cu duhul, că a acelora este împărăția cerurilor. Feriți-vă cei ce plâng..." ș.a.m.d., fericirile pe care noi le spunem la Sfânta Liturghie și care sunt nouă, dacă avem în vedere cuvântul "fericiți", rostit de Domnul Hristos. De nouă ori a zis Domnul Hristos "fericiți" și aceasta este scara, urcușul bucuriei.

Eu nu știu dacă voi citiți din Noul Testament sau numai auziți de la mine sau de la altcineva care vă predă niște lucruri de genul acesta. Pentru că dacă nu citiți, înseamnă că vă spun degeaba lucrurile acestea, pentru că le uitați. Nu se poate să le țineți minte, dacă nu le legați de ceva. **Eu am un program de viață care cuprinde și să citești în fiecare zi două capitole din Noul Testament.**

În Epistola către Galateni, Sfântul Apostol Pavel spune: "Roada Duhului este dragostea, bucuria, pacea, îndelungă-răbdarea, bunătatea, facerea de bine, credința, blândețea, înfrânarea poftelor. Împotriva unora ca acestea nu este lege". Deci, pomenește Sfântul Apostol Pavel mai întâi dragostea, care este cea mai de vârf, și de la vârf coboară până ajunge la înfrânarea poftelor. Când ne gândim la urcușul bucuriei, noi trebuie să luăm lucrurile de la sfârșit spre început. Deci Sfântul Apostol Pavel prezintă lucrurile după importanța lor, coboară de la înalt la mai puțin înalt, iar noi trebuie să ne gândim de la sfârșit spre început și anume: sfârșitul listei

Sfântului Apostol Pavel este începutul realizărilor din partea noastră.

Începem cu înfrânarea postelor. De aceea, băgați de seamă că Biserica noastră stăruie pentru post. De ce stăruie pentru post? Pentru că prin aceasta se ajunge la înfrânarea postelor. Părintele Arsenie spune că "postul este poarta și spovedania este ușa de intrare în împărăția lui Dumnezeu". Nu se poate înaintare în viața duhovnicească fără post, fără să ții rânduiala postului, așa cum ne-o prezintă Biserica, adică nu noi hotărâm care sunt zile de post și care sunt zile de dulce, ci Biserica hotărăște și noi trebuie să ne încadrăm în rânduiala Bisericii. Așa că urcușul spre bucurie începe cu înfrânarea, înfrânarea postelor, de orice fel ar fi. Cu punerea în rânduială, în fond, pentru că postele au și ele rostul lor, numai că trebuie puse în rânduială. Înfrânarea postelor, blândețea cu care se biruiește mânia, credința, credința ca o realitate nu atât informativă, ci o realitate care ne angajează; credința trebuie să fie neapărat angajantă, pentru că dacă nu este angajantă, nu este credință. De exemplu, dacă tu stai acasă când trebuie să fii în Biserică duminică și nu vrei să mergi la Biserică, nu ai credință. La mine vin atâția oameni cărora le spun, dacă îmi zic că nu merg la biserică: "Știi de ce nu mergi la biserică? Pentru că nu ai credință, fiindcă, dacă ai avea credință, credința te-ar duce la biserică". Noi trebuie să știm lucrurile acestea. Apoi, urmează facerea de bine. Credința care angajează... În ce trebuie să angajeze credința? În iubire. De unde știm? Tot de la Sfântul Apostol Pavel, care zice că "în Iisus Hristos, nici tăierea împrejur nu folosește la nimic, nici netăierea împrejur, ci credința lucrătoare în iubire". Părintele Serafim, duhovnicul meu de odinioară, mi-a pus odată în vedere o zicere care să mă folosească. Bineînțeles că părintele a și uitat-o, dar bine că nu am uitat-o eu. Și mi-a spus așa: "Să te depășești și să te dăruiești!" Ce înseamnă asta? **Să te depășești în credință și să te dăruiești în iubire.** Facerea de bine alcătuiește bunătatea. Deci bunătatea este o realitate care este alcătuită din facerea de bine, este rezultatul faptelor bune și apoi din bunătate izvorăsc celelalte, pe care le pomenește Sfântul Apostol Pavel: îndelungă-răbdarea, pacea, bucuria și iubirea. Și iubirea este bucurie. Cine are iubire, are bucurie. Deci, iubiți credincioși, urcușul bucuriei în cazul acesta este cuprins în ceea ce spune Sfântul Apostol Pavel că este roada

Duhului și începe cu înfrânarea, care înseamnă într-un fel despătimirea, cu blândețea care înseamnă nemâniere, cu credința angajantă, cu binefacerea care duce la bunătate și apoi bunătatea aduce cu sine îndelungă răbdare, pace, bucurie și iubire. Eu vă pun în vedere lucrurile acestea, pentru că **degeaba așteptăm noi înaintare în bine, dacă nu ne angajăm.** Eu de multe ori zic că învăț din cărțile mele, adică după ce am scris o carte și o citesc, parcă învăț din carte ceva ce am spus și ceva ce într-un fel am și uitat. Se spune că om cult este acela care a învățat toate și a uitat toate, dar rămâne ceva în el. Poate că ați băgat de seamă că totuși un intelectual, oricât prețuim noi pe oamenii simpli – și îi prețuim – este altceva decât un om simplu, decât un neintelectual. Un intelectual este șlefuit, cumva. Și vocea lui parcă este altfel decât vocea unui țaran, este o voce cultivată. Așadar, este vorba de înaintarea spre bucurie și, de fapt, toate câte le facem noi spre bine sunt aducătoare de bucurie și fiind aducătoare de bucurie înmulțesc bucuria și am zis că am putea vorbi despre urcușul bucuriei sau despre urcușul în bucurie, pentru că bucuria are și ea întinderea ei. Adică, bucuria nu este ceva care stă pe loc, ci este ceva care înaintează. Te poți bucura, de exemplu, de foarte multe lucruri, de o floare care este și pentru tine făcută de Dumnezeu, de un răsărit de soare, de un apus de soare, de imaculatul zăpezii, de un om pe care îl întâlnești, pe care crezi că ți l-a adus Dumnezeu în față, de familie, de succese, de atâtea și atâtea lucruri care îți vin în față și care sunt toate niște chemări la bucurie. Și, mai presus de toate, **bucuria ne-o dă Dumnezeu pe măsura înaintării în bine**, ca un fel de răsplată pentru viața superioară pe care ne silim să o ducem și atunci bucuria este un dar de la Dumnezeu.

Să ne învrednicească bunul Dumnezeu să avem acest dar al bucuriei de acum și până în veac!

Măine dimineață o să vorbim ceva despre "Trăitori ai bucuriei".

Întrebări și răspunsuri

– La ce v-ați referit când ați spus să-l curățim pe aproapele nostru spălându-i picioarele sufletește?

Dragă, noi, de obicei, avem o tendință de a denigra, de a murdări, să scoatem mereu în evidență niște lucruri negative, or spălarea picioarelor înseamnă a-l curăți. Adică, chiar dacă știm ceva rău, nu răspândim răul, îl facem curat. Curat în fața conștiinței noastre și curat îl prezentăm în fața conștiinței altora.

– Sfinții Părinți ne îndeamnă ca, pentru a spori duhovnicește, să avem gândul la moarte. Cum putem să ne gândim pozitiv la moarte, fără să cădem în gândul deznădejdiei, gândul sinuciderii sau într-o nepăsare nihilistă?

Dragă, moartea, în general, este o realitate de trecere. Adică, noi nu credem că o dată cu moartea se sfârșește totul. Vedeți că în general noi nu afirmăm cuvântul *moarte* ca moarte. De exemplu, spunem *adormirea* Maicii Domnului, nu spunem *moartea* Maicii Domnului. Deși am putea foarte bine să zicem și *moartea* Maicii Domnului, dacă înțelegem prin moarte ceea ce trebuie să înțelegem, adică o schimbare de la viața aceasta pământească spre o viață în care Maica Domnului trăiește în continuu. "Pe Născătoarea de Dumnezeu, cea întru rugăciuni neadormită – deci adormită totuși, dar neadormită întru rugăciune –, mormântul și moartea nu au ținut-o, căci ca pe Maica Vieții la viață a mutat-o cine? – Cel ce S-a sălășluit în pântecul ei cel pururea fecioresc. Deci, vorbim de *adormirea* Maicii Domnului. Adormirea după trup și viețuirea după suflet. De fapt, Maica Domnului este și cu sufletul și cu trupul în cer. Deci, noi nu zicem *moartea* Maicii Domnului, ci *adormirea* Maicii Domnului. Sau, în general, când vorbim despre morții noștri, zicem că au adormit întru nădejdea învierii și a vieții veșnice. Au adormit după trup, în înțelesul acesta că trupul este ca și într-un somn, urmând să învieze la învierea cea de obște, dar sufletul se menține, pentru că omul nu poate muri cu sufletul și atunci, după partea sufletească, rămânem totdeauna. Se întrebuintă mai demult cuvântul *repausat* sau *răposat*, care însemna, de fapt, "cel odihnit", "cel care nu se mai străduiește pentru lucrurile veacului acestuia". Cuvântul acesta se vede că s-a demodat, pentru că nu se mai prea întrebuintează și în loc de acesta se întrebuintează "adormit". Cei adormiți întru Domnul, de fapt înseamnă cei morți întru Domnul. Sau, de exemplu, la ieșirea cu Sfintele Daruri zicem

"Să-i pomenească Dumnezeu pe cei care au adus aceste Daruri pentru cei vii sau pentru cei morți". Așa este corect, "pentru cei vii sau pentru cei morți". Nu este corect "pentru cei vii și pentru cei adormiți", pentru că adormitul este tot viu. Și atunci, dacă zicem că sunt aduse pentru cei vii și pentru cei morți, este mai corect. Și, de fapt, așa era când eram eu tânăr. S-au schimbat, de fapt, multe în textele liturgice. Deci, "pentru cei vii și pentru cei morți", numai că trebuie să știm că mortul nu este mort, că este mort-viu, cumva, că este mort după trup și viu după suflet.

– Părinte, ați spus că în mănăstire trebuie să fie elita lumii acesteia. Cine poate să intre în mănăstire? Prin elită înțelegem inteligența, adică să aibă respectivul om o facultate sau ceva de genul acesta?

Nu! Nu și nu! Ci elită în înțeles de viață duhovnicească în ansamblul ei, că poate să fie cu facultate și totuși să fie un prăpădit și atunci degeaba intră cu facultate, pentru că facultate nu se cere la mănăstire. La mănăstire se cere o viață după voia lui Dumnezeu, o viață curată. Însă *elită* în înțelesul că se poate lucra cu el, adică nu este unul care tot timpul se împotrivește, tot timpul știe mai bine, pentru că cei care au inteligență, în general se și țin, se și cred. Așa că nu este nevoie de facultate, dar este nevoie de o viață care să-l recomande pe cel care vine la mănăstire. De ce? Pentru că mănăstirea totuși este ceva cu totul aparte și viața călugărească este altceva decât viața obișnuită. Și atunci, dacă ești într-o viață obișnuită și rămâi doar la viața obișnuită, nu ești bun de mănăstire. Sunt unii care nu sunt buni nici de mănăstire, nici de lumea aceasta. Sunt așa, undeva între ele. Pe noi ne interesează o elită în înțelesul acesta de oameni cu care se poate lucra, care pot fi modelați, care se lasă modelați, oameni care țin seama de Dumnezeu, oameni care nu-și uită de rosturile lor în legătură cu Dumnezeu. Cât privește facultatea, nu este necesară. Ce să faci cu calculatoarele la mănăstire? Sau ce să faci cu sportul pe care l-ai făcut în lume, la mănăstire? Doar nu o să-i fugărești pe ceilalți. Dar, totuși, o școală făcută își pune cumva pecetea pe om, în sensul că îl șlefuește. Cum ziceam, parcă și vocea intelectualului este altfel decât vocea țaranului.

– Cum putem sau unde putem acum și cu cine să ne îndreptăm mintea?

Dragă, mintea o duci cu tine. Unde ești, acolo ți-o îndrepti. Dacă știi să ocolești pricinile care întunecă, pricinile care întinează, oriunde se găsește omul, acolo este și posibilitatea de a-și îndrepta mintea.

– Cât de mult ne ajută să scormonim în comportamentul înaintașilor noștri?

Nu știu dacă ne ajută. Când eram eu student la Teologie, chiar îmi aduc aminte că la sfârșit, atunci când am terminat, ne-au mai spus și profesorii câte ceva, să ținem minte anumite lucruri, să avem prieteni, să avem deschidere ș.a.m.d. și știu că mitropolitul Mladin, Dumnezeu să-l odihnească, a zis "Mă, când aflați ceva de bine despre unul, să nu mai scormoniți și la altele, că s-ar putea să găsiți și ce nu-i bine".

– Povestii-ne sau explicați și câte ceva despre depersonalizarea elevilor.

Adică, cum ajung elevii să nu mai fie ei. Dragă, există un fond care nu poate fi schimbat și există niște răutăți care se adaugă și care stâlcesc cumva personalitatea sau persoana omului. Sunt niște lucruri care acționează cumva ca niște droguri. De exemplu, cineva care folosește droguri se desființează pe el însuși. Deci și cineva care face niște lucruri pe care sigur nu le binecuvintează Dumnezeu, se desființează, se depersonalizează.

– Cum ne influențează destinul viața? Cum putem să-l influențăm prin rugăciune?

Dragă, sunt niște lucruri care trebuie schimbate și altele care nu este nevoie să fie schimbate, adică noi trăim într-un cadru pe care ni l-a dat Dumnezeu. M-am pomenit în familia în care am apărut, am învățat de la părinții mei limba pe care o vorbesc, am învățat de la oamenii din jur niște precepte morale. Toate acestea

țin cumva de destinul pe care îl am în viață și care, într-un fel, este fix, în sensul că m-am născut în ziua cutare, în anul cutare, că o să mor în ziua cutare, în anul cutare, și tot cadrul acesta trebuie umplut cu ceea ce poți tu să adaugi, ca să fii altceva decât ceea ce ai fost când nu aveai adaosurile. Și adaosurile pot fi pozitive sau negative, după caz. Sunt unii oameni care se formează pozitiv și sunt alții care se deformează, care nu ajung unde trebuie să ajungă, nu pentru că destinul cere aceasta, ci pentru că ei nu țin seama de ceea ce le oferă Dumnezeu spre bine, nu spre rău.

– Ce se întâmplă cu sufletul omului după moartea trupească?

Ajunge la judecata lui Dumnezeu. De fapt, la judecata omului, pentru că sentința nu o dă Dumnezeu, ci o dă omul, atunci când își vede stările sale înaintea lui Dumnezeu. Când eram noi studenți la Teologie, aveam un profesor care ne întreba ce notă ne-am da la Pastorală, pentru că era profesor de Pastorală. De exemplu, ce notă mi-aș da eu, după cunoștințele pe care știu că le am. Și am zis că mi-aș da opt, după cât știu eu că știu și profesorul mi-a dat zece, până la urmă. Nici nu mai trebuia să mă întrebe. Dar, totuși, este posibilitatea aceasta de a te aprecia tu pe tine însuși și așa va fi și în fața judecății lui Dumnezeu. Adică, Dumnezeu va fi, să zicem așa, pretextul de a ne cunoaște pe noi înșine. Și atunci, mergem la judecată și de la judecată se zice că merge sufletul prin diferite stări să vadă raiul și iadul și după aceea se stabilește unde i s-a fixat locul. Sunt niște lucruri care de fapt nu sunt relevante, ca să le știm. Noi știm doar atât, că după moarte urmează judecata particulară și după aceea se hotărăște locul de răsplată, pozitiv sau negativ, în rai sau în iad, și că până la Judecata de Apoi există posibilitatea să se schimbe starea omului de la iad la rai, prin rugăciunile Bisericii și prin milosteniile care se fac pentru el.

– Copilul va duce mai departe părțile negative ale strămoșilor săi, chiar dacă părinții duc o viață creștină, se spovedesc, se împărtășesc în rânduală și își cresc copiii în frică de Dumnezeu?

Dragă, lucrurile acestea depinde ce sunt. Dacă sunt niște stirbiri fizice, să zicem... cum este nevederea. Eu sunt un om care a trebuit să trăiesc o viață pe care nu am determinat-o eu și pe care a trebuit totuși să o duc în cadrul acestei situații. Peste asta nu se poate trece. Chiar dacă vrei să treci, nu ai cum.

– Vă rugăm se explicați afirmația "Eu sunt cel ce sunt" (Ieșire 3,14).

Dumnezeu a spus despre Sine "Eu sunt cel ce sunt", în înțelesul acesta că "Eu sunt cel ce exist", existența Sa.

– Cum putem lupta împotriva gândurilor de judecată a celorlalți, de invidie, de gelozie?

Păi, foarte simplu: iei în seamă poverile negative pe care știi că nu trebuie să le ai și te rogi lui Dumnezeu să învieze El și să se risipească vrăjmașii Lui. Cu puterea noastră, putem doar să ne observăm și să ne împotrivim, iar cu ajutorul lui Dumnezeu, să biruim.

– Cum îi putem ajuta pe cei din jurul nostru, cum îi putem convinge să meargă la Biserică, să se spovedească?

Nu îi putem convinge. Putem să le sugerăm gândul acesta și dorința aceasta și să le spunem că este bine. Să știți că eu nu trag de nimeni să se spovedească și să se împărtășească. De ce? Pentru că omul poate să se spovedească și să se împărtășească și fără destulă participare și atunci, ce rost are? Eu le spun oamenilor să se spovedească în toate posturile și ei tot numai în Postul Paștilor se spovedesc. Bineînțeles că nu se spovedesc pentru că nu îi interesează, iar ceea ce fac, fac pentru că au mai făcut și alții așa și așa s-au pomenit. Chiar îmi spun câte unii: "Părinte, așa ne-am pomenit și de aceea ne spovedim în Postul Paștilor". Eu le spun să se spovedească în toate posturile. Și în anul următor vine omul iar la mine și îl întreb când s-a spovedit ultima dată și el îmi spune că anul trecut în Postul Paștilor. Eu îl întreb la cine și el îmi spune că la mine; și îl întreb dacă nu i-am spus să se spovedească în toate

posturile, că eu știu sigur că le spun să se spovedească în toate posturile. Și zice că da, dar acum ce să facă? Și apoi zic și eu: ce să fac cu el, dacă nu m-a ascultat pe mine? Bineînțeles că, după posibilitate, vreau să îl ajut, însă nu așa cum vrea el să fie ajutat. Și mergem înainte cu ceea ce putem, cu ceea ce se întâmplă.

– Cum putem avea o minte statornică, neschimbătoare?

Păi, nu prea putem avea o minte statornică, dacă nu este viața statornică. O minte statornică de fapt nu înseamnă o minte care rămâne la un singur gând, ci o minte statornică înseamnă o minte care se mișcă între niște limite pozitive. O minte statornică nu înseamnă că nu mai gândești nimic sau că te gândești la un singur lucru și atâta tot. Nu se poate, pentru că mintea este alcătuită în așa fel încât trece de la un gând la altul și aceasta este o calitate a minții, să nu rămână la un singur gând, dar pe noi ne interesează ca gândurile care se înlănțuie în mintea noastră să fie gânduri pe care le poate binecuvânta Dumnezeu.

– Ce părere aveți despre ecumenism?

Să știți că eu nu mă frământ atât cu ecumenismul, pentru că și așa nu realizează nimic. Nu știu de ce se face atâta caz de ecumenism. Ecumenismul este o sugestie, este un curent, este o organizație care nu a realizat nimic, până la urmă. Cum, nu a realizat nimic? Eu cred că lucrul cel mai de căpetenie pe care ar trebui să îl realizeze ecumenismul ar trebui să fie ca Paștile să le sărbătorim toți la aceeași dată, în aceeași zi, chiar dacă nu este în aceeași dată. Or, lucrul acesta nu l-a realizat ecumenismul în jumătate de secol și mai mult. Înseamnă că, de fapt, el nu are nici o importanță și atunci ne frământăm de geaba.

– Cât de des ne putem împărtăși? Recomandați împărtășania deasă?

Da, recomand împărtășania deasă pentru oamenii care duc o viață care să-i recomande. Când m-am dus eu pentru prima dată la mănăstire la Sâmbăta, în 1942, părintele Arsenie a ținut o predică

cu trei idei principale: despre haina de nuntă, despre responsabilitatea preotului și în legătură cu Sfânta Împărtășanie. Și a adus în atenție atunci un cuvânt pe care eu nu-l știam, până atunci nu-l aflasem și anume cuvântul Sfântului Apostol Pavel din Epistola I către Corinteni, capitolul 11, la sfârșit, unde zice: "Să se cerceteze omul pe sine și numai așa să mănânce din această pâine și să bea din acest pahar, că cine mănâncă și bea cu nevrednicie, mănâncă și bea sieși osândă". Nu aș vrea să se facă o modă din asta, că vine cineva și zice că dacă nu se împărtășește la Sfânta Liturghie, parcă nici nu ar fi fost la Liturghie, că simte trebuința să se împărtășească. Nu știu dacă simte o trebuință. I-a băgat cineva așa în cap, că așa trebuie, și atunci, hai să mă împărtășesc, că sunt vrednic, că nu sunt vrednic, că m-am certat, că nu m-am certat, că m-am bătut, că nu m-am bătut, că am băut, că nu am băut. Asta o fac occidentalii în general. Și ortodocșii din Occident. Și în Grecia, mulți se împărtășesc, pentru că este o modă de împărtășire. Nu sunt de acord cu treaba aceasta. Sunt de acord cu cel care vrea cu adevărat vrea să se unească cu Domnul Hristos și vrea să primească dar din împărtășire. Da, poate să se împărtășească la toate Liturghiile, pentru că la toate Liturghiile se spune "Cu frică de Dumnezeu, cu credință și cu dragoste, apropiați-vă!". Dar nu numai așa, că vrea să facă un lucru pentru care de fapt nu este pregătit, de multe ori. Nu este împăcat cu cineva și totuși vrea să se împărtășească, fiindcă așa este fain, că așa este bine, că așa este recomandabil. Să știți că atunci când eram eu tânăr, de când îmi aduc eu aminte, copiii nu se împărtășeau cum se împărtășesc acum. La Teologie, profesorul de Pastorală ne-a spus că un copil să fie împărtășit numai dacă părinții cer lucrul acesta în caz de boală și prin aceasta cred că se face sănătos. Or acum este o modă că îl aduc pe copil să se împărtășească, "hai, că-ți dă părintele păpica!". Nu este corect! Este o scădere a Sfintei Împărtășanii. Când eram eu tânăr, bineînțeles că ne-a împărtășit la Botez, dar după aceea, până la vârstă școlară nu ne-a mai împărtășit nici o dată. La vârstă școlară și în continuare chiar și la Teologie, ne împărtășea la zilele spirituale, de două ori în Postul Crăciunului, de două ori în Postul Paștilor și atâta tot, nu era "hai, hai la împărtășire!". Sunt de acord că este un mare ajutor, dar nu așa, că oricum, că să fie de ajutor. Și părintele ne-a spus atunci: "Să se cerceteze omul pe sine și numai

asa să mănânce din această pâine și să bea din acest pahar, că cine mănâncă și bea cu nevrednicie, mănâncă și bea sieși osândă. De aceea, între voi sunt mulți slabi și bolnavi și bună parte mor" (1 Corinteni 11, 28-30). Și cuvintele acestea, părintele le-a tâlcuit cam și în latura fizică, deși cred că nu a avut dreptate. De ce zic eu că nu a avut dreptate? Pentru că oameni bolnavi sunt și dintre cei care nu se împărtășesc niciodată și nu au credința noastră și nu din cauză că s-au împărtășit cu nevrednicie sunt bolnavi, ci sunt bolnavi pentru că bolile vin în viața omului. Dar eu cred că sufletește se poate ajunge la o bătuceală, la o nesimțire. La noi la mănăstire au fost două situații în care s-a văzut fiara din om, împărtășită cu Sfintele Taine zi de zi, o vreme, și nu s-a văzut nici un rezultat pozitiv, să vezi o liniște, o blândete, o bunătate ș.a.m.d. S-au răzvrătit... Eu am scris în cartea aceasta, "Cine sunt eu, ce spun eu despre mine", niște lucruri care s-au întâmplat în 1954. Și apoi, mai târziu, prin nouăzeci și ceva, iar a fost pe acolo un părinte, care îi chema pe faliții lui să se împărtășească nu la Liturghie, ci cu împărtășania cu care se împărtășesc cei bolnavi. Eu, să știți că nu sunt de acord ca cineva să se împărtășească în afară de Liturghie. De ce? Pentru că atunci nu are rost Liturghia, dacă se pot împărtăși. Numai cei care nu pot ajunge la Liturghie, cei care sunt bolnavi, care sunt în pat, trebuie împărtășiți, deoarece aceea este Împărtășanie pentru cei care nu pot să fie la Liturghie. Ei se împărtășeau și până la urmă au plecat de pe acolo și unde s-au dus nu au fost cei mai reprezentativi, ceea ce înseamnă că se pot face niște lucruri fără binecuvântarea lui Dumnezeu și fără rezultatele dorite.

– Cât de des ar trebui sau ar fi indicat să ne spovedim, o dată pe lună, săptămânal...?

Dragă, depinde ce ai de spovedit. Poți să te spovedești și o dată la două luni, dacă duci o viață care nu te îngreuiază cu păcate. De exemplu, dacă te uiți la televizor și vezi spurcăciuni, trebuie neapărat să te spovedești și să nu te mai uiți altă dată. Dacă vezi pe internet niște necuviințe și stai la ele și te îndulcești de ele, bineînțeles că trebuie să te spovedești. Eu le spun de obicei oamenilor care vin la mine la spovedit și îmi spun că s-au uitat la așa ceva: "Să știi, o singură dată dacă te mai uiți, la mine să nu mai

ajungi. Te privește unde te duci și ce faci, pentru că înseamnă că tu însuși îți primejduiești viața sufletească. Nu ai de ce să mai vii la mine, dacă eu îți spun să nu te uiți și tu totuși te uiți.". Deci, nu se poate stabili o regulă, ci trebuie să știi ce ai de făcut, după starea ta sufletească, dar nici așa, că toată-ziua-hună-ziua, mă duc să mă spovedesc. Mai vin și la mine unii care se spovedesc vineri la catedrală în Sibiu și vin să se spovedească și duminică și le zic: "Mă, spovedania aceea nu a avut nici un rost?". Și ei zic: "Părinte, dacă am venit până aici, ne-am gândit să venim și la dumneavoastră". Nu este un motiv, în fond.

– Cum putem afla voia lui Dumnezeu pentru viața noastră?

Dragă, poți să afli voia lui Dumnezeu pentru viața ta din vocația care o ai și din preocupările pe care le ai. Nu înseamnă că toți oamenii trebuie să se călugărească și că dacă nu se fac călugări, nu se mântuiesc. Părintele Arsenie mi-a spus mie, personal: "Nu toți cei din mănăstire se mântuiesc, nici toți cei din lume se prăpădesc". Așa că ceea ce trebuie să facem noi este să ne găsim locul și să lucrăm de pe poziția pe care ne-a rânduit-o Dumnezeu. Dacă am ajuns călugăr, înseamnă că așa a vrut Dumnezeu, să ajung călugăr și atunci nu mă mai pot gândi la alt stil de viață. Dacă am o viață de familie, nu trebuie să mă gândesc că "numai de-aș ajunge la bătrânețe, că apoi tot la mănăstire mă duc". Nu este corect! Trebuie să te mântuiești în locul în care te găsești.

– Cum se poate dobândi rugăciunea inimii?

Prin angajare în rugăciune.

– În încheiere, vă rugăm să ne recitați câteva versuri din Zorica Lațcu.

Spovedanie

Doamne, dintr-a inimii prisacă,
Dorurile-n roi spre Tine pleacă.
Lungă-i calea foarte, pân' la Tine...

Cum s-o afle bietele-mi albine?
Fac popas în ierburi înflorite,
Spornic sug dulceață din ispite
Și să bea din floare dacă-ncearcă
Aripa de pulbere și-o-ncarcă.
Din măceș, din crini, din mătrăgună,
Mirul florilor în stup l-adună.
Mustul dulce-luminos le-mbată.
Au uitat spre Tine drumul, Tată!
Ca mărgăritarele-n șiraguri,
Lin s-așază faguri lângă faguri.
Doamne, într-a inimii prisacă,
Dorurile ceară or să-ți facă
Și din ceară Ți-oi aprinde Ție,
Măine, la vecernie, făclie.

13 iulie 2004, seara,
Mănăstirea Subpiatră

TRĂITORI AI BUCURIEI

În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Amin!

Iubiți credincioși, am anunțat pentru dimineața aceasta un cuvânt despre trăitorii bucuriei. De ce? Pentru că îndemnurile la bucurie și pentru că urcușul bucuriei duc la trăirea bucuriei. Și atunci, am socotit că este bine să ne oprim gândul la cei care au trăit bucuria.

Înainte de a desfășura cuvântul pe care vi l-am propus, vreau să facem o precizare. Și anume, că nu creștinismul a inventat bucuria. Bucuria există în lumea aceasta de când există oameni care se bucură sau care se pot bucura. Bucuria este legată de structura omului. Ceea ce ne interesează pe noi în mod deosebit este să avem temeiuri de bucurie, să ne angajăm la bucurie, să ținem seama de îndemnurile la bucurie, să avem niște pricini care duc la bucurie. Și, pentru că bucuria nu a inventat-o creștinismul, ci a lăsat-o Dumnezeu când l-a alcătuit pe om, înseamnă că bucurie nu au numai cei din sfera creștină, ci bucurie pot avea toți oamenii, oricare le-ar fi credința, oricare care le-ar fi cunoștința, învățătura. Și chiar și creștinii, nu au numai bucurii izvorâte din credință, ci au și bucurii care sunt în legătură cu viața obișnuită, cu viața oamenilor, fie că sunt credincioși, fie că nu sunt credincioși. Chiar Domnul Hristos a făcut deosebirea între bucuria duhovnicească și bucuria firească. Cred că știți cuvintele Domnului nostru Iisus Hristos, consemnate de Sfântul Evanghelist Ioan, că "femeia când e să nască se întristează". Se întristează că a venit ceasul ei, că a venit ceasul durerilor. Deci se întristează, dar după ce a născut pruncul, se bucură. Se bucură pentru că s-a născut om pe lume (Ioan 16, 21). Deci, este vorba de o bucurie firească, o bucurie pe care o au cei care merg pe calea firii. În legătură cu aceste cuvinte ale Domnului Hristos, deci în legătură cu bucuria firească de pe urma nașterii de copii, am să vă spun acum o poezie scrisă de George Coșbuc, intitulată "Mamă vitregă". Înainte însă de a vă spune poezia, vreau

să fac o afirmație, și anume că mie niciodată nu mi-a plăcut cuvântul acesta, mamă vitregă, sau cum se zice prin părțile de unde sunt eu, mamă mașteră. Ar fi vorba de o mamă care nu are copii ei sau care primește să fie mamă și crescătoare a unor copii care nu sunt ai ei. Și, pentru că, în general, mama este mamă numai pentru ai ei și nu și pentru alții, se socotește că o mamă care nu are copii ei sau care nu se raportează numai la copiii ei, ci și la copiii soțului, de pildă, este o mamă care nu este binevoitoare. Când eram eu copil, știu că era la noi o floare căreia îi zicea "mamă mașteră". Și floarea aceasta numită "mamă mașteră" prezenta prin petale și prin sepale câte două una în fața celeilalte și două în fața uneia singure și de aceea s-a ajuns la gândul că este mamă mașteră, întrucât copiii ei erau așezați fiecare pe un scaun și copiii soțului ei erau așezați amândoi pe un scaun și se zice că aceasta este mamă mașteră. Să știți, însă, că nu toate mamele care primesc să crească alți copii sunt mame rele, sunt mame maștere, sunt mame vitrege. Nu, eu am cunoscut copii care mi-au spus că au avut mamă adoptivă pe care au lăudat-o ca și cum ar fi fost propria mamă. Ziceau că nici mama lor proprie poate că nu i-ar fi îngrijit așa de bine cum i-a îngrijit mama, hai să zicem cea de-a doua, decât să-i zicem mașteră sau mamă vitregă. Poezia aceasta de Coșbuc prezintă o situație deosebită, adevărată de fapt, care însă nu înlătură nimic din ceea ce este frumos. Și parcă mi se pare titlul acesta, "Mamă vitregă", prea aspru, prea asupritor. O să vedeți îndată. Eu vă spun poezia și o să tragem noi, împreună, niște concluzii:

Mamă vitregă

Ce-am zis eu: "Mi-e drag copilul,

Drag de parc-ar fi al meu!"

Ah, am zis, dar mai-nainte

De-a fi mamă însămi eu.

Pân-a nu avea pe brațe

Îngerelul care-l am

Da, atunci!

Zi și noapte-l dezmiardam.

Începu să-mi zică mamă

Și muream de dragul lui,

De mi-ai da tot bunul lumii
Niciodată n-am să-i spui

Că-i orfan, și niciodată
N-o să știe că-i străin,
Că e moartă mă-sa biată,
Și că eu de milă-l țin.

Da, am zis, dar mai-nainte!
Astăzi când sunt mamă eu,
Îmi iubesc pe-al meu, drăguțul,
Mult mai tare, că-i al meu.

Eu acum știu ce-i iubirea,
Și credeam c-o știu de-atunci!
Doamne, ce de fericire
Poți Tu-n suflet să ne-arunci.

Vai de ea, sărmana-i mamă,
Milă mi-e de ea acu,
Că așa de scurtă vreme
Parte de copil avu!

Nu! Mi-e drag și-acum ca ochii,
Tot de-al meu eu mi-l socot.
Să se facă numai mare,
Am să-i spui de mă-sa tot!

Ei, sărmanei mame moarte,
I-ar fi cerul prea pustiu
Dacă i-aș fura iubirea
Bietului ei singur fiu.

Când o va chema pe nume,
Voi gândi la jalea ei,
Și-o să-mi fie drag ca ochii
Fiul alteia femei!

Să știți că mă mir că un bărbat și un poet, George Coșbuc, a avut atâta sensibilitate și atâta pătrundere ca să înțeleagă niște situații pe care, în general, bărbatul nu le simte, le simte femeia. Deci George Coșbuc a avut în vedere fericirea pe care o aduce un copil în inima mamei lui. Eu credeam, atunci când iubeam copilul soțului meu, că știu ce este iubirea și de fapt nu o știam, știam o parte din iubire, o anumită nuanță de iubire. "Eu acum știu ce-i iubirea/ și credeam c-o știu și atunci!/ Doamne, ce de fericire/ poți în Tu-n suflet să ne-arunci". Extraordinar! Și asta este o bucurie firească. O bucurie pe care o dă Dumnezeu celor care aduc, cu ajutorul Dumnezeu, cu puterea lui Dumnezeu, copii pe lume. "Vai de ea, sărmana-i mamă,/ Milă mi-e de ea acu',/ Căci așa de scurtă vreme/ Parte de copil avu!/ Nu! Mi-e drag și-acum ca ochii/ Tot de-al meu eu mi-l socot." Numai că este alta iubirea pe care o revarsă către fiul soțului și alta este iubirea pe care o revarsă către fiul ei. Și, de unde la început se gândea că niciodată nu o să-i spună că este străin, că este orfan, că are altă mamă: "Niciodată n-am să-i spui/ Că-i orfan, și niciodată/ N-o să știe că-i străin,/ Că e moartă mă-sa biată,/ Și că eu de milă-l țin", acum, după ce spune că: "Mi-e drag și-acum ca ochii/ Tot de-al meu eu mi-l socot", s-a schimbat ceva și zice: "Să se facă numai mare./ Am să-i spun de mă-sa tot!". Și motivarea: "Ei, sărmanei mame moarte/ I-ar fi cerul prea pustiu/ Dacă i-aș fura iubirea/ Bietului ei singur fiu./ Când o va chema pe nume,/ Voi gândi la jalea ei./ Și-o să-mi fie drag ca ochii/ Fiul alteia femei!". În continuare, se înțelege, "drag ca ochii/ Fiul alteia femei!"

Este ceva minunat! Este ceva ce nu se poate spune cât este de minunat! Câtă pătrundere a avut poetul George Coșbuc când a făcut această poezie, care este cunoscută de puțini! Eu, a rânduit Dumnezeu să ajung la ea și am scris-o și am învățat-o, pentru că nu am putut să trec cu vederea o poezie atât de minunată.

Prin urmare, ținem seama de faptul că există bucurii firești, bucurii pe care le dă Dumnezeu celor care își împlinesc datoria după fire. Nu neapărat bucurii izvorâte din credință, or noi ne ocupăm în special acum de bucurii izvorâte din credință sau pe care le asimilăm prin credință, pentru că nu se poate să ai credință în Dumnezeu și să nu orientezi toate spre credință sau să nu le învălui în credință.

Haideți să ne gândim împreună acum la o slujbă, care se face

pentru cei care urmează să aibă copii, la slujba Cununii. Cred că ați auzit, nu știu dacă ați băgat de seamă că la slujba Cununii se spune, între altele, dă-le lor bucuria nașterii de fii buni: "Ca să li se dăruiască lor bucuria nașterii de fii buni, Domnului să ne rugăm!". "Și pentru ca să se veselească ei la vederea fiilor și a fiicelor lor, Domnului să ne rugăm". Prin urmare, este vorba de bucurii firești pe care dorim să le umbrească Dumnezeu cu darul Său.

Și acum, iubiți credincioși, haideți să ne gândim la trăitori ai bucuriei. Deocamdată, știm că bucuriile firești le trăiesc cei care își împlinesc datoria după fire. Bucuriile de familie le au oamenii care au familie. Bucuriile de succes în familie le au cei care au copii. Cineva m-a întrebat pe mine odată, demult: "Părinte, dar dumneavoastră la ce vă gândiți toată ziua? Că nu aveți copii, nu aveți la ce să vă gândiți! Noi ne gândim mereu la copiii noștri: ne gândim să aibă succes, ne întrebăm dacă vor avea succes la un examen, ne frământăm cu atâtea și atâtea. Dumneavoastră la ce vă gândiți?". Ca și cum totul ar fi bucuriile de familie, bucuriile de succes. Ne gândim și noi la ce ne gândim noi, cei care nu avem copii. Ne gândim și la copiii lor și la copiii altora, ne gândim la succesele lor, ne gândim la bucuriile lor, dar mai mult și mai presus de toate, ne gândim la bucuriile care izvorăsc din Dumnezeu. Ne gândim la Dumnezeu, care își revarsă darul Său peste lume, care își revarsă darul Său peste oameni. Noi nu putem zice, ca femeia aceea: "Eu acum știu ce-i iubirea/ și credeam c-o știu și atunci!/ Doamne, ce de fericire/ poți Tu-n suflet să ne-arunci". Nu ne gândim la asta, dar ne gândim la alte bucurii, care sunt mai presus de orice, pentru că știți că Sfântul Apostol Petru L-a întrebat odată pe Domnul Hristos, zicând: "Iată, noi am lăsat toate și am urmat Tie. Ce, oare, va fi nouă? Ce răsplată putem avea noi, care am lăsat toate pentru Tine?". Și Sfântul Apostol Petru, între altele a lăsat și o familie, pentru că el avea soacră, pe care a vindecat-o Domnul Hristos. "Ce, oare, va fi nouă?" Și Domnul Hristos a spus, în legătură cu aceasta, și cuvintele: "Nu este nimeni care a lăsat tată sau mamă sau frați sau surori sau fii sau țarine, care să nu ia însoțit, chiar din veacul de acum, iar în cel ce va să fie, viață veșnică" (Matei 19, 29). Deci, în cuvintele acestea, Domnul Hristos a avut în vedere bucuriile cele veșnice, bucuriile duhovnicești, bucuriile mai presus de fire.

Așadar, știm că sunt bucurii după fire și bucurii mai presus de fire. Cine le trăiește? Bucuriile după fire le trăiesc aceia care își fac datoria în marginile firii. Au copii, cresc copii, sau bucură sau nu se bucură de ei, pentru că nu întotdeauna părinții se bucură de copii. Și lucrul acesta îl știm din viața pe care o trăim. Când am fost eu prima dată la mănăstire la Sâmbăta, în 1942, am rămas de duminică pentru luni. Am rămas ca să mă spovedesc la părintele Arsenie și cu ocazia aceasta am ascultat o cuvântare a părintelui, în care părintele a pus în atenția credincioșilor care au rămas și pe luni, necazurile pe care le au părinții prin copii. A avut în vedere necazurile de infirmitate, necazurile de boală, necazurile de certuri, necazurile de neascultare a copiilor față de părinți și a tras o concluzie și a spus că copiii cei răi sunt o pedeapsă a lui Dumnezeu pentru părinții cei răi, pentru viața pe care au trăit-o înainte de căsătorie fără binecuvântarea lui Dumnezeu, pentru păcate care i-au adus în situația să nu poată avea copii sănătoși. Și toate acestea le-a avut părintele în vedere atunci pentru că aceasta l-a preocupat pe el atunci, însă în realitate sunt foarte multe bucurii pe care le au părinții care se angajează, cu ajutorul lui Dumnezeu și cu puterea lui Dumnezeu, pentru nașterea de prunci buni, adică, așa cum zicem noi la Cununie, să aibă cei care se cunună posibilitatea să se bucure de vederea fiilor și a fiicelor lor. Deci, Domnul Hristos spune – și cuvântul îl găsim în Evanghelia de la Ioan – că femeia când trebuie să nască se întristează. Și este firesc să se întristeze, pentru că vin asupra ei niște chinuri, niște chinuri mari și prin chinurile acestea aduc la existență pe copiii lor. Deci, orice copil care se naște în lumea aceasta este, într-un fel, și rodul chinurilor mamei care l-a născut. Și să se veselească. Și se veselesc, de fapt, mamele, după ce încetează chinurile, după ce a venit om pe lume. Deci, în acest înțeles privite lucrurile, mamele sunt trăitoare ale bucuriei firești. Bineînțeles că nu se bucură numai mamele, ci se bucură toată familia de venirea unui copil pe lume. Este o bucurie firească pe care o primește omul, cu binecuvântarea lui Dumnezeu. Și apoi, se leagă în continuare alte și alte bucurii: când îl vezi că este mare, că este mărișor, că crește, că este cuminte, că vorbește frumos, că este ascultător, că este iubitor, că adună ceva în sufletul lui, că adună ceva în ființa lui, adună ceva în creșterea lui și că nu mai este cel mic de odinioară și de acum nu îl mai poate ține mama

în brațe, dar poate să-l îmbrățișeze și are bucurie din toate acestea. De ce? Pentru că și-a făcut o datorie, **datoria de a aduce copii pe lume, femeia fiind fântână de viață.**

Și a mai pomenit Domnul Hristos o bucurie care este mai presus de fire, o bucurie din credință, când a zis: "iarăși vă voi vedea și se va bucura inima voastră și bucuria voastră nimeni nu o va lua de la voi". "Acum sunteți triști – a zis Domnul Hristos – pentru că v-am spus că Mă duc, dar iarăși vă voi vedea și se va bucura inima voastră și bucuria voastră nimeni nu o va lua de la voi" (Ioan 16, 22). Deci o bucurie veșnică, bucuria din întâlnirea cu Domnul Hristos. Și astfel de bucurii au avut Sfinții Apostoli, în primul rând; știți că tot în Sfânta Evanghelie de la Ioan este scris că "s-au bucurat ucenicii, văzând pe Domnul" după Învierea din morți (Ioan 20, 20). Deci, Domnul Hristos a înviat din morți, S-a arătat ucenicilor și ucenicii s-au bucurat văzând pe Domnul înviat din morți. E o trăire a bucuriei izvorâtă din întâlnirea cu Domnul Hristos, după ce Domnul Hristos a înviat din morți. Ne putem gândi și la bucuria Sfântului Apostol Toma, care, după ce a fost informat că ucenicii ceilalți, colegii lui de ucenicie, L-au văzut pe Domnul Hristos, nu a crezut în Învierea Domnului Hristos și chiar a zis: "nu voi crede, dacă nu mă voi convinge punând degetul meu în semnul cuielor și mâna mea în coasta Lui", acolo unde a fost pătruns cu sulița, împuns cu sulița. Și a rânduit Mântuitorul nostru Iisus Hristos să aibă și Sfântul Apostol Toma parte de incredințare: S-a arătat ucenicilor Săi, fiind împreună și Sfântul Apostol Toma, și atunci Sfântul Apostol Toma a rostit: "Domnul meu și Dumnezeu meu!". Și Domnul Hristos a zis: "Pentru că M-ai văzut, Tomo, ai crezut. Fericiți sunt cei ce n-au văzut și au crezut" (Ioan 20, 29). Și la aceasta fiindu-i luare aminte sfintei noastre Biserici, a alcătuit un cuvânt pe care este bine să-l avem în vedere și noi, este vorba de icosul de la slujba duminicii Tomii și care se zice în continuare și în celelalte zile, în zilele următoare până sâmbăta de după duminica Tomii. Anume: "Cine a păzit mâna ucenicului nearsă când s-a apropiat de coasta Domnului cea de foc? Cine i-a dat ei putere de a putut pipăit osul cel de văpaie? Cu adevărat, ceea ce s-a pipăit. Că de n-ar fi dat coasta putere dreptei celei de lut, cum ar fi putut pipăi Patimile care au zguduit cele de sus și cele de jos? Cu adevărat, acest dar lui Toma i s-a dat, a o pipăi pe aceasta

și a striga lui Hristos: «Domnul ești și Dumnezeu meu»". Fără îndoială, a fost o bucurie pentru Sfântul Apostol Toma că s-a încredințat de Învierea Domnului Hristos. A fost o părtășie la bucuria pe care au avut-o ceilalți ucenici când L-au văzut pe Domnul și e scris în Sfânta Evanghelie că s-au bucurat ucenicii văzând pe Domnul.

Mai departe, ne putem gândi la bucuria pe care au avut-o ucenicii Domnului Hristos pe multele Taborului, pe muntele Schimbării la Față. Nu se menționează bucuria, dar sigur este vorba de o bucurie, pentru că Sfântul Apostol Petru, care a fost pe muntele Taborului împreună cu Iacov și cu Ioan, fiii lui Zevedei, și cu doi reprezentanți ai Vechiului Testament, Moise și Ilie, a zis: "Doamne, este bine să fim noi aici. Dacă vrei, eu voi face trei colibe: una Ție, una lui Moise și una lui Ilie. Neștiind ce să vorbească". Așa a fost de copleșit de bucuria Schimbării la Față. Este adevărat, iubiți credincioși, că dintre doisprezece ucenici ai Mântuitorului, numai trei au fost pe Muntele Taborului și, într-un fel, credința noastră este că toți credincioșii ar trebui să ajungă pe muntele Taborului, pe muntele Schimbării la Față și să vadă lumina de pe Tabor, lumina Schimbării la Față. Și că așa ar trebui să fie, știm dintr-o alcătuire de la Schimbarea la Față, în care se spune așa: "Schimbătu-Te-ai la față în munte, Hristoase, Dumnezeule, arătând ucenicilor Țăi mărirea Ta, pe cât li se putea. Strălucească și nouă, păcătoșilor, lumina Ta cea pururea fiitoare (cea pururea existentă), pentru rugăciunile Născătoarei de Dumnezeu, Dătătorule de lumină, mărire Ție". Deci, dorim și noi să ajungem să vedem lumina Mântuitorului, care S-a arătat la Schimbarea la Față. Dorim aceasta, ne rugăm pentru aceasta și cerem mijlocirile Maicii Preacurate ca să ajungem să cunoaștem lumina aceasta, a Schimbării la Față. Dar, ca să putem ajunge și noi la Schimbarea la Față, ar trebui să împlinim condiția de a oferi noi Domnului Hristos muntele în care să Se schimbe la față pentru noi. Știți că se duc unii prin Țara Sfântă și ajung și pe Muntele Taborului și nu văd nimic acolo, decât o biserică, biserica Schimbării la Față, iar în ceea ce privește simțirea, mulți dintre cei ce merg acolo nu simt nimic. De ce? Pentru că nu sunt mai aproape de Schimbarea la Față pe Muntele Taborului decât oriunde-ar fi. Și atunci, vine sfânta noastră Biserică și ne spune așa: "Munte prea înalt având noi inima

curățită de patimi – deci, care este muntele cel prea înalt al nostru? Inima curățită de patimi! –, să vedem Schimbarea la Față a lui Hristos, care luminează mintea noastră". Ce condiție trebuie să împlinim noi pentru ca să avem bucuria Schimbării la Față? Să avem inima curățită de patimi, care ar fi pentru noi muntele Schimbării la Față, în care să vină Domnul Hristos împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, cum a fost pe muntele Schimbării la Față. De unde știm? Din istorisirea sfinților evangheliști despre Schimbarea la Față știm că la Schimbarea la Față, Domnul Hristos a luat pe trei dintre ucenicii Săi, pe Petru, Iacov și Ioan și s-au suit pe un munte. Evanghelia nu numește muntele, noi îi zicem muntele Taborului, așa l-a fixat Tradiția, ca fiind muntele Taborului. Și acolo, în fața lor, Și-a arătat lumina pe fața Lui. Zice că strălucea fața Lui ca soarele și hainele Lui erau albe ca zăpada, ca lumina, cum înălbitor nu poate înălbi pe lume. Aceasta a fost Schimbarea la Față, pe care au văzut-o cei trei ucenici și Moise și Ilie. Dar nu s-a sfârșit totul aici, pentru că, după ce Sfântul Apostol Petru a zis: "Doamne, este bine să fim noi aici. Dacă vrei, eu voi face trei colibe, una Ție, una lui Moise și una lui Ilie", nu a fost nevoie de cele trei colibe, pentru că un nor luminos i-a învăluit pe toți și din nor s-a auzit glasul Tatălui, care a zis: "Acesta este Fiul Meu cel iubit întru care bine am voit. Pe Acesta să-L ascultați" (Matei 17, 5). Cred că ați putea să știți că aceste cuvinte: "Acesta este Fiul meu cel iubit întru care bine am voit" le-a mai spus Tatăl ceresc cândva și anume la Botezul Domnului Hristos: "Acesta este Fiul meu cel iubit întru care bine am voit" (Matei 3, 17). La Schimbarea la Față, se mai spune în plus: "Pe Acesta să-L ascultați". Nu știu dacă ați făcut vreodată legătura între Botezul Domnului Hristos și Schimbarea la Față, pentru că la Botezul Domnului Hristos, de asemenea s-a auzit glasul Tatălui, a fost Tatăl ceresc de față, recomandând pe Fiul, pe Mântuitorul nostru Iisus Hristos și Duhul Sfânt S-a pogorât peste Domnul Hristos în înfățișare de porumbel. La Botezul Domnului Hristos, de asemenea a fost Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt: Fiul care S-a schimbat la față, Tatăl care a zis "Acesta este Fiul cel iubit întru care bine am voit, pe Acesta să-L ascultați" și Duhul Sfânt care a fost nu în chip de porumbel, ci în chip de nor luminos. Și mai este ceva, iubiți credincioși, ceva la care cred că nu v-ați gândit niciodată, anume că Schimbarea la Față este într-o zi de

șase, 6 august și Botezul Domnului Hristos este într-o zi de șase, 6 ianuarie. Distanța este de opt luni. Important este să avem în vedere toate lucrurile acestea, pentru că toate lucrurile acestea sunt și un prilej de bucurie și au fost un prilej de bucurie pentru trăitorii bucuriei.

Știm, apoi, că la Înălțarea la cer a Domnului Hristos, ucenicii s-au întors de la Muntele Măslinilor, de unde S-a înălțat Domnul Hristos la cer, s-au întors la Ierusalim cu bucurie mare. Deci, au fost trăitori de bucurie. La Înălțarea Domnului Hristos, la sărbătoarea Înălțării, zicem așa: "Înălțatu-Te-ai întru slavă, Hristoase, Dumnezeu nostru, bucurie făcând ucenicilor cu făgăduința Sfântului Duh, încredințându-se ei, prin binecuvântare, că Tu ești Fiul lui Dumnezeu, Mântuitorul lumii". Deci, iarăși un prilej de bucurie. Au fost trăitori de bucurie ucenicii Domnului Hristos. Credem că și Maica Domnului a fost trăitoare de bucurie și la Înălțarea Domnului Hristos, pentru că învățătura Bisericii noastre este că Maica Domnului a fost de față la Înălțarea Domnului Hristos și o știm noi pe Maica Domnului ca ceea ce s-a bucurat de Fiul său, chiar dacă au fost și prilejuri de întristare, anume la Răstignirea Mântuitorului. Și apoi, trăitori ai bucuriei din credință au fost toți aceia care au avut credință și care au simțit suflul bucuriei creștine venit peste ei, din puterea Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Să ne gândim la toate acestea și să căutăm să ne împlinim datoriile, și cele firești și cele duhovnicești, ca să putem avea și noi parte de bucuria pe care o dă Dumnezeu celor ce Îl caută pe El și celor ce au niște temeiuri pentru o bucurie sfântă. Mă opresc aici și deseară, cu ajutorul lui Dumnezeu, doresc să vă spun ceva despre temeiurile bucuriei din credință.

Dumnezeu să ne ajute!

14 iulie 2004, duminică,
Mănăstirea Subpiatră

TEMEIURILE BUCURIEI DIN CREDINȚĂ

În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Amin!

Iubiți credincioși, pentru seara aceasta am anunțat că va fi vorba despre temeiurile bucuriei din credință. Astfel, ne gândim că bucuria se întemeiază pe ceva. Chiar dacă o purtăm în suflet și dacă se manifestă, ea trebuie să aibă niște temeiuri și felul cum am formulat aceste întâlniri și aceste cuvântări, "Bucuriile credinței", înseamnă că bucuriile izvorăsc din credință. Așadar, cel dintâi temei al bucuriilor duhovnicești este credința în Dumnezeu. Credința care are ca rost să ne ducă la Dumnezeu, să-L aducă pe Dumnezeu în sufletul nostru, în ființa noastră, credința care ne apropie de Mântuitorul nostru Iisus Hristos, credința care ne deschide calea către Dumnezeu. Dacă e vorba de lucrarea credinței, care este lucrarea de angajare într-o viață care să ne apropie de Dumnezeu, cea mai însemnată lucrare a credinței este aceea că îl aduce pe Domnul Hristos Însuși în inimile noastre. Sfântul Apostol Pavel, în Epistola către Efeseni, scrie: "Hristos să se sălășluiască prin credință în inimile voastre" (Efeseni 3, 17). Cred că lucrarea aceasta este cea mai însemnată din câte lucrări are credința. Deci, îl aduce pe Domnul Hristos în inimile noastre, iar prezența Domnului Hristos, fără îndoială că este o prezență de bucurie, o prezență care este izvor de bucurie. Domnul nostru Iisus Hristos, de fiecare dată când S-a întâlnit cu oamenii care au stat în preajma Lui, le-a dat prilej de bucurie. Cei doi călători care mergeau spre Emaus, despre care istorisește Sf. Evanghelist Luca, când s-au întâlnit cu Domnul Hristos au simțit prezența Domnului Hristos și, chiar fără să îl cunoască, au avut în sufletele lor o bucurie, de care au mărturisit ei înșiși când au zis: "Oare, nu era inima noastră în noi arzând, când ne vorbea pe cale și ne tâlcuia Scripturile?" (Luca 24, 32).

Prin urmare, prezența Domnului Hristos aduce ceva nou în viața credincioșilor, în viața oamenilor, până la așa măsură încât omul nu poate să nu-și reverse bucuria din sufletul său și să nu

înmulțească bucuria, să nu se facă lucrător de bucurie. Sfântul Apostol Pavel spune despre el și despre ceilalți ucenici și apostoli ai Domnului Hristos: "Noi suntem lucrători ai bucuriei voastre" (2 Corinteni 1, 24).

Întâlnirea cu Domnul nostru Iisus Hristos, realizată prin credință, are drept urmare despovărea sufletului omenesc. Îmi place să spun și am spus adeseori și spun și acum: **"credința noastră este o credință despovărătoare"**. Știm cuvintele Domnului nostru Iisus Hristos cuprinse în Sfânta Evanghelie de la Matei, în capitolul 11: "Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi odihni pe voi. Învățați-vă de la Mine că sunt blând și smerit cu inima și veți avea odihnă sufletelor voastre" (Matei 11, 28-29). Deci, Domnul Hristos ne dă prilejul acesta de a ne simți eliberați și eliberarea de poverile pe care le aduc în suflet păcatele este cunoscută ca mântuire. Ce este mântuirea? Mântuirea este eliberare de ceea ce ne împovărează, de ceea ce ne asuprește. Când zicem mântuire, în general ne gândim la mântuirea de păcate: "Îndrăznește, fiică, credința ta te-a mântuit" (Luca 8, 48); sau: "Iartă-se ei păcatele ei cele multe, pentru că mult a iubit" (Luca 7, 47); sau: "Credința ta te-a mântuit, mergi în pace" (Luca 7, 50). Toate acestea înseamnă de fapt eliberare, de păcat, de boală, de moarte, de neștiință. Și acestea se realizează prin credința în Evanghelic: "S-a împlinit vremea și s-a apropiat împărăția lui Dumnezeu, pocăiți-vă și credeți în Evanghelic" (Marcu 1, 15). Credeți în Evanghelic! "De nu veți crede cine sunt, în păcatele voastre veți muri" (Ioan 8, 24); "Credeți în Dumnezeu, credeți și în Mine" (Ioan 14, 1); "Cel ce va crede și se va hoteza se va mântui și cel ce nu va crede se va osândi" (Marcu 16, 16). Sfântul Apostol Pavel zice că mântuirea este prin credință și mântuirea este prin Hristos și precizează că mântuirea nu se realizează prin faptele omului, ci se realizează prin harul Domnului (Romani 1, 16 și Efeseni 2, 8). Fără îndoială că și faptele omului au o lucrare mântuitoare, dar fără legătura cu Domnul Hristos, faptele cele bune ale omului nu sunt îndestulătoare ca omul să se mântuiască. Dacă ar fi îndestulătoare faptele omului ca omul să se mântuiască, atunci nu ar fi trebuit să vină în lumea aceasta Fiul lui Dumnezeu și să se facă om, nu ar fi trebuit să se jertfească pe cruce Mântuitorul nostru Iisus Hristos; or, tocmai pentru că faptele nu ajung, oricât de multe

ar fi și oricât de bune ar fi, de aceea mântuirea se realizează prin Domnul Hristos. Asta nu înseamnă că omul nu mai trebuie să mai facă nimic, ci înseamnă că omul trebuie să se angajeze, cu darul lui Dumnezeu, într-o lucrare de îmbunătățire sufletească. Și lucrul acesta îl afirmă Sfântul Apostol Iacob, în Epistola sa, unde scrie că "după cum trupul fără suflet este mort, tot așa și credința fără fapte este moartă" (Iacob 2, 26). Credința numai atunci este o credință adevărată, când angajează pe om, iar dacă nu este o credință angajantă, nu este o credință adevărată. "Ierusalime, Ierusalime, care omori pe prooroci și cu pietre ucizi pe cei trimiși la tine, de multe ori voit-am să adun pe fiii tăi cum adună găina puii săi sub aripi, dar nu ați vrut. De aceea, iată, vi se lasă casa voastră pustie, iar pe Mine nu mă veți mai vedea până când veți zice «binecuvântat este Cel ce vine întru numele Domnului»" (Matei 23, 39). Ce înseamnă aceasta? Înseamnă că este nevoie și de credință și mai ales de o credință angajantă, o credință lucrătoare, o credință care schimbă ceva în viața omului, la care se adaugă darul Domnului și mântuirea pe care o dă Domnul Hristos. Are și omul partea lui în mântuire. Noi zicem că mântuirea este o lucrare în care se întâlnește Dumnezeu cu omul, o lucrare teandrică. Acesta este termenul teologic: *Theos-andros*, *Theos* înseamnă Dumnezeu și *andros* înseamnă bărbat. Deci, o lucrare în care intră și lucrarea lui Dumnezeu și lucrarea omului. Dacă rămâne cineva numai la ceea ce poate el, nu se poate mântui din faptele credinței, iar dacă cineva are legătură cu Domnul nostru Iisus Hristos prin credință și credința aceasta îl angajează spre bine, atunci faptele primesc și ele valoarea lor și puterea lor și îl conduc pe omul împlinitor al binelui la mântuire, îl duc la împărăția lui Dumnezeu, îl duc în împărăția lui Dumnezeu, îl fac părtaş de împărăția lui Dumnezeu și acestea toate sunt teme de bucurie. De câte ori împlinim un bine, binele acela ne deschide calea spre bucurie, întemeiază bucuria în sufletul credinciosului. Spuneam de dimineață că sunt și fapte ale bucuriei firești, că există o bucurie firească, pe care o are acela ce se angajează la cele bune care aduc bucurie: bucuria nașterii de prunci buni, veselia de fii și de fiice, acestea sunt bucurii ale firii și pe lângă acestea sunt și alte bucurii: bucurii duhovnicești, bucurii veșnice, bucurii care niciodată nu se sfârșesc. Toate acestea se întemeiază pe credința în Mântuitorul nostru Iisus Hristos care, pe

de o parte, îl aduce pe Domnul Hristos în sufletul nostru și pe de altă parte transformă sufletul nostru la măsura aceea de a purta în el chipul Domnului Hristos. În Epistola către Galateni, Sfântul Apostol Pavel face afirmația că el simte "dureri ca de mamă, până ce Hristos va prinde chip în voi" (Galateni 4, 19), în voi, creștinii din Galatia, dar fără îndoială că nu numai în creștinii din Galatia, ci în toți creștinii. Adică, noi trebuie să fim purtători ai chipului Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Fiecare dintre noi este alcătuit de Dumnezeu după chipul Său și de la chip trebuie să ajungem la asemănarea cu Dumnezeu. Într-una din alcătuirile de la slujba pentru cei răposați (pentru cei adormiți, pentru cei morți), spunem așa, vorbind cu Dumnezeu: "Chipul mării Tale celei negrăite sunt, măcar că port ranele păcatelor. Miluiește zidirea Ta, Stăpâne, și o curățește cu îndurarea Ta și moștenirea cea dorită dăruiește-mi, făcându-mă pe mine iarăși cetățean raiului". Deci, "chipul mării Tale celei negrăite sunt"; Dumnezeu are o mărime. Ce știm noi despre mărirea lui Dumnezeu? Știm că este nemărginită. Așa cum Dumnezeu este nemărginit, așa-i și mărirea Lui, nemărginită. Toate ale lui Dumnezeu sunt nemărginite. Știm despre Dumnezeu că este lumină, lumină nemărginită. Știm că Dumnezeu este iubire, iubire nemărginită. Deci, mărirea lui Dumnezeu este nemărginită și noi purtăm în noi chipul mării lui Dumnezeu. Adică și omul are o mărime; așa cum Dumnezeu are o mărime nemărginită, și omul are mărime, dar o mărime mărginită. Iar mărirea omului este din mărirea lui Dumnezeu. Poetul Nichifor Crainic, într-una din poeziile sale spune:

"Sunt duh învelit în nălucă de humă
Sunt om odrăslit dintr-un tată și-o mumă,
Dar sunt nerăspunsă-ntrebare.
(...)
Nici maica nu știe ce tainică normă
Îmi dete din carnea-i vremelnică formă,
Neant înflorit în minune."

Deci, omul este o minune, o minune a lui Dumnezeu, numai că noi suntem obișnuiți cu starea noastră, cu ceea ce suntem noi, încât nu ne mai gândim la noi înșine ca la o minune. Or, omul este, după inspirația pe care a avut-o Nichifor Crainic, neant, adică un nimic, dar care înfloarește în minune, deci omul este minune. Nu

numai omul este minune. Toate lucrurile făcute de Dumnezeu sunt minuni. Am zis, chiar în seara aceasta, la vecernie: "Cât de minunate-s lucrurile Tale, Doamne, toate cu înțelepciune le-ai făcut". Deci omul este minune, natura înconjurătoare este minune, orice lucru pe care l-a făcut Dumnezeu este o minune, în înțelesul că Dumnezeu se reflectă în ceea ce face, își arată înțelepciunea Lui, își arată bunătatea Lui, își arată iubirea Lui, vorbește natura ceva despre Dumnezeu. "Neant înflorit în minune", adică omul este o minune și minunea aceasta, care este omul, vorbește despre Dumnezeu. Psalmistul, gândindu-se la alcătuirea lui ca om, zice către Dumnezeu: "Te măresc, Doamne, că sunt minunat întocmit" (Ps. 138). Conștiința aceasta aduce în suflet bucurie. Bucuria cunoștinței de Dumnezeu. Mântuirea este un prilej de bucurie. Eliberarea aceasta de ceea ce este împovărător în viața omului aduce în sufletul omului bucurie și noi spunem de multe ori, de fiecare dată când rostim psalmul 50, "dă-mi iarăși bucuria mântuirii Tale și cu duh stăpânitor mă întărește". Deci, dă-mi ce? Bucuria mântuirii Tale. Dă-mi bucuria care vine de pe urma mântuirii, despovărării de păcat: "dă-mi iarăși bucuria mântuirii Tale". "Doamne, Dumnezeul nostru, cât de minunat este numele Tău în tot pământul" (Psalmi 8,1) a zis psalmistul și zicem și noi cu el și ne gândim la ceea ce a creat Dumnezeu aici, pe pământ. "Dă-mi iarăși bucuria mântuirii Tale și cu duh stăpânitor mă întărește" (Ps. 50). "Doamne, Dumnezeul nostru, cât de minunat este numele Tău în tot pământul". "Te măresc, Doamne, că sunt minunat întocmit" (Ps. 138). În ceea ce privește lucrurile împovărătoare care vin în viața noastră, păcatele, răutățile, acestea care întunecă chipul măririi celei negrăite în noi, cu ajutorul lui Dumnezeu, pot fi înlăturate, pentru că zicem noi: "Chipul măririi Tale celei negrăite sunt, măcar că port ranele păcatelor. Miluiește zidirea Ta, Stăpâne, și o curățește cu îndurarea Ta și moștenirea cea dorită dăruiește-mi, făcându-mă pe mine iarăși cetățean al raiului". Toate acestea se întâmplă prin puterea lui Dumnezeu, nu numai prin puterea omului. Se întâmplă și prin puterea omului, dar omul nu are putere să se mântuiască el pe el însuși, ci are doar puterea să se facă vrednic de lucrarea lui Dumnezeu în el. "Cela ce cu mâna, dintru neștiință m-ai zidit și cu chipul Tău cel dumnezeiesc m-ai cinstit, dar pentru călcarea poruncii iarăși m-ai întors în pământ, din care am fost luat,

la cel după asemănare mă ridică, cu frumusețea cea dintâi iarăși împodobindu-mă". Este o altă alcătuire, în care recunoaștem că suntem creați prin puterea lui Dumnezeu. "Nici maica nu știe ce tainică normă/ Îmi dete din carnea-i vremelnică formă/ Neant înflorit în minune". Și bineînțeles că toate acestea realizându-se, sunt o pricină de bucurie, sunt înmulțitoare de bucurie.

Omul însă nu este creat de Dumnezeu numai ca să înlătore din sufletul său răul, ceea ce este nedorit de Dumnezeu în om, ci omul este creat de Dumnezeu ca să facă binele: "ferește-te de rău și fă binele" (Ps. 33, 13), "nu te lăsa biruit de rău, ci biruiește răul cu binele" (Romani 12, 21). Sunt cuvinte pe care le găsim în Sfânta Scriptură și care arată ce trebuie să facă omul ca să scoată din ființa lui tot ceea ce nu poate binecuvânta Dumnezeu și, cu ajutorul lui Dumnezeu, să depășească toate răutățile și să împlinească tot binele. "Mlădița care nu aduce roadă o taie și se aruncă în foc, iar mlădița care aduce roadă (și roada sunt virtuțile), pe aceea o lucrează Tatăl ceresc, ca și mai multă roadă să aducă" (cf. Ioan 15, 2). "După roadele lor îi veți cunoaște" (Matei 7, 20), a zis Domnul Hristos și de la Domnul Hristos știm că "nu se poate pom bun să facă roade rele, nici pom rău să facă roade bune" (Matei 7, 18) și că "pomul care nu aduce roadă bună se taie și se aruncă în foc" (Matei 7, 19). Aceasta înseamnă că fiecare dintre noi, având credință în Evanghelie, având credință în Mântuitorul nostru Iisus Hristos, trebuie să se angajeze într-o viață pozitivă. În legătură cu niște practici din vremea Sfântului Apostol Pavel, în legătură cu tăierea împrejur, de pildă, Sfântul Apostol Pavel afirmă că în Hristos Iisus nici tăierea împrejur nu folosește la nimic, nici netăierea împrejur, deci este un lucru fără valoare, ci ceea ce se cere este credința lucrătoare în iubire, credința care aduce iubire (Galațeni 5, 5). Iar în Epistola I către Corinteni, Sfântul Apostol Pavel afirmă: "De aş avea credință atât de multă încât să mut și munții, dacă nu am dragoste nimic nu sunt" (I Corinteni 13, 2), deci nu am nici o valoare. Valoare am atunci când, pe lângă credință, am și iubire. Și dacă am numai credință, o credință neangajantă, atunci înseamnă că nu am destul, pentru că credința trebuie să fie lucrătoare de fapte bune și faptele bune, înmulțindu-se, întăresc iubirea din sufletul credinciosului. Și unde este iubire, este fericire. Cine merge pe calea fericirii, trebuie să meargă de fapt pe calea iubirii. S-ar putea

să știți că în una din cărțile mele, și anume în cartea "Lumini de gând"⁷, este și o scară pe care am prezentat-o eu ca ducătoare către fericire. Și anume, scara aceasta începe cu credința în Dumnezeu, pentru că temeiul unei vieți noi este credința în Dumnezeu. "Fără credință nu este cu putință să fim plăcuți lui Dumnezeu" citim în Epistola către Evrei (Evrei 11, 6). Cineva care este credincios lui Dumnezeu, credincios în Dumnezeu, acela este pe prima treaptă care duce la fericire și treapta aceasta înseamnă de fapt angajare pentru mai mult și pentru mai bine. Știți că în limba greacă este chiar nume, Teopist, care înseamnă "credincios lui Dumnezeu". Credința este temelia vieții celei noi și cineva care este credincios în Dumnezeu nu rămâne în nelucrare, ci lucrează, înaintează. În creștinism nu există stagnare, ci există numai înaintare, înaintare în bine. Aș vrea să vă spun și că în limba greacă, de pildă, numele au un sens, înseamnă ceva, adică nu sunt numai nume, cum este în românește. În românește, chiar dacă nu știi ce înseamnă numele, zici că este un nume, or în limba greacă și în limba latină numele au o însemnătate, așa cum au o însemnătate și unele nume românești. De exemplu, Doina este un nume dar este și o realitate, adică este vorba de o cântare. Sau Floare. Cineva care se cheamă Floare ne aduce aminte de o floare oarecare. Așa este în limba greacă. De exemplu, există numele acesta, Teopist, care înseamnă "credincios lui Dumnezeu". Cineva care este credincios lui Dumnezeu, credincios în Dumnezeu, acela face ceva pentru Dumnezeu, îi slujește lui Dumnezeu, anume împlinește poruncile lui Dumnezeu și acela este un rob al lui Dumnezeu. Un rob nu în înțelesul de asuprit de Dumnezeu, ci în înțelesul de slujitor, de om care îi slujește lui Dumnezeu. Acesta în limba greacă se zice Teodul, ca nume. "Doulos" înseamnă rob. Această stare este de fapt starea pe care o prezintă Sfântul Apostol Pavel, când zice "Pavel, rob al lui Dumnezeu"; sau Maica Domnului, Prea Sfânta Fecioară Maria, când a zis "Iată roaba Domnului, fie mie după cuvântul Tău". Deci, "Doamne, sunt la dispoziția Ta", asta înseamnă. Și cel care împlinește poruncile lui Dumnezeu ca slujitor al lui Dumnezeu, ca *teodul*, înaintează la cunoștința de Dumnezeu și

devine *teognost*. Poate că știți că există o editură la care mi-au apărut și mie niște cărți, Teognost. *Teognost* înseamnă "cunoscător de Dumnezeu". Și cel care îl cunoaște pe Dumnezeu, acela îl și iubește pe Dumnezeu și devine *teofil*. Deci *teopist*, *teodul*, *teognost*, *teofil*. Și cel care devine *teofil*, adică iubitor de Dumnezeu, acela poate fi fericit și este de fapt fericit și poate purta numele de Macarie care înseamnă "fericit". În limba latină, "fericit" se spune *felix* și există numele acesta și este corespondent în latină al numelui Macarie, care tot fericit înseamnă. Iar pentru femei, este numele Felicia. Felicia înseamnă "fericită". Eu aveam un prieten la Sibiu, care acum este trecut la cele veșnice, în lumea cealaltă, un părinte, care, când venea pe la noi pe la mănăstire, zicea către mine: "Ce mai faci, iubitorule de Dumnezeu?". Adică traducea numele meu de Teofil pe românește și zicea "Ce mai faci, iubitorule de Dumnezeu?" sau "Bine te-am găsit, iubitorule de Dumnezeu!". Așadar, calea fericirii și de fapt calea bucuriei – pentru că unde este fericire acolo este bucurie, unde este bucurie este fericire – ar fi aceasta: **credința, slujirea, cunoașterea lui Dumnezeu, iubirea față de Dumnezeu și față de oameni și aceasta duce la fericire**. Deci, temeiul bucuriei ar fi credința în Dumnezeu, ar fi slujirea lui Dumnezeu, după care urmează cunoașterea de Dumnezeu, după care vine iubirea față de Dumnezeu și aceasta se sfârșește cu fericirea, care este veșnică. ***Teopist, Teodul, Teognost, Teofil, Macarie***. Aceasta este calea care duce la bucurie, calea care duce la fericire și fiecare din treptele acestea este o treaptă de bucurie. Credința aduce bucurie, slujirea lui Dumnezeu aduce bucurie, cunoașterea de Dumnezeu aduce bucurie, iubirea față de Dumnezeu aduce bucurie și fericirea cuprinde bucuria. Iată niște temeuri pentru bucurie. Bineînțeles că lucrurile acestea nu merg așa, analizându-le, cum am zice noi că, gata, ca să fiu bucuros trebuie să analizez niște lucruri și așa pot să fiu bucuros. Există și o deschidere spre bucurie. Există o temelie de bucurie pe care o dă Dumnezeu, care este împreunată cu firea omenească. Totuși, se vede că este puțină bucurie în lumea aceasta, de vreme ce mama, Dumnezeu să o odihnească, spunea un text care zicea că se cântă, eu nu l-am auzit niciodată cântat, anume "bucurie, bucurie, vorbă frumoasă-n pustie". Adică, ceva ce nu se realizează, sau se realizează foarte puțin. Adevărul este că, în

⁷ Ediția I a apărut la Editura Antim, Cluj-Napoca, în 1997, iar ediția a II-a la Editura Teognost, Cluj-Napoca, 2003.

creștinism, bucuria este o realitate. Nu trebuie niciodată să se mai întrebe cineva cum trebuie să fie un om credincios, trist sau vesel, trist sau bucuros. De ce? Pentru că este clar. Există și o tristețe care poate avea valoare într-o anumită perioadă a înaintării în viața duhovnicească și care înseamnă, într-un fel, și părăsirea păcatului, însă, în general, noi avem temeiuri de bucurie. Credința noastră ne pune în legătură cu Dumnezeu, care este izvorul a tot binele. Este scris în Filocalie că Dumnezeu este începutul, mijlocul și sfârșitul oricărui bine. Noi știm că Dumnezeu este Tatăl nostru și știind că Dumnezeu este Tatăl nostru, avem încredințarea că nu suntem singuri, ci suntem în legătură cu Dumnezeu, care nu este numai Creatorul nostru care ne-a adus din neființă la ființă, ci Dumnezeu este chiar Tatăl nostru. Veghează asupra binelui nostru. Și este mare lucru să știi că Dumnezeu face și a făcut ceva pentru binele nostru. Deci, Tatăl cel din ceruri este Tatăl nostru și ne dă din darurile Sale, nouă, celor de pe pământ, *pentru că Dumnezeu este Tatăl nostru*. Și Dumnezeu, pentru că ne iubește, face ceva pentru noi. Dumnezeu este iubire și vrea să înmulțească iubirea și apoi, unde este iubirea acolo este fericirea. Dumnezeu este iubire și este izvor de fericire. Cred că ați fi putut să vă opriți asupra psalmului 22 din Psaltire. Psalmul acesta este de fapt un psalm al plinătății bucuriei, ne dă încredere și încrederea aceasta este izvor de bucurie:

1. Domnul este păstorul meu și nimic nu-mi lipsește.
2. La pășuni bune mă sălășluiește și mă povățuiește la ape line.
3. Sufletul mi-l întărește, pentru numele Său, și pe cărările dreptății mă povățuiește.
4. De-aș umbla pe valea umbrei morții, de rele nu m-aș teme, căci Tu cu mine ești.
5. Toiagul Tău și varga Ta, acestea-s mângâierea mea.
6. Tu-mi gătești masă înaintea vrășmașilor mei, cu untdelemn ungi capul meu și cupa mi-i plină rasă.
7. Mila Ta, Doamne, să mă însoțească în toate zilele vieții mele și fă să locuiesc zile multe în casa Domnului Dumnezeului meu!

Iată niște cuvinte în care se exprimă bucuria și care sunt de fapt temei de bucurie: când știi că ești ocrotit de Dumnezeu, când știi că ești așteptat de Dumnezeu, când știi că Dumnezeu vine către tine, când știi că Dumnezeu a dat pe Fiul Său pentru mântuirea

noastră. Sfântul Apostol Pavel afirmă acestea în Epistola către Romani, unde scrie: "Dacă Dumnezeu L-a dat pe Fiul Său pentru noi, oare nu ne va da toate împreună cu El?" (Romani 8, 32); el are această încredere că Dumnezeu, care este binevoitor, Dumnezeu care este milostiv, Dumnezeu care este bun, ne dă din bunătatea Lui, ne dă din dragostea Lui, ne dă bucuria încrederii că nu suntem singuri. În psalmul 102 avem iarăși niște temeiuri de bucurie, pentru că afirmăm: "Pe cât e de departe răsăritul de apus, atât a depărtat El (Dumnezeu, se înțelege) de la noi fărădelegile noastre". "Pe cât e de departe răsăritul de apus". Psalmistul își închipuie pe om undeva între răsărit și apus, în așa fel încât de la el până la răsărit este o cale și de la el până la apus este altă cale și nu zice "Pe cât e de departe răsăritul de mine sau pe cât e de departe apusul de mine, atât a depărtat Dumnezeu de la mine fărădelegile mele", ci zice "pe cât este de departe răsăritul de apus". Aceasta înseamnă că, dacă ai vrea să te întâlnești cumva cu fărădelegile tale, ar trebui să faci o cale cât calea pe care o face soarele de la răsărit până la apus. Bineînțeles că este un fel de a vorbi, ca să se arate că nu mai avem nici o legătură cu fărădelegile noastre, pentru că Dumnezeu ne-a iertat fărădelegile noastre. "Pe cât de departe e răsăritul de apus, atât a depărtat El de la noi fărădelegile noastre./Cât e de sus cerul deasupra pământului, atât de mare e bunătatea Lui spre cei ce se tem de Dânsul." Cine știe care este distanța între cer și pământ? Mai întâi de toate, noi nici nu știm ce este cerul, dacă este vorba. Și atunci, nu putem să spunem cât este de mare bunătatea Lui Dumnezeu, dacă bunătatea Lui Dumnezeu este între cer și pământ, umple pământul și ajunge cerul. "Precum miluiește un tată pe copiii săi, așa miluiește Domnul pe cei ce se tem de Dânsul."

Toate acestea sunt temeiuri de bucurie. Noi avem prilejul să credem în ele, pentru că le citim din psalmi, le auzim la slujbă; și-apoi, adeseori la slujbele noastre spunem despre Dumnezeu, vorbind cu Dumnezeu: "Că bun și iubitor de oameni Dumnezeu ești". Cum este Dumnezeu? Bun și iubitor de oameni. "Că milostiv și iubitor de oameni Dumnezeu ești și Ție mărire înălțăm"; "Că al tău este a ne milui și a ne mântui pe noi și Ție mărire înălțăm", pentru că lucrarea Ta este să ne miluiești și să ne mântuiești pe noi. "Că tu ești Dumnezeu milei și al îndurărilor și al iubirii de oameni și - de aceea - Ție mărire înălțăm." Or, acestea nu sunt numai

formule de ritual, ci sunt niște realități, sunt niște lucruri pe care noi trebuie să le avem în vedere și le avem în vedere, de fapt, dar numai în măsura în care ne încredințăm de ele, nu în măsura în care le auzim sau în măsura în care le rostim. Noi trebuie să gândim lucrurile acestea. Părintele Arsenie Boca are un cuvânt uimitor și anume, că "iubirea lui Dumnezeu față de cel mai mare păcătos este mai mare decât iubirea celui mai mare sfânt față de Dumnezeu". Deci, Dumnezeu este interesat de binele nostru. Dumnezeu, care ne-a adus din neființă la ființă, Dumnezeu, care ne iubește, este interesat de binele nostru și rânduiește lucrurile în așa fel încât noi să putem avea parte de binele pe care ni-l vrea Dumnezeu. Pentru aceasta, trebuie să facem și noi ceva. Și anume, ce trebuie să facem? Să înlăturăm din viața noastră tot ce nu vrea Dumnezeu și să întărim binele cât îl putem întări, ca să vină iubirea lui Dumnezeu și să se reverse către noi și din partea noastră să se reverse iubirea noastră către Dumnezeu și atunci suntem în sfera bucuriei și atunci suntem părtași la bucuria care izvorăște din credință. Sfârșesc aceste considerații acum și, cu ajutorul lui Dumnezeu, mâine dimineață va fi vorba despre bucuriile care izvorăsc din sărbătoriri și din sfintele slujbe.

Dumnezeu să ne ajute!

Întrebări și răspunsuri

– Ați atras atenția asupra celor două zile de 6 în care sărbătorim Epifania și Botezul Domnului. Este doar o constatare sau are și o altă semnificație anume?

Nu știu dacă are vreo semnificație, dar faptul că se potrivesc Schimbarea la Față cu Botezul Domnului este indiscutabil și am spus care era potrivirea, Sfânta Treime la Botez, Sfânta Treime la Schimbarea la Față. Nu știu cum s-a ajuns la aceasta, dar este un fapt indiscutabil: 6 ianuarie, 6 august.

– În Sfânta Scriptură sunt mai multe cifre cărora unii le dau anumite interpretări, cum ar fi 153 de pești.

Da. De exemplu, 153 de pești, numărul acesta este explicat de Evagrie Ponticul în Filocalie, în cuvântul despre rugăciune. Nu pot să vă spun explicația. După cum 38 de ani de suferință ai slăbănogului de la Vitezda este explicat de sfântul Maxim Mărturisitorul. Nu cred că au mare importanță.

– Cum poate fi atinsă bucuria în suferință și în necaz când acestea te copleșesc?

Dragă, "toate le pot în Hristos care mă întărește" (Filipeni 4, 13). Nu știu cum, dar în orice caz, noi trebuie să fim înclinați spre bucurie.

– Se spune în psalmul 2 "Slujiți Domnului cu frică și vă bucurați Lui cu cutremur". Cum tâlcuiți?

"Slujiți Domnului cu frică", deci nu cu nepăsare, nici ca și când ai fi terorizat, ci este vorba de a-l sluji Domnului cu sfială, cu încredințarea că Dumnezeu este mai presus de noi. "Și vă bucurați Lui cu cutremur". Bineînțeles că numai psalmistul ne-ar putea spune exact cum stau lucrurile în sensul acesta. Eu cred că trebuie să avem în vedere mai ales faptul acesta, că la Dumnezeu trebuie să ne gândim ca la Dumnezeu, nu ca la om, cum zice un cuvânt de la Sfântul Munte. La Dumnezeu să te gândești ca la Dumnezeu, adică să îl ai pe Dumnezeu în evlavie și să nu te gândești ca la un om, care oricum este mai prejos de Dumnezeu.

– Se poate, într-un fel, în această bucurie cu Dumnezeu să uiți de bunăcuviință față de Dumnezeu?

Nu se poate, dacă ești un om echilibrat.

– Sfinții apostoli au zis: "Doamne, dă-ne mai multă credință!" (Luca 17, 5). Cum se poate mări credința și cum se poate mări dragostea?

Sfinții apostoli au spus "Doamne, dă-ne mai multă credință!" într-o împrejurare anume. În Sfânta Evanghelie de la Luca, în capitolul 17, citim că Domnul Hristos a zis: "Dacă îți va greși

fratele tău, ceartă-l, și dacă se va întoarce, iartă-l. Și chiar dacă de șapte ori într-o zi îți va greși și de șapte ori se va întoarce zicând «rău îmi pare», tu să-l ierți" (Luca 17, 3-4). Și atunci se vede că sfinții apostoli și-au dat seama că lucrul acesta nu este ușor de împlinit și că oricum lor le-ar trebui mai multă credință ca să-l poată împlini și au zis către Domnul Hristos: "Doamne, dă-ne mai multă credință!". Sporește Tu credința noastră, pentru că noi, cu câtă credință avem, nu putem să împlinim ceea ce ne-ai propus acum.

– Se poate întări credința prin rugăciune?

Dragă, credința se poate întări prin faptele credinței. Așa cum cultura se întărește ocupându-te de cultură, așa și credința se întărește prin faptele credinței. De exemplu, un om care crede merge la biserică - te duci și tu la biserică; un om care crede se roagă - te rogi și tu; un om care crede postește - postești și tu, deci faci faptele credinței și faptele credinței înmulțesc credința.

– Zice Sfântul Apostol Pavel: "Este un singur Domn, o credință și un botez" (Efeseni 4, 5). Ce se întâmplă cu cei ce s-au lepădat de acesta?

Nu știu. Nu știm, pentru că Sfântul Apostol Pavel a avut în vedere, atunci, credința nefărmîțată, adică erau și oameni care aveau și alte direcții și Sfântul Apostol Pavel le atrăgea atenția că de fapt există un singur botez, există o singură credință, credința care era pe vremea aceea, cât se știa pe vremea aceea despre credință, pentru că după aceea, credința în conținut s-a lărgit cu vremea, dar atunci era credința pe care o propovăduia Sfântul Apostol Pavel și care a și zis: "Chiar de un înger din cer de ar veni și v-ar propovădui o altă Evanghelică decât cea pe care v-am propovăduit-o eu, să fie anatema" (Galateni 1,8). Deci, să nu căutați alte credințe sau devieri de la credințe. Ce se întâmplă cu ceilalți, nu avem de unde să știm, pentru că Sfântul Apostol Pavel nu a spus.

– Părinte, care este diferența dintre veselie și bucurie?

Asta căutați în dicționar. Dragă, bucuria este ceva spontan, ceva ce apare dintr-o dată, iar veselia este o prelungire a bucuriei.

– Părinte, Mântuitorul a spus: "Dacă vine cineva la Mine și nu urăște pe tatăl său și pe mamă și pe femeie și pe copii și pe frați și pe surori, chiar și sufletul său însuși, nu poate să fie ucenicul Meu" (Luca 14, 26). Ce vrea să spună prin cuvintele "nu urăște"?

Domnul Hristos vrea ca El să fie în prim-planul vieții. Nu știu cum se explică lucrul acesta, dat fiind faptul că Domnul Hristos a fost întotdeauna pentru iubire și a spus să iubim pe toți oamenii. Dacă urăști pe cineva și mai ales pe ai tăi, aceasta s-ar putea întâmpla numai în cazul în care ai tăi te-ar deruta de la credință, dar altfel, măcar la măsura la care sunt toți oamenii pe care trebuie să-i iubești, trebuie să-i iubești și pe ei.

– Părinte, este corect să spunem "Prea Sfântă Născătoare de Dumnezeu, miluiește-ne și ne mântuiește pe noi"?

Cuvântul "a mântui" se referă la eliberare de ceea ce este asupritor: păcat, moarte, boală, neștiință, iar "a milui" înseamnă mai mult decât "a mântui" și anume înseamnă a primi ajutor de la Dumnezeu în toate laturile vieții. În ceea ce privește pe Maica Domnului, Maica Domnului nu este mântuitoare, nu este împreună mântuitoare cu Domnul Hristos, ci este mijlocitoare de mântuire. Când eram eu copil, în biserică se spunea: "Prea Sfântă Născătoare de Dumnezeu, mântuiește-ne pe noi". Așa m-am pomenit, așa am zis; și când eram student la Teologie, s-a dat o dispoziție de la Sfântul Sinod, să se zică: "Prea Sfântă Născătoare de Dumnezeu, miluiește-ne pe noi", deși în cărțile vechi de slujbă, peste tot este "mântuiește-ne pe noi". Cum s-a ajuns la asta? Cei care au dat dispoziția aceasta au vrut să pună în evidență faptul că Maica Domnului nu ne mântuiește singură, ci Domnul Hristos este Mântuitorul; Maica Domnului nu este mântuitoare, dar este totuși miluitoare, mijlocitoare pentru miluire. Și noi, de atunci, ne ținem de dispozițiile Sfântului Sinod care nu s-au schimbat, nu au revenit la o altă formulă.

– Cum putem face să avem mai multă răbdare cu cei de lângă noi?

Dacă avem smerenie, avem și răbdare. Dacă nu avem răbdare, înseamnă că nu avem nici smerenie.

– La judecata sufletului, după moarte, ce importanță au păcatele din viață care au fost mărturisite?

Se crede că nu se mai iau în seamă păcatele care au fost mărturisite și părăsite.

– Se poate să ai râvnă în cele duhovnicești și să nu ai intenții bune?

Cred că nu.

– Se pare că astăzi, prigoana nu mai este pe față, ea făcându-se mult mai subtil, prin îmbuibarea omului cu cunoștințe, astfel încât să aibă la cunoștință cât mai multe și să nu-l intereseze mai nimic. Cum se poate lupta cu o astfel de prigoană și cum se poate recunoaște mai bine aceasta?

Mai întâi de toate, nu cred că este o prigoană, ci este o modă. Omul de astăzi caută cunoștință pentru că are cunoștința ca un idol. Or, pe noi ne interesează nu atât cunoștința, ci o cunoștință practică. Dacă ai o cunoștință care nu te angajează practic, cunoștința de Dumnezeu – pentru că totuși se cere și o cunoștință de Dumnezeu, dat fiind faptul că este scris în Sfânta Evanghelie "viața veșnică este să te cunoască pe Tine, singurul, adevăratul Dumnezeu" (Ioan 17,3) – cunoștința îți devine idol. Deci, există o cunoștință necesară și există cunoștințe care nu sunt necesare și pe acelea putem să le înlăturăm sau putem să nu ne interesăm de ele, dat fiind faptul că noi nu căutăm cunoștința pentru conștiință, ci căutăm cunoștința pentru a o pune în practică.

– Părinte, în ce măsură credeți că mai sunt astăzi mănăstirile considerate ca refugii din lumea aceasta?

Dragă, oamenii la mănăstire pot să meargă și ca să se refugieze din lumea aceasta. S-au săturat de lumea aceasta și încearcă să meargă la mănăstire. După aceea, poate că se satură și de mănăstire.

– Cum să înțelegem corect expresia "a se sminti"? Cum se smintește omul și cât de ușor îi poate sminti pe cei din jur?

"A se sminti" înseamnă a-și pierde încrederea în cineva în care a avut încredere sau a devia de la credință. Domnul Hristos spune că mai bine ar fi de cel care smintește să i se lege o piatră de moară de gât și să fie înecat în mare. De ce? Pentru că sminteala are putere și după moartea omului. Or, dacă trăiește și se înmulțesc smintelile, atunci acestea aduc derută între oameni. Sminteala este o chestiune la care nu trebuie să participăm sau care nu ar trebui să aibă putere asupra noastră.

– Cum poate un om care nu este foarte sigur pe el însuși, să știe dacă hotărârile lui sunt corecte?

Să și le verifice cu o conștiință superioară.

– Se spune că trăim vremurile de pe urmă, iar semnele arată un sfârșit al lumii iminent. Ce credeți despre aceasta?

Mă gândesc la un cuvânt din psalmi, că "înaintea lui Dumnezeu o mie de ani sunt ca ziua de ieri ce a trecut sau ca o strajă de noapte", așa că nu se știe, după măsurile lui Dumnezeu, cât va mai dăinui lumea aceasta, chiar dacă sunt niște semne, pentru că semne din acestea de împuținare a credinței au fost întotdeauna. Sfântul Apostol Pavel vorbește despre împuținarea credinței în vremurile cele de pe urmă. El credea că vremurile cele de pe urmă sunt vremurile în care a trăit el și iată că au mai trecut 2000 de ani.

–În încheiere, vă rugăm să ne spuneți câteva cuvinte despre părintele Serafim Popescu.

Părintele Serafim Popescu a fost un părinte de prin părțile Alba Iuliei de naștere, de la Totoi. A făcut școala primară în satul lui, școala secundară, respectiv liceul le-a făcut la Alba Iulia și Teologia la Sibiu. A terminat Teologia în 1936. A fost 2 ani secretar al părintelui Dumitru Stăniloae la Institutul Teologic. S-a hotărât să devină călugăr de Mănăstirea Sâmbăta. În 1938, în noiembrie, a fost hirotonit diacon. În 1939, în martie, a plecat la Sfântul Munte, trimis de mitropolitul Nicolae Bălan împreună cu părintele Arsenie. Părintele Serafim a stat acolo șase luni, iar părintele Arsenie a stat numai 3 luni. Apoi a rămas un an școlar la Atena, la Teologie. În 1940 s-a întors din Grecia și s-a așezat la Sâmbăta și a stat la Sâmbăta până la moartea lui, în 1990. În 1943, în ianuarie, a plecat în Germania, trimis de mitropolitul Nicolae Bălan. În 1944 s-a întors și a fost duhovnic al mănăstirii. A fost primul preot al Mănăstirii de la Sâmbăta. A fost un om tare cumsecade, liniștit, bun, binevoitor, cald la suflet, înțelegător față de neputința omenească, iertător, sprijinitor, un om de care s-au bucurat oamenii, aceasta este ceea ce l-a caracterizat în mod special.

– Ce părere aveți despre faptul că în Constituția Europei nu se pomenește nimic despre creștinism?

Înseamnă că nu sunt oameni care se ocupă de creștinism. Sunt niște oameni străini de credință.

– Vă rugăm să ne faceți câteva lămuriri și precizări în legătură cu însemnarea cu 666, cartelele electronice, cardurile și ce trebuie să facem noi, când se vor pune în aplicare?

Nu avem ce să facem. Statul este suveran. Dacă statul, de exemplu, declară banii fără valoare, nu îi mai poți folosi. Dacă îți dă alți bani, care au valoare, trebuie să îi folosești pe aceia și la fel cu toate chestiunile, cu cardurile. În Germania, poți să scoți banii din bancă prin card, care este ca o cartelă telefonică, introduci cartela, îți fixezi numărul de bani pe care îi scoți, pe cartelă se scrie cât ai luat și poți să scoți banii fără să te mai duci la un ghișeu și să ți-i numere cineva. Acestea sunt niște chestiuni de tehnică, nu sunt

chestiuni de credință. Cât privește numărul acesta 666, de fapt este un număr care este cuprins în Apocalipsă ca un cifru al unui nume. Unii zic că este vorba de Nero, alții că este vorba de Domițian, persecutori ai creștinismului și nu știu cum se explică chestiunea. Mai târziu s-a spus, mai ales de către protestanți, că numărul acesta este un număr care îl reprezintă pe Papa ca Vicarius Fili Dei, se fac niște calcule în sensul acesta. Bineînțeles că nu este așa, dar oamenii întotdeauna găsesc așa, niște expediente sau niște soluții ca să iasă bine ceea ce cred ei. În realitate, ceea ce este scris în Apocalipsă cu 666 nu se referă la trei numere de șase, ci este vorba de numere care sunt reprezentate prin litere, nu este vorba de cifre arabe, trei de șase unul lângă altul, ci este vorba de cifre evreiești sau grecești. Așa că nu se poate pune problema aceasta, 666 arab, când este vorba de șase sute șazeci și șase în prezentare evreiască sau în prezentare grecească. Nu cred că trebuie să fie niște preocupări în chestiunea aceasta, pentru că, la drept vorbind, nu este vorba de o abdicare de la credință, adică nu se cere o abdicare de la credință ca să poți primi buletinul respectiv. Cât privește însemnarea, nu știu dacă va fi vreodată o însemnare în sensul acesta pe mână și pe frunte, pentru că însemnarea pe mână înseamnă de fapt lucrarea pentru niște lucruri rele pe care o faci cu mâna. Sau însemnarea pe frunte nu înseamnă o pecete pe frunte, ci înseamnă o concepție în minte, fruntea reprezentând mintea.

– Părinte, din punct de vedere tehnic există mai multe coduri de bare și din toate codurile de bare s-a ales tocmai acesta cu 666. Să fie numai o coincidență aceasta?

Se poate să fie o coincidență sau poate că cineva să fi vrut să-i deruteze pe oameni, pentru că mai sunt și niște treburi din astea, așa, ca să-i aducă pe oameni în derută.

– De biocipuri care se plantează pe mână și pe frunte ați auzit ceva?

Nu.

14 iulie 2004, seara,
Mănăstirea Subpiatră

SFINTELE SLUJBE ȘI SFINTELE SĂRBĂTORIRI, MIJLOC DE ÎNTĂRIRE ȘI DE TRĂIRE A BUCURIEI

În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Amin!

Iubiți credincioși, am hotărât ca în dimineața aceasta să ne oprim cu gândul asupra sfintelor slujbe și sfintelor sărbătoriri ale Bisericii noastre, ca prilej de bucurie. Ne-am întreținut asupra unor chestiuni privitoare la bucurie, am prezentat Evanghelia ca izvor de bucurie și de nădejde, am vorbit despre trăitori ai bucuriei, am vorbit despre urcușul bucuriei și acum, iată, ne putem opri cu gândul asupra sfintelor slujbe, asupra sfintelor sărbătoriri ale Bisericii noastre, care creează o atmosferă de bucurie, sunt prilejuri pentru noi ca să ne bucurăm, ca să împlinim îndemnul la bucurie, cum este "bucurați-vă și vă veseliți că plata voastră multă este în ceruri". De fapt, îndemnul acesta noi îl primim de cele mai multe ori în cuprinsul Sfintei Liturghii, ca încheiere a șirului de fericiri pe care l-a prezentat Domnul nostru Iisus Hristos și pe care îl găsim în Sfânta Evanghelie de la Matei, în capitolul cinci, în predica de pe munte.

Fiecare dintre slujbele noastre este o legitimare a Bisericii noastre. Slujbele noastre se fac în Biserica noastră, care este o Biserică a slujirii liturgice. În ultima vreme, ați auzit pe mulți vorbind despre activitatea socială a Bisericii. Fără îndoială că există și o astfel de latură a Bisericii, dar în esență, Biserica noastră este o biserică doxologică, adică preamăritoare. Sfânta noastră Biserică se legitimează mai ales prin slujbele ei. Nu există vreo grupare creștină care să egaleze Biserica dreptmăritoare, Biserica noastră, în ceea ce privește slujirea liturgică, în ceea ce privește slujba. În fiecare zi a rânduit Sfânta noastră Biserică să se facă șapte laude, șapte slujbe. Bineînțeles că lucrul acesta nu-l pot face credincioșii de rând, nu se face la bisericile parohiale. Acestea se fac în general la mănăstiri și nici la toate mănăstirile. Însă rânduiala Bisericii este

aceasta, ca în fiecare zi să se facă șapte slujbe (care se numesc șapte laude), adăugând și sfânta Liturghie, care este altceva decât cele șapte laude. Prin sfintele slujbe, credincioșii stau în fața lui Dumnezeu, se roagă, sunt conduși la rugăciune, sunt susținuți la rugăciune și prin ele învață. Deci, sfintele slujbe ale Bisericii noastre sunt aducătoare de închinare. Au scop latreutic, zicem noi, adică scop de preamărire, de închinare adusă lui Dumnezeu. Au și un scop de învățătură. La sfintele slujbe, noi ne rugăm învățând și învățăm rugându-ne. Nu știu dacă v-ați gândit vreodată la asta și mai ales dacă ați stăruit cu gândul asupra faptului că **textele de la sfintele slujbe cuprind comori de gândire duhovnicească**, pe care de multe ori, trebuie să recunoaștem, noi nu le băgăm în seamă și nu le băgăm în seamă pentru că nu suntem luători aminte la slujbe. Ar trebui să fim cu luare aminte și ar trebui să le facem în așa fel încât slujbele să fie prilej de rugăciune și de învățătură, având conștiința că la sfintele slujbe nu slujesc numai cei care sunt rânduiți să slujească în calitate de preoți, diaconi, episcopi, deci persoane consacrate, sfințite pentru a se împlini sfintele slujbe, nu slujesc numai cei care răspund la îndemnul și la afirmațiile care se fac de către sfinții slujitori în altar, ci la sfintele slujbe slujesc toți credincioșii, noi trebuie să avem conștiința aceasta, că toți slujesc la sfintele slujbe. Așa că cei care au rost de a spune ceva la sfintele slujbe, fie că sunt în altar, fie că sunt la strană, trebuie să slujească în așa fel încât toți cei care sunt de față să audă și să înțeleagă ceea ce se spune la sfintele slujbe. Preotul nu poate să slujească singur Sfânta Liturghie, nu poate singur să slujească celelalte slujbe, ci totdeauna se presupune prezența credincioșilor. "Domnului să ne rugăm" spunem, nu "Domnului mă rog". "La Domnul să cerem". Cine? Eu și voi. Toți trebuie să fim angajați în slujire. Și pentru ca să putem fi angajați în slujire, trebuie să participăm la slujire conduși de cei care rostesc sau citească la strană sau în altar. Dacă nu se înțelege, fie din pricină că cel care slujește zice prea încet, sau din pricină că cel care slujește zice prea grămadă, fără înțeles, atunci ceilalți nu pot să slujească, nu pot să-l ajute pe slujitor în slujire și atunci devine cumva slujba ca o chestiune particulară, ca o chestiune de ritual, ca o chestiune pe care o face cineva și ceilalți nu o pot face. Or, sfintele slujbe ale Bisericii noastre sunt așa încărcate de gânduri frumoase, de gânduri

luminate, de gânduri odihnitoare, de gânduri îmbucurătoare, încât toți trebuie să avem conștiința aceasta, că spunem ceva în folosul tuturor. Mie mi-a venit o idee pe care am lansat-o și cu alte prilejuri și aș vrea să o lansez și aici și anume că **sfintele slujbe ale Bisericii noastre sunt vuietul Duhului, vuietul Duhului Sfânt.** Duhul Sfânt viește în lumea aceasta prin slujbele care se fac. Deci, ce sunt sfintele slujbe? Vuietul Duhului. În Sfânta Evanghelie de Ioan citim despre o convorbire pe care a avut-o Domnul Hristos cu Nicodim sau Nicodim cu Domnul Hristos, o convorbire între Domnul Hristos și Nicodim, un fariseu, un om de cinste, un om de vază, un om care făcea parte din Sinedriu. Și Domnul Hristos a spus anumite lucruri, între care și aceasta, că "vântul suflă unde vrea și tu auzi vuietul lui și nu știi de unde vine și nici încotro se duce" (Ioan 3, 8). Adică nu știi începutul vântului, de unde pornește vântul și nu știi până unde ajunge, dar știi că totuși bate vântul și simți de unde vine și simți încotro se duce, dar nu ai posibilitatea să știi începutul și sfârșitul. Și vântul, când bate, scoate un vuiet și tu auzi vuietul lui. Dacă stai undeva într-o cameră și auzi afară un vuiet, zici "Ce vânt bate! Vai, ce bate vântul!" De unde știi? Din vuietul vântului. În limba greacă, cuvântul vânt și cuvântul duh se exprimă prin același cuvânt și anume "pneuma". Cei care ați făcut școală, ați învățat despre mașină pneumatică, despre o mașină prin care poți să scoți aerul și bineînțeles că nu e vorba de o lucrare a Duhului Sfânt, ci este vorba de o lucrare, să zicem așa, tehnică; dar oricum ar fi, important este să știi că așa cum vântul are un vuiet, tot așa are și Duhul un vuiet. Și am putea zice: Duhul suflă unde vrea și tu auzi vuietul Lui, dar nu știi de unde vine și încotro se duce; și tot așa de bine poți să zici: vântul suflă unde vrea și tu auzi vuietul lui, dar nu știi de unde vine și până unde ajunge. Tot în Sfânta Evanghelie de la Ioan citim că Domnul Hristos, odată, la un praznic în Ierusalim, a zis către ascultătorii Săi: "cui îi este sete să vină la Mine și să bea" și a adăugat că "râuri de apă vie vor curge din ființa celui care crede" (Ioan 7, 37-38), iar Sfântul Evanghelist Ioan, referindu-se la aceste cuvinte, spune că "aceasta a zis-o Domnul Hristos despre Duhul Sfânt pe care aveau să-L primească credincioșii, pe care încă nu Îl primiseră, pentru că Iisus încă nu se preamărise" (Ioan 7, 39). Este vorba iarăși de un vuiet, de un vuiet al apelor de data aceasta, nu al vântului. "Râuri de apă vie vor

curge din ființa celui ce crede". Și râurile, în general, fac un zgomot în curgerea lor. Iar în Faptele Sfinților Apostoli, acolo unde este istorisită pogorârea Duhul Sfânt peste Sfinții Apostoli, se spune că mai întâi s-a auzit un vuiet ca de vijelie care vine repede. Iarăși vuiet, deci de trei ori vuiet, vuiet de vânt și vuiet de ape. Și vuietul acesta al Duhului Sfânt se aude în sfintele slujbe ale Bisericii noastre. Tu auzi vuietul Lui... Asta înseamnă că textele liturgice pe care le folosim noi la sfintele slujbe sunt lucrări ale Duhului Sfânt care se manifestă, se arată în cuvintele noastre. Deci, noi nu slujim cu cuvintele noastre, iubiți credincioși. Sunt credincioși, de alte credințe, care își fac ei singuri rugăciunile, dar nu sunt la măsurile rugăciunilor pe care le-a făcut Duhul Sfânt și le-a dat Bisericii și care viesc apoi prin glasurile credincioșilor. Sfintele slujbe ale Bisericii noastre sunt un prilej de a face auzit vuietul Duhului.

Sfintele slujbe ale Bisericii noastre sunt un prilej de angajare a credincioșilor în slujirea lui Dumnezeu. În Sfânta Evanghelie de la Ioan citim că a spus Domnul Hristos despre Duhul Sfânt: "El pe mine mă va preamări". Și atunci, întrebarea este: "ce spune Duhul Sfânt în Biserică, prin noi?" Și înțelegem că spune preamărirea lui Dumnezeu. Când S-a pogorât Duhul Sfânt peste apostoli, ei au vorbit în alte limbi, în limbi necunoscute de ei până atunci, dar cunoscute de cei care îi auzeau și se spune că spuneau faptele cele minunate ale lui Dumnezeu sau măririle lui Dumnezeu. Asta o spuneau cei care vorbeau în alte limbi. Cunoaștem faptul că și cu alte prilejuri Duhul Sfânt s-a manifestat în vorbire în limbi necunoscute de cei care le-au rostit, dar, de obicei, știm că afirmațiile pe care le-au făcut sfinții apostoli au fost afirmații preamăritoare de Dumnezeu, insuflate de Dumnezeu.

Și noi spunem cuvinte de felul acesta ca să plinim niște rânduieli de slujbă, numai că nu întotdeauna avem conștiința că spunem preamărirea lui Dumnezeu. Ne-am obișnuit cu slujbele în așa fel încât merg cumva de la sine. Zic și preoții cuvinte pe care poate că nu le adăncesc destul, ascultă și credincioșii și zic și ei cuvinte care nu sunt ale lor, ci sunt ale altora spuse de ei. De exemplu, "Cât de minunate sunt lucrurile Tale, Doamne, toate cu înțelepciune le-ai făcut"; sunt cuvinte din psalmi, le spunem când rostim psalmul 103, la Vecernie, dar nu ne minunăm de Dumnezeu și de lucrurile Lui, ci le spunem ca pe ceva învățat, ca pe ceva citit.

"Mare ești, Doamne, și minunate sunt lucrurile Tale și nici un cuvânt nu este de ajuns spre lauda minunilor Tale".

Eu consider că aceste cuvinte: "mare ești, Doamne, și minunate sunt lucrurile Tale și nici un cuvânt nu este de ajuns spre lauda minunilor Tale" sunt tuncetul pământului. Este un tuncet al cerului, care nu ne spune ceva sau care ne spune prea puțin, dar iată că este și un tuncet al pământului, iar tuncetul pământului sunt cuvintele acestea: "mare ești, Doamne, și minunate sunt lucrurile Tale și nici un cuvânt nu este de ajuns spre lauda minunilor Tale". Așa tuncă pământul spre cer.

Iubiți credincioși, dar slujbele dumnezeiești rânduite în Sfânta noastră Biserică, pe lângă rostul acesta de a ne pune în fața lui Dumnezeu, de a ne ține în fața lui Dumnezeu, pe lângă rostul acesta de a ne angaja în rugăciune, pe lângă rostul acesta de a ne da prilej să învățăm rugându-ne, mai au și rostul de a aduce în vremea noastră evenimentele care s-au petrecut pentru mântuirea noastră, pentru că noi avem și sărbători, nu avem numai zile de rând, nu avem numai duminici, ci avem și zile de sărbătorire. Sărbătorim, de pildă, Bunavestire în 25 martie, sărbătorim Nașterea Domnului nostru Iisus Hristos în 25 decembrie, cu o înainte-prăznuire de cinci zile, începând din 20 decembrie până în 24 decembrie inclusiv, și cu o întindere până în 31 decembrie. În 31 decembrie se face încheierea praznicului și în toate zilele acestea noi pomenim cele ce s-au întâmplat la Nașterea Domnului nostru Iisus Hristos, deci aducem Nașterea Domnului nostru Iisus în conștiința noastră, în vremea noastră, în zilele hotărâte pentru aceasta și bineînțeles că aceasta este un prilej de bucurie. Ne bucurăm împreună cu cei ce au auzit pe îngeri spunându-le: "vă binevestesc vouă bucurie mare care va fi pentru tot poporul, că vi s-a născut vouă Mântuitor, care este Hristos Domnul" (Luca 2,10-11).

Urmează apoi alte sărbători, dintre care cea mai deosebită, cea mai deplină este sărbătoarea Sfințelor Paști, Învierea Domnului Hristos, sărbătoare pentru care ne pregătim prin post și rugăciune, prin zile hotărâte, 10 săptămâni de pregătire, pregătirea din vremea Triodului (Triodul este o carte conducătoare la slujbă) și în cuprinsul acestei vremi ne curățim simțirile și apoi la Paști auzim din nou: "să ne curățim simțirile ca să vedem pe Hristos strălucind cu neapropiată lumină a Învierii și «bucurați-vă» zicând, luminat

să-L auzim, cântându-L cântare de biruință". Cu ce condiție? **Cu condiția să ne curățim simțirile.** Dacă nu ne curățim simțirile, nu-L putem vedea pe Hristos, nu-L putem auzi pe Domnul Hristos spunând "bucurați-vă", cum le-a spus femeilor mironosițe, nu-L putem vedea pe Domnul Hristos luminat strălucind cu lumina Învierii. "Cerurile după cuviință să se veselească – spunem mai departe la Paști – și pământul să se bucure și să prăznuiască toată lumea cea văzută și cea nevăzută, că Hristos a înviat, veselie cea veșnică". Ce este Învierea Domnului nostru Iisus Hristos? Este mărturisirea măreției Domnului Hristos. Și ce este Domnul Hristos cel înviat pentru noi? Este veselie cea veșnică. La Sfintele Paști auzim cuvintele "prăznuim omorârea morții, sfărâmarea iadului și începătura altei vieți, veșnice, și săltând, laudăm pe Pricinuitorul, pe Cel unul binecuvântat, Dumnezeuul părinților și preamărit". Ce prăznuim? Învierea Domnului Hristos. Și o dată cu Învierea Domnului Hristos, ce prăznuim? Omorârea morții, sfărâmarea iadului și începătura altei vieți, veșnice. Și pentru că aceasta vine prin Mântuitorul, laudăm pe Mântuitorul, pe pricinuitorul acestora, pe Cel unul binecuvântat, Dumnezeuul părinților și preamărit. Mai spunem la Sfintele Paști: "Luminează-te, luminează-te noue Ierusalime, că mărirea Domnului peste tine a răsărit. Saltă acum și te bucură, Sioane, iar tu, Curată Născătoare de Dumnezeu, veselește-te întru Învierea Celui născut al tău". Zicem, la fel: "Pogorātu-Te-ai întru cele mai de jos ale pământului și ai sfărâmat veșnicele încuietori care țineau pe cei legați. Hristoase, și a treia zi, precum Iona din chit, ai înviat din mormânt". Toate acestea le spunem la Paști și în săptămâna luminată, o săptămână întreagă spunem astfel de cuvinte și avem încredințarea că pentru noi toți astfel de cuvinte sunt prilej de bucurie.

La Înălțarea Domnului nostru Iisus Hristos, spunem: "Te-ai înălțat întru slavă, Hristoase. Dumnezeu, bucurie făcând ucenicilor cu făgăduința Sfântului Duh, încredințându-se ei prin binecuvântare că Tu ești Fiul lui Dumnezeu, Mântuitorul lumii". Bucurie făcând ucenicilor Tăi prin Înălțare, prin binecuvântare, prin încredințarea că Domnul nostru Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu.

Toate sărbătorile noastre sunt un prilej de bucurie și le avem în vedere, fie că sunt sărbători ce privesc viața și lucrarea

Mântuitorului nostru Iisus Hristos, fie că sunt sărbători ale Maicii Domnului: "Bucură-te, Împărăteasă Maică, mărirea fecioarelor, că toată gura cea limpede binegrăitoare vorbind, nu te poate cânta cum se cade, ci se întunecă și mintea cea mai presus de lume a cunoaște nașterea ta. Pentru aceasta, cu un gând, toți pe tine te mărim". Sunt cuvinte în care avem în vedere pe Maica Domnului, pe Maica bucuriei, și dintre toate slujbele rânduite pentru sărbători ca să ne fie nouă prilej de bucurie și să aducă în vremea noastră evenimente care au trecut de mult, toate aceste slujbe au darul de a ne introduce în bucuria sfântă a credinței noastre. Credem în ce spunem și ne bucurăm de ceea ce credem.

Stimați și iubiți credincioși, de fapt credința noastră fiind o credință izvorătoare de bucurie și slujbele noastre fiind aducătoare de bucurie din trecut în prezent, ne pregătesc pentru bucuria cea veșnică, ne pregătesc pentru bucuria pe care o avem în prezent și pe care o putem avea în viitor și în veșnicie.

Noi credem că ceea ce se întâmplă la Sfintele Paști, prin slujirea de la Paști, se întâmplă ca o înainte-trăire a bucuriei din veșnicie. Sfintele Paști au darul de a ne aduce în conștiință ceva ce s-a petrecut în trecut, Învierea Domnului nostru Iisus Hristos, ceva ce se poate trăi în prezent, tot Învierea Domnului nostru Iisus Hristos, și ceva ce va fi în viitor și în veșnicie, bucuria Învierii Domnului Hristos. Nu știu dacă v-a spus cineva vreodată sau dacă v-ați gândit singuri că Paștile nu se prăznuiesc numai la Paști, că Paștile se prelungesc, că Paștile sunt în fiecare duminică, pentru că în fiecare duminică prăznuim Învierea Domnului Hristos, în fiecare duminică se citește din Sfânta Evanghelie despre Învierea Domnului Hristos și, după ce se citește din Sfânta Evanghelie despre Înviere, se spun cuvintele: "Învierea lui Hristos văzând – deci văzând, prin ce?, prin credință – să ne închinăm Sfântului Domnului Iisus, Unuia celui fără de păcat. Crucii Tale ne închinăm, Hristoase și Sfântă Învierea ta o laudăm și o mărim. Că tu ești Dumnezeu nostru, afară de tine pe altul nu știm, numele Tău numim. Veniți toți credincioșii să ne închinăm Sfintei Învierii lui Hristos, că, iată, a venit prin Cruce bucurie la toată lumea. Totdeauna binecuvântând pe Domnul, laudăm Învierea Lui, că răstignire răbdând pentru noi, cu moartea pe moarte a călcat". Prin aceste cuvinte, noi ne angajăm cumva în fața Învierii Domnului

Hristos, în fața Domnului Hristos celui înviat. Așa că în fiecare duminică, prăznuind Învierea Domului Hristos, prăznuim de fapt și omorârea morții, sfărâmarea iadului și începătura altei vieți, veșnice, și săltând, laudăm pe Pricuinitorul, pe Cel unul binecuvântat, Dumnezeuul părinților și preamărit. În fiecare duminică, chiar dacă cu alte cuvinte, spunem de fapt: "pogorātu-Te-ai întru cele mai de jos ale pământului și ai sfărâmat veșnicele încuietori care-i țineau pe cei legați, Hristoase și a treia zi, precum Iona din chit, ai înviat din mormânt". Nu spunem cuvintele de la Paști, dar spunem cuvinte asemănătoare. Spunem ca și cum am zice la Paști: "Paștile ce sfințite astăzi nouă s-au arătat, Paștile cele nouă și sfinte, Paștile cele fără prihană, Paștile cele preacinstite, Paștile, Hristos Mântuitorul, Paștile care au deschis nouă ușile raiului, Paștile cele ce sfințesc pe toți credincioșii". În fiecare duminică, prăznuind Învierea Domnului nostru Iisus Hristos, ne gândim la Maica Domnului și Domnul Hristos deodată și zicem: "Prea binecuvântată ești, Născătoare de Dumnezeu, Fecioară, că prin Cel ce S-a intrupat din tine, iadul s-a robit, Adam s-a chemat, blestemul s-a nimicit, Eva s-a mântuit, moartea s-a omorât și noi am înviat. Pentru aceasta, cântând, strigăm: bine ești cuvântat, Hristoase, Dumnezeuul nostru, Cel ce bine ai voit așa, mărire Ție".

Stimați ascultători, să știți că toate lucrurile acestea sunt realități pe care trebuie să le avem în vedere și pe care nu trebuie să le trecem cu vederea și să ne gândim și la aceea că Paștile sunt cuprinse și în fiecare Sfântă Liturghie. Și anume, după ce aceia care sunt hotărâți pentru slujbele dumnezeiești, adică diaconii, preoții și episcopii, se împărtășesc cu "dumnezeieștile, preacuratele, nemuritoarele, cereștile, de viață făcătoare, înfricoșătoare, lui Hristos Taine", spun și cuvintele acestea: "O, Paștile cele mari și prea sfințite, Hristoase, o, Întelepciunea și Cuvântul lui Dumnezeu și Puterea, dă-ne nouă mai adevărat a ne împărtăși cu Tine în ziua cea neînserată a împărăției Tale". Cuvintele acestea aduc în conștiința noastră sărbătoarea Sfintelor Paști. Pentru că fiecare Sfântă Liturghie este sărbătorire cuprinzătoare. **În Sfânta Liturghie se prezintă în rezumat evenimentele sărbătorite în cursul unui an bisericesc.**

La Sfânta Liturghie avem pe scurt toate sărbătorile. Avem sărbătoarea *Nașterii Mântuitorului* nostru Iisus Hristos, pentru că la

Sfânta Liturghie se întrupează Fiul lui Dumnezeu pentru noi, pentru a ne împărtăși cu El, avem posibilitatea să-L întâmpinăm pe Domnul Hristos; este un fel de *întâmpinare a Domnului Hristos* fiecare Sfântă Liturghie. Fiecare Sfântă Liturghie ne aduce aminte, prin ceea ce se spune: "Osana întru cei de sus lui Dumnezeu, bine este cuvântat cel ce vine întru numele Domnului", de *Intrarea în Ierusalim*. Ne aducem aminte de *Cina cea de Taină*, când a zis Domnul Hristos: "Luați, mâncați, Acesta este trupul Meu, care se frânge pentru voi, spre iertarea păcatelor și beți dintru acesta toți, acesta este sângele Meu, al legii celei noi, care pentru voi și pentru mulți se varsă, spre iertarea păcatelor"; și, în legătură cu aceasta, ne aducem aminte de porunca pe care a dat-o Domnul Hristos, să facem aceasta întru pomenirea Lui și zicem: "aducându-ne aminte de această poruncă mântuitoare și de toate cele ce s-au făcut pentru noi: de *Cruce* (deci de *Vinereu Mare*), de *groapă* (de mormântul dătător de viață al Mântuitorului), de *Învierea cea de a treia zi* (de *Sfintele Paști*), de *Înălțarea la cer* (de suirea la cer și de șederea de-a dreapta Tatălui), de *cea de a doua slăvită iarăși venire*, adică avem în față a doua venire a Domnului nostru Iisus Hristos, aducându-ne aminte de toate acestea, ale Tale dintru ale Tale, Ție aducem de toate și pentru toate". Așa că la Sfânta Liturghie avem și *Crăciunul* și *Paștile* și *Rusaliile*. *Rusaliile* în înțelesul că cerem să vină Duhul Sfânt peste noi și peste darurile ce sunt puse înainte și să prefacă pâinea în "cinstit trupul Hristosului Tău", zicem noi, adică în trupul Domnului Hristos, "iar ceea ce este în acest Potir în cinstitul sânge al Domnului Hristos" și acestea să se prefacă prin Duhul Sfânt. Deci avem și *Rusalii* la Sfânta Liturghie. Nu prea știm noi lucrurile acestea și nu le prea urmărim și nu le prea gândim, dar ar trebui să le avem în vedere și să ne bucurăm de toate acestea, pentru că toate sunt spre bucuria noastră.

La sfârșitul Sfintei Liturghii, este rânduit să se spună cu cântare cuvintele: "fie numele Domnului binecuvântat, de acum și până în veac" și aceasta se spune de trei ori, ca să avem încredințarea că suntem între cei ce-L binecuvintează pe Dumnezeu. Înainte de a se spune cuvintele acestea, "fie numele Domnului binecuvântat, de acum și până în veac", este o rugăciune, pe care noi o cunoaștem sub denumirea de rugăciunea amvonului; și în rugăciunea aceasta se spune: "Cel ce binecuvântezi pe cei ce

Te binecuvântează, Doamne, și sfințești pe cei ce nădăjduiesc întru Tine, mântuiește poporul Tău și binecuvântează moștenirea Ta. Plinirea Bisericii Tale o păzește, sfințește pe cei ce iubesc podoaba casei Tale. Tu pe aceștia îi preamărește cu dumnezeiască puterea Ta și nu ne lăsa pe noi, cei ce nădăjduim întru Tine. Pace lumii Tale dăruiește, bisericilor Tale, preoților, și la tot poporul Tău. Că toată darea cea bună și tot darul desăvârșit de sus este, pogorând de la Tine, Părintele luminilor și Ție mărire, mulțumită și închinăciune înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor". Și ca să se știe că suntem între cei care aduc binecuvântare lui Dumnezeu, mărire lui Dumnezeu, zicem de trei ori "fie numele Domnului binecuvântat de acum și până în veac". Iar în timpul cântării acesteia, preotul spune o rugăciune adresată Domnului Hristos, ce are următorul cuprins: "Plinirea legii și a proorociilor, Tu însuși fiind, Hristoase, Dumnezeul nostru, Cel ce ai plinit rânduiala cea părintească – aceasta este invocarea și apoi zicem o rugăciune –, umple de bucurie și de veselie inimile noastre, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor." Deci, umple de bucurie și de veselie! Sfânta Liturghie se face ca să avem bucurie și veselie și inimile noastre să fie umplute de bucurie și de veselie.

Iubiți credincioși, și la alte slujbe ale Bisericii noastre se face pomenire de bucurie și de veselie. Bucuria și veselia nașterii de prunci buni am pomenit-o ieri: "să se veselească ei la vederea fiilor și a fiicelor lor", zicem la Cununie; "Dă-le lor, Doamne, bucuria pe care a avut-o Sfânta Elena când a găsit cinstita Cruce", deci bucuria o dorim pentru noi și pentru cei care se căsătoresc. Și la Sfântul Maslu, în rugăciunea întâi după prima Evanghelie, spunem: "Facă-se, Doamne, undelemnul acesta, undelemn de bucurie, undelemn de sfințenie, îmbrăcăminte împărătească, pavăză puternică, izbăvitoare de toată lucrarea diavolească, pecete nestricată, bucuria inimii și veselie veșnică". Deci, ce cerem? Ca să se facă undelemnul de la Sfântul Maslu, pentru noi, undelemn de bucurie, undelemn de sfințenie, îmbrăcăminte împărătească, pavăză puternică, izbăvitoare de toată lucrarea diavolească, pecete nestricată, bucurie a inimii și veselie veșnică. Așa ceva dorește Biserica, așa ceva vrea Dumnezeu pentru noi toți, ca să avem inimi pline de bucurie și de veselie și aceasta în toate zilele vieții noastre și în veșnicie.

Iubiți credincioși, iată niște gânduri care ne conduc pe noi, pe toți, în fața lui Dumnezeu, prin sfintele slujbe, prin cele ce se spun la sfintele slujbe. Avem în vedere sfintele slujbe, care înseamnă pentru noi prilej de rugăciune și prilej de învățătură, avem în față sărbătoririle, care aduc evenimentele de odinioară în vremea noastră și toate acestea se întâmplă în Sfânta noastră Biserică, ce este mijlocitoare de bucurie prin toate ale ei, prin Sfintele Taine, prin celelalte slujbe, prin slujbele care se fac la sărbătoriri, prin Sfânta Liturghie. Toate acestea ne conduc pe noi, pe toți, la bucurie și sunt înmulțitoare de bucurie. Să folosim aceste prilejuri ca să înmulțim bucuria din sufletele noastre, să înmulțim binele și bucuria pentru noi și pentru alții și să nu uităm cuvintele "în jurul tău să poți să-i ferecești pe toți". Să ne gândim că toată darea cea bună și tot darul desăvârșit de sus este, pogorând de la Părintele luminilor și de aceea să căutăm prilejuri să spunem "fie numele Domnului binecuvântat, de acum și până în veac".

Cu ajutorul lui Dumnezeu, ne vom întâlni și deseară, când va fi vorba de mijloace de întărire și de înmulțire a bucuriei.

Dumnezeu să ne ajute!

15 iulie 2004, dimineața,
Mănăstirea Subpiatră

MIJLOACE DE ÎNTĂRIRE ȘI DE ÎNMULȚIRE A BUCURIEI

În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Amin!

Iubiți credincioși, pentru seara aceasta ne-a rămas să vorbim ceva despre mijloace prin care se poate ajunge la întărirea și înmulțirea bucuriei. Am pomenit câte ceva și până acum despre mijloacele acestea. Acum aș vrea să avem o privire de ansamblu. Mai întâi, trebuie să știm că în Filocalie este o scriere a Sfântului Ioan Casian, intitulată "Convorbiri cu părinții din pustia Sketică". În această scriere, sunt prezentate două convorbiri ale Sfântului Ioan Casian și ale Sfântului Gherman cu Sfântul Moise Arapul, cu Sfântul Moise cel dintre tâlhari. Se menționează în scrierea aceasta că dintre toți părinții pe care i-au întâlnit sfinții Ioan Casian și Gherman în pustia Sketică, cel mai iscusit, cel mai înțelept a fost Sfântul Moise Arapul. Sfântul Ioan Casian de fapt a scris mai multe convorbiri dintre el și diferiți părinți, reprezentanți ai vieții călugărești din diferite pustietăți, convorbiri duhovnicești. Sunt 24 de convorbiri care sunt traduse și în românește și pe care eu vi le recomand. În Filocalie însă, din aceste 24 de convorbiri sunt cuprinse numai două și sunt cuprinse în Filocalia volumul întâi. Nu știu dacă toți știți ce este aceea Filocalie.

Cuvântul "filocalie" înseamnă "iubire de frumos" și este titlul unei cărți și cartea aceasta, numită *Filocalie*, are 12 volume. Este traducerea în limba română a Filocaliei grecești, alcătuită de Sfântul Nicodim Aghioritul și are adăugate unele scrieri care nu sunt cuprinse în Filocalia grecească. Traducerea aceasta a făcut-o părintele Dumitru Stăniloae⁵. Părintele Serafim de la noi de la mănăstire, Dumnezeu să-l odihnească, a spus odată, și m-am nimerit chiar eu să-l aud spunând, că **prin traducerea Filocaliei**

⁵ *Filocalia sfințelor nevoițe ale desăvârșirii*, introducere, traducere și comentarii de Dumitru Stăniloae, Tipografia arhiepiscopiei, Sibiu, vol. I (1946), vol. II (1947), vol. III (1948), vol. IV (1948); Editura Institutului Biblic, București, vol. V (1976), vol. VI (1977), vol. VII (1977), vol. VIII (1979), vol. IX (1980), vol. X (1981), vol. XI (1990), vol. XII (1992).

părintele Stăniloae a adus cerul ortodox pe pământul românesc. Este foarte frumos exprimat. Merită să îți minte o astfel de afirmație: prin traducerea Filocaliei, părintele Stăniloae a adus cerul ortodox pe pământul românesc.

În scrierea aceasta din Filocalie, "Convorbiri cu părinții din pustia Sketică", în legătură cu convorbirea cu Sfântul Moise Arapul, a venit vorba despre scopul vieții călugărești. Scopul vieții călugărești, dar s-ar putea spune tot așa de bine scopul vieții creștinești. Nu numai călugării au un scop de urmărit și de împlinit în lumea aceasta, ci toți creștinii. Și s-a pus întrebarea, de către Sfântul Moise Arapul: "care este scopul vieții călugărești?". Răspunsul pe care l-au dat cei întrebați a fost că scopul vieții călugărești, – noi zicem scopul vieții creștinești – este împărăția lui Dumnezeu. Sfântul Moise a zis: ați răspuns bine în ceea ce privește ținta, dar în ceea ce privește scopul, nu ați răspuns. Și, pentru că ei au mărturisit că nu știu care este scopul, Sfântul Moise Arapul a spus că scopul este curățirea de patimi, deci curățirea de răutăți, înlăturarea relelor din sufletul omenească, patima fiind o răutate statomică pe care o poate avea cineva. Și tot Sfântul Ioan Casian, în Filocalie, în volumul întâi, are o scriere intitulată "Despre cele opt gânduri ale răutății". Și în scrierea aceasta, vorbește despre opt răutăți, despre opt patimi, despre opt deprinderi în răutate și se ocupă de fiecare dintre cele opt: de lăcomia pântecelui, de curvie, de iubirea de avere, de mânie, de întristare – înțelege că întristarea de binele altuia, adică zavistie sau invidie –, se ocupă mai departe de lene sau trândăvie și de două răutăți care, într-un fel, sunt asemenea: mândria și slava deșartă. Deci, cineva care vrea să înainteze în viața duhovnicească, trebuie să se curețe de răutățile acestea și nu numai de deprinderile cele rele, ci și de păcatele singuratică care nu sunt patimi, ci sunt păcate, păcatul fiind călcarea legii lui Dumnezeu cu deplină voință și știință, ci și de greșeli, de insuficiențe, de neputințe, de orice este negativ în sufletul omului.

Cât este de importantă curățirea de patimi, curățirea de răutăți, înțelegem dintr-o istorisire din Pateric. Ce este Patericul?

Patericul⁹ este o carte cu învățături și cu pilde călugărești, o carte mai practică decât Filocalia. Filocalia este o carte teoretică greu de reținut, greu de studiat. De aceea, ea nici nu prea are circulație. Părintele Stăniloae a vrut să fie cartea aceasta o carte de îmbunătățire sufletească. Dacă ați avut vreodată careva dintre voi un volum din Filocalie în mână, ați citit acolo (poate că ați și uitat ce ați citit): "Filocalia sau culegere din scrierile Sfinților Părinți, care arată cum poate omul să se curețe, să se lumineze și să se desăvârșească". Sunt cele trei etape pe care le-am pomenit noi în legătură cu înaintarea în viața duhovnicească: curățirea; luminarea prin cunoștința de Dumnezeu – arătată sau manifestată în lucrările lui Dumnezeu, în faptele lui Dumnezeu – și desăvârșirea. Această etapă a treia este numită felurit: desăvârșire, care înseamnă pe înțelesul nostru perfecțiune, deplinătate; se mai numește și teologie, pentru că în ea se descoperă Dumnezeu pe Sine în sufletul omului; se numește și unirea cu Dumnezeu și îndumnezeire, pentru că în această etapă Dumnezeu se coboară la om, îl învăluie pe om și îl ridică cumva în firea dumnezeiască, fără să-l desființeze ca fire omenească. În Pateric citim că odată, un pustnic din părțile cuviosului Pimen a ajuns undeva, la depărtare, zice acolo "în străinătate", și acolo a găsit un alt pustnic, a stat de vorbă cu el, i-a vorbit între altele despre cuviosul Pimen și l-a invitat, cândva, dacă poate, să ajungă să-l cunoască pe cuviosul Pimen. Pustnicul și-a făcut cale să-l cunoască pe cuviosul Pimen și fratele l-a dus la cuvios și l-a recomandat și cuviosul Pimen nu a vrut să stea de vorbă cu el, pentru că pustnicul din străinătate l-a întrebat de lucruri înalte, nu despre lucruri practice și a plecat întristat de la cuviosul Pimen și și-a arătat nemulțumirea față de fratele care l-a invitat să-l cunoască pe cuvios. Și atunci, fratele s-a socotit obligat să intervină pentru pustnicul din străinătate și a intervenit. Și cuviosul Pimen a răspuns așa: "acesta este din cele de sus, iar eu sunt din cele de jos". Și-a dat seama fratele care l-a invitat pe pustnic despre ce este vorba și i-a spus: "Uite, mai încearcă o dată și vorbește cu cuviosul Pimen, pentru că, să știi, el nu vorbește despre lucruri înalte, ci vorbește despre lucruri practice". Și s-a dus din nou pustnicul și a

⁹ Editat de Episcopia Ortodoxă Română a Alba-Iuliei, în 1990. Altă ediție: *Patericul sau Apostegmele Părinților din pustiu*, traducere, introducere și prezentări de Cristian Bădiliță, Editura Polirom, Iași, 2003.

zis: "Ce să fac părinte, că mă luptă patimile?". Și Părintele a zis: "Acum, bine ai venit!". Și a stat de vorbă și l-a folosit pe pustnicul din străinătate și când a ieșit pustnicul din fața cuviosului Pimen, zice că îl lauda pe Dumnezeu cu ce om însemnat l-a învrednicit să se întâlnească. De aici putem înțelege că lucrul cel dintâi și cel mai de căpetenie este curățirea de răutate, să fim buni; și, în legătură cu aceasta, aș vrea să vă spun o întâmplare.

A venit la mine la mănăstire mama, Dumnezeu să o odihnească, și am stat de vorbă și am întrebat-o: "Mamă, părintele acesta care a venit acum la noi în sat, ce vă învață, ce vă predică?" Săraca mama, nu putea să-mi spună ceva concret, pentru că nu ținea minte. Nici din predicile mele nu ținea minte. A zis odată: "Să știi că am înțeles toate cele ce ai spus, dar acum, dacă mă duc acasă să-i spun lui tată-tău, nu mai știu nimic". Și totuși, am întrebat-o și am făcut bine că am întrebat-o: "Mamă, ce vă învață părintele care a venit acum, ce vă spune, ce vă predică?" Și a stat mama așa puțin și nu a zis nimic; și eu am stăruit și dacă am stăruit, a zis: "A, tot bine ne învață. Ne învață să fim buni". **Să știți, iubiți ascultători, că nu există nimic mai important în viața omului, decât să fie bun.** Sunt multe valori, sunt și alte multe valori în lumea aceasta, lucruri de dorit, lucruri de împlinit, dar ca bunătatea nu este nimic. Cineva care este inteligent, care are minte bună, poate să se gândească și la lucruri rele și dacă mintea nu este câștigată pentru Dumnezeu, nu este nici viața omului câștigată pentru Dumnezeu. Se spune că și dracii sunt inteligenți, sunt cu minte, în înțelesul acesta că știu multe și au multe feluri de legături în ființa lor, fac fel de fel de legături, dar nu sunt buni. Tot în Pateric se spune că i-a zis odată diavolul cuviosului Macarie: "Macarie, câte le faci tu, le facem și noi, dar este una cu care ne întreci; tu priveghezi, noi niciodată nu dormim; tu postești, noi niciodată nu mâncăm, deci suntem mai presus decât tine în privința aceasta, dar este una cu care ne biruești". Și l-a întrebat cuviosul Macarie: "Care este aceea?". Și a zis diavolul: "smerenia." Deci, dracii nu au smerenie și pentru că nu au smerenie nu au bunătate și pentru că nu au bunătate nu au iubire și pentru că nu au iubire nu se aseamănă cu Dumnezeu. Așa că sunt niște lucruri pe care diavolul nu le poate face și sunt și niște lucruri pe care le face, dar prin oameni. Diavolul nu are trup și, pentru că nu are trup, nu poate face

păcate trupesti, dar îi poate îndemna pe oameni să facă păcate trupesti și atunci am putea zice că le face prin oameni, prin oamenii pe care îi angajează la păcate trupesti, el, diavolul care nu are trup.

Așadar, cel dintâi lucru pe care trebuie să îl avem în vedere când este vorba de o viață care să meargă spre bucurie și care să aducă bucurie, este să ne curățim de patimi, să ne curățim simțirile, să înlăturăm răutățile din sufletul nostru, din viața noastră și mai ales răutățile din gând. Când mi-a spus părintele Arsenie să mă ocup de îmbunătățirea sufletească prin rugăciunea "Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!", mi-a atras atenția asupra lucrării acesteia, nu a făcut o teorie cu mine. M-a lăsat să descopăr singur lucrarea aceasta de îmbunătățire sufletească. Și m-am apucat să zic "Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!" și ziceam întins. Nu am zis numai asta, pentru că mi-am văzut de treabă. Nu am crezut că pot lua examenele cu rugăciunea, ci am știut că examenele se iau cu știința și am învățat și am fost elev bun și am fost student bun. Nu am lăsat în seama lui Dumnezeu: "lasă, că zic «Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!» și apoi dă Dumnezeu examene cu mine și în locul meu". Nu se poate! Mi-a dat Dumnezeu înțelepciunea aceasta, că toate lucrurile au însemnătate la locul lor și la vremea lor. Și am început să zic "Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!" și să știți că nu m-am întâlnit cu Domnul Hristos. Întâi m-am întâlnit cu mine, cu răutățile din mine, cu mizeria din sufletul meu, cu spurcăciunile câte mi-au venit în gând, câte s-au scos la iveală din mine însumi și am început să-mi dau seama de niște realități, de care ne putem da seama oricare dintre noi, dacă ne ocupăm de noi înșine. Vă spuneam zilele trecute că fiecare dintre noi suntem o sinteză, că suntem sinteza înaintașilor noștri, a părinților noștri, a bunicilor noștri, a străbunicilor noștri. Nu știm până unde merg rădăcinile noastre, dar în orice caz, nu există om în lumea aceasta care să nu vină și cu înclinări rele și cu dispoziții bune. Și acestea nu sunt de la el, ci sunt de la alții în el. Și ca să-ți faci rânduială în viață, trebuie să-ți faci rânduială în minte și în simțire. Și rânduiala nu ți-o faci tu, din puterea ta, ci te ajută Domnul Hristos, de aceea zici "Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine,

păcătosul!". Deci trebuie să faci o lucrare de îmbunătățire sufletească.

Sunt unii care gândesc că asta este tot, că trebuie să zică într-una și zic cât pot ei să zică și nu se gândesc la Domnul Hristos, ei se gândesc de câte ori au zis și de câte ori mai trebuie să zică. Să știți că nu așa trebuie să privim lucrurile. Noi trebuie să privim lucrurile în raport cu Dumnezeu, cu mântuirea pe care ne-o dă Domnul Hristos. Ca să ne îmbunătățim, ca să fim buni, cum a zis mama: "Tot bine ne învață. Ne învață să fim buni". În legătură cu asta, aș putea să vă mai spun ceva și vă spun, chiar.

A venit odată vorba despre un părinte de la noi din mănăstire, că este un părinte bun. Și știți ce au răspuns ai mei de acasă, țărani, oameni simpli? "Bun să și fie și dacă nu-i bun, n-are treabă să stea acolo!" M-am uimit. Și au avut dreptate.

Nu am apucat să vă spun că mănăstirea este tinda raiului, casa lui Dumnezeu, poarta cerului, locul împlinirilor, cerul cel de pe pământ și locul fericirii. Dacă vrei să cauți în lumea aceasta un om fericit, nu ai unde să-l cauți mai bine și mai sigur decât între călugări, între călugări care trebuie să fie buni și dacă nu sunt buni seamănă cu dracii și nu seamănă cu Dumnezeu. Și cine face rele, cine face păcate, cine are patimi în sufletul lui, acela se depărtează de Dumnezeu și se depărtează de bucurie. Vrei să te apropii de Dumnezeu, care este izvor de bucurie? Vrei să te apropii de Dumnezeu, care te binecuvântează și-ți dă bucurie? Trebuie neapărat să fii bun, că unde nu-i bunătate, nu-i nici bucurie. Unde nu-i bunătate, nu-i nici fericire. Cineva care nu-i bun, chiar dacă este în cadrul mănăstirii, are domiciliul la mănăstire, călugăr nu este și viitor călugăr nu este și nu este călugăr nici dacă este făcut călugăr. Călugăria se legitimează, se arată, se manifestă în bunătate. Și de câte ori nu ești bun, să știi că nu ești ce trebuie să fii. Nu ești nici candidat la călugărie, nu ești nici călugăr, chiar dacă ești călugărit, deoarece călugăria este cu bunătate. "Bun să și fie și dacă nu-i bun, nu are treabă să stea acolo!"

Iubiți credincioși, aceasta este calea către bucurie: curățirea de patimi și bunătatea. A zis cuviosul Moise Arapul: "ați răspuns bine în ceea ce privește ținta ultimă, care este împărăția lui Dumnezeu, dar care este scopul fără de care nu poate ajunge cineva în împărăția lui Dumnezeu?" Care este scopul? Și, pentru că ei au

zis că nu știu, cuviosul a zis: "Scopul este curățirea de patimi, înlăturarea răului din suflet."

Și eu am început să zic: "Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!" și s-au răscolit relele din mine și m-a luat groaza și m-am gândit: "Doamne, oare ce-i cu mine?". Și m-am mai gândit la ceva. M-am gândit că toți oamenii pătesc așa ceva, pentru că viața nu se trăiește prin comparație, ci viața se trăiește individual, fiecare cu viața lui. Nu aveam de unde să știu dacă ceilalți au gândurile care imi veneau mie în minte, dar credeam că le au și ei și nu le spun, că nici eu nu le spuneam. Și am început să zic și am mai zis și am mai zis și am mai zis și zic și acum. Am zis până nu am fost călugăr unsprezece ani, din 1942 până în 1953, când m-am făcut călugăr. Și când m-am făcut călugăr, am fost obligat să zic cât mai des "Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!" și am zis și zic și acum și bineînțeles că am ajuns și la limpezire, pentru că Dumnezeu nu se lasă dator. Și eu cred că tot ce am realizat pozitiv în lumea aceasta se datorează faptului că m-a înconjurat mila lui Dumnezeu pe care am chemat-o atunci când am zis "Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!". Și să știți că am fost un om al bucuriei și pot să mă prezint ca un om fericit. Eu zic despre mine că sunt fericit. Și zic că sunt fericit pentru că stau în legătură cu Izvorul fericirii, cu Dumnezeu. Mă rog lui Dumnezeu, îl măresc pe Dumnezeu, iau parte la sfintele slujbe, îmi place la sfintele slujbe, m-a miluit Dumnezeu cu daruri nesperate. În situația aceasta specială, mi-a dat Dumnezeu preotie împotriva tuturor împotrivirilor. Și a vrut Dumnezeu să fie așa și așa este și este bine că este așa. Aceasta este calea bucuriei. Orice ai face, dacă nu mergi pe calea aceasta, nu ajungi la bucurie, ajungi la întristare, ajungi la nemulțumire, ajungi la tulburare, ajungi la zdroabă sufletească, trăiești în mănăstire ca și când ai fi oriunde și nu știi și nu te gândești și nu vrei să știi și nu cauți să știi că mănăstirea este tinda raiului, casa lui Dumnezeu, poarta cerului, locul împlinirilor, cerul cel de pe pământ și locul fericirii. Așa că, dacă este vorba să înaintăm în viața duhovnicească, este de trebuință să fim buni. Să ne fie rușine că nu suntem buni, să ne fie rușine că suntem răi, să ne fie rușine că ne asemănăm cu dracii, să ne fie rușine că nu-l slujim lui Dumnezeu

cu toată viața noastră, cum spunem la slujbă: "Toată viața noastră, lui Hristos Dumnezeu să o dăm". Lucrurile acestea au valoare nu numai pentru cei care sunt în mănăstire, ci pentru toți credincioșii. Nu există creștin rău. Și dacă există, totuși, răutate în creștini, înseamnă că răutatea este dominantă și convingerile creștine sunt absente. Cercetați-vă pe voi înșivă și vedeți dacă aveți vreo preocupare de felul acesta, să fiți buni, mai ales buni, mai ales iertători, mai ales blânzi, mai ales iubitori, mai ales să ocoliți gândurile de ură, gândurile de răzbunare, gândurile de desfrânare, gândurile de iubire de avere. **Ocoliți toate pricinile care duc la răutate. Nu vă uitați la televizor la lucruri spurcate! Nu vă uitați la televizor, nu vă uitați pe internet la necuviințe, că vă băgați gunoarie în suflet și nu puteți avea bucurie. Nici măcar bucuriile firești nu le mai puteți avea, pentru că toate acestea sunt umbrite de răutățile care au crescut în voi.**

Vrei să ai bucurie? Am zis că trebuie să intri în atmosfera slujbelor bisericești și să le trăiești nu numai așa, că stai și te gândești că sunt cam lungi. Spunea părintele Serafim, Dumnezeu să-l odihnească, că s-a dus la Sfântul Munte. Și când s-a dus la Sfântul Munte și a stat acolo la slujbe lungi, i se părea mult, că el aici în țara noastră nu a avut prilejul să vadă vreo slujbă lungă ca privegherile de la Sfântul Munte. Și îl punea părintele Antipa Dinescu să citească și scria acolo "de două ori" și el citea o dată și mergea mai departe; și părintele îi zicea: "Mă, prostule, tu nu vezi acolo că este scris «de două ori»? la mai citește o dată!" Și mai citea o dată. Și după ce se gâta slujba, zicea către părintele: "Vai, dar lungă a mai fost slujba!" și părintele-i zicea: "Lungă e lenea ta!". Sunt niște lucruri pe care e bine să le știm și să le avem în vedere. Acum, bineînțeles că nu le poți cere unui copil... Am citit odată o carte, se numea "Despre stareții ruși"; și din cartea aceasta, numai atât mai știu, că nu poți cere unui copil să meargă la același pas cu un om mare. Și așa este, dacă mergi cu un copil de mână, îți lași tu, om mare, pasul după copil. Mi-a aduc aminte că odată, nu știu unde am fost cu părinții mei și am venit cu trenul și a trebuit să facem noi vreo nouă kilometri pe jos, de la gară, din Ocna Sibiului, și până în satul nostru; și tare mi-a fost greu. Parcă și acum mă dor picioarele cum mă dureau atunci. Și ziceam: "Mai este până acasă?" Și ai mei ziceau: "Mai este, dar ajungem noi, las' că

ajungem noi, hai că mai mergem o țără..." și ne-am dus. Și am citit acolo, în carte, că nu poți să ceri unui copil să meargă la același pas cu un om mare și tare mi-a plăcut gândul acesta și am străbătut cu el. Trebuia să vă spun lucrurile acestea, pentru că de fapt noi nu trebuie să fim pretențioși și să pretindem de la oameni lucruri pe care ei nu le pot face. Hai să vă mai spun ceva important. De fapt, eu zic că toate sunt importante, dar acum încă ceva important.

În 1965 am fost la București să-l întâlnesc pe părintele Arsenie. A trecut de atunci vreme îndelungată și trecuse și până atunci vreme îndelungată, de când m-am întâlnit pentru prima dată cu părintele Arsenie. M-am întâlnit cu părintele Arsenie în 1942 și mi-a pus în vedere rugăciunea cu care se mântuiesc călugării, "Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!"; și am început s-o zic și am zis, și am zis, și am zis: cât am putut și când mi-am adus aminte; și nu am avut o prăvilă anume. Când eram elev de liceu, atunci când s-au răscolit relele din mine, mi-am făcut un fel de prăvilă, dar de fapt nu era o prăvilă ca aceea pe care a pomenit-o părintele Antipa Dinescu, când a zis: "Să te ții de prăvilă, că, dacă nu, te îndrăcești!"; ci, o prăvilă în înțelesul că, mergând de la internatul unde locuiam până la școală – mergeam o jumătate de oră pe drum, de multe ori singur – ziceam într-una: "Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!". Și atâta hucurie am avut în suflet de pe urma acestei lucrări de îmbunătățire sufletească, încât uneori credeam că mă ridică cineva pe sus. Bineînțeles că nu mă ridică nimeni. Și mai gândeam ceva: că n-aș putea suporta mai multă bucurie, că mor de bucurie. Nu am avut mai multă decât atâta câtă a slobozit Dumnezeu să am și am avut bucurie, pentru că bucuria vine de la Dumnezeu; și de aceea, recomand din toate puterile mele rugăciunea aceasta de îmbunătățire, prin care mi s-a limpezit sufletul de răutățile cu care m-am pomenit în lumea aceasta. M-am pomenit cu răutăți aduse din străfunduri de existență și mi-am dat seama de ele din tinerețe, aproape de copilărie, pentru că mi-a rânduit Dumnezeu calea aceasta, mi-a rânduit Dumnezeu să mă întâlnesc cu părintele, mi-a rânduit Dumnezeu să știu calea aceasta. Mi-a rânduit Dumnezeu! Da, nu am avut nici un merit!

M-am spovedit odată la părintele Arsenie, atunci când m-am întâlnit cu el prima dată și când mi-a pus în vedere rugăciunea de

toată vremea, și mi-a pus o întrebare, iar mie atunci mi s-a părut curios că mi-a pus-o. M-a întrebat așa: "Ți-a venit vreodată în minte să omori un om?". Nu-mi venise niciodată în minte să omor un om, nici până atunci, nici de atunci încolo. Alte răutăți mi-au venit în minte, multe și de multe feluri, dar mai ales asta, nu. Și m-am gândit eu, după aceea, că de fapt părintele, când mi-a pus întrebarea aceasta, a vrut să răscolească, să scormone dincolo de mine și să știe cum s-au prezentat părinții mei, de la care aș fi putut aduce și răutatea aceasta, să doresc să omor un om. Poate că nu sunt mulți aceia care se gândesc să omoare un om și totuși sunt destui și mai ales femeile care fac avorturi și care omoară oameni, oamenii din ele. Sunt păcate și noi nici nu ne putem da seama cât sunt de grave păcatele acestea. Și zicem că nu le vine oamenilor în minte să omoare un om. Poate nu le vine în minte să omoare un om, ci le vine în minte să omoare mai mulți oameni. Am recomandat din toate puterile mele o carte scrisă de un episcop greco-catolic, pe nume Ioan Suciu, și cartea se numește "Mama". Nu are nimic confesional. Acolo sunt niște lucruri care vor să scoată în evidență gravitatea avortului. De ce? Pentru că această carte, numită "Mama", care a apărut și acum, de curând, la Cluj, la editura "Viața creștină"¹⁰ și pe care eu am răspândit-o din toate puterile mele, este o carte din care poate învăța omul, în ceea ce privește viața de familie, păcatele și virtuțile pe care le poate avea cineva în viața de familie. Așa că, iată, am ajuns la vorba aceasta, că sunt oameni care omoară oameni. Sunt oameni care se unesc la gândul de a omori oameni. Și acestea sunt mai ales femeile. Și nu numai femeile, sunt și bărbați. Bărbații care sfătuiesc femeile să omoare copiii din pântecele lor sunt tot așa de vinovați ca femeile care fac avort. Și m-a întrebat părintele dacă mi-a venit în minte să omor un om. Nu mi-a venit în minte și îmi pare bine că nu mi-a venit în minte. Au fost destule celelalte. Dar, cu ajutorul lui Dumnezeu, cum v-am spus, am ajuns la o bucurie "care nu se trece, ci în veci petrece", cum zice poeta Zorica Lațcu în poezia "Pasăre de nea".

Deci, iubiți credincioși, avem în fața noastră calea bucuriei. Calea bucuriei înseamnă, întâi și întâi, înlăturarea relelor din viața

noastră, din sufletul fiecăruia și împlinirea binelui după putere; și, mai ales, să ținem legătura cu Dumnezeu, cu Domnul nostru Iisus Hristos, cu Evanghelia, cu slujbele Bisericii, care sunt Evanghelia trăită, cu vuietul Duhului, care sunt textele liturgice, textele de la slujbe, manifestate prin mijlocirea noastră. Să ținem legătură cu Sfintele Taine, cu sfânta împărtășire cu Trupul și Sângele Domnului nostru Iisus Hristos, care se face și spre bucurie, spre sănătate și spre veselie. Așa spunem: "să mi se facă împărtășirea aceasta spre bucurie, spre sănătate și spre veselie". Să ținem legătura cu Dumnezeu, pentru că de la Dumnezeu vine "toată darea cea bună și tot darul desăvârșit". Să ținem legătură cu mijloacele de îmbunătățire, între care este și rugăciunea și mai ales rugăciunea, pentru că este cea mai la îndemână. Fără îndoială că trebuie să ținem seamă și de celelalte rânduieli, de post, de tot ce ne pune la îndemână Sfânta noastră Biserică și dacă facem așa, atunci, pe măsura curățirii de patimi, pe măsura înlăturării răutăților din sufletul nostru, din viața noastră, din gândurile noastre, ajungem la o bucurie pe care nu ți-o poate da lumea aceasta, chiar dacă sunt și bucurii din lumea aceasta. Pentru că sunt bucurii și în lumea aceasta, eu v-am spus. V-am spus de bucurii firești, de bucurii de familie, de bucurii de succes. Toate acestea au rostul lor și au darul lor, dar mai presus de acestea sunt bucuriile duhovnicești, pe care nu ți le poate da decât Dumnezeu, prin mijlocirile Maicii Domnului, prin rugăciunile sfinților, prin rânduielile de slujbă, care sunt prilej de întâlnire cu Dumnezeu. După fiecare slujbă, ar trebui să ne întrebăm dacă prin slujba respectivă ne-am întâlnit cu Dumnezeu. Am zis că la Sfânta Liturghie se spune: "Plinirea Legii și a proorociilor Tu Însuși fiind, Hristoase, Dumnezeu nostru, Cel ce ai plinit toată rânduiala cea părintească, umple de bucurie și de veselie inimile noastre, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin!". Cerem aceasta de la Domnul Hristos. La Sfântul Maslu, v-am spus că zicem: "Facă-se, Doamne, undelemnul acesta, undelemn de bucurie, undelemn de sfințenie, îmbrăcăminte împărătească, pavază puternică, izbăvitoare de toată lucrarea diavolească, pecete nestricată, bucuria inimii, veselie veșnică"; iarăși bucurie, iarăși veselie. Așa că toate acestea trebuie să se împlinească în noi.

Nu știu dacă vă gândiți, cei care sunteți în mănăstire, că cea

¹⁰ Ediția a III-a, apărută în anul 2000.

dintâi haină pe care o primește cel care se face călugăr este o haină albă, o cămașă lungă, care este numită "haina veseliei". "Fratele nostru (sora noastră) se îmbracă cu haina veseliei", ca să fie veselă toată viața, de acum și până în veac, nu numai în viața aceasta, ci și în veșnicie. Trebuie să avem conștiința că ne-am îmbrăcat cu "haina veseliei". Și dacă nu avem în conștiință lucrul acesta, înseamnă că de fapt nu mergem pe calea bucuriei și că vorbim degeaba de bucurie și cuvântul "bucurie" este vorbă frumoasă în pustie. Vă pun în atenție toate lucrurile acestea pentru binele vostru, pentru îmbunătățirea voastră, pentru că unde nu este îmbunătățire, nu este nici bucurie. Știți că este o cântare populară, poate ați auzit-o și voi, nu știu dacă se mai cântă acum, că "La casa de omenie se pot veseli și-o mie, dar la casa de oameni răi, nu se veselesc nici ei". Unde este răutate nu este bucurie, unde sunt patimi nu este bucurie, unde sunt păcate nu este bucurie, ci este zbucium. Zbuciumul pe care îl aduc păcatele, zbuciumul pe care îl aduc răutățile. Pentru că așa a rânduit Dumnezeu. Păcatele se plătesc și se plătesc cu neliniștea, cu tulburarea, cu nemulțumirea, cu zdroaba sufletească, cu tot ce nu-ți place, pentru că este rânduiala lui Dumnezeu să plătești păcatele. Și Dumnezeu nu se lasă dator nici când este vorba de virtuți. Dacă cineva face cele bune și, cu ajutorul lui Dumnezeu, se alcătuiește prin virtuți, nu se poate să nu aibă bucurii. Bucuria vine ca un dar de la Dumnezeu pentru cei care împlinesc poruncile Lui, pentru că aceia se întâlnesc cu Domnul Hristos și întâlnirea cu Domnul Hristos este spre bucurie și spre veselie.

Iubiți credincioși, iată ne apropiem de sfârșitul întâlnirilor noastre. Măine dimineată, cu ajutorul lui Dumnezeu, am să spun ceva despre legătura sau nelegătura dintre întristare și bucurie și am să vă spun ce se opune, ce stă împotriva bucuriei. Va fi tot un fel de continuare a ceea ce v-am spus în seara aceasta și vă rog să fiți cu luare aminte. Toate acestea, să știți, vi le-am spus nu pentru ca să împlinim o rânduială, că am venit aici, că trebuie să spun niște cuvântări. Nu, ci toate acestea vi le-am spus pentru cealaltă vreme a vieții voastre, în măsura în care țineți minte, și pentru o lucrare de îmbunătățire care să țină de acum și până în veac. Amin!

Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh! Amin!

Întrebări și răspunsuri

– Părinte, se întâmplă că, deși în timpul zilei te rogi, ai preocupări duhovnicești, în timpul somnului visezi urât. Care ar putea fi cauza acestui fapt?

Înseamnă că încă nu ești rezolvat cu gândurile, cu starea. Părintele Arsenie zicea că un călugăr, și în vis trebuie să fie călugăr. Adică, dacă nu ești rezolvat, dacă încă ești împătimit, visurile sunt gândurile necontrolate și, fiind necontrolate, te manifesti cum ești tu în realitate. Adică, un om bun nu poate avea gânduri rele. Dar dacă ai gânduri rele, înseamnă că nu ești rezolvat, încă nu ești bun până mai poți avea gânduri rele, chiar și în vis.

– Sunt momente în care nu te poți ruga, fie din oboseală, fie din cauza gândurilor.

Nu se poate ieși din situația aceasta decât insistând în continuare pentru partea pozitivă. Adică, atunci nu poți, dar când poți, te rogi. Roagă-te cum poți, ca să ajungi să te rogi cum trebuie. Bineînțeles că oboseala este o realitate. Vin unii la mine și zic că nu se roagă, că sunt leneși. Și eu totdeauna le spun: "Fii atent, că poate nu ești leneș, poate ești obosit". Ești leneș atunci când ești odihnit și nu vrei să faci un lucru cu care ești dator. Dar când ești obosit nu ești leneș, ci ești obosit.

– Este bine să îi învățăm pe eretici să zică rugăciunea "Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul!"?

Da, poate să o spună oricine. Și poate ca tocmai această lucrare să-i aducă la ortodoxie. Eu am cunoscut în Franța o doamnă care mi-a spus că ea a ajuns la ortodoxie prin rugăciunea "Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!".

– Un copil, elev, care are educație puțină, este de multe ori exclus, marginalizat de colegii săi. Apare astfel un conflict

între dorința de a avea prieteni și dorința de a rămâne cu Dumnezeu. Cum poate fi depășit acest conflict?

Să-ți cauți prieteni care au credință în Dumnezeu.

– Vă rugăm să ne spuneți cuvântul Sfântului Ioan Gură de Aur din noaptea Sfintei Învieri.

"De este cineva binecredincios și iubitor de Dumnezeu, să se bucure de acest praznic frumos și luminat. De este cineva slugă înțeleaptă, să intre bucurându-se întru bucuria Domnului său. De s-a ostenit cineva postind, să-și ia acum răsplata. De a lucrat cineva din céasul cel dintâi, să-și primească astăzi plata cea dreaptă. De a venit cineva după ceasul al treilea, mulțumind să prăznuiască. De a ajuns cineva după ceasul al șaselea, să nu se îndoiască nicidecum, căci cu nimic nu va fi păgubit. De a întârziat cineva până în ceasul al nouălea, să se apropie nicidecum îndoindu-se. De a ajuns cineva abia în ceasul al unsprezecelea, să nu se teamă din pricina întârzierii, căci darnic fiind Stăpânul, primește pe cel de pe urmă ca și pe cel dintâi, odihnește pe cel din al unsprezecelea ceas ca și pe cel ce a lucrat din ceasul dintâi; și pe cel de pe urmă miluiește, și pe cel dintâi mângâie; și aceuia plătește, și acestuia dăruiește; și faptele le primește și gândul îl ține în seamă și lucrul îl prețuiește și voința o laudă.

Pentru aceasta, intrați toți întru bucuria Domnului nostru; și cel dintâi, și cei de al doilea, luați plata. Bogații și săracii, împreună bucurați-vă. Cei ce v-ați înfrânat și cei leneși, cinstiți ziua. Cei ce ați postit și cei ce n-ați postit, veseliți-vă astăzi. Masa este plină, ospătați-vă toți. Vițelul este mult, nimeni să nu iasă flămând. Gustați toți din ospățul credinței; împărtășiți-vă toți din bogăția bunătății. Să nu se plângă nimeni de lipsă, că s-a arătat împărăția cea de obște. Nimeni să nu se tânguiască pentru păcate, că din mormânt iertare a răsărit. Nimeni să nu se teamă de moarte, că ne-a izbăvit pe noi moartea Mântuitorului; a stins-o pe ea Cel ce a fost ținut de ea. Prădat-a iadul Cel ce S-a pogorât în iad; umplutu-l-a de amărăciune, fiindcă a gustat din trupul Lui. Și aceasta mai înainte înțelegând Isaia, a strigat: Iadul, zice, s-a amărât, întâmpinându-Te pe Tine jos: amărātu-s-a că s-a stricat; s-a amărât, că a fost

batjocorit; s-a amărât, că a fost omorât; s-a amărât, că s-a surpat; s-a amărât, că a fost legat. A primit un trup și de Dumnezeu a fost lovit. A primit pământ și s-a întâlnit cu cerul. A primit ceea ce vedea și a căzut prin ceea ce nu vedea. Unde-ți este, moarte, boldul? Unde-ți este, iadule, biruința? Înviat-a Hristos și tu ai fost nimic. Sculatu-S-a Hristos și au căzut diavoli, înviat-a Hristos și se bucură îngerii. Înviat-a Hristos și viața stăpânește. Înviat-a Hristos și nici un mort nu este în groapă; că Hristos, sculându-Se din morți, începătură celor adormiți S-a făcut. Lui se cuvine slava și stăpânirea în vecii vecilor. Amin!"

– Cum putem fi buni, când în lume nu este decât o luptă pentru supraviețuire?

Dragă, lupta pentru supraviețuire nu este luptă împotriva oamenilor, ci împotriva răului, așa că poți rămâne bun. Dragă, dacă ești bun, și când lupți, lupți cu bunătate.

– Cum să înțelegem pilda ispravnicului necredincios din Evanghelia după Luca, în capitolul 16, și în special "faceți-vă prieteni cu ajutorul bogățiilor nedrepte"?

"Faceți-vă prieteni cu ajutorul bogățiilor nedrepte" înseamnă "Ajutați-i pe oameni din bogățiile pe care le-ați câștigat pe nedrept". Adică Domnul Hristos nu ne îndeamnă să câștigăm bogății pe nedrept, dar dacă am câștigat bogății pe nedrept, să le folosim pentru binele altora.

– Ce să facem dacă nu ne putem face o rânduială în viață, un program de rugăciune, datorită obișnuinței de a amâna mereu lucrurile?

Starea aceasta, dacă vrei să nu o ai, cu vremea nu o ai. Cauți întotdeauna să împlinești ceea ce trebuie împlinit și de la puțin se ajunge la mult.

– Cum se explică starea de neliniște sufletească după Sfânta Împărtășanie? Ar însemna că persoana în cauză s-a împărtășit fără a fi vrednică?

Nu cred că întotdeauna este așa, dar în orice caz, Sfânta Împărtășanie trebuie să aducă binefacerile care sunt pomenite la Sfânta Liturghie, când preotul zice ca cei ce se împărtășesc să ajungă la "trezirea sufletului, iertarea păcatelor, împărtășirea cu Duhul Sfânt, la plinirea împărăției cerurilor și la îndrăzneala cea către Tine"; sau cuvintele din rugăciunea întâi de la rugăciunile de mulțumire după Sfânta Împărtășanie: "ca să-mi fie mie acestea spre tămăduirea trupului și a sufletului, spre alungarea a tot potrivnicului, spre luminarea ochilor inimii mele, spre împăcarea sufleteștilor mele puteri, spre credință neînfruntată, spre dragoste nefățarnică, spre împlinirea înțelepciunii, spre paza poruncilor Tale, spre adăugirea harului Tău celui dumnezeiesc și spre unirea împărăției Tale". Sunt zece binefaceri pomenite în rugăciune, la care se adaugă toate binefacerile câte le dă Dumnezeu omului care se apropie de El. Nu trebuie să gândim că lucrurile merg matematic și că întotdeauna trebuie să fie la fel. O dată este într-un fel, altă dată este în alt fel, însă important este să folosim mijloacele acestea ca un ajutor pentru înaintarea noastră în viața spirituală.

– Ce putem face dacă împlinirea legii lui Dumnezeu aduce mândrie în sufletul nostru?

Să căutăm să nu mai aducă mândrie, ci să aducă smerenie. Nu ai ce face.

– Vă rugăm să ne recitați poezia "Un oaspe" de Zorica Lațcu.

Străinul, care-aseară a poposit la noi,
L-am ospătat cu pâine, cu vin și cu măslină.
I-am așternut în grabă un pat de frunze moi,
N-am întrebat nici cine-i și nici de unde vine.

Făcuse cale lungă, străinul, până-n sat.
Cu poala hainei mele i-am șters de praf piciorul.
Ulei de levănțică pe plete i-am turnat,
Cu vin bătrân și dulce umplutu-i-am ulciorul.

Era frumos, cu barba ca floarea de alun,
Cu ochii plini de vraja tărilor albastre.
Eu mi-am adus aminte de veacul cel străbun;
Oare vre-un zeu să șadă pe prispa casei noastre ?

El mi-a vorbit, surioară, dar nu știu ce mi-a spus.
Ca rodia-i de dulce pe buza lui cuvântul,
Ca murmurul de ape, ca freacă de sus
Din pomi cu floarea albă, când îi adie la vântul.

Vorbea despre iubirea cea fără de păcat,
De-o patimă, curată ca flacăra de soare,
Despre o jertfă sfântă pe-altarul nepătat,
Spunea despre durerea de-a pururi roditoare.

Și mi-a pătruns în suflet și chipul lui cel drag,
Și vraja nesfârșită din vorba lui domoală;
În liniștea de seară torceam fuior-n prag.
Și lacrimi mari căzură din ochii mei în poală.

Străinul, care-aseară a poposit la noi,
Mi-a tulburat odihna cu sete negrăită.
Am stat o noapte-ntreagă amândoi.
Dar el nu-ntinse mâna spre floarea dăruită.

Cu dragoste de frate mi-a mulțumit în zori,
Când a plecat - străinul - pe drumul ud de rouă.
Și mi-au rămas în urmă, ca mirosul de flori,
Cuvintele lui stranii și blânde: "Pace vouă".

L-am urmărit în zare, cu gene arse-n plâns,
Privind lumina albă cum îi juca în plete
Și așternutu-i moale cu dor în pumni l-am strâns,
Lăsând mireasma caldă de frunze să mă-mbete.

– Din bogățiile câștigate pe nedrept se pot face danii la Biserică? Se poate da zeciuială din acestea?

Se poate, dar nu trebuie să cauți bogății câștigate pe nedrept, ci dacă le-ai câștigat pe nedrept, poți să le folosești spre bine, dar să nu cauți să ai bogății pe nedrept ca să faci bine din ele.

– Cum putem păstra bucuria în inima noastră în mijlocul unei lumi agitate și plină de griji și necazuri?

Dragă, Dumnezeu biruie toate.

– Dragostea pentru oamenii de lângă noi are limite?

Are limită capacitatea noastră de a iubi.

– Ce înseamnă să fii nebun pentru Hristos?

În prima Epistolă către Corinteni, Sfântul Apostol Pavel vorbește despre nebuni pentru Hristos în sensul acesta, că cei care erau creștini erau socotiți nebuni de către păgâni. Și erau socotiți nebuni pentru că credeau în Hristos. Aceasta înseamnă nebun în Hristos, nu înseamnă să fii un aiurit, cu titlul că ești creștin și că ești al lui Hristos. Domnul Hristos a lădat întotdeauna înțelepciunea, nu nebunia. De exemplu, eu am ascultat o conferință ținută de un rus la București și vorbea despre mai multe și la un moment dat a spus că o femeie s-a dus la un episcop și i-a cerut să-i dea binecuvântare să fie nebună pentru Hristos și episcopul a zis: "Îți dau, că și așa ești nebună". Sau, când am terminat eu liceul, aveam un profesor mai apropiat, care ținea la mine. Era profesor de geografie. Dorea să mă ajute. Și când am terminat liceul și mi-am luat bacalaureatul, m-a întrebat: "Acum ce faci?". Și am zis: "Mă duc la Teologie." Și a zis: "Ce, mă, ești nebun?" Da, pentru el am fost nebun și pentru mine am fost bun.

– În ce măsură credeți că afectează progresul duhovnicesc direcția lumii de astăzi, comparativ cu perioada comunistă și cea interbelică?

Dragă, nu se pune problema. Fiecare epocă își are oamenii ei și își are strădaniile care țin de epoca respectivă.

– Dacă puteți, vă rugăm să ne cântați "Veniți să ne închinăm".

Nu știu dacă sunt eu așa de bun, dar în orice caz, hai să zic, ca să-mi arăt și neputința, nu numai știința.

"Veniți să ne închinăm și să cădem la Hristos. Mântuiește-ne pe noi, Fiul lui Dumnezeu, Cela ce ești minunat întru sfinți, pe noi, cei ce-Ți cântăm Ție, aliluia." Ești mulțumit?

Acum să vă spun și eu o poezie, ne-ntrebat.

De obicei, când vorbesc, cum am vorbit în seara aceasta, pun față în față două poezii. Una care arată zbuciumul, scrisă de George Coșbuc și intitulată "Fata morarului" și una scrisă de Traian Dorz, care este intitulată "Dragul dezmierdării mele" și arată pozitivul.

Și acum negativul din "Fata morarului":

Sub plopilor rari apele sună
Și plopilor rari vâjâie-n vânt,
Iar roata se-nvâрте nebună!
Eu stau la covată și cânt,
Dar singură nu știu ce cânt,
Și-n ochii mei lacrimi s-adună.

Așa-i de-ntunerec afară!
Din cer un iad până-n pământ.
Eu cânt tot un cântec d-aseară
Și-așa mi-e de silă să-l cânt,
Eu tremur și n-aș vrea să-l cânt,
Și-l tac, dar nevrând îl cânt iară!

O, stânge-te, lampă, te stânge!
Că brâul de-ncins mi-a fost lung,
Dar brâul meu astăzi mă strânge,
La copcii cu greu îl ajung!
Așa de cu greu îl ajung,
Și-n copcii el trupul mi-l frânge!

Dormi, mamă, dormi, draga mea mamă,
Să nu-ntrebi de ce nu dorm eu!
Obrazul ascuns sub năframă
E martur amarului meu:
E martur păcatului meu.

Tu n-ai băgat încă de seamă!

Sub plopii rari apele sună,
Și plopii rari vâjiie-n vânt,
Scot hohote parcă să-mi spună,
În răs, ce nemernică sunt!
Ce rea, ce nemernică sunt,
Iar apele-mi strigă: – "Nebună"!

O, macină grâul mai bine
Și-nvârte-te, roată, mereu!
Că lumea să-nvârte cu mine,
Și vreu, și eu nu știu ce vreu!
Ba lasă, că știu eu ce vreu:
Aș vrea să fiu, roată, supt tine!

Vă rugăm să recitați și poezia "Cer nou" de Zorica Lațcu.

Grăit-am ieri prin lacrimi cu Domnul și i-am spus:
"De noi cum nu ți-e silă Prea Scumpul meu Iisus?
Cum nu-ți întorci Tu fața cu silă de la noi
Și cum mai vrei să suferi făptura de noroi?
Cum vrei să calce-n lume piciorul Tău curat
Cel care peste aripi de înger a călcat?
Cum poala prea curată, Stăpâne, n-o ferești,
În tină omenească să nu ți-o murdărești?
Cum poți să suferi, Doamne, miros de putregai,
Când ai tămâia dulce a crinilor din rai?
Cum suferi bezna noastră, Tu, soare strălucit,
Cum poți să rabzi ocară, Tu, Domnul prea slăvit?
Și cum fiind căldura iubirilor cerești,
În inima mea rece Tu vrei să locuiești?
Tu, cel ce stai în ceruri cu mari luminători,
În iadul meu, Stăpâne, cum vrei să Te cobori?
Ca Petru ani de-a rândul te-am izgonit mereu
Ieși de la mine, Doamne, că păcătos sunt eu.
Dar n-ai plecat! Ba încă, cu pasul Tău curat,
Ai coborât tot cerul în iadul meu spurcat.
Cu pasul Tău pe mine de tot m-ai curățit,

Cu raza ta tot chipul tu mi l-ai strălucit.
Cu focul tău pe mine, cel rece, m-ai aprins
Și peste sărăcia mea goală ai întins
Un colț al hainei Tale și m-ai făcut bogat,
Mi-ai dat inel, coroană, porfiră de-mpărat.
Mi-ai încăput în suflet, Tu, cel neîncăput,
Și sufletul meu, iată, cer nou Tu l-ai făcut.
În sufletul meu astăzi Tu însuși locuiești
Cu Maica Prea Curată, cu cetele-i cerești.

Și pentru toate acestea, Iisuse prea iubit,
În cerul nou din suflet să fii în veci slăvit."

Este faină! Cine a comandat poezia aceasta? Se poate spune?
Hai, că nu este un păcat. Bine a făcut cine a comandat-o și rău face
că nu se arată.

Ați compus vreodată o poezie?

Dragă, una singură și nu a fost faină.

Ne-o puteți spune?

Nu o mai știu. Este poveste veche. S-a astupat cu multe de
atunci, dar nu cu poezii.

**O ultimă rugămintă: spuneți-ne "Cântecul Potirului", de
Nichifor Crainic.**

Când holda de seceri tăiată fu gata,
Bunicul și tata
Lăsară o chită de spice-n picioare,
Legând-o cucernic, cu-n fir de cicoare;
Iar spicele-n soare sclipeau mătăsos,
Să-nchipuie barba lui Domnul Hristos.

Când pâinea-n cuptor semăna cu arama,
Bunica și mama
Scoțând-o sfielnic, cu semnele crucii,

Purtau parcă moaște cinstite și lucii,
Iar pâinea, dând abur cu dulce miros,
Părea că e fața lui Domnul Hristos.

Și iată potirul la gură Te-aduce,
Iisuse Hristoase, Tu, jertfă pe Cruce,
Hrănește-mă, carne de sfânt Dumnezeu.
Ca bobul în spice și mustu-n ciorchine
Ești totul în toate și toate prin Tine,
Tu, pâinea de-a pururi a neamului meu.

Din coarde de viță ce-nfășură crama,
Bunica și mama
Mi-au rupt un ciorchine, spunându-mi povestea:
Copile, grăiră, boabele-acestea
Sunt lacrimi de mamă vărsate prinos
La caznele Domnului nostru Hristos.

Apoi, când culesul de struguri fu gata,
Bunicul și tata
În joc de călcăie zdrobind nestemate,
Ce lasă ca rana șiroaie-nspumate,
Copile, grăiră, e must sângeros
Din inima Domnului nostru Hristos

Și iarăși potirul la gură Te-aduce,
Iisuse Hristoase, Tu, jertfă pe Cruce,
Adapă-mă, sânge de sfânt Dumnezeu.
Ca bobul în spice și mustu-n ciorchine
Ești totul în toate și toate prin Tine,
Tu, vinul de-a pururi al neamului meu.

Podgorii bogate și lanuri mănoase,
Pământul acesta, Iisuse Hristoase,
E raiul în care ne-a vrut Dumnezeu.
Privește-Te-n vie și vezi-Te-n grâne
Și sângere-n struguri și frânge-Te-n pâine,
Tu, viața de-a pururi a neamului meu.

15 iulie 2004, seara,
Mănăstirea Subpiatră

DESPRE CE SE OPUNE BUCURIEI - ÎNTRISTARE ȘI BUCURIE -

În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Amin!

În dimineața aceasta vom vorbi despre ce se opune bucuriei și despre întristare și bucurie. Este bine să știm că, de fapt, noi niciodată nu suntem la extreme, sau dacă ajungem totuși să avem o bucurie, bucuria nu este permanentă și dacă avem o întristare, nici întristarea nu este permanentă. Noi putem avea și întristare și avem voie să ne întristăm, când este cazul de întristare. Sfântul Apostol Pavel spune: "Bucurați-vă cu cei ce se bucură, plângeți cu cei ce plâng". Așa că nu este exclusă posibilitatea de a fi și în întristare, dar preferabil este să fim în sfera bucuriei și întristarea să fie trecătoare, iar bucuria să fie cât mai statornică. Numai că lucrurile acestea nu depind totdeauna de noi, în sensul că putem provoca întristarea sau putem provoca bucuria; și chiar dacă avem niște temeieri pentru bucurie, poate nu totdeauna ne bucurăm și chiar dacă nu avem un temei pentru întristare, ne și întristăm. Ne întristăm când ne părăsește cineva din lumea aceasta, ne întristăm când ni se face un rău, ne întristăm când avem o pagubă, ne întristăm când cineva ne jignește, ne întristăm când cineva nu are considerație față de noi înșine, sunt atâtea și atâtea pricini de întristare. A zis Domnul Hristos: "Femeia când este să nască se întristează" și asta se întâmplă de la sine, adică nu se urmărește acest lucru și nici nu se poate înlătura. Este o situație firească, un lucru care se întâmplă fără să fie provocat anume. Așa este rânduiala firii, așa a rânduit Dumnezeu, să fie și prilejuri de întristare și să fie și prilejuri de bucurie. Adevărul este că noi suntem cumva cam la mijloc, între întristare și bucurie. Când avem pricini să ne întristăm, ne întristăm, când avem pricini să ne bucurăm, ne bucurăm, dar cel mai bine este să urmărim totuși bucuria, adică să fim mulțumiți cu ceea ce ne rănduiește Dumnezeu, să căutăm să avem starea aceasta de bucurie pe care noi știm că o vrea Dumnezeu de la noi. "Bucurați-vă și vă veseliți, că plata voastră multă este în ceruri" – este un îndemn al Domnului Hristos. "Acestea vi le-am spus, ca bucuria Mea să fie întru voi și

ca bucuria voastră să fie deplină" (Ioan 15, 11); "Iarăși vă voi vedea și se va bucura inima voastră și bucuria voastră nimeni nu o va lua de la voi" (Ioan 16, 22). Sunt cuvinte ale Domnului nostru Iisus Hristos de care este bine să ținem seama și, chiar atunci când ajungem în situații de întristare, să ne gândim că Domnul Hristos ar vrea mai bine să fim bucuroși. Știți că femeia aceea care își ducea la groapă pe fiul ei, pe tânărul din Nain, plângea și a zis Domnul Hristos către ea "Nu mai plânge!", ca și cum ar fi zis "Ai plâns destul. Ajunge, lasă, nu mai plânge!". Și, de fapt, i-a dat și temei ca să nu mai plângă, pentru că l-a înviat pe fiul ei, pe tânărul din Nain. Se întreabă oamenii de multe ori: oare, cum este mai bine, să fie în întristare sau să fie în bucurie? Păi, când este cazul de întristare, să fie în întristare, când este cazul de bucurie, să fie în bucurie, dar în orice caz, zice Sfântul Apostol Pavel în Epistola întâi către Tesaloniceni, să nu ne întristăm ca cei care nu au nădejde (I Tesaloniceni 4, 13). Noi oricum avem o nădejde și nădejdea în mila lui Dumnezeu, în ajutorul lui Dumnezeu, în puterea lui Dumnezeu, în intervenția lui Dumnezeu. Este o nădejde care ne scoate din întristare și ne duce către bucurie. Numai că trebuie să avem și niște condiții ale bucuriei, că nu merge așa, că, oricum, trebuie să fii în bucurie. Nu se poate! Dacă împlinești condițiile bucuriei, atunci ești în bucurie. Eu spun de multe ori și îmi place să spun și așa vrea să se știe lucrul acesta, că **întâi este datoria și apoi este bucuria**. Adică, ai bucurie atunci când îți împlinești datoria. Dacă nu-ți împlinești datoria, nu ai cum să ai bucurie, oricât ai ști despre bucurie, că este bine să te bucuri: "Bucurați-vă cu cei ce se bucură" (Romani 12, 15), "Bucurați vă pururea întru Domnul și iarăși zic, bucurați-vă" (Filipeni 4, 4), "Totdeauna să vă bucurați" (I Tesaloniceni 5, 16). Și apoi, viața noastră trebuie să fie în așa fel încât să avem prilejuri de bucurie și să ne bucurăm unii de alții. Acesta este mare lucru, să te poți bucura de omul de lângă tine. Să fii bucuros că ți-a rânduit Dumnezeu să te întâlnești cu omul acela care îți prilejuieste bucurie. Aceasta înseamnă că trebuie să eviți toate situațiile acelea care aduc nemulțumire, care aduc întristare, care aduc jignire, care sunt împiedicătoare, cumva, în calea bucuriei. M-aș gândi la ceea ce s-a întâmplat când o femeie cinstitoare a Mântuitorului nostru Iisus Hristos a turnat mir peste Mântuitorul în semn de cinstire, un fel de parfum, și unii au fost nemulțumiți și au zis că era bine ca mirul acesta să se fi vândut cu

mai bine de 300 de dinari (Marcu 14, 4-5). 300 de dinari însemna prețul a 300 de zile de lucru, știți că este în Sfânta Evanghelie de la Matei o pildă, numai în Sfânta Evanghelie de la Matei, în capitolul 20, cu titlul "despre lucrătorii tocmiți la vie". Aseară v-am spus cuvântul Sfântului Ioan Gură de Aur de la Paști, care se referă și la pilda aceasta, cu lucrătorii tocmiți la vie, în înțelesul că unii au fost angajați în ceasul întâi, alții în ceasul al treilea, alții în ceasul al șaselea, alții în ceasul al nouălea, alții în ceasul al unsprezecelea și până la urmă toți au primit câte un dinar și dinarul era prețul unei zile de lucru, pentru că se spune de la început că cei care au fost angajați să lucreze în vie s-au înțeles cu stăpânul să le dea un dinar. Ei bine, 300 de dinari, gândiți-vă, era o sumă mare, trei sute de zile de lucru, aproape un an de lucru se plătea cu 300 de dinari. Și au zis unii că era mai bine să se vândă mirul, să se dea prețul săracilor, or Domnul Hristos a cugetat altfel decât cugetă oamenii; știți că a zis Domnul Hristos către Sfântul Apostol Petru: "nu cugeți cele ale lui Dumnezeu, ci cugeți ale oamenilor" (Matei 16, 23) și că în Sfânta Scriptură a Vechiului Testament, în cartea proorocului Isaia, se spune că a zis Dumnezeu: "nu sunt cugetele Mele ca și cugetele voastre" (Isaia 55, 8), că "pe cât este de departe cerul de pământ, atât sunt de departe cugetele mele de cugetele voastre" (Isaia 5, 9). Așa că este foarte important să găsești posibilitatea să gândești cu gândurile lui Dumnezeu și gândurile lui Dumnezeu, de data aceea, au fost că femeia a făcut bine, nu a făcut nici un rău că l-a cinstit pe Mântuitorul nostru Iisus Hristos cu mirul care costa atât de mult. Și apoi, aici este un lucru pe care ar trebui să îl avem în vedere noi toți și anume, a zis Domnul Hristos: "Nu faceți supărare femeii" (Marcu 14, 6). Cuvântul acesta noi îl cam neglijăm și ne gândim că de fapt a fost un cuvânt spus la vremea aceea pentru vremea aceea, pentru cazul acela. Să știți că nu este așa! Dacă Domnul Hristos a spus "cerul și pământul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece", înseamnă că nici cuvântul acesta nu a fost întâmplător și nu a fost numai pentru situația aceea, ci pentru orice situație asemănătoare cu situația aceea și mai ales ca un principiu, ca un cuvânt de ordine. "Nu faceți supărare femeii" a zis Domnul Hristos. Noi am putea zice simplu: **Nu faceți supărare**. Căutați să nu faceți supărare. Căutați să faceți în așa fel încât cei din jurul vostru să se simtă bine în jurul vostru și să nu aibă o teamă că în orice moment se declanșează o nemulțumire, se răscolesc niște lucruri care nici nu

știi că există, ci să ai încredințarea că omul de lângă tine este omul binevoitor care vrea să te ajute, omul de care te bucuri tu. Poate că unii știți, iar dacă nu știți o să știți de acum încolo de la mine, că Sfântul Serafim de Sarov, un sfânt din veacul al 19-lea – a murit în 1833, în a doua zi de Anul Nou –, când se întâlnea cu cineva zicea: "Hristos a înviat, bucuria mea!". Orice om care îi venea în față era un prilej de bucurie pentru el. Și, pentru că gândul la Învierea Domnului nostru Iisus Hristos este un gând care ne dă încredințare, ne dă bucurie, el îl saluta pe oricare cu salutul acesta: "Hristos a înviat!" și mai adăuga "bucuria mea", adică bucuria mea ești tu, cel căruia îți spun "Hristos a înviat!". În Epistola către Filipeni, Sfântul Apostol Pavel spune despre credincioșii către care îi era atunci cuvântul, "bucuria și cununa mea" (Filipeni 4, 1). Deci, "voi sunteți bucuria și cununa mea". Aceasta înseamnă că ar fi foarte bine dacă pe omul de lângă noi l-am putea considera un om aducător de bucurie pentru noi, "bucuria mea"; fiecare om să fie pentru noi "bucuria mea". Și ar putea să fie, dacă noi am înțelege cât mai bine că fiecare om este chipul lui Dumnezeu, așa slujit cum este, așa pătat cum este, oricum fondul acesta este, chipul lui Dumnezeu, ceea ce înseamnă că omul care îți vine în față, într-un fel este de fapt un reprezentant al lui Dumnezeu și atunci ai avea motiv să te simți bine când îți apare cineva în față; că este bun, că este rău, că îți este prieten, că îți este dușman, oricum ar fi el, de fapt are chipul lui Dumnezeu în el. Undeva în Pateric se spune că cel care a văzut pe fratele său, a văzut pe Domnul Dumnezeu său. Nu în înțelesul că acesta este mai presus de tine și îți este Dumnezeu, ci în înțelesul că poartă chipul lui Dumnezeu în el, este o icoană a lui Dumnezeu în fața noastră. Și atunci, am putea zice că fiecare om este pentru mine, pentru fiecare dintre noi, "bucuria mea", un om care îmi aduce bucurie. Și dacă se întâmplă să nu ne aducă bucurie, atunci înseamnă că nu suntem noi pe calea cea bună. Nu suntem pe calea cea bună a mântuirii, nu suntem pe calea cea bună a cugetării cu gândurile lui Dumnezeu, nu suntem pe calea cea bună a conștiinței că omul acesta ar putea să fie bucuria mea. Știți că Domnul Hristos, după ce a spus "Nu faceți supărare femeii", a adăugat: "Oriunde se va propovădui Evanghelia aceasta, se va spune și ce a făcut ea, spre pomenirea ei" – se înțelege spre pomenirea ei și a faptei ei. Domnul Hristos și-a arătat recunoștința față de femeia care a fost cinstitoare față de Domnul Hristos și a rânduit ca oriunde se va propovădui

Evanghelia să se spună și despre femeia care l-a adus cinstire turnând mir de mult preț peste Domnul Hristos. Așa ceva ar trebui să facem și noi, adică mirul cinstirii noastre, mirul considerației noastre față de omul de lângă noi, să fie ca un prilej de a înmulți bucuria, de a înmulți binele și aceasta să ne asemene cu femeia cinstitoare a Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Vedeți că în viața noastră, de cele mai multe ori Dumnezeu este absent. Nu ne gândim întâi la Dumnezeu și apoi la om, ci ne gândim întâi la om și dacă ne mai gândim cumva și la Dumnezeu, bine, dacă nu ..., bine și așa. Noi trebuie să avem în vedere toate lucrurile acestea în fața Domnului Hristos.

Femeile mironosițe care au vrut să-și arate cinstirea față de Domnul nostru Iisus Hristos, au pregătit miresme, cu ceea ce au cumpărat și cu ceea ce aveau, și s-au dus la mormântul Mântuitorului nostru Iisus Hristos să toarne peste Domnul Hristos miresmele pregătite de ele. Ele cred că știau, totuși, că Domnul Hristos a fost înmormântat cu cinste de Iosif și cu Nicodim, pentru că este scris în Sfânta Evanghelie că femeile erau departe și au văzut cum Iosif și Nicodim l-au înmormântat cu cinste pe Domnul Hristos. Despre aceasta citim în Sfintele Evanghelii, despre Iosif în general, iar despre Iosif și Nicodim citim doar în Sfânta Evanghelie de la Ioan. Adevărul este că femeile, știind lucrul acesta, s-au gândit totuși să facă și ele ceva, ceva din partea lor, și au pregătit miresmele și s-au dus la mormânt. Când s-au dus la mormânt, nu au mai putut întrebuița miresmele, pentru că Domnul Hristos înviase din morți. Aceasta nu înseamnă că Domnul Hristos nu a primit totuși cinstirea pe care o aveau femeile mironosițe. În Sfânta Evanghelie de la Marcu – și de altfel numai în această Evanghelie – se spune că mirul pe care l-a folosit femeia cinstitoare a Domnului nostru Iisus Hristos a costat 300 de dinari, dar în ceea ce privește miresmele pe care le-au pregătit femeile mironosițe, nu se spune cât au costat. Ne-am putea întreba de ce nu se spune și am putea avea și o explicație. De ce, oare, nu se spune? Pentru că, oricâți bani ar fi dat femeile mironosițe pe mirurile lor, miresmele lor reprezentau mult mai mult decât banii pe care i-ar fi dat ca să cumpere și să pregătească miresmele, pentru că cinstirea vine din inimă, deci femeile mironosițe au prezentat în miresmele lor chiar inima lor.

Eu fac o legătură între Epistola către Filimon și cazul

femeilor mironosițe. Nu știu dacă toți știți, cred că nu știți toți care sunteți aici, că în Noul Testament există o epistolă cu titlul Epistola către Filimon. Este o scrisoare scurtă, de vreo două pagini. Nici nu știu dacă este tipărită pe două pagini. Haideți să ne gândim acum, împreună, la această Epistolă către Filimon. Mai întâi de toate, unde se găsește în Noul Testament? Se găsește între Epistola către Tit și Epistola către Evrei. Epistola aceasta către Filimon este o scrisoare personală a Sfântului Apostol Pavel, pe care i-a trimis-o Sfântului Filimon – Biserica ni-l prezintă pe Sfântul Filimon ca sfânt. Filimon era un ucenic al Sfântului Apostol Pavel, trăitor în Colose. Știți că există o epistolă către Coloseni? Eu m-aș bucura dacă ați ști. Eu zic că știți, dar nu știu dacă știți. Există între Epistolele Sfântului Apostol Pavel o epistolă numită Epistola către Coloseni. Și Filimon era locuitor în Colose. Era un ucenic al Sfântului Apostol Pavel – Sfântul Apostol Pavel l-a câștigat pentru Hristos – și a venit o împrejurare în care Sfântul Apostol Pavel a avut trebuință de intervenția lui Filimon în chestiunea unui om, a unui rob al său, a unui sclav care a fugit din casa stăpânului și care, când a fugit din casa stăpânului, a și furat ceva de pe acolo. Nu știm ce anume. Și a ajuns la închisoare, pentru că era un rob fugar și nu era voie să fugi din casa stăpânului. Și acolo, în închisoare, a rânduit Dumnezeu așa, de l-a întâlnit pe Sfântul Apostol Pavel, care și el era închis pentru credința lui. Și, la închisoare, Sfântul Apostol Pavel a stat de vorbă cu sclavul fugar din casa lui Filimon și l-a câștigat pentru Hristos, l-a convertit la credința creștină pe sclavul chemat Onisim. Și a venit vremea să i se împlinească vremea de pedeapsă și să fie liber Onisim. Sfântul Apostol Pavel avea trebuință de Onisim pentru el, dar nu a vrut să abuzeze cumva de situația lui de îndrumător al lui Filimon și l-a sfătuit pe Onisim să se ducă la stăpânului lui, la casa stăpânului de unde a fugit. Numai că Sfântul Apostol Pavel a vrut să-l recomande pe Onisim stăpânului său, adică lui Filimon, și i-a scris o scrisoare. Tare faină! Eu v-o pun la inimă. Mie așa mult îmi place, nici nu vă pot spune cât de mult îmi place mie scrisoarea aceasta către Filimon! Citiți-o din Noul Testament! Căutați-o unde v-am spus eu, după Epistola către Tit și înainte de Epistola către Evrei și citiți-o, citiți-o de mai multe ori, nu numai o dată, că ați citit-o și ați lăsat-o. Nu! Citiți-o de câteva ori și căutați să înțelegeți ce anume a gândit Sfântul Apostol Pavel în situația dată. Știa despre Filimon că este un om

binevoitor și zicea Sfântul Apostol Pavel că omul acesta odihnește pe alții. Mare lucru, să fii odihnitor de oameni! Și zice Sfântul Apostol Pavel că "sufletele sfinților, adică sufletele credincioșilor, se odihnesc întru tine, frate!". Așa scrie Sfântul Apostol Pavel. Deci, frate Filimon, fii atent! Știu despre tine că ești odihnitor de oameni, știu despre tine că ești băiat de treabă și știu despre tine că sufletele sfinților se odihnesc în existența ta. Acum este o vorbă. Zic unii și către mine: "Vă mulțumim că existați!". Este o vorbă fără rost, în fond. De ce? Pentru că nu exist eu pentru că vrea cineva sau pentru că vreau eu. Exist pentru că a rânduit Dumnezeu să exist. Dacă este vorba să fie cineva mulțumit de aceasta, să-l mulțumească lui Dumnezeu, pentru că de la Dumnezeu am primit, din puterea lui Dumnezeu am primit. Și oamenii se bucurau de Filimon și Filimon se bucura de oameni și zicea Sfântul Apostol Pavel că "sufletele sfinților, deci sufletele credincioșilor, se odihnesc întru tine, frate"; și mai adaugă Sfântul Apostol Pavel ceva și zice: "odihnește și sufletul meu". Deci, dacă tu ești odihnitor de oameni, este foarte bine, dar să mă odihnești și pe mine. Și eu să știu că sunt odihnit în existența ta. Și îi spune Sfântul Apostol Pavel că, uite, îți trimit pe Onisim, care cândva nu-ți era de nici un folos, dar de acum înainte sigur o să-ți fie de folos, pentru că de acum încolo este creștin. Primește-l nu ca pe un rob, ci primește-l ca pe un frate. Tu ești creștin și el este creștin, deci primește-l ca un frate. Și acum urmează ceva extraordinar de frumos. Zice sfântul apostol Pavel: "Primește-l pe el cum m-ai primi pe mine!". Primește-l pe el așa cum m-ai primi pe mine. Deci, ori el, ori eu, suntem același. Deci, dacă îl primești pe el, să știi că mă primești pe mine și primește-l așa cum m-ai primi pe mine. Când vine el acolo, la tine, tu să zici că a venit Apostolul Pavel la noi. Este extraordinar așa, să te poți identifica cu cineva, că ești același cu el, cu cel pe care îl recomanzi. Nu întotdeauna poți să faci lucrul acesta. Mai vine și pe la mine câte unul și zice: "Părinte, dați-mi o recomandare". Să știți că nu îi dau, dacă nu îl cunosc. De ce nu îi dau? Pentru că eu, dacă îl recomand, înseamnă că îmi pun cinstea mea în joc. Și dacă nu-l cunosc, de unde știu eu că el o să fie un om de treabă și că nu o să fie aducător de nemulțumire și deci l-am recomandat eu și ar zice cineva: "Păi, degeaba l-a recomandat, pentru că nu știe nici părintele Teofil ce face când recomandă pe cineva". Eu nu fac lucrul acesta. Sfântul

Apostol Pavel l-a putut face. De ce? Pentru că a fost convins că Onisim este altfel de om. Zice: "Îl trimit la tine. Primește-l pe el cum m-ai primi pe mine". Dar să vă mai spun ceva. Tot acolo scrie Sfântul Apostol Pavel că "Ți-l trimit pe el, – fiți atenți ce fain! – chiar inima mea". Deci, îmi trimit inima când îl trimit pe el. Primește-l pe el cum m-ai primi pe mine, pentru că este inima mea. Inima mea este acolo unde este Onisim. Nu știu dacă aveți sensibilitatea aceasta, să vă puteți bucura de o astfel de afirmație: "Ți-l trimit pe el, chiar inima mea".

De ce am făcut eu legătură între femeile mironosițe care și-au pus inima în miresme și Epistola către Filimon? Pentru că și femeile mironosițe și-au pus inima lor în miresmele pe care au vrut să le întrebuințeze, dar pe care nu a mai fost cazul să le întrebuințeze. Inima femeilor mironosițe a fost în miresme și inima Sfântului Apostol Pavel a fost în Onisim. Și spune Sfântul Apostol Pavel: "Eu de fapt aș fi avut trebuință de el, dar nu am vrut să îl țin fără încuviințarea ta, că îți aparține ție și tu fă ce știi cu el. În orice caz, gândește-te că este fratele tău, gândește-te că este creștin". Și zice Sfântul Apostol Pavel: "Dacă totuși ai vreo pretenție de la el, pentru că atunci când a fugit de la tine ți-a furat ceva, uite, să știi că eu îți voi plăti". Și zice Sfântul Apostol Pavel foarte frumos: "Eu îți voi plăti, dar să știi că tu îmi ești dator cu tine însuși. Ești datornicul meu, pentru că eu te-am câștigat pentru Hristos. Dar, oricum, dacă tu ai pretenția aceasta, să-ți plătească cineva sau să-ți plătească Onisim, el nu are de unde, uite, îți spun că îți plătesc eu ceea ce aștepti. Eu cred că Sfântul Filimon nu a mai așteptat nimic și a zis "lasă, că acum, ceea ce a trecut este bun trecut. Nu are rost să mai răscolim, nu are rost să mai scormonim în trecut". Și cred că nu a avut nici o pretenție nici de la Sfântul Apostol Pavel, nici de la Onisim. Important este că Filimon a știut de la Sfântul Apostol Pavel că, trimițându-l pe Onisim la stăpânul său, la Filimon, de fapt și-a trimis chiar inima lui și a zis "Primește-l pe el cum m-ai primi pe mine". Să știți că de multe ori spun lucrul acesta, că tare îmi place. Nu vă pot spune cât de mult îmi place mie istorisirea aceasta și această scrisoare către Filimon, atât de sensibilă, care vi-l prezintă pe Sfântul Apostol Pavel în delicatețea lui. "Primește-l pe el cum m-ai primi pe mine", "Ți-l trimit pe el, îți trimit chiar inima mea". "Ești odihnitor de frați, de sfinți, odihnește și sufletul meu". Nici o scrisoare din câte a scris Sfântul Apostol Pavel nu are

căldura aceasta pe care o are Epistola către Filimon. Deci, eu vă pun în atenție această Epistolă către Filimon, la toți care sunteți de față. Citiți-o, recitiți-o, mai citiți-o odată, pătrundeți în conținutul ei, edificați-vă, zidiți-vă prin această scrisoare! Noi, de obicei, mulți dintre noi, citim viețile sfinților și ne minunăm cum au stat ei în pustie, cât de puțin au mâncat, pe ce s-au culcat ș.a.m.d. Acestea sunt lucruri neesențiale. Ceea ce ne interesează pe noi este să ne formăm sufletește după oameni de felul acesta, cum a fost Filimon, cum a fost Sfântul Apostol Pavel. Noi nu o să ajungem să suferim martiriul pentru credință, cum a suferit Sfântul Apostol Pavel, dar delicat ca Sfântul Apostol Pavel am putea să fim. Adică, am putea să ne gândim și noi ce bine ar fi să fim binevoitori față de omul de lângă noi.

Iubiți credincioși, noi așteptăm binele de multe ori de la alții. Ar trebui să-l așteptăm în primul rând de la noi. Să fim ca femeile mironosițe. Să fim ca femeia aceea care a adus cinstire Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Să auzim pe Domnul Hristos spunându-ne "Nu faceți supărare!". Să nu ne facem supărare unii altora. Să fim lucrători de bucurie, cum scrie Sfântul Apostol Pavel în Epistola a doua către Corinteni: "Noi suntem lucrători ai bucuriei voastre". Cei de lângă noi să vadă că se pot sprijini pe iubirea noastră, pe cinstirea noastră. Să se vadă că suntem oameni care înmulțim bucuria, care răspândim bucuria, care facem ca cei din jurul nostru să se simtă îndemnați spre mai bine, spre mai multă bucurie. Să nu așteptăm niciodată să vină cineva să facă binele pe care ar trebui să-l facem noi. Ci binele pe care trebuie să-l facem noi, noi trebuie să-l facem. Și dacă facem noi binele din partea noastră, poate că îi îndemnăm și pe alții la bine, nu prin cuvânt, ci prin faptele noastre. "Primește-l pe el cum m-ai primi pe mine". Extraordinar! "Ți-l trimit pe el, chiar inima mea". Inima mea este aici, în omul acesta pe care ți-l trimit și pe care te rog să-l primești așa cum m-ai primi pe mine. Dacă am avea noi gânduri de felul acesta în viața noastră de toate zilele și ne-am comporta în felul acesta, ar fi multă bucurie în lumea aceasta. În orice caz, nu ar mai fi întristare, nu ar mai fi răutățile care provoacă nemulțumire, ci întotdeauna ne-am gândi că a zis Domnul Hristos "Nu faceți supărare!". Haideți să nu facem nici o supărare! De ce? Pentru că nu am vrea Domnul Hristos. Nu pentru că vrem noi, pentru că poate că noi nu am vrea, poate am vrea să facem și supărare. Dar nu este

corect. De ce? Pentru că Domnul Hristos ne spune: "Nu faceți supărare!"

Iubiți credincioși, gândiți-vă că fiecare dintre noi putem fi lucrători de bucurie, dar nu putem să fim lucrători de bucurie dacă nu avem bucuria în noi înșine și dacă nu se revarsă, cumva, din viața noastră, bucuria noastră spre binele altora. Am pomenit pe femeile mironosițe ca purtătoare de mir, ca purtătoare de miresme. Despre femeile mironosițe se spune în slujbele de la Paști că erau gânditoare de Dumnezeu: "Femeile cele gânditoare de Dumnezeu" sau "femeile cele înțeleptite de Dumnezeu", că sunt două variante. "Femeile cele înțeleptite de Dumnezeu, cu miruri în urma Ta au alergat". Extraordinar! Ce bine ar fi să fim cu toții gânditori de Dumnezeu, adică să avem în mintea noastră gândurile lui Dumnezeu, nu gânduri străine de Dumnezeu, ci gândurile lui Dumnezeu. "Femeile cele gânditoare de Dumnezeu". Ce bine ar fi să fim înțelepțiți de Dumnezeu! "Femeile cele înțeleptite de Dumnezeu, cu miruri în urma Ta au alergat". Mirul nu este numai, să zicem așa, o substanță uleioasă, o substanță de ungere, ci mirul este o substanță mirositoare. Se spune că, atunci când femeia a turnat peste Domnul Hristos, toată casa s-a umplut de mirosul mirului. Este ceva care ar trebui să ne preocupe și pe noi, din punct de vedere spiritual, adică să fim binevoitori cu oamenii și să răspândim, să fim miros de bună mireasmă. Tot Sfântul Apostol Pavel scrie, în Epistola a doua către Corinteni, în capitolul 2, că "noi suntem bună mireasmă a lui Hristos", adică apostolii sunt bună mireasmă, răspândesc o mireasmă plăcută. Acesta este rostul mirului, să aducă o mireasmă plăcută. M-aș bucura dacă v-ați putea gândi, ducând gândul mai departe, la o alcătuire de la slujbele noastre, o alcătuire pe care o avem și o spunem chiar la Pavecernița cea mare în Postul mare, marțea și joia: "Lacrimi dă-mi mie, Dumnezeule, ca oarecând femeii celei păcătoase și mă învrednicește să ud preacuratele Tale picioare, care din calea rătăcirii pe mine m-au izbăvit și mir de bună mireasmă să aduc Ție viață curată într-o pocăință mie agonisită, ca să aud și eu glasul Tău cel dorit: «Credința ta te-a mântuit, mergi în pace!»". Este referire la femeia păcătoasă, despre care scrie Sfântul Evanghelist Luca în capitolul 7 din Evanghelia sa. O femeie a cumpărat mir și s-a dus să ungă picioarele Domnului Hristos și, referindu-ne la aceasta, zicem către Domnul Hristos: "Lacrimi dă-mi mie, Dumnezeule – că nu

am; dă-mi, să am –, așa cum ai dat oarecând femeii celei păcătoase și mă învrednicește să ud preacuratele Tale picioare, care din calea rătăcirii m-au izbăvit". Și femeia nu a avut numai lacrimi, ci a avut și mir, și atunci zicem: "dăruiește-mi mie și mir de bună mireasmă să aduc Ție". Adică: "Dă-mi un mir pe care să-l aduc în locul mirului femeii păcătoase". "Mir de bună mireasmă să aduc Ție – ce? – viață curată prin pocăință mie agonisită" (viața curată este mirul de bună mireasmă). Adică, dacă am avut până acum o viață care nu se potrivește cu voia Ta, Doamne, de acum înainte să am o viață care să fie ca un mir de bună mireasmă, mirul fiind realizat prin pocăință, care este părăsirea păcatului și împlinirea binelui, ca să aud și eu glasul Tău cel dorit, pe care l-a auzit femeia păcătoasă: "Credința ta te-a mântuit, mergi în pace!"

Vedeți, stimați ascultători și iubiți ascultători, că toate lucrurile acestea sunt ducătoare către bucurie și bucuria noastră este dintr-o viață curată, dintr-o strădanie pentru a ne depăși pe noi înșine în credință și în iubire. Mirul de bună mireasmă este viața noastră schimbată de la rău la bine și în felul acesta se nivelează multe lucruri între noi și se ajunge la liniște sufletească, la bucuria pe care o dă Dumnezeu prin omul de lângă noi și la bucuria pe care i-o dă omului de lângă noi prin noi înșine. Dacă nu suntem cu luare aminte, dacă ne împotrivim binelui, se poate întâmpla să nu avem mir de bună mireasmă, ci să avem lucruri care nemulțumesc, care deranjează, care nu aduc ceea ce am dori noi să avem și ceea ce ar dori să aibă alții de la noi. Ar trebui să avem o jenă când vedem că cineva este nemulțumit în preajma noastră, o jenă că cineva, în loc să se bucure de existența noastră, este nemulțumit că existăm. Să ajungem în situația aceasta, să nu ne placă de noi înșine dacă nu facem ceea ce vrea Dumnezeu să facem. Vă pun în atenție lucrurile acestea pentru că să știți că mulți dintre oamenii din jurul nostru și poate de multe ori mulți dintre noi, în loc să aducem bucurie aducem întristare, aducem tulburare și toate acestea arată că de fapt noi înșine nu avem în sufletul nostru ceea ce ar trebui să avem și în același timp arată și că cei din jurul nostru nu au în sufletul lor ceea ce ar trebui să aibă. Poate că ați citit unii dintre voi cuvintele Avvei Dorotei. În cuvintele Avvei Dorotei este vorba și despre aceea că fiecare dintre noi ne asemănăm cu un vas. Cu un vas care se poate spurge și care uneori se și sparge. Și dacă aruncăm cu piatra într-un vas, din vas curge ceea ce este în vas. Deci, cu un cuvânt jignitor

aruncăm în ființa unui om și cu ocazia aceasta se descoperă ce poartă el în sufletul lui. Dacă are o viață curată, dacă are o viață luminată, dacă în vas este ceva frumos mirositor, piatra, cuvântul jignitor, nu face altceva decât să descopere ceea ce este înăuntru. Și dacă în vasul acela este ceva rău, ceva urât mirositor, nu este de vină cel care sparge vasul de ceea ce este în vas, ci vina o poartă cel care a adunat lucruri rele în vasul sufletului său. Noi, de fapt, nu avem nici o trebuință să știm ce poartă altul în suflet. Trebuie totuși să fim cu grijă să nu scoatem la iveală niște lucruri pe care nu le binecuvântează Dumnezeu și de care nu se pot bucura oamenii. Grijă noastră trebuie să fie să înmulțim binele, să înmulțim bucuria, să înlăturăm tot ce este împotrivor bucuriei.

Acest cuvânt este ultimul cuvânt din seria celor pe care le-am prezentat zilele trecute până astăzi și eu astăzi plec. Nu știu dacă s-a sfârșit și tabăra. Nu știu dacă mai rămâneți, dacă nu mai rămâneți, dacă se mai ocupă cineva de voi. Eu am căutat ca lucrurile pe care le-am prezentat să fie de folos și celor care ați venit și celor care sunt statornici în mănăstire. Voi pleca de aici cu bucuria că am lăsat niște gânduri bune pe care le port în minte pentru mine și pentru alții și mulțumesc lui Dumnezeu că mi-a dat în minte gânduri pe care eu de fapt nu le-am pregătit de acasă. Mi-am pregătit doar un generic, "Bucuriile credinței", mi-am pregătit doar niște titluri, cum ar fi "Îndemnuri la bucurie", "Trăitori ai bucuriei", "Sfintele slujbe și sfintele sărbătoriri ale Bisericii noastre ca prilej de bucurie". Toate acestea le-am pregătit ca titluri, iar conținutul, în general, a fost așa cum s-a revărsat din sufletul meu. Am spus ce mi-a venit în minte vorbind și să știți că mă bucur de tot ce mi-a venit în minte și dau slavă lui Dumnezeu și pentru înregistrările pe care mi le-am făcut și aștept și înregistrarea pe care nu am putut s-o fac. O să fie, poate, prilejuri pentru o carte sau pentru o parte dintr-o carte pe care aș putea să o scot la iveală cu vremea, așa că eu zic că cel mai câștigat dintre toți am fost eu însumi și sunt eu însumi. Dacă eram acasă, la noi la mănăstire, sigur nu aș fi vorbit și sigur nu aș fi alcătuit aceste cuvântări care au fost și înregistrate și care pot să fie spre binele și al meu și al altora. Sfântul Atanasie cel Mare are afirmația că "cel care unge cu miresme pe altul, el însuși miroase frumos". El este cel dintâi beneficiar al aromelor cu care unge pe altul. Eu am făcut lucrarea aceasta, de împărțitor de mir. V-am prezentat lucruri care pot fi socotite ca niște arome și eu

însumi m-am folosit de acestea și de mirosul cel bun, pentru care îi mulțumesc în primul rând lui Dumnezeu și într-un fel îmi mulțumesc și mie, pentru ce am adunat în suflet, într-o viață întreagă, până la 75 de ani împliniți și până la 51 de ani pe care i-am trăit la mănăstire. Cu tot ce am adunat în suflet am venit aici și v-am prezentat ceea ce v-am prezentat. Deci, să-l mulțumim toți lui Dumnezeu și pentru cele ce le-am adăugat la mine însumi și pentru ceea ce s-a adăugat la voi înșivă. Să aducem mulțumiri celor care ne-au primit, pentru că programul l-am făcut în casa altuia, acesta este adevărul. Cineva s-a îngrijit de lucrul acesta. Noi am venit, doar, și am tăbărit aici. Am fost primiți bine, frumos, și o să le rămânem recunoscători pentru cealaltă vreme a vieții noastre și pentru veșnicie celor care ne-au primit, celor care ne-au ajutat să ne putem desfășura înaintea lui Dumnezeu și înaintea oamenilor gândurile pe care le avem în suflet. Vă doresc să aveți folos din această întâlnire pentru cealaltă vreme a vieții voastre și m-aș bucura foarte mult dacă folosul ar fi în înțelesul acesta, că țineți minte niște lucruri pe care sigur nu vi le-a spus nimeni, pentru că aș vrea să știți și asta, că ceea ce spun eu, nu am mai auzit pe nimeni spunând. M-aș bucura să se înmulțească binele și în înțelesul acesta, să spună și alții ce spun eu și să aveți folos din ceea ce vă spun eu, chiar dacă nu vă spun și alții. Vă doresc din toată inima să fiți lucrători de bucurie, să fiți înmulțitori de bucurie, să înmulțiți binele și bucuria în jurul vostru și darul lui Dumnezeu să fie cu noi cu toți, binecuvântarea lui Dumnezeu să fie peste noi peste toți, mijlocirile Maicii Prea Curate să ne ajute pe noi pe toți, rugăciunile sfinților să ne fie folositoare tuturor și să trăim o viață care să fie spre mărirea lui Dumnezeu și spre mântuirea sufletelor noastre. Amin! Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh. Amin!

Dumnezeu să ne ajute!

16 iulie 2004, dimineața,
Mănăstirea Subpiatră

PARTEA A DOUA

CREDINȚĂ ȘI IUBIRE

CREDIȚA – TEMELIE A VIEȚII DUHOVNICEȘTI

Unde este credința voastră?
(Luca 8,25)

În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Amin!

Iubiți credincioși, începem în dimineața aceasta o serie de cuvântări, pe care le voi ține în săptămâna aceasta, până vineri dimineață inclusiv, pentru tabăra care s-a organizat aici, cu bunăvoința conducerii mănăstirii. O să am în vedere două dintre cele mai importante virtuți ale vieții noastre duhovnicești, și anume credința și iubirea. Deci genericul acestei tabere, din acest punct de vedere, este "Credință și Iubire" sau "Credință lucrătoare în iubire". M-am gândit că ar fi bine să ne oprim cu gândul, cei care ne-am adunat aici, asupra credinței și asupra iubirii, ca să începem cu aceasta și să susținem cu aceasta viața duhovnicească. Bineînțeles că toate câte ni se cer sunt importante, dar toate câte sunt importante se bazează pe credință, pe credința în Domnul nostru Iisus Hristos, pe credința în Evanghelie, pe credința în Dumnezeu, pe credința în Maica Domnului, pe credința în Sfinții lui Dumnezeu, pe credința în Tainele Bisericii. Toate încep de la credință, se realizează prin credință și mai ales în iubire. În iubire, care este o poruncă a Mântuitorului nostru Iisus Hristos, cea mai mare dintre poruncile câte ni le-a dat nouă Dumnezeu. Deci, va fi vorba despre credință și iubire. Și asta cu atât mai mult cu cât credința ne duce în legătură cu Domnul nostru Iisus Hristos, în așa fel încât credința noastră este un mijloc de a ne întâlni cu Domnul Hristos, de a-L avea pe Domnul Hristos în ființa noastră, în inima noastră.

Credința este un dar de la Dumnezeu și în același timp o lucrare a sufletului omenesc. Importanța pe care o are credința o

putem cunoaște din ceea ce e scris în Sfânta Evanghelie. De fapt, Sfânta Evanghelie nu este o teorie a credinței, ca să cauți un capitol anume despre credință, dar sunt multe afirmații în Sfânta Evanghelie, din care înțelegem noi cât de importantă este credința pentru viața duhovnicească. Va fi vorba și despre întrebările pe care le-a pus Domnul Hristos celor pe care i-a avut în față, în legătură cu credința, și care au ajuns până la noi și despre unele răspunsuri ale celor întrebați de Domnul Hristos despre credință. Mi-am început cuvântarea aceasta de acum cu o întrebare a Domnului Hristos pusă ucenicilor Săi, care, fiind în furtuna care se iscase pe mare, erau îngrijorați, erau neliniștiți, aveau în gând posibilitatea de a-și sfârși viața în acea împrejurare. Domnul Hristos dormea în corabie când s-a pornit furtuna, adormise înainte de a se porni furtuna, iar ucenicii L-au trezit, spunând: "Învățătorule, pierim!" (Luca 8, 24), ca și când ar fi zis: "E gata cu noi! Furtuna asta e așa de puternică, încât s-ar putea să nu mai scăpăm din ea". Și atunci, Domnul Hristos a certat vânturile și marea, iar furtuna s-a potolit; și a zis Domnul Hristos către ucenicii îngrijorați, către ucenicii frământați, învolburăți, după mărturia Sfântului Evanghelist Luca: **"Unde este credința voastră?"** (Luca 8, 25). Dacă voi sunteți îngrijorați, dacă voi sunteți neliniștiți, dacă voi credeți că vi se sfârșește viața în împrejurarea aceasta de furtună, unde vă e credința? Nu credeți că Eu pot potoli furtuna? Nu credeți că furtuna aceasta e o amenințare ca să se vadă cât de puțină credință aveți? Unde-i credința voastră? Ucenicii s-au mirat de faptul că s-a potolit furtuna prin puterea Domnului nostru Iisus Hristos. La așa ceva, ei nu s-au așteptat. Și, pentru că nu s-au așteptat, s-au mirat. Și s-au întrebat, ei între ei: "Cine este Acesta, de care ascultă și vânturile și marea?" (Luca 8, 25). Deci întrebarea Domnului nostru Iisus Hristos: "Unde este credința voastră?", a fost pusă într-o împrejurare grea, Domnul Hristos s-a referit la o împrejurare grea, la o împrejurare amenințătoare și ar fi vrut Domnul Hristos ca ucenicii să aibă credință și să nu se îngrijoreze, să nu se impacienteze. Și dacă ei totuși s-au îngrijorat, dacă ei totuși s-au neliniștit, dacă ei totuși s-au tulburat, dacă totuși s-au simțit amenințați, însemna că nu au credință, sau că nu au destulă credință. Domnul Hristos i-a întrebat: "Unde este credința voastră?". De ce nu vă manifestați credința voastră și în împrejurări

de felul acesta? Poate că dacă erau împrejurări liniștitoare prin ele însele, nu s-ar fi pus problema credinței: "Credem, sau nu credem?". Oricum, Domnul Hristos aștepta de la ucenicii Săi credință. "Unde este credința voastră?". N-aveți o credință lucrătoare, n-aveți o credință liniștitoare, n-aveți o credință care să izgonească din sufletul vostru furtuna de gânduri, furtuna de neliniște, de tulburare. Această furtună trebuia izgonită din sufletul ucenicilor prin credința lor. Fără îndoială că ucenicii au avut totuși credință, pentru că L-au urmat pe Domnul Hristos și L-au urmat pe Domnul Hristos pentru că au crezut în El; dacă nu ar fi crezut în El, nu L-ar fi urmat. Dar nu aveau atâta credință încât să aibă și liniște izvorâtă din credință. Am găsit cândva, undeva, nu mai știu unde, o afirmație care mi-a plăcut foarte mult și pe care v-o pun și vouă în atenție: **"Măsura credinței e măsura vieții"**, cu alte cuvinte "Cum îți este viața, așa îți este credința". Nu poți să ai în suflet o credință puternică și să trăiești o viață de neliniște, o viață de nemulțumire, o viață de îngrijorare, o viață de tulburare, pentru că credința adevărată izgonește îngrijorarea, izgonește neliniștea, izgonește nemulțumirea, izgonește orice fel de neliniște din suflet. Iar "biruința care a biruit lumea – scrie Sfântul Evanghelist Ioan în întâia sa Epistolă sobornicească – este credința voastră" (cap. 5, 4). Credința care vă dă siguranța, credința care vă încredințează că nu sunteți singuri, credința aceea care aduce seninătate, credința care alungă frica, credința care ne ține în legătură cu adevărurile de credință și cu Cel care a adus credința.

Iubiți credincioși, sunt unii care zic că la cârma vieții duhovnicești este mintea, rațiunea... N-au dreptate! Domnul Hristos nu ne-a chemat niciodată să cercetăm lucrurile cu rațiunea. De ce? Pentru că rațiunea, mintea nu poate să cunoască tainele lui Dumnezeu, iar credința este ușa tainelor. Credința noastră este credință a tainelor, credință care ne introduce într-o sferă mai presus de lumea aceasta. Ne duce la Domnul Hristos, ne duce la Dumnezeu Tatăl, ne duce la Dumnezeu Duhul Sfânt. Credința ne susține în viața noastră duhovnicească și credința e lucrătoare pentru viața duhovnicească. O viață de liniște – "Cel ce miluiești cu liniștirea", zicem noi în rugăciunea a 5-a de la Maslu, vorbind cu Domnul nostru Iisus Hristos – o viață liniștită, o viață senină își are temelia în credință, se întemeiază în credință.

În Sfânta Evanghelie de Matei, la sfârșitul capitolului al 7-lea, citim că a zis Domnul Hristos: "Cel ce ascultă cuvintele Mele acestea și le împlinește, se aseamănă cu omul înțelept care și-a zidit casa pe temelie de stâncă. Și au venit furtunile, au venit vânturile mari, au izbit în casa aceea și ea a rămas, pentru că era întemeiată pe stâncă. Dar cel care ascultă cuvintele acestea și nu le împlinește, se aseamănă cu omul neînțelept care, în loc să-și întemeieze casa pe piatră, pe stâncă, și-a întemeiat-o pe nisip. Și au venit vânturile și au venit ploile mari, au venit furtunile, au izbit în casa aceea și ea a căzut, pentru că nu era întemeiată pe stâncă, nu era întemeiată pe piatră" (Matei 7, 24-27). Prin urmare, Domnul nostru Iisus Hristos ne pune în atenție faptul că fiecare dintre noi, împlinind cuvintele Lui, ne întemeiem o casă, o casă duhovnicească în care apoi locuiește Domnul Hristos. Casa aceasta duhovnicească având-o în vedere Sfântul Vasile cel Mare și apoi Sfântul Petru Damaschin, spune că trebuie să fie întemeiată pe pământ bun, pe pământ statornic, pentru că se întâmplă uneori ca cineva, neavând în vedere faptul de a-și întemeia casa duhovnicească pe pământ bun, sau chiar o casă materială, casa aceea materială se poate să se dărâme, să zicem așa, printr-o alunecare de teren. S-a întâmplat așa ceva la o mănăstire de la "Parva Rebra", unde s-a zidit o casă fără temelie bună, fără pământ bun, și a alunecat terenul cu casa și s-a dărâmat casa. Așa se întâmplă în viața materială, dar se întâmplă și în viața duhovnicească.

Deci, trebuie să fie întemeiată casa duhovnicească pe pământul răbdării, zic Părinții. Avem trebuință de răbdare pentru a înainta în viața duhovnicească. Și pe acest pământ al răbdării, spun mai departe Părinții, trebuie pusă temelia credinței. Sfântul Apostol Pavel pomenește de temelia care este Hristos, pentru că credința, de fapt, face legătura între sufletul credincios și între Domnul Hristos. În Epistola către Efeseni, în capitolul 3, versetul 17, citim o dorință a Sfântului Apostol Pavel pentru creștinii din Efes, dar fără îndoială pentru toți creștinii de oriunde, toți creștinii care știu de ceea ce dorește Sfântul Apostol Pavel: "Hristos să se sălășluiască, prin credință, în inimile voastre". Deci Hristos să intre în inimile noastre, Hristos să-și găsească locaș în inimile noastre, și aceasta să se realizeze prin credință. Cine n-are credință, n-are o legătură cu Domnul Hristos, nu-L poate avea pe Domnul Hristos în suflet.

Deci, e de trebuință credința care-L aduce pe Domnul Hristos în sufletul nostru, credința care-L scoate în evidență pe Domnul Hristos Cel din sufletul nostru.

Poate că unii știți că Sfântul Marcu Ascetul are un cuvânt în Filocalie despre Botez, și în cuvântul acesta spune că, de la Botez, Sfânta Treime – Tatăl, Fiul și Sfântul Duh – Se sălășluiește, Se așează în sufletul celui care se botează. Și cei care au gândit bine, poate și pe temeiul cuvântului Sfântului Marcu Ascetul, spun că la Botezul creștin, la Botezul dreptmăritorilor creștini se întâmplă exact ceea ce s-a întâmplat la Botezul Domnului Hristos. Ce s-a întâmplat la Botezul Domnului Hristos? La Botezul Domnului Hristos S-a arătat Preasfânta Treime – Tatăl, Fiul și Sfântul Duh. Cum? Așa, că Fiul S-a botezat, Tatăl a rostit cuvintele "Acesta este Fiul meu cel iubit întru care bine am voit" și Duhul Sfânt S-a pogorât peste Domnul Hristos în chip de porumbel. Și asta o mărturisim noi, după rânduiala Sfintei noastre Biserici, la sărbătoarea Botezului Domnului, când zicem, vorbind cu Domnul Hristos, nu despre Domnul Hristos: "În Iordan botezându-Te Tu, Doamne, închinarea Treimii s-a arătat". Și spunem cum. Cum s-a arătat închinarea Sfintei Treimi? Cum S-a arătat Sfânta Treime? "Că glasul Părintelui a mărturisit Ție – vorbim deci mai departe cu Domnul Hristos –, Fiu iubit pe Tine numindu-Te. Și Duhul în chip de porumbel a adeverit întărirea cuvântului", a adeverit că așa este, ești Fiul lui Dumnezeu, Cel iubit. Și după aceea zicem, vorbind în continuare cu Domnul Hristos: "Cel ce Te-ai arătat, Hristoase, Dumnezeule, și lumea ai luminat, Mărire Ție!". Deci, ceea ce trebuie să facem noi în fața evenimentelor pe care le sărbătorim este să aducem mărire lui Dumnezeu.

Ceva asemănător, adică arătarea Sfintei Treimi, s-a întâmplat și la Schimbarea la Față, pe care noi o sărbătorim în 6 August. Nu știu dacă e întâmplător sau dacă are o explicație faptul că sărbătoarea Botezului Domnului Hristos este într-o zi de 6 Ianuarie, iar Schimbarea la Față a Domnului Hristos este tot într-o zi de șase, 6 August. În luna întâi, în 6 sărbătorim Botezul, și în luna a opta, în 6 sărbătorim Schimbarea la Față a Domnului Hristos pe muntele Taborului. Schimbarea la Față a adus în conștiința celor care erau acolo, pe munte, pe Preasfânta Treime. Cum anume? Fiul S-a schimbat la față, adică Și-a arătat mărirea prin lumină, fața Lui a

strălucit ca soarele, hainele Lui au fost albe ca lumina, ca zăpada, cum un înălbitor nu poate înălbi pe lume, spune Sfântul Evanghelist, și atunci s-a arătat un nor luminos care i-a învăluit pe cei care erau atunci de față – Sfinții Apostoli Petru, Iacob, Ioan și doi bărbați reprezentativi din Vechiul Testament, Moise și Ilie –, au fost învăluiți de un nor luminos și din nor s-a auzit cuvântul Tatălui Ceresc: "Acesta este Fiul Meu Cel iubit întru care bine am voit, pe Acesta să-L ascultați" (Matei 17, 5). Acesta este mesajul Schimbării la Față, să ascultăm de Domnul Hristos. E ceea ce vrea și Maica Domnului, pentru că la nunta din Cana Galileii, Maica Domnului le-a spus celor ce slujeau acolo: "Faceți ceea ce vă va spune El" (Ioan 2, 5). Așa a zis Maica Domnului, așa a zis Tatăl Ceresc. Deci, iubiți credincioși, avem două sărbători cu prezența Sfintei Treimi: Botezul Domnului și Schimbarea la Față a Domnului Hristos și cu acest prilej a fost de față și Tatăl și Fiul și Sfântul Duh și credința noastră este că ceea ce s-a întâmplat la Botezul Domnului Hristos se întâmplă la fiecare botez al unui dreptmăritor creștin și că Sfânta Treime intră în sufletul celui care se botează și Sfânta noastră Biserică învață că nu pleacă de acolo niciodată, decât la moartea celui care n-are credință, celui care nu trăiește o viață după credință, altfel pe Sfânta Treime o purtăm toți credincioșii, toți dreptmăritorii creștini, și de acolo dorim să iasă la iveală și ne rugăm pentru aceasta, într-o rugăciune, de pildă, de la Sfântul Maslu, când ne adresăm Maicii Domnului și zicem: "Pe Tine, Preacuratul palat al Împăratului Ceresc, ceea ce ești mult lăudată, te rog curățește-mi mintea mea întinată cu tot felul de păcate și o fă locaș înfrumusețat al Preasfintei Treimi, ca să laud și să măresc puterea ta și mila ta cea nemăsurată, fiind mântuit eu, netrebnicul robul tău". De ce chemăm ajutorul Maicii Domnului, mijlocirea Maicii Domnului? Pentru că Maica Domnului a fost și este locaș al Prea Sfintei Treimi. A fost locaș al Prea Sfintei Treimi când L-a purtat în pântec pe Domnul Hristos, când L-a purtat în brațe și în toată vremea, pentru că Maica Domnului L-a avut pe Domnul Hristos nu numai în pântecul ei și în brațele ei, ci și în inima ei (și mai ales în inima ei), și de inima Maicii Domnului, Domnul Hristos niciodată nu S-a îndepărtat. Deci, iubiți credincioși, noi credem că Prea Sfânta Treime purtată în sufletul nostru Se arată în viața noastră și trebuie să Se arate într-o viață curată, după

cuvântul: "Măsura credinței este măsura vieții". Apoi, ziceau mai departe Părinții, cel care a luat aminte la pământul cel bun al răbdării și la temelia care este credința și care este și Domnul Hristos, să zidească faptele cele bune ale virtuților ca pe niște cărămizi din care se alcătuiește o casă și să le lege între ele prin lut luat din pământul smereniei, iar deasupra să pună acoperișul dragostei și în felul acesta să pregătească o casă în care să intre Domnul Hristos. Bineînțeles, noi nu trebuie să ne gândim la ceva material, ci trebuie să ne gândim la ceea ce putem purta în suflet, care nu se vede la arătare, dar care se manifestă printr-o viață pe care o binecuvântează Domnul Hristos. Și dacă facem aceasta, dacă ne întemeiem viața creștină a noastră pe pământul răbdării, pe temelia credinței, o alcătuim din faptele bune ale credinței și legăm faptele cele bune ale credinței cu smerenie și punem deasupra acoperământul iubirii, atunci avem o credință care ne ține aproape de Domnul nostru Iisus Hristos, ne ține aproape de învățătura Lui și ne angajează la o viață care se manifestă în toate faptele bune pe care le putem face și mai ales în iubire, pentru că credința trebuie să fie lucrătoare în iubire. Dumnezeu să-l odihnească pe părintele Serafim, de la noi de la mănăstire. Mi-a spus odată, la spovedanie, cuvânt de învățătură: "Să te depășești și să te dăruiești". M-am gândit că-i vorba să mă depășesc în credință și să mă dăruiesc în iubire. Poate că cuvântul acesta îl avea părintele întemeiat pe cuvintele Sfântului Apostol Pavel, că "în Iisus Hristos nici tăierea împrejur nu prețuiește, dar nici netăierea împrejur, ci credința lucrătoare în iubire" (Gal. 5, 6).

Să ne rugăm bunului Dumnezeu să ne dea această credință care ne liniștește și-n furtuni. Și să manifestăm credința aceasta în liniștea sufletească, pe care având-o, nu ne-ar mai întreba Domnul Hristos "unde este credința voastră?", ci s-ar bucura că avem credința aceea care întemeiază viața duhovnicească pe răbdare, pe faptele credinței, pe smerenia care întemeiază viața duhovnicească și învăluie faptele cele bune și le face bune și pe iubire care este legătura desăvârșirii. Amin!

Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh! Amin!

26 iulie 2004, dimineața,
Mănăstirea Oașa

MÂNĂSTIREA, RUGĂCIUNEA ȘI VUIETUL DUHULUI

În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Amin!

Binecuvântați, Înalt Prea Sfințite Părinte Arhiepiscop, să rostesc cuvânt de învățătură!

Iubiți credincioși, ne găsim acum, aici, într-o mănăstire. Fiecare dintre cei care ați venit aici, la mănăstire, cred că știți ce este o mănăstire, sau gândiți că ați ști ce este o mănăstire. Fiecare dintre noi știm și spunem și credem și mărturisim că o mănăstire este un așezământ unde trăiesc călugării, oameni care-i slujesc lui Dumnezeu cu viață deosebită de cea pe care o trăiesc cei mulți din lumea largă. Fiecare dintre noi am venit la mănăstire și ne-am gândit că venim la un loc de rugăciune. Și într-adevăr, mănăstirea este un loc de rugăciune, dar nu este numai un loc de rugăciune, ci este și un loc de învățătură și un loc de muncă. Și toate acestea se fac spre mărirea lui Dumnezeu, spre mântuirea oamenilor care trăiesc în mănăstire și spre binele și mântuirea tuturor credincioșilor. În regulamentul de funcționare a vieții călugărești este scris așa: **"mănăstirea este un așezământ de rugăciune, de învățătură și de muncă, în care trăiesc călugării"**. Deci, noi suntem aici, acum, într-un așezământ de rugăciune, de învățătură și de muncă. Sunt aici, în loc de rugăciune, de învățătură și de muncă, cei pe care i-a ales Dumnezeu să-și trăiască viața aici în această mănăstire, Mănăstirea Oașa. Noi, ceilalți, am venit aici de data acesta cu prilejul hramului și am venit, unii, din mănăstirile noastre, alții de la locurile noastre de mântuire, am venit în acest așezământ de rugăciune, de învățătură și de muncă. Și am venit în primul rând să ne rugăm. Și ne rugăm: suntem, acum, în cuprinsul unei slujbe, prilej de rugăciune. Ne-am îndreptat mintea către Dumnezeu Tatăl, către Dumnezeu Fiul, către Dumnezeu Duhul Sfânt. Ne-am înaripat mintea spre Dumnezeu prin psalmii care s-au citit și care se vor citi în continuare, ne vom înaripa mintea către Dumnezeu prin alcătuirile de la slujba pe care o facem, la care luăm parte cu toți.

Deci, suntem în rost de rugăciune. Ne rugăm noi, călugării, și vă rugați voi, care nu sunteți călugări. Ne rugăm și unii și alții, pentru că scopul vieții noastre, al tuturor, este să înaintăm în viața duhovnicească. Cu toții dorim să ajungem la ținta împărăției lui Dumnezeu, să aducem împărăția lui Dumnezeu aici, pe pământ, și, dacă nu se poate peste tot, măcar unde ne ducem viața, în mănăstire, să fie împărăția lui Dumnezeu, pe care o cerem de la Dumnezeu Tatăl când zicem "vie împărăția Ta". Suntem aici cu rost de rugăciune și ne rugăm împreună cu cei care trăiesc aici în toată vremea, cu cei pe care i-a ales Dumnezeu să fie aici și nu în altă parte. Ne rugăm împreună cu cei care în fiecare zi se roagă pentru ei, pentru noi toți, pentru lumea întreagă, pentru că toți știm că "rugăciunea este întărirea lumii", așa spune Sfântul Ioan cel care a scris "Scara". În fiecare mănăstire se fac slujbele rânduite pentru fiecare zi și slujbele acestea se fac la vreme de dimineață, la vreme de seară, în unele mănăstiri la vreme de noapte, în biserică, și acestea sunt slujbele rânduite de Biserică. Pe lângă rugăciunile care se fac în biserică, se mai fac rugăciuni și în chiliile călugărilor. Fiecare călugăr este dator cu un anumit număr de rugăciuni, cu anumite rugăciuni, rugăciuni pe care noi le numim rugăciuni de pravilă, de program și este foarte important ca cineva să-și facă programul de rugăciune, pentru că este un îndreptar de viață, un mijloc de îmbunătățire sufletească.

Un părinte de la noi, de la mănăstirea de unde vin eu – eu vin de la Mănăstirea "Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus –, un călugăr împreună-viețuitor la mănăstire, de la începutul mănăstirii, cu părintele Arsenie și cu părintele Nicolae Mladin (care a ajuns apoi profesor de teologie și mitropolit al Ardealului), părintele Serafim, Dumnezeu să-l odihnească, a fost trimis împreună cu părintele Arsenie, de către mitropolitul Nicolae Bălan, la Sfântul Munte, ca să învețe de acolo ceea ce poate învăța și să aducă apoi și să aplice la Mănăstirea de la Sâmbăta. Și cu prilejul acela, a fost părintele Serafim în ascultarea unui părinte de la Sfântul Munte, pe nume Antipa Dinescu – un părinte din țară, stabilit apoi la Sfântul Munte. Și a învățat de la părintele acela slujbe, a învățat să stea la slujbă vreme îndelungată. Când părintele Serafim s-a dus la Sfântul Munte și când a văzut ce multe rugăciuni se fac acolo și ce slujbe lungi, aproape că nu le putea suporta, că nu mai văzuse la noi în

țară așa rugăciuni lungi. Nu a mai fost pe la mănăstiri, să vadă privegheri. Și zicea părintele Serafim că îi spunea părintelui Antipa: "Vai, da' lungă o mai fost slujba asta!" și părintele a zis către el: "Îi lungă lenea ta!". Și a stat acolo până când a venit vremea să plece de la Sfântul Munte la studii în Atena, pentru că i-a dat recomandarea aceasta mitropolitul Nicolae Bălan. Atunci i-a spus părintelui de la Sfântul Munte, părintelui Antipa: "Prea Cuvioase, trebuie să mă duc la studii teologice în Atena, mă îndrumă printr-o scrisoare mitropolitul care m-a trimis aici, la Sfântul Munte". Și atunci părintele i-a spus așa: "Mă, să te ții de pravilă, că dacă nu, te îndrăcești!". A venit părintele Serafim cu cuvintele acestea de la Sfântul Munte și ni le-a spus nouă și ni le spunea uneori. Și totdeauna m-am gândit, când am auzit cuvintele acestea și când m-am gândit eu la cuvintele acestea, că dacă părintele Serafim s-ar fi dus la Sfântul Munte numai pentru cuvântul acesta de îndrumare: "să te ții de pravilă" și cu atenționarea "că dacă nu, te îndrăcești", nu s-a dus degeaba la Sfântul Munte. Sigur că a mai învățat el multe pe acolo. Și a venit cu îndrumarea aceasta, pe care noi o ținem minte și după ce părintele s-a mutat la cele veșnice.

Deci, pravila își are și ea importanța ei. De ce? Pentru că trebuie să-l ajute pe om, să-l facă mai bun. Îl pune în fața lui Dumnezeu. Rugăciunea ne pune în fața lui Dumnezeu, slujba ne pune în fața lui Dumnezeu și, fiind noi în fața lui Dumnezeu, ne lipim de Dumnezeu; "lipitu-s-a sufletul meu de Tine și dreapta Ta mă sprijinește", zicem într-un psalm pe care îl repetăm în fiecare zi (Ps. 62, 8). "Lipitu-s-a sufletul meu de Tine și dreapta Ta mă sprijinește". Mijlocul acesta de lipire a sufletului de Dumnezeu este rugăciunea. Prin rugăciune, noi mergem către Dumnezeu, iar prin Sfintele Taine Dumnezeu vine către noi. Deci, facem în mănăstire rugăciunea rânduită pentru a împlini voia lui Dumnezeu și rosturile noastre în mănăstire, în Biserică, și după aceea facem slujbă personală, prin rugăciunea personală în chiliile noastre și ne rugăm, – țineți minte! – pentru noi și pentru toți oamenii, pentru toată lumea, pentru că rugăciunea este întărirea lumii. Și mai facem o rugăciune, cu care noi, călugării, suntem datori, rugăciunea de toată vremea sau de câtă vreme o putem face; o îndesire a rugăciunii, rugăciunea cu care se mântuiesc călugării.

Când m-am dus eu pentru prima dată la Mănăstirea de la Sâmbăta, în 1942, aveam 13 ani și jumătate și m-am dus acolo cu gândul să mă fac călugăr. Nu știu ce am gândit eu pe vremea aceea, la vârsta aceea. Cineva mi-a dat gândul să mă fac călugăr. Am luat aminte și m-am dus să mă fac călugăr. Bineînțeles că nu s-a putut și bine a fost că nu s-a putut atunci. Până la urmă, tot călugăr am ajuns, dar după 11 ani. Și n-am putut rămâne acolo și pentru faptul că mitropolitul de atunci dorea ca la mănăstirea de la Sâmbăta să fie numai absolvenți de Teologie. Adică, dacă cineva vrea să fie călugăr, să învețe întâi, să facă școală generală, să facă gimnaziu, să facă liceul, să facă Teologia și apoi, ca absolvent de Teologie, să se ducă să se facă călugăr. Și stăruind mitropolitul pentru dorința aceasta, Mănăstirea de la Sâmbăta a început cu trei oameni mari: părintele Arsenie, care era absolvent de Teologie și, lucru rar pe vremea aceea, era și absolvent de Arte Vizuale, Belle-Arte, arte frumoase, pictură și sculptură. Și cu învățătura pe care a avut-o el atunci, s-a instalat la mănăstirea de la Sâmbăta, la mănăstirea pe care o începuse, după restaurare, mitropolitul Nicolae Bălan și cu părintele Nicolae Mladin (care a ajuns profesor de teologie și apoi mitropolit al Ardealului și pe care mitropolitul Nicolae Bălan l-a îndrumat și l-a ajutat să înainteze în cariera de profesor și poate și mitropolit) și cu părintele Serafim Popescu, un om extraordinar, un om care te ungea la inimă, un om cald la suflet, un om revărsător, un om de care s-au bucurat oamenii, dar pe care nu l-au prea băgat în seamă oamenii, pentru că nu avea talente deosebite, cum avea părintele Arsenie, dar a fost un om evlavios. Cineva îmi spunea: "De câte ori mă duc la părintele în chilie, totdeauna îl văd cu patrafirul după gât". Ceva foarte frumos. Eu spun că părintele Serafim a fost un om de care s-au bucurat oamenii și de care m-am bucurat și eu. Și părintele Serafim a zis către mine: **"Copile, eu mă bucur de succesele tale cum mă bucur de succesele mele!"**. Extraordinar, iubiți credincioși! Nu se poate ceva mai frumos, ceva mai dătător de gând, că omul acesta era un om evlavios. "Copile, eu mă bucur de succesele tale cum mă bucur de succesele mele!". Și a trecut părintele Serafim la cele veșnice, în anul 1990, și nu prea aveam succese pe vremea aceea. După aceea, s-au adăugat succesele. Și, dacă ar mai fi fost părintele cu noi, s-ar fi bucurat de fiecare carte pe care am scris-o, de fiecare conferință pe care am

ținut-o, de tot ceea ce am realizat în sufletul meu când am făcut ceva pentru alții și ar fi zis: "Copile, eu mă bucur de succesele tale cum mă bucur de succesele mele!".

Iubiți credincioși, atunci când m-am dus eu la mănăstirea de la Sâmbăta, părintele Arsenie Boca a vorbit cu mine și a vorbit ca și cum ar fi vorbit cu un om mare și mi-a pus în atenție rugăciunea, zicea el "rugăciunea cu care se mântuiesc călugării". Ca și când mi-ar fi spus: nu poți rămâne aici, știi că nu poți rămâne aici, dar îți spun eu ceva ce fac călugării, ceva ce ai putea face și tu și acest ceva este să zici rugăciunea cu care se mântuiesc călugării. Și mi-a spus că rugăciunea cu care se mântuiesc călugării – și așa zice eu că nu numai călugării, ci toți credincioșii – este rugăciunea "Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!". Nu mi-a spus de câte ori să zic, nu mi-a spus câtă vreme să hotărâsc pentru rugăciunea aceasta, mi-a spus doar atât, să zic "Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!", rugăciunea cu care se mântuiesc călugării. Și cât de importantă este rugăciunea aceasta, pot să vă spun acum. Atunci nu știam că în momentul când se face cineva călugăr primește un șnur cu noduri și acesta este anume pentru rugăciunea de toată vremea. Acest șnur se numește metanii sau metanie și este, zic eu, un suport material pentru o lucrare spirituală. Deci, ce este? Un suport material pentru o lucrare spirituală. Când acest șnur i se dă candidatului la slujba călugăriei, i se spune așa, în fața celor care sunt participanți la slujba călugăriei: "Fratele nostru primește sabia Duhului, care este Cuvântul lui Dumnezeu, – fiți atenți! – spre rugăciunea din toată vremea către Hristos"; și apoi: "că ești dator în toată vremea a avea în minte, în inimă, în cuget și în gura ta numele Domnului Iisus și a zice: Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!". Eu nu știam atunci de așa ceva. Nu știam de metaniile acestea, nu știam de nodurile acestea pe care le ții între degete și zici, la fiecare, "Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!". Știam numai să zic rugăciunea și știam ce mi-a zis părintele Arsenie atunci: s-o lipesc de respirație și s-o zic cu gândul, cu cuvântul gândit, nu cu cuvântul vorbit. Nu mi-a dat nici o explicație. Sigur s-a gândit părintele că toate ale omului pornesc de la gândul omului și dacă pornesc toate de la gândul omului, în

minte trebuie să-ți faci rânduială, că dacă nu-ți faci rânduială în minte, nu-ți faci rânduială în viață. Adică viața omului se întemeiază pe gândul omului și cheia îndreptării omului este în minte. Nu știam atunci cuvântul Sfântului Marcu Ascetul, că "în inima iubitoare de osteneală nu are nici o putere gândul cel rău și se nimicește cum se nimicește focul în apă". Știți ce se întâmplă cu focul când îl pui în apă, un jar, un cărbune aprins. Se stinge dintr-o dată. Ei, așa se întâmplă și în inima iubitoare de osteneală, o inimă angajată spre Dumnezeu, o inimă hotărâtă pentru Dumnezeu, o inimă gânditoare de Dumnezeu. Știți că noi la Paști spunem: "femeile cele gânditoare de Dumnezeu cu miruri în urma Ta au alergat". Cine? "Femeile gânditoare de Dumnezeu". Toți trebuie să fim niște gânditori de Dumnezeu! Să-L avem pe Dumnezeu în mintea noastră, în simțirea noastră, să-L avem pe Dumnezeu în prim-planul vieții noastre, să nu ne jucăm cu ideea de Dumnezeu, ci să ne lipim de Dumnezeu cel personal, Dumnezeu care ne știe, care vede, care ne ascultă, pentru că **dacă în inima ta Dumnezeu nu-i pe primul loc, nu-i pe nici unul.**

Iubiți credincioși am învățat, deci, de la părintele Arsenie o metodă de îmbunătățire sufletească și să știți că nu există în lumea aceasta o metodă mai ducătoare la scop decât metoda aceasta de îmbunătățire, zicând rugăciunea de toată vremea, care risipește norul vrăjmașilor și se întâmplă în suflet ceea ce spunem noi la Paști: "să învie Dumnezeu și să se risipească vrăjmașii Lui". Și am zis rugăciunea. Am zis-o cât am putut să o zic, pentru că să știți că am avut întotdeauna în considerație că eu trebuie să îmi împlinesc și datoriile sociale. Am fost elev, știam că trebuie să învăț. Am fost student, știam că trebuie să învăț. Nu am așteptat de la Dumnezeu ceea ce trebuie să facă omul. Nu m-am gândit că dacă zic "Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!" mă luminează Dumnezeu și știu la examene care-i capitala Spaniei, de exemplu. Nu m-am gândit la așa ceva. Mi-am văzut de treabă și am învățat. Și când aveam timp și când îmi aduceam aminte, și noaptea când mă trezeam din somn, și când mergeam pe drum, și când făceam ceva cu mâinile, ziceam "Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!", cum m-a învățat părintele. Și cum m-a învățat? A zis că rugăciunea aceasta să o zic cu cuvântul gândit, deci cu

gândul, în felul următor: între respirații, acolo unde se întâlnește o respirație cu cealaltă, o răsuflare cu cealaltă, unde nici nu tragi aerul în piept, nici nu dai aerul afară din piept, acolo să zic "Doamne"; și apoi, trăgând aerul în piept, o dată cu aceasta, să zic "Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu"; și după aceea, dând aerul afară, o dată cu aceasta să zic "miluiește-mă pe mine, păcătosul!". Așa am făcut. Nu a fost foarte simplu la început, dar mi s-a dat răsuflarea după rugăciune și rugăciunea după răsuflare și a fost tare bine. Nu pot să zic că nu am avut gânduri rele. Am avut, fiindcă fiecare dintre noi aducem în sufletul nostru, în ființa noastră niște înclinări spre răutate, din străfunduri de existență. Părintele spunea mereu că omul este sinteza înaintașilor lui. Și se gândea părintele la un spectru vital, în înțelesul acesta că omul este totuși compus cum este compusă lumina din cele șapte culori care o compun și lumina o poți desface în luminile care o compun; tot așa este și viața omului, este o sinteză. Adică, este compusă din dispozițiile bune și din înclinările rele ale înaintașilor. Eu am știut aceasta din tinerețe și m-am cercetat pe mine însumi și mi-am văzut părinții în existența mea. Haideți să vă spun un cuvânt al Părintelui Arsenie către un tânăr care a ajuns preot în cele din urmă și care era totdeauna neliniștit. Părintele îi cunoștea familia și a spus către el așa: "Mă, tu ești sinteza harababurii din casa voastră!" Deci, a moștenit ceva neliniștitor, ceva rău.

Fiecare dintre noi aducem și bune și rele și eu m-am confruntat cu asta. Părintele spunea că fiecare dintre noi purtăm chipul lui Dumnezeu în noi și acesta este adevărul și învață și Biserica așa. Dar chipul lui Dumnezeu din noi este astupat. Este astupat în primul rând din înclinările pe care le aducem prin moștenire, prin ereditate și apoi prin mizeria pe care am adunat-o noi și s-a așezat ca un fel de praf peste lăuntru nostru, lumea din noi. Fiecare dintre noi suntem reprezentanți ai credinței noastre și suntem formați prin credința noastră. Nu este lucru indiferent dacă credința ta nu este lucrătoare în tine. Dacă nu este angajantă, nu o ai. Ai o idee despre credință, ai o idee despre Dumnezeu, dar nu ești credincios. Credința trebuie să fie lucrătoare și trebuie să înlocuiască gândurile veacului acestuia. La noi la mănăstire, mai la început, când m-am dus eu, erau doritori de a cunoaște ceea ce a scris părintele Arsenie. Se găseau scrise cu mâna gânduri ale

părintelui. Și m-am dus odată, cu părintele Serafim, la un părinte care era bătrân și care abia știa să citească și citea din scrierile părintelui Arsenie. Și l-a întrebat părintele Serafim: "Dar dumneata înțelegi ce citești?" Și el a zis: "Păi cum să nu înțeleg?!". Nu știu cât o fi înțeles, săracul. Dar zice: "Uite, aicea scrie filosofie. Știi dumneata ce înseamnă filosofie?". El zice: "cum să nu știu?! Vicleniile veacului acestuia". Iată o definiție pe care nu a dat-o nici un filosof și nici un om împotriva filosofilor și a filosofiei.

Noi nu umblăm după vicleniile veacului acestuia, ci trebuie să avem o conștiință întemeiată pe Dumnezeu, o conștiință întemeiată pe Evanghelie. Când am vorbit eu prima dată în fața unor elevi de seminar, mi-a venit în minte să le spun și le-am spus cuvântul Sfântului Apostol Pavel: "nu vă asemănați chipului acestui veac, ci vă schimbați prin înnoirea minții" (Romani 12, 2). Asta trebuie să o facem noi prin rugăciuni, asta trebuie să o facem noi prin slujbe, asta trebuie să o facem noi prin citirile din Dumnezeieștile Scripturi și din gândurile Sfinților Părinți. Să ne schimbăm mintea, să avem mintea lui Hristos. Sfântul Apostol Pavel chiar a scris cuvântul "Noi avem mintea lui Hristos" (I Corinteni 2, 16). Să ne cercetăm și noi pe noi înșine, să vedem, avem mintea lui Hristos? Nu avem cumva mintea celui rău? Nu avem cumva mintea influențată de ideile lumii acesteia, de întinăriunile din lumea aceasta? Ne ferim noi cu adevărat de răutățile din veacul acesta? Îl punem pe Dumnezeu pe tronul minții noastre, sau Îl punem pe crucea vieții noastre? Mai zicea părintele și aceasta: "Dacă în mintea noastră Domnul Hristos este pe tron, noi trebuie să fim pe cruce și dacă Domnul Hristos este pe cruce, înseamnă că noi suntem pe tron și nu suntem la locul nostru".

Deci, iubiți credincioși, iată ce am învățat și ce trebuie să știm cu toții în legătură cu rugăciunea cu care se mântuiesc călugării. Să ne folosim de ea! Să zicem cât putem de des, ziua și noaptea, când putem să zicem, să zicem rugăciuni! Nu trebuie neapărat "Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!", deși să zicem că aceasta e rugăciunea clasică și cea mai recomandată. Știți ce se întâmplă cu omul care începe să zică rugăciunea aceasta? Ce s-a întâmplat și cu mine. Se răscolesc relele! Se răscolesc păcatele. Se răscolesc patimile. Se răscolesc înclinările cele rele. Se răscolește mizeria din suflet care trebuie

lichidată. Și să știi că dacă nu zici rugăciunea aceasta întins, nici nu știi ce porți în tine. Nu știi cum și-a pus pecetea mediul, adică ceea ce ne înconjoară, pe mintea noastră. Nu știi ce înseamnă destinul tău. Nu știi ce înseamnă moștenirea ta negativă. Nu ai de unde să știi, pentru că lucrurile merg cumva de la sine și tu crezi că așa e viața. Or viața nu e așa. Viața trebuie dirijată, trebuie îndreptată, trebuie ajutată cu rugăciunea și trebuie ajutată cu Dumnezeu, pentru că noi nu așteptăm mântuirea de la noi, chiar dacă lucrăm și noi pentru mântuire. Uite, lucrare pentru mântuire este să zicem: "Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu miluiește-mă pe mine, păcătosul!". Asta este partea noastră și miluirea vine de la Dumnezeu. Eu să știi că tot ce am realizat în lumea aceasta a fost din darul lui Dumnezeu pentru că am cerut mila lui Dumnezeu. Și am realizat. Cred că e pe temeiul acestei rugăciuni, pe temeiul milei lui Dumnezeu care m-a înconjurat pentru că am zis "Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!".

Iubiți credincioși, suntem aici într-o biserică, într-o biserică de mănăstire, într-o biserică ce este, de fapt, casa lui Dumnezeu, și nu există altă casă în lumea aceasta la fel. Biserica este unică; oriunde s-ar găsi o biserică dreptcredincioasă, o biserică ortodoxă, este ceva cum nu mai poate fi și altceva la fel. Orice biserică este casa lui Dumnezeu. Și pentru că este casa lui Dumnezeu, în orice biserică se fac lucrurile lui Dumnezeu, slujbele lui Dumnezeu. Noi acum suntem în cadrul unei slujbe și slujba este prilej de întâlnire a omului cu Dumnezeu, sau măcar de încercare a omului să se întâlnească cu Dumnezeu, să vadă ceva din mărețiile lui Dumnezeu, să zică ceva despre mărețiile lui Dumnezeu.

Am ajuns la gândul că **slujba este vuietul Duhului** aici, în această lume. Țineți minte, dacă puteți! Ce este rugăciunea? Ce este slujba? Vuietul Duhului. Știți că în Sfânta Evanghelie de la Ioan, în două locuri se vorbește de vuietul Duhului. În convorbirea cu Nicodim a Domnului nostru Iisus Hristos, Domnul Hristos a zis: "Vântul suflă unde vrea și tu auzi vuietul lui și nu știi de unde vine și încotro se duce" (Ioan 3, 8). Adică, nu știi începutul și sfârșitul. Nu știi unde începe vântul, nu știi unde se sfârșește, doar direcția o știi și auzi vuietul, căci vântul, când bate, are și un vuiet. Așa trebuie să fie și cu cel născut din Dumnezeu. Să aibă pe Duhul

Sfânt lucrător în el. Tot în Sfânta Evanghelie de la Ioan e scris că a zis Domnul Hristos: "Cui îi este sete să vină la Mine și să bea" (Ioan 7, 37) și mai departe că "din ființa celui ce crede, râuri de apă vie vor curge" (Ioan 7, 38). Este vorba tot de un vuiet, căci și râul, nu numai vântul, are vuiet. Și se spune în Faptele Sfinților Apostolilor că, atunci când s-a pogorât Duhul Sfânt peste sfinții apostoli, s-a auzit un vuiet ca de vijelie care vine repede (Faptele Apostolilor 2, 2). Și ce spunea vuietul acela? Ce spuneau oamenii din vuietul acela, de sub puterea Duhului Sfânt, arătat ca niște limbi ca de foc? Știți ce spuneau? "Mărețiile lui Dumnezeu!". "Lucrurile cele mari ale lui Dumnezeu" (Faptele Apostolilor 2, 11). Auzim, ziceau ascultătorii, cum vorbesc despre lucrurile cele mari ale lui Dumnezeu, despre mărirea lui Dumnezeu. Domnul Hristos, în predica de despărțire, a zis către Sfinții Apostoli: "El pe Mine Mă va preamări" (Ioan 16, 14). Așadar, semnul prezenței Duhului Sfânt este preamărirea lui Dumnezeu, iar slujbele noastre sunt în așa fel alcătuite, încât zicem: "mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh"; zicem ecfonisele care aduc mărire lui Dumnezeu: "Că bun și iubitor de oameni Dumnezeu ești și Ție mărire înălțăm", "Că milostiv și iubitor de oameni Dumnezeu ești și Ție mărire înălțăm".

Iubiți credincioși, nu mai întind vorba, dar mi-am adus aminte ceva ce ar fi trebuit să vă spun la început, dar vă spun acum, mai către sfârșit. Am zis că mănăstirea este un așezământ de rugăciune, de învățătură și de muncă. V-am spus cum este mănăstirea un așezământ de rugăciune, de rugăciune în biserică, de rugăciune personală și de rugăciune de toată vremea. De învățătură, pentru că la sfintele slujbe, ce facem? Ne rugăm și învățăm. Cum adică? **Învățăm rugându-ne și ne rugăm învățând.** Cineva care urmărește sfintele slujbe poate învăța foarte multe lucruri numai de la slujbe, fără să mai citească altceva. Când citești o alcătuire de genul acesta: "Pe tine, prea curatul palat al Împăratului ceresc, ceea ce ești mult lăudată, te rog, curățește mintea mea ce întinată cu tot felul de păcate și o fă locaș înfrumusețat al Treimii Celei Dumnezeiești, ca să laud și să măresc puterea ta și mila ta cea nemăsurată, fiind mântuit eu, netrebnicul robul tău", ai deja niște gânduri în legătură cu Maica Domnului ca locaș al Prea Sfintei Treimi și gânduri care sunt și pentru tine, ca unul care ar trebui să fii purtător al Sfintei Treimi în sufletul tău și să se vadă aceasta. Nu că o dată

ești bun și liniștit și altădată izbucnești ca și cum nu ai ști de Dumnezeu, pentru că, spune Sf. Ap. Pavel, dragostea nu se mânie.

Iubiți credincioși, ce am uitat eu să vă spun și mi-am propus să vă spun de la început este că mănăstirea mai e ceva. Ceva ce spun eu adeseori că este și aș vrea să se știe și să se țină minte și anume că mănăstirea este tinda raiului, casa lui Dumnezeu, poarta cerului, locul împlinirilor, cerul cel de pe pământ și locul în care se arată iubirea lui Dumnezeu. Deci, mănăstirea are șase rosturi. Este, de fapt, mai presus de toate, locul fericirii. Cineva care trăiește în mănăstire trebuie să fie fericit și dacă nu este fericit, să știe că nu-și face datoria. De unde știm aceasta? Știm de acolo că Dumnezeu ne-a creat să ne ferească și dacă sunt piedici în calea fericirii, înseamnă că sunt piedici în calea iubirii și unde nu-i iubire, nu-i fericire și unde este iubire, este fericire. Eu, să știți că dacă aș căuta un om care este fericit, numai printre călugări l-aș căuta. Nu că nu poate un om să fie fericit și în altă parte, dar în primul rând călugării trebuie să fie fericiți, trebuie să fie plini de bucurie, trebuie să fie oameni cu nădejde la Dumnezeu, cu credință în Dumnezeu, cu bucurie din aceea că Dumnezeu îi cercetează; și atunci, mănăstirea este fără îndoială tinda raiului, pentru că este aproape de rai, între cer și pământ și mai aproape de cer, mănăstirea este casa lui Dumnezeu în toate ale ei, peste tot este casa lui Dumnezeu, mănăstirea este poarta cerului, acolo unde se întâlnește cerul cu pământul și cerul cu pământul se întâlnește de fapt în sufletul celor ce fac voia lui Dumnezeu, în sufletul celor ce cred, deci cerul și pământul trebuie să se unească neapărat în sufletul călugărului și dacă nu se unește, înseamnă că acel călugăr nu știe de cer, ci știe numai de pământ și e pământ și el, este pământ. Singurătatea trupească, singurătatea de pe lumca aceasta ne duce către obștea cerească, mai zicea părintele Arsenie.

Iubiți credincioși, deci **ce este mănăstirea? Tinda raiului!** Ce este mănăstirea? **Casa lui Dumnezeu.** Ce mai este? **Poarta cerului,** locul unde se unește cerul cu pământul. Ce mai e? **Locul împlinirilor!** Trebuie să fii împlinit prin ceea ce-ți dă mănăstirea, să nu cauți în afară de mănăstire împlinirile. Și ce mai este? **Cerul cel de pe pământ.** Când intri într-o mănăstire, ca viețuitor sau ca vizitator, să știi că ai intrat în cer, numai că nu ai sensibilitatea să vezi cerul. Și mănăstirea este **locul fericirii.** Pentru că este locul

iubirii, este și locul fericirii.

Iubiți credincioși, nu mai lungesc vorba. Dacă voi țineți minte din prilejul acesta, din seara aceasta, țineți minte ce v-am spus eu acum, atunci înseamnă că o să vă angajați la rugăciune mai multă, la o muncă făcută spre slava lui Dumnezeu, nu la o muncă asupritoare, să nu te mai poți gândi la Dumnezeu. Dar trebuie să și lucrezi, pentru că zice Vasile Militaru:

"Cu nădejdea fără muncă,
nu-ți răsare grâu-n luncă,
dar cu amândouă-n plug,
umpli lunca de belșug".

Avem trebuință de muncă pentru existența noastră, avem trebuință de muncă și pentru susținerea altora, avem trebuință de muncă și pentru disciplina noastră interioară. Trebuie să unim rugăciunea cu munca și munca cu rugăciunea. Și nu numai cei din mănăstire. Toți trebuie să fim așa. Toți trebuie să dorească să-și pregătească sufletul să ajungă în împărăția lui Dumnezeu, să-l curățească, cu ajutorul lui Dumnezeu, să-și curățească sufletul prin mijloacele pe care ni le dă Biserica, prin rugăciune, prin Sfintele Taine, prin sfintele slujbe, prin citiri duhovnicești din Evanghelie, din scrierile părinților celor duhovnicești. Să învățăm, să învățăm și să primim de la Dumnezeu ceea ce ne dă Dumnezeu, pentru că Dumnezeu nu Se lasă fără să-și îplinească făgăduințele. Să avem încredere în bine, să avem încredere în viitorul nostru, să avem încredere în veșnicia fericită, să ne angajăm cu ceea ce putem face, să ne ținem de pravilă ca să nu ne îndrăcim, să ne ținem de sfintele slujbe cât putem, să nu ocolim Sfânta Liturghie de duminică și să facem ceea ce putem noi face ca să fie preamărit Dumnezeu prin viața noastră, de acum și până în veac. Amin!

Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh! Amin!

26 iulie 2004, seara,
Mănăstirea Oașa

SĂRBĂTOAREA SFÂNTULUI MARE MUCCENIC PANTELIMON

Binecuvântați. Înalt Prea Sfințite Părinte, ca să rostesc cuvânt de învățătură!

Iubiți credincioși, cred că ați băgat de seamă că și această Sfință Liturghie, pe care am făcut-o acum, s-a sfârșit cu cuvintele "Fie numele Domnului binecuvântat de acum și până în veac". Ii mulțumim lui Dumnezeu că ne-a învrednicit să primească din mâinile noastre Liturgia aceasta, pe care ar fi putut să o primească din mâinile arhanghelilor și ale îngerilor și ale heruvimilor și ale serafimilor, dar a rânduit Dumnezeu ca noi să-l aducem această Liturghie, această slujbă în folosul întregii lumi. A binevoit Dumnezeu ca noi să fim aceia care să aducem cinstitele daruri pe care le-a sfințit Duhul Sfânt trimis de Tatăl ceresc și a prețuit pâinea și vinul în trupul și sângele Mântuitorului nostru Iisus Hristos, ca să le primim noi spre iertarea păcatelor, spre trezirea sufletului, spre împărășirea cu Duhul Sfânt, spre plinirea împărăției cerurilor și spre îndrăzneala către Dumnezeu. Ne-am împărțășit, cei care ne-am împărțășit, preoți, diaconi, arhierei, credincioși, cu trupul și sângele Mântuitorului nostru Iisus Hristos și dorim să ne fie aceasta spre tămăduirea sufletului și a trupului, spre alungarea a tot potrivnicului, spre luminarea ochilor inimii noastre, spre împăcarea sufleteștilor noastre puteri, spre credință neînfruntată, spre dragoste nefălarnică, spre împlinirea înțelepciunii, spre paza poruncilor lui Dumnezeu, spre plinirea împărăției Sale, spre înmulțirea harului lui Dumnezeu în viața noastră.

În centrul preocupărilor noastre este dumnezeiasca Liturghie, sunt dumnezeieștile slujbe, este dorința aceasta de a ne uni noi cu Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos și, împreună cu El, cu Tatăl și cu Duhul Sfânt și de a ne apropia mai mult de Preasfânta, Curata, Preabinecuvântata, Măria, Stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoarea și Pururea-Fecioară Maria și de toți sfinții. Biserica noastră este o Biserică a slujirii liturgice. Se laudă alții cu fel-de-fel

de slujiri. Cu slujiri sociale, de exemplu. Să ne ajute Dumnezeu să facem și noi astfel de slujiri. Dar, întâi și întâi, mai presus de toate, este slujirea liturgică, slujirea prin sfințele slujbe. Biserica noastră are comori de gândire, comori de slujire și acestea sunt sfințele slujbe pe care nu le mai are nimeni în lumea aceasta. Sunt și alții rugători, sunt și alții străduitori spre bine, sunt și alții care vor să se depășească pe ei, sunt și alții care vor să găsească o cale de slujire lui Dumnezeu, însă la măsurile credinței noastre nu există nimeni și nimic.

Așa că, să fimem cât putem la slujbele noastre, iubiți credincioși, pentru că slujbele noastre se fac în limba noastră, în limba înțeleasă de toți oamenii, nu trebuie să înveți o limbă ca să înțelegi ce se spune la sfințele slujbe, cum trebuie să învețe alți creștini dreptmăritori, ortodocși slavi, greci. Noi vorbim cu Dumnezeu cum vorbim unii cu alții. Și sigur ne înțelege Dumnezeu și sigur îi înțelegem și noi pe Dumnezeu. Să-l mulțumim lui Dumnezeu de "toată dararea cea bună și de tot darul desăvârșit" pe care îl primim prin sfințele slujbe, de învățăturile de la sfințele slujbe; să le luăm în seamă! Vin la mine oameni și spun: "părinte, spuneți-ne un cuvânt de învățătură". Iubiți credincioși, câte cuvinte de învățătură se spun la sfințele slujbe și nu le băgăm în seamă și cu toate acestea, vin unii și alții să le spun cuvânt de folos. Să fim atenți la slujbele noastre, la cuvintele de folos: "să ne iubim unii pe alții, ca într-un gând să mărturisim", "capetele noastre Domnului să le plecăm", "să mulțumim Domnului", "veniți să ne închinăm și să cădem la Hristos". Acestea nu sunt cuvinte de folos, acestea nu sunt cuvinte de învățătură, acestea nu sunt cuvinte de îndrumare?! Le auzim, trecem pe lângă ele, nu le luăm în seamă, nu ne dăm seama de importanța lor. De multe ori, sunt atâția credincioși care zic că ei sunt credincioși, dar ocolesc biserică, nu merg la slujbe. Ce înseamnă asta? Că nu au credință, sau cel puțin nu au atâta credință cât să-i ducă la slujbă și să-i țină la slujbă.

Iubiți credincioși, "în tot locul stăpânirii Lui, binecuvântează suflete al meu pe Domnul", spune psalmistul și noi cuvintele acestea le spunem în fiecare zi la slujba de dimineață, dar asta nu înseamnă că dacă îl poți slăvi pe Dumnezeu oriunde, să nu-L slăvești acolo unde este loc rânduit anume pentru mărire adusă lui Dumnezeu, biserică noastră, unde este cerul cel de pe pământ,

acolo "cu vrednicie și cu dreptate este a ne închina Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, Treimii celei de o ființă și nedespărțite", acolo avem posibilitatea să zicem împreună cu îngerii "Sfânt, Sfânt, Sfânt Domnul Savaot, plin este cerul și pământul de mărirea Lui". Dacă nu mergi la biserică, zici acasă "pe Tine Te laudăm, pe Tine bine Te cuvântăm, Ție îți mulțumim, Doamne și ne rugăm Ție, Dumnezeuului nostru"? Auzi pe cineva zicând în jurul tău "toată grija cea lumească de la noi să o lepădăm, ca să primim pe Împăratul tuturor, pe Cel în chip nevăzut înconjurat de cetele îngeresti. Aliluia, aliluia, aliluia"?!

Iubiți credincioși, să nu ne înșelăm. Să nu cumva să ne gândim că ceea ce nu facem atunci când trebuie să facem, putem face altădată. Nu, fiecare zi are rostul ei, fiecare zi are datoria ei. Nu ai mers într-o duminică la biserică, aceea rămâne fără împlinirea cuvenită. Nu ai cum să mergi în altă duminică pentru duminica în care nu ai fost, pentru că în fiecare duminică trebuie să mergi la slujbă. Și apoi, e bine să faci din casa ta o prelungire a bisericii, o prelungire a darului lui Dumnezeu.

Iubiți credincioși, nu e cu putință să rămânem acasă și să nu mergem la biserică atunci când știm că avem posibilitatea să stăm înaintea lui Dumnezeu la sfintele slujbe, că avem posibilitatea să învățăm la sfintele slujbe despre Dumnezeu, despre Maica Domnului, să zicem cu toți credincioșii cei buni: "Cuvine-se cu adevărat să te fericiim pe tine, Născătoare de Dumnezeu" sau "de tine se bucură, ceea ce ești plină de dar, toată făptura, soborul îngeresc și neamul omenesc". Avem posibilitatea să-i pomenim pe toți sfinții înaintea lui Dumnezeu, pentru binele nostru, și să prelungim în viața noastră, în casa noastră, biserica lui Dumnezeu. Cei mai mulți credincioși, poate chiar toți, au în casele lor icoane. De ce? Ca să se știe că și casa lor este o prelungire a bisericii. Când eram copil, ziceam o rugăciune: "Cruce-n casă, cruce-n masă/ Îngeri împrejur de casă,/ Dumnezeu cu noi la masă". Minunat! "Cruce-n casă, cruce-n masă/ Îngeri împrejur de casă,/ Dumnezeu cu noi la masă". Atunci nu știam să zic "înconjură-ne pe noi cu sfinții Tăi îngeri, ca prin mijlocirea lor totdeauna fiind păziți, Ție mărirea să înălțăm și să ajungem la unirea credinței și la cunoștința mării Tale celei neapropiate". Am auzit apoi cum se spune în

biserică, pentru cei ce se căsătoresc, la logodnă: "îngerul Domnului să meargă înaintea lor în toate zilele vieții lor".

Prin urmare, iubiți credincioși, să luăm parte la sfintele slujbe, spre slava lui Dumnezeu și spre binele nostru, al tuturor. În Sfântul Munte este o vorbă care zice așa: "la Dumnezeu să te gândești ca la Dumnezeu, nu ca la om și să-L respiri pe Dumnezeu în toată vremea". Deci, să nu ne gândim la Dumnezeu cum ne gândim la oameni, ci să ne gândim la Dumnezeu ca la Dumnezeu, să-L cinstim, să-L preamărim pe Dumnezeu. Să ne gândim la oamenii lui Dumnezeu, la sfinți, dar nu numai la oamenii lui Dumnezeu care au trecut din viața aceasta sau la sfinții pe care nu-i cunoaștem, ci să ne gândim și la sfinții pe care i-a rânduit Dumnezeu să fie mijlocitori între Dumnezeu și oameni, între oameni și Dumnezeu, care sunt preoții. Biserica noastră este o Biserică cu preoție. Să cinstim pe preotul lui Dumnezeu, pe care l-a ales Dumnezeu, să-l cinstim și să ne silim și noi, fiecare, să fim cinstitori de Dumnezeu și de oameni ai lui Dumnezeu. Și atunci, va fi bine pentru noi, iubiți credincioși. Va fi mai multă seninătate în viața noastră, mai multă lumină în viața noastră, mai mult gând odihnitor. Va fi în viața noastră ceea ce vrea Dumnezeu să fie în viața tuturor oamenilor și mai ales în viața tuturor credincioșilor. Să venim la sfintele slujbe ca să învățăm, să venim la sfintele slujbe ca să ne rugăm, să venim la sfintele slujbe ca să învățăm rugându-ne și să ne rugăm învățând. Și atunci, se vor înmulți în mintea noastră gândurile cele bune, gândurile cele sfinte, gândurile cele curate, gândurile odihnitoare, gândurile liniștitoare, gândurile înșenătoare. Și va fi mai bine pentru noi, în locurile în care ne ducem viața, în familiile noastre, în locurile în care ne desfășurăm activitatea noastră. Să ne gândim la Dumnezeu și să ne silim să fim buni, cât mai buni, cât mai multă bunătate să aducem în jurul nostru. Să înmulțim bunătatea, să înmulțim iubirea, să înmulțim credința, să înmulțim faptele bune, să înmulțim liniștea sufletească pentru noi și pentru alții. La noi, la mănăstirea de unde vin eu acum, mănăstirea de la Sâmbăta, au venit în 1971 doi creștini din Germania, care au aflat că un părinte de acolo, părintele Serafim, Dumnezeu să-l odihnească, a fost trimis de mitropolitul Nicolae Bălan în Germania și a ajuns la o instituție bisericească numită "Betel". Betel înseamnă "casa lui Dumnezeu". Acolo, la instituția

aceea bisericească, a fost trimis părintele Serafim; i-a atras atenția mitropolitul să meargă și acolo, că acolo este un așezământ de ocrotire a epilepticilor și să vadă cum sunt ocrotiți oamenii de acolo. Și aflând cei doi din Germania că părintele Serafim a fost la Betel, ne-au spus că la Betel, la intrare, este scris:

**"Pace celor ce vin,
Bucurie celor ce rămân,
Binecuvântare celor ce pleacă".**

Nouă ne-au plăcut tare mult cuvintele acestea și, după o vreme îndelungată, am scris la intrare la noi la mănăstire urarea aceasta: "pace celor ce vin, bucurie celor ce rămân, binecuvântare celor ce pleacă", pentru că am văzut că le plac oamenilor cuvintele acestea. Dacă eu am prezentat mănăstirea, de fiecare dată am spus și urarea aceasta, "pace celor ce vin, bucurie celor ce rămân, binecuvântare celor ce pleacă" și atunci mulți dintre cei care m-au ascultat și-au notat, m-au mai întrebat, au repetat "pace celor ce vin, bucurie celor ce rămân, binecuvântare celor ce pleacă" și atunci ne-am gândit noi să scriem la intrarea în mănăstire cuvintele acestea. E un dar de la Dumnezeu să ajungi să ai în suflet pace, pacea nepătimirii, pacea pe care o dă Domnul Hristos, să ai în suflet pacea pe care o are cineva dacă se împacă cu el însuși, pentru că Sfântul Isaac Sirul are un cuvânt care zice așa: "Împacă-te cu tine însuși și va fi în pace cu tine și cerul și pământul". Dacă ajungem să avem liniște în suflet, toate cele din jurul nostru sunt liniștitoare, ne duc către Dumnezeu, ne duc către lumină, ne duc către liniște sufletească. "Bucurie celor ce rămân". Bucurie, pentru că Domnul Hristos vrea să ne dea și pace și bucurie. A spus Domnul Hristos cuvintele acestea: "Acestea vi le spun, ca bucuria Mea să fie întru voi și bucuria voastră să fie deplină" (Ioan 15, 11), iar când s-a înălțat la cer, i-a binecuvântat pe oameni. Și dacă ne gândim că **cel din urmă gest pe care l-a făcut Domnul Hristos, cea din urmă faptă a fost o binecuvântare, s-a înălțat binecuvântând**, înseamnă că noi putem fi sub binecuvântarea lui Dumnezeu și suntem sub binecuvântarea Mântuitorului, dacă trăim o viață în așa fel încât să ne poată binecuvânta Dumnezeu. Că nu poate binecuvânta Dumnezeu răutățile omenești, dar pe cei buni sigur îi binecuvântează. Și binecuvântarea Domnului aduce închinarea omului și închinarea omului sub binecuvântarea

Domnului aduce bucurie și laudă către Dumnezeu. Pentru că cei ce s-au învrednicit de binecuvântarea Domnului la Înălțare, s-au întors în Ierusalim cu bucurie mare și erau totdeauna în Templu, laudând și binecuvântând pe Dumnezeu. Să lărgim Biserica în viața noastră, să lărgim binecuvântarea lui Dumnezeu peste noi în toată vremea și în tot ceasul, pentru că ați auzit că și ultima binecuvântare de la Sfânta Liturghie este: "Binecuvântarea Domnului peste voi, totdeauna – deci nu numai în clipa când primești binecuvântarea, ci totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin!" Să ne învrednicim de aceste binecuvântări de la sfintele slujbe și apoi să avem pentru viața noastră, a fiecăruia, pentru viața familiilor noastre, pentru viața copiilor noștri, pentru viața nepoților noștri, pentru viața celor dragi ai noștri, să avem cu toții, să aveți și voi și să avem și noi toți pace, bucurie și binecuvântare, de acum și până în veac. Amin!

Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh. Amin!

27 iulie 2004, dimineața,
Mănăstirea Oașa

CREDINȚA CARE MÂNTUIEȘTE

În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Amin!

Preacuvioase părinte stareț, cinstiți părinți, iubiți frați și iubiți credincioși!

Ieri dimineață ne-am întreținut cu gândul asupra credinței ca temelie a vieții duhovnicești. Am pomenit atunci de un cuvânt al Sfântului Vasile cel Mare, care, referindu-se la cuvintele Domnului nostru Iisus Hristos despre omul înțelept care și-a zidit casa pe stâncă, a imaginat o casă duhovnicească, ce de fapt e doar imagine, pentru că în realitate nu are o formă. De fapt, Domnul Hristos a spus că omul cel bun, omul cel înțelept își întemeiază casa pe stâncă și, pentru că-i întemeiată pe stâncă, pentru că e realizată prin împlinirea cuvintelor Mântuitorului nostru Iisus Hristos, nu e amenințată de cădere ci, chiar dacă vin vânturile mari și chiar dacă vin puhoaic de ape, ea rămâne neclintită. Spuneam că cel care vrea să întemeieze o casă alege mai întâi pământ potrivit pentru asta, un pământ bun, și că pământul cel bun este răbdarea. Este răbdarea pentru că cu răbdarea – știți vorba aceea, "cu răbdarea treci marea" – cu răbdarea străbați în toată viața duhovnicească, nu în înțelesul că trebuie să rabzi ceva anume, ci în înțelesul că trebuie să faci ceva care îți cere răbdare. Apoi, pe pământul răbdării se așează stânca aceea pe care se zidește apoi casa și stânca este Domnul Hristos, temelie a tot binele. Și pe stânca, pe piatra Hristos, pe piatra sau pe pietrele apostolilor, pe învățătura Mântuitorului, pe învățătura Sfinților Apostoli, se zidește casa din cărămizile faptelor bune, din pietrele faptelor bune izvorâte din credință, pietrele fiind legate între ele prin lutul smereniei, învăluite fiind, deci, pietrele faptelor bune cu smerenia, pentru că numai atunci este o faptă bună, când o acoperi cu smerenia. Când n-o scoți în evidență, când vrei să fie neștiută, când nu te afirmi prin fapta cea bună pe care o faci. Asta nu înseamnă că nu trebuie să faci o faptă bună atunci când iese la arătare, dacă nu intenționezi să o scoți la arătare. Și apoi, deasupra se pune acoperișul iubirii, acoperișul dragostei și în felul acesta se alcătuieste casa cea duhovnicească, care în realitate reprezintă stări sufletești, adică rezultatul la care ajunge sufletul

atunci când are răbdare, când se raportează la Domnul Hristos, când pe temelie care este pusă și care este Hristos, se așează cărămizile sau pietrele faptelor izvorâte din credință, legate între ele prin smerenie și acoperite cu iubirea.

E vorba de un rezultat, de o stare sufletească, de o pregătire a omului la așa măsură încât să se poată prezenta înaintea lui Dumnezeu, la așa măsură încât să poată fi omul primitor de Dumnezeu. Știți că este un om pe care Biserica ni-l prezintă ca primitor de Dumnezeu. Cine-i? Dreptul Simeon. Cel care L-a primit în brațe pe Mântuitorul nostru Iisus Hristos, care este Dumnezeu adevărat și om adevărat, și Biserica ni-l prezintă nouă ca primitor de Dumnezeu. Asta a fost în istorie și asta poate să fie în toate vremurile și în toate împrejurările, pentru că fiecare creștin trebuie să fie un primitor de Dumnezeu. Primitor de Dumnezeu așa cum a fost Zahau, de pildă, care L-a primit pe Domnul Hristos în casa sa și în fața Domnului Hristos și-a dat seama că el are prea multe de prisos și a zis către Domnul Hristos că jumătate din averea sa o dă săracilor și că din cealaltă parte care rămâne, din cealaltă jumătate despăgubește pe cei pe care i-a nedreptățit. Asta s-a întâmplat pentru că Zahau a fost primitor de Dumnezeu și a fost primitor de Dumnezeu pentru că Domnul Hristos a vrut să fie primit în casa lui. Au mai fost și alți primitori de Dumnezeu, care n-au știut că primesc pe Dumnezeu, primind pe Domnul Hristos și anume ne putem gândi la fariseul acela, Simon, care se îndoia de faptul că Domnul Hristos este un ales al lui Dumnezeu, este un prooroc și, atunci când femeia aceea păcătoasă, de care pomenește Sfântul Evanghelist Luca și despre care putem citi în capitolul 7 din Sfânta Evanghelie de la Luca, atunci când femeia păcătoasă s-a atins de picioarele Domnului Hristos, a turnat mir, i-a udat cu lacrimi, i-a sărutat picioarele Domnului Hristos, fariseul Simon a zis în cugetul lui: "de-ar fi acesta prooroc, ar ști ce fel de femeie este aceasta, că e păcătoasă". Or Domnul Hristos chiar pentru păcătoși a venit, Fiul lui Dumnezeu chiar pentru păcătoși S-a întrupat, nu S-a întrupat pentru drepti care n-au trebuință de pocăință (Luca 15, 7). Știți că noi spunem mereu că avem trebuință de pocăință și este bine, că de fapt și avem trebuință de pocăință, în înțelesul acesta de a părăsi păcatul, dar nu trebuie să fim niște tânguitori, pentru că pocăința înseamnă nădejde, înseamnă siguranța binelui, înseamnă bucurie, înseamnă conștiința că Dumnezeu ne primește,

că Dumnezeu n-are pe nimeni de pierdut sau, în formularea părintelui Arsenie, că "iubirea lui Dumnezeu față de cel mai mare păcătos este mai mare decât iubirea celui mai mare sfânt față de Dumnezeu".

Lucrurile acestea nu trebuie să le uităm niciodată, nu trebuie să uităm niciodată că Dumnezeu e Tatăl nostru și că-i mai bun decât părinții noștri cei pământești. Noi nu trebuie să uităm niciodată că Domnul Hristos a spus o pildă cu oaia cea pierdută, în care afirmă că păstorul, găsim o oaie, oaia cea pierdută, a luat-o pe umeri și a dus-o la celelalte oi. Să nu uităm niciodată că Domnul Hristos a spus în legătură cu pilda aceasta, cel puțin așa ne informează Sfântul Evanghelist Luca – pilda cu oaia pierdută o găsim în două locuri în Evanghelie, în Evanghelia de la Matei, în capitolul 15 și în Evanghelia de la Luca, tot în capitolul 15 – și spune, ca o concluzie la pildă, că, așa cum s-a făcut bucurie în sufletul și-n jurul celui ce a găsit oaia cea pierdută, așa se face bucurie în cer pentru un păcătos care se pocăiește, – fiți atenți! – mai mare decât bucuria pentru 99 de drepti care n-au trebuință de pocăință. Prin urmare, noi trebuie să părăsim păcatul, pentru că asta este, de fapt, esența pocăinței. Esența pocăinței nu-i întristarea pentru păcat, chiar dacă intră în componența pocăinței și întristarea pentru păcat, esența pocăinței este părăsirea păcatului. Citiți la avva Pimen, în Pateric, unde este scris: **"pocăința este părăsirea păcatului"**. Sfântul Ioan Gură de Aur zice că pocăința este topire a păcatului, nimicitoare a păcatului. Bineînțeles că nu-i asta totul, pentru că Sfântul Ioan Botezătorul îi îndemna pe oameni să facă roade vrednice de pocăință, adică să facă niște lucruri prin care să se astupe cumva lucrurile cele rele de odinioară, să facă niște lucruri bune, iar Sfântul Apostol Pavel, în Epistola către Efeseni, are cuvântul că cel ce a furat să nu mai fure, ci mai cu seamă să lucreze cu mâinile sale ca să aibă de unde să dea milostenie (Efeseni 4, 28). Cu mâinile ai furat, cu mâinile fă lucrul bun spre folosul celor care au trebuință.

Toate acestea se întemeiază pe credință, dacă n-ai credință în Dumnezeu, nu te angajezi pentru Dumnezeu și dacă ai credință în Dumnezeu, nu se poate să nu te angajezi pentru Dumnezeu. Adică, am putea spune că se poate totuși să ai credință sau să zici că ai credință și în realitate să nu te angajezi pentru Dumnezeu, însă în cazul acesta credința nu este credință, ci este ca o superstiție; așa

cum crezi în niște lucruri care de fapt nu sunt adevărate, tot așa crezi și în adevărurile de credință, dar nu cu convingere.

Părintele Arsenie zicea că cea mai lungă cale este calea care duce de la urechi la inimă, adică de la informație la convingere. Oameni de informație religioasă sunt mulți. În 1965 am fost la București să mă întâlnesc cu părintele Arsenie – nu-l mai întâlnisem de 23 de ani – și cu prilejul acesta părintele mi-a spus că Teologie pot face și necredincioșii, și păgânii pot face Teologie. Deci cunoștințe teologice își poate aduna oricine care studiază. Însă studiul nu-i ceva principal sau e principal numai dacă te duce la împlinire, însă doar așa, că știi ceva, nu-i destul. Și-mi spunea părintele că noi trebuie să căutăm cunoștința de Dumnezeu, dar nu cunoștința din cărți, chiar dacă e de folos și cunoștința din cărți, dar nu trebuie să ne oprim la atât. Zicea el atunci că ar trebui să avem în considerație cea dintâi catavasie de la slujba Înălțării Domnului Hristos, în care se spune așa: "Cu dumnezeiescul nor fiind acoperit gângavul (este vorba de Moise, care n-avea o exprimare clară), a spus legea cea scrisă de Dumnezeu". Cum s-a ajuns la aceasta, ne spune mai departe alcătuirea: "că, scuturând tina de pe ochii minții, vede pe Cel ce este – *Cel Ce este* este Dumnezeu, care S-a definit pe Sine "Eu sunt Cel Ce sunt", deci Cel Ce există – vede pe Cel Ce este, vede pe Dumnezeu, și se învață cunoștința Duhului (cunoștința pe care o dă Duhul Sfânt), cinstind cu dumnezeiești cântări". Deci, rezultatul este cinstirea lui Dumnezeu prin cântări duhovnicești, prin cântări pe care le alcătuiește Duhul Sfânt.

Așadar, chiar dacă nu putem noi să alcătuim cuvinte de preamărire a lui Dumnezeu, cum a alcătuit de exemplu Sfântul Simeon Noul Teolog – și-am să vă spun îndată imnul al cincilea al Sfântului Simeon Noul Teolog, care este o izbucnire de preamărire a lui Dumnezeu –, altceva putem să facem, și anume putem să ne identificăm cu cuvintele de la slujbă pe care le spunem. Asta putem s-o facem cu toții, bineînțeles tot cu ajutorul lui Dumnezeu. Sfântul Simeon Noul Teolog, care este un imnolog, un poet, a scris mai multe imne de preamărire a lui Dumnezeu, dintre care al cincilea este mai scurt și este cumva la îndemâna noastră și în el se arată uimirea Sfântului Simeon Noul Teolog față de Domnul Hristos, uimire pe care și-o revarsă în cuvinte, pentru că uimirea aceasta o avea în suflet.

Cred că v-am mai spus eu și altă dată, celor care m-ați mai auzit pe mine vorbind aici, că Sfântul Isaac Sirul are cuvântul: "Încă n-a cunoscut pe Dumnezeu cel ce nu se minunează de Dumnezeu". Deci, în fața Domnului nostru Iisus Hristos, în fața lui Dumnezeu noi trebuie să rămânem totdeauna în uimire, să fim totdeauna în uimire; dacă nu suntem în uimire, dacă putem jongla, să zicem așa, cu cuvintele de la slujbă și le putem spune altora, dar le spunem numai așa, pentru că acesta-i ritualul, în cazul acesta noi de fapt nu ne arătăm uimiți față de Dumnezeu, n-am ajuns la măsurile Sfântului Apostol Petru, care a zis: "Doamne, la cine ne vom duce. Tu ai cuvintele vieții veșnice?" (Ioan 6, 68), sau la măsurile pe care le arată Sfântul Apostol Petru în cuvintele de la Schimbarea la Față: "Doamne, bine este nouă să fim aici" (Matei 17, 4), ci suntem cumva în afară și din afară vrem să intrăm spre înăuntru și de fapt nu intrăm, ci mai mult afară rămânem. Rămânem ca cele cinci fecioare, care au zis: "Doamne, Doamne, deschide-ne nouă!" și au primit răspuns de la Mire: "Adevăr vă spun vouă, nu vă cunosc pe voi" (Matei 25, 12).

Dumnezeu cunoaște pe aceia care seamănă cu El și ca să semănăm cu El trebuie să fim, să avem în sufletul nostru ceea ce știm noi că este Dumnezeu. Dumnezeu S-a descoperit pe Sine ca Tatăl nostru. Încă în Vechiul Testament, știau oamenii că Dumnezeu este Tatăl lor. Să ne gândim la cuvântul psalmistului, din psalmul 102, pe care noi îl spunem în fiecare zi la slujbă: "cum miluiește un tată pe copiii săi, așa miluiește Domnul pe cei ce se tem de Dânsul". Cum miluiește un tată pe fiii săi... Iar Domnul Hristos spune: "dacă voi, răi fiind, știți să dați fiilor voștri cele bune, cu atât mai mult Tatăl vostru cel din ceruri" (Luca 11, 13). Iar Sfântul Apostol Pavel, în Epistola către Romani afirmă că "Dumnezeu, cel ce L-a dat pe Fiul Său pentru noi, oare nu ne va da toate împreună cu El?" (Romani 8, 32).

Lucrurile acestea noi le știm, lucrurile acestea noi le afirmăm, lucrurile acestea noi le propovăduim; întrebarea este, ce aderență avem noi la ele, ce înseamnă pentru noi Dumnezeu, ce înseamnă pentru mine Dumnezeu, ce înseamnă pentru mine adevărurile de credință? Cercetarea aceasta contează foarte mult și-am zis că totul se întemeiază pe credință, numai că credința trebuie să fie lucrătoare și dacă e lucrătoare progresează, merge înainte, iar dacă nu este lucrătoare, scade. Cu credința este ca și cu cultura, te ții de

ea, o ai, nu te ții de ea, o pierzi. Viața pe care o trăim este o manifestare a credinței sau a necredinței noastre.

Înalt Prea Sfințitul astăzi a pus în atenție datoria noastră de a ne înfrâna, de a pune frâna în toate privințele, și îi dădea ca exemplu pe călugări în privința aceasta. Într-adevăr, în mănăstiri se țin posturile și asta este o manifestare de înfrânare. În mănăstiri se insistă pentru înfrânarea sexuală și ar trebui să aibă în vedere și ceilalți oameni o înfrânare în privința aceasta, adică să nu se lase robiți de plăcere și să-și facă din plăcere un scop. Și toate acestea le lucrează credința, dacă o ai, și dacă nu o ai înseamnă că nu poți înainta și de aceea Sfântul Antonie cel Mare, în Filocalie are cuvântul că **"cea mai mare răutate a omului este necredința"**, cel mai mare păcat, cea mai mare stare împotriva lui Dumnezeu vine din necredință. Necredința și necunoștința lui Dumnezeu. Iar Sfântul Marcu Ascetul, vorbind despre înaintarea în viața duhovnicească, afirmă că înaintea a tot păcatul merg trei uriași și uriașii aceștia sunt **neștiința, uitarea și nepăsarea**. Neștiința, în primul rând, pentru că nu te interesează, nu cauți să știi; uitarea, pentru că dacă nu faci un lucru, cu vremea îl uiți; și nepăsarea, care duce și la neștiință și la uitare. Și tot el afirmă că "iad este neștiința, pentru că este întunecată ca iadul" și mai afirmă că "uitarea este pierzare".

Apoi, se pune problema aceasta a angajării în viața duhovnicească, a angajării prin credință. Vă spuneam că de fapt în Evanghelii și în învățăturile sfinților apostoli care au scris cărți care sunt cuprinse în Noul Testament nu putem găsi o teorie despre credință, putem găsi însă lucruri care ne orientează. Și anume, când e vorba de importanța pe care o are credința în Evanghelie, credința în Mântuitorul, credința în Dumnezeu, credința ca temelie de mântuire, aceasta o găsim afirmată în diferite ocazii. De pildă, știm că în Sfânta Evanghelie de la Marcu, cele dintâi cuvinte de propovăduire ale Domnului Hristos sunt cuvintele: "S-a împlinit vremea și s-a apropiat împărăția lui Dumnezeu, pocăiți-vă și credeți în Evanghelie" (Marcu 1, 15). Credeți în Evanghelie. Nu știu dacă ați observat că, așa cum la început se afirmă "credeți", se dă îndemnul "credeți în Evanghelie" – la începutul propovăduirii, în capitolul întâi de la Marcu citim aceasta –, tot așa în Sfânta Evanghelie de la Marcu, în capitolul 16, ultimul capitol, unde sunt și cuvintele rostite după Înviere de Domnul Hristos, găsim acolo iarăși ceva în legătură cu credința, pentru că este scris că a zis

Domnul Hristos: "Propovăduiți Evanghelia la toată făptura, cel ce va crede și se va boteza se va mântui, iar cel ce nu va crede se va osândi" (Marcu 16, 16). Aceasta înseamnă că toți necredincioșii sunt sub osândă și toți credincioșii au deschisă calea către mântuire. **Ce înseamnă mântuire? Înseamnă eliberare de tot ceea ce este rău.** Întâi de păcat, când vorbim de mântuire noi ne gândim în primul rând la eliberarea de păcat, la iertarea păcatelor, la ștergerea păcatelor, la neluarea în seamă de către Dumnezeu a păcatelor.

Păcatul este o noțiune religioasă. Nu vorbesc despre păcat, nu pun problema păcatului cei care nu cred în Dumnezeu. Așa că noi trebuie să știm ce este păcatul. Pentru că dacă este vorba să ne pocăim, ne pocăim de păcate. Ce este păcatul de fapt? Cei care ați făcut școală teologică cred că știți că în Sfânta Scriptură a Noului Testament, respectiv în Epistola întâi sobornicească a Sfântului Evanghelist Ioan e scris: "Păcatul este călcarea Legii". Iar Părinții cei duhovnicești și cei care s-au ocupat de viața duhovnicească precizează: **"Păcatul este călcarea Legii lui Dumnezeu cu deplină voință și știință."** Deci știi ceea ce-ți cere Dumnezeu și tu nu faci ceea ce-ți cere Dumnezeu ci faci ceva împotriva, atunci ești călcător de lege și faci păcat.

Păcatul are două înfățișări. O înfățișare care îi aduce omului vină pentru păcat, deci îl face pe om vinovat înaintea lui Dumnezeu, și mai are un aspect și anume acela că îl deformează pe om lăuntric. Îl schimbă pe om din om bun în om rău, din om drept în om nedrept, de fapt este ca un fel de boală, care își pune pecetea pe existența omului. Așa că noi trebuie să urmărim două lucruri prin credință: să ni se șteargă păcatele, să ni se ierte păcatele, și pentru aceasta avem pocăința și Taina Sfintei Pocăințe pentru iertarea păcatelor; și în același timp să se imputineze, să se nimicească urmările păcatului din viața noastră, să ne înzdrăvenim. Să se înlăture de pe viața noastră petele care s-au adăugat prin păcate sau deprinderile cele rele pe care le avem în ființa noastră de pe urma păcatului. Pentru că **păcatul, repetându-se, duce la patimă și patima este o înrobire.** Cuvântul patimă înseamnă de fapt boală. Înseamnă ceva străin de ființa omenească, înseamnă ceva ce trebuie înlăturat. Și la aceasta ne ajută Dumnezeu. Noi singuri nu ne putem elibera de răutățile care s-au adăugat la viața noastră.

Cred că cunoașteți, cel puțin unii dintre voi, o alcătuire de la slujba pentru cei adormiți, pentru cei morți, care zice așa, e o

mărturisire: "chipul mării Tale celei negrăite sunt, măcar că port ranele păcatelor". Deci mă prezint în fața Lui Dumnezeu cu conștiința că am în mine chipul Lui Dumnezeu, deci am o mărire, pentru că numai cine are mărirea Lui Dumnezeu în sufletul său este de fapt cu chipul lui Dumnezeu. "Chipul mării Tale celei negrăite sunt." Deci Tu, Doamne, ai o mărire pe care eu nu o pot cuprinde nici în cuvânt, nici în gând, nici în concept. Nu o pot cuprinde, pur și simplu, pentru că este mai presus de mine. Eu am această mărire în mine pentru că sunt chipul Tău. Tu mi-ai dat chipul Tău. Chipul mării Tale celei negrăite sunt – fiți atenți! –, măcar că port ranele păcatelor. Deci, chipul Tău nu e așa cum mi l-ai dat, ci peste el s-a suprapus altceva, care stâlcește cumva chipul, care deformează chipul Tău, care umbrește chipul Tău în mine. Și asta este, ar zice părintele Arsenie, mizeria din suflet adăugată peste chipul lui Dumnezeu; lumea interioară, cugetele lumii așezate peste conștiința noastră, peste noi înșine.

Și, pentru că noi nu mai suntem în stare să revenim la ceea ce am fost, cerem ajutorul lui Dumnezeu, cerem ajutorul Mântuitorului și zicem mai departe: "miluiește zidirea Ta, Stăpâne". Adică eu sunt zidirea Ta, sunt alcătuirea Ta, sunt făptura Ta; miluiește făptura Ta, care are chipul umbrat, care are chipul pătat, chipul Tău pătat. "Miluiește zidirea Ta, Stăpâne, și o curățește cu îndurarea Ta și moștenirea cea dorită dăruiește-mi – și care-i moștenirea cea dorită? Raiul – făcându-mă pe mine iarăși cetățean al raiului". Toate acestea sunt pentru cei credincioși care știu de Dumnezeu, care știu de rânduielile lui Dumnezeu, pentru cei credincioși, care știu că au păcătuit, dar că pot fi curățiți de păcat și că lucrarea lui Dumnezeu, o spunem noi la slujbă, este a ne milui și a ne mântui pe noi. Așa spunem, nu? "Că al Tău este a ne milui și a ne mântui pe noi". Ce înseamnă asta, "al Tău este a ne milui"? Înseamnă că Tu ai ca lucrare să ne miluiești și să ne mântuiești, Tu ne aștepti anume ca să ne miluiești și să ne mântuiești. Noi credem în intervenția lui Dumnezeu în viața noastră. Și, pentru că credem, și urmărim aceasta, dar trebuie să urmărim pe toate laturile vieții.

Credința ne angajează în raportul spre Dumnezeu, în raportul cu Dumnezeu și Dumnezeu intervine în viața noastră, intră în componența noastră. N-o fi cam mult să spunem noi că Dumnezeu intră în componența noastră? Nu! De ce nu-i mult? Pentru că Biserica ne dă ideea aceasta. Unde găsim ideea aceasta, că

Dumnezeu intră în componența noastră, intră în noi, în măduarele noastre? O găsim într-o rugăciune, rugăciunea a treia de la rugăciunile de mulțumire pentru Sfânta Împărtășanie, unde-i cerem ceva, noi, care ne împărtășim, și zicem către Domnul Hristos: "Intră în alcătuirea mădurelor mele". Deci măduarele mele sunt alcătuite prin grija Ta, prin puterea Ta, Doamne; spune psalmistul în psalmul 138: "Tu ai văzut sâmburele din care am răsărit și în cartea Ta sunt scrise toate zilele sortite mie mai-nainte de a fi fost vreuna din ele", sau: "Tu m-ai țesut în pânțele maicii mele". Deci noi credem că suntem o alcătuire pentru care a intervenit Dumnezeu. Nu știm noi prea multe despre noi înșine, decât din ce-am învățat despre noi. Noi înșine nu ne putem vedea toate componentele noastre, dar știm că Domnul Hristos intră, poate intra și intră de fapt în alcătuirea mădurelor noastre. "Intră în alcătuirea mădurelor mele, în rărunchi și-n inimă". Ce-nseamnă asta, în rărunchi și-n inimă? Adică, în rinichi, ca să nu mai avem piatră la rinichi? În inimă, ca să n-avem, știu eu, cardiopatie ischemică? Nu! Dar cum? Asta înseamnă: intră, Doamne, în cele mai adânci organe, cele mai adânci laturi ale existenței mele. Intră acolo. De acolo să lucrezi. Să lucrezi dinlăuntru în afară. Să se vadă că sunt al Tău. "Voi nu sunteți ai voștri, căci cumpărați ați fost cu preț. Preamăriți deci pe Dumnezeu în inimile și în trupurile voastre" (I Corinteni 6, 19-20). Când zicem inimă, nu ne gândim atât la organul care pompează sânge în organism, deși parcă acolo se simte iubirea față de Dumnezeu și față de oameni, parcă de acolo se revarsă iubirea, ci, când zicem inimă, ne gândim la un fel de reprezentare a lăuntrului omenesc, altceva decât inima de carne. Simțim cumva că suntem rezemați în existența noastră pe ceea ce este înăuntrul nostru. Cei vechi ziceau "gândești cu inima". Știți că și Domnul Hristos a spus: "Pentru ce astfel de gânduri se suie în inimile voastre?" (Luca 24, 38); apar în voi, înseamnă. De fapt, omul gândește cu mintea și simte cu inima. Acestea sunt rezultatele psihologiei și noi știm aceasta și mărturisim aceasta, dar nu se poate face o separare între minte și inimă, ci fiecare are partea sa în manifestările omului. Deci: "Intră în alcătuirea mădurelor mele, în rărunchi și în inimă, arde spinii tuturor păcatelor mele, curățește-mi sufletul, întărește-mi măduarele împreună cu oasele, numărul drept al celor cinci simțuri îl luminează, peste tot mă pătrunde cu frica Ta, curățește-mă, spală-mă și mă îndreptează,

îmbunătățește-mă, înțelepțește-mă și mă luminează. Arată-mă sălaș al Duhului Sfânt și să nu mai fiu sălaș păcatului, ci Ție casă, prin intrarea împărtășirii".

Toate acestea sunt rezultatele credinței. Faci faptele credinței, ajungi la mai multă credință. Cred că știți că ucenicii Domnului Hristos au spus – citim aceasta în Evanghelia de la Luca în capitolul al 17-lea –: "Dă-ne mai multă credință". Avem noi câtă avem, dar vrem mai multă. Dă-ne mai multă credință. Nu este destulă credința noastră, dacă Tu ne ceri niște lucruri pe care noi de fapt nu le putem face cu credința pe care o avem, nu putem face ceea ce ne ceri Tu. Ce le cerea Domnul Hristos ucenicilor Săi? "De-ți va greși fratele tău, ceartă-l – asta o poți face tare ușor și fără indemn – și, dacă se va întoarce, iartă-l", asta merge mai greu. "Și chiar dacă îți va greși de șapte ori într-o zi – și când zicem de șapte ori nu ne gândim să numărăm și dacă cumva îți greșește de opt ori, gata, l-ai iertat de șapte ori, ajunge; nu-i așa! – și de șapte ori se va întoarce, zicând «rău îmi pare», tu să-l ierți" (Luca 17, 3-4). Și atunci, ucenicii și-au dat seama că nu este chiar așa de simplu și au zis "Dă-ne mai multă credință". Dacă am avea mai multă credință, am putea face și asta, dar cu credința câtă o avem, încă nu putem. Căci credința trebuie să fie sporită înțelegem și din faptul că Domnul Hristos i-a spus Sfântului Apostol Petru: "Simone, Simone, iată satana v-a cerut să vă cearnă pe voi ca pe grâu și Eu m-am rugat pentru tine ca să nu scadă credința ta. Și tu, oarecând, întorcându-te, întărește pe frații tăi" (Luca 22, 31-32).

Iată, iubiți credincioși, niște lucruri care ne uimesc dacă suntem sensibili și dacă ne-am sensibilizat prin viața pe care am dus-o, dacă am îndepărtat de la noi împotririile față de credință. Și care sunt împotririile față de credință? Nu mă gândesc numai la păcate și la păcate care învârtosează. **Cel mai grav rezultat al păcatului este că învârtosează pe om, îl face din credincios necredincios. Cineva spunea că dacă faci altfel decât crezi, cu vremea ajungi să crezi cum faci. Ți se schimbă mintea după faptele tale.** Gândești că ești pe cale bună și tu nu ești pe cale bună. Părintele Arsenie avea o vorbă, care tare îmi place mie, în legătură cu omul care se socotește nedreptățit și de fapt el nu este nedreptățit, ci, să zicem așa, este osândit pentru greșelile lui. Zicea că "bobul lui de grâu se preschimbă în tăciune – deci el nu mai este bob de grâu, este tăciune de grâu; și acum, fiți atenți! – iar el,

tăciunile, se crede grâu nedreptățit". Deci, bobul lui de grâu se preschimbă în tăciune, nu mai este bob de grâu, este tăciune, iar el, în raport cu cei care spun: "Acesta este tăciune, nu este bob de grâu", zice: "Ba da, eu sunt bob de grâu, dar sunt nedreptățit. Mi se zice tăciune fără să fiu tăciune". În realitate, ești tăciune din cer până în pământ și tu te crezi grâu nedreptățit. Este extraordinar de frumos! Nu știu dacă voi mai citiți sau mai ajungeți să citiți lucrurile acestea, dar dacă nu le citiți, țineți-le minte de la mine, că sunt niște lucruri extraordinar de faine.

Iubiți credincioși, deci știm că la începutul propovăduirii, Domnul Hristos i-a îndemnat pe oameni la credință: "Pocăiți-vă și credeți în Evanghelie" și la sfârșitul propovăduirii Sale, după Înviere, le-a spus ucenicilor: "Propovăduiți Evanghelia la toată făptura. Cel ce va crede și se va boteza se va mântui, iar cel ce nu va crede se va osândi" (Marcu 16, 15-16). Și a mai spus Domnul Hristos: "Aveți credință în Dumnezeu și aveți credință în Mine" (Ioan 14, 1). A mai spus Domnul Hristos: "De nu veți crede cine sunt, în păcatele voastre veți muri" (Ioan 8, 24). Știm de la Sfântul Apostol Pavel că fără credință nu este cu puțință să fii plăcut lui Dumnezeu (Evrei 11, 6). Știți că mântuirea vine prin credință, deci nu poți scăpa de asuprelile de gând, nu poți scăpa de petele de pe suflet, nu poți scăpa de neputințele pe care le-a adus păcatul, nu poți scăpa de tine însuși cum ai devenit, pentru că fiecare dintre noi stăm pe faptele noastre și mergem la locul pe care ni l-am pregătit. Așa că suntem fericiți dacă stăm pe faptele noastre cele bune, pentru că până la urmă se zice că faptele noastre vor zice către noi "tu ești noi". Deci ești ceea ce ai devenit. Și ai devenit prin ceea ce ai făcut, ai devenit prin ceea ce ai gândit, ai devenit prin ceea ce ai acumulat, ai devenit prin ceea ce ai citit, ai devenit prin ceea ce ai văzut. Toate acestea se alcătuiesc la noi înșine, noi suntem rezultatul vieții noastre, de la început până la sfârșit. Cred că v-am mai spus, nu se poate să nu vă mai fi spus, cugetarea Fericitului Augustin: "**copilul este tatăl omului mare**". Este o treabă care parcă nu se potrivește. Copilul este tatăl omului mare. Toată lumea știe că tatăl copilului este omul mare și totuși vine Fericitul Augustin și spune "copilul este tatăl omului mare". Bineînțeles că nu exclude cealaltă posibilitate, care este o realitate, că omul mare este tatăl copilului, dar afirmă și aceasta, și are dreptate, că omul mare, care devine din copil, îl are ca înaintemergător pe copil, pe

copilul de odinioară. Deci, eu cuprind în mine pe copilul care am fost. Îmi aduc aminte că la școală, la Cluj, când m-am dus eu – aveam șase ani și jumătate –, m-au pus cei de acolo să-mi fac patul singur, după ce mă sculam; și întâi nu mi-a plăcut și am zis că eu până acum nu am făcut niciodată patul, că doar îl făcea mama; "Ei, aici, zice, este altfel, trebuie să-ți faci tu patul". Și-mi aduc aminte că eram așa de mic, parcă nici nu-mi vine să cred, de nu ajungeam cu pătura dintr-o parte a patului până în cealaltă; și copilul acela mic este cuprins în omul acesta bătrân de acum. Toate s-au adunat în mine și la bătrânețe este rezultatul, la bătrânețe este rezumatul vieții. Deci, există o legătură între ceea ce am fost și ceea ce suntem. Și apoi, în fața lui Dumnezeu și în fața veșniciei ne ducem cu ceea ce am acumulat o viață întreagă, iar rugăciunea este o judecată înainte de judecată. Mai citim noi câteodată pe la Sfântul Ioan Scărarul, poate ați citit unii, ați citit și ați lăsat cartea din mână, că este greu de urmărit și nu aveți răbdare, că nu este atractivă, adevărul acesta este, că nu este atractivă. Este atractivă numai dacă te interesează, este atractivă numai dacă vrei să înveți ceva. Și acolo spune că "**Rugăciunea este judecată și judecătorie și scaunul Judecătorului înainte de judecata viitoare**". Deci, de fiecare dată când ne rugăm și ne vin gânduri de tot felul în minte, de fiecare dată când ne rugăm, cu limpezime sau fără limpezime, noi de fapt ne rezumăm pe noi înșine, cu credința noastră, cu ceea ce suntem noi.

Iubiți credincioși, nu mă prea țin eu de temele mele, bag de seamă. Mă-ncurc în gânduri dintr-o parte și din alta și după aceea mai și uit câte ceva și, de exemplu, acum am uitat că am zis că vă spun imnul Sfântului Simeon Noul Teolog, imnul al cincilea, imn de uimire. De fapt, cuvinte de uimire noi spunem des în biserică. De exemplu, "Cât de minunate sunt lucrurile Tale, Doamne, toate cu înțelepciune le-ai făcut" (Ps. 103, 25); "Doamne, Dumnezeul nostru, cât de minunat este numele Tău în tot pământul" (Ps. 8, 9); "Te măresc, Doamne, că sunt minunat întocmit" (Ps. 138, 14). Sunt cuvinte de uimire. Dar Sfântul Simeon Noul Teolog, în fața Domnului Hristos a zis așa, întrebând:

"Cum de foc ești ce țâșnește, și ești val răcoritor? – deci, pe de o parte foc, pe de alta val răcoritor –

Cum de arzi și-alini îndată? Cum mă faci nemuritor?

Cum de faci pe vameși îngeri și-ntunericul luminează?

Cum ridici din iad? Și cum de curățești pe cei din tină?
Cum tragi bezna în lumină? (Cum faci din întuneric lumină?
Cum covârșești întunericul?) Cum de noaptea o cuprinzi?
Cum de mă prefaci cu totul? Inima cum o aprinzi?
Cum Te împreună cu robii, fii ai Tatălui de-i faci?

– Aici este cazul să ne gândim că noi spunem de multe ori că suntem fiii lui Dumnezeu prin adopție. Adică ne-a luat Dumnezeu din ceea ce suntem, din făpturile Lui și a zis că suntem fiii Lui. Să știți că nu este numai atât. Dacă se împreună Domnul Hristos cu noi, ne face fii ai lui Dumnezeu și prin faptul că ne lipește de Dumnezeu. –

Cum de-i arzi de dor, răbindu-i? Cum de iarăși îi împaci?
Cum de rabzi și suferi, Doamne? Cum nu răsplătești îndată?
Cum de vezi cele ce-n taină numai Ție Ți se-arată?
Cum fiind așa departe, vezi ce facem fiecare?
Doamne, robilor Țăi dă-le îndelunga Ta răbdare."

Deci, iubiți credincioși, acestea sunt rezultate ale credinței. Dacă crezi în Dumnezeu, dacă îl ai pe Dumnezeu în primul loc în viața ta, dacă ții seama de Dumnezeu, dacă Dumnezeu este pentru tine o ființă, o persoană, nu te mai raportezi la cuvintele Lui ca la niște reguli, ca la niște principii, ci te raportezi la cuvintele Lui cum a zis Sfântul Apostol Petru: "Tu ai cuvintele vieții celei veșnice". Prin cuvintele Lui ne raportăm la Domnul Hristos. Sfântul Marcu Ascetul, în Filocalie, având în vedere cuvintele Domnului Hristos referitoare la ucenicii Săi, anume: "Cel ce vă primește pe voi, pe Mine mă primește și cel ce se leapădă de voi, de Mine se leapădă" (Luca 10, 16), spune că "cel ce primește cuvintele Cuvântului lui Dumnezeu primește pe Dumnezeu Cuvântul". Deci, dacă primim cuvintele Mântuitorului în viața noastră, în sufletul nostru, dacă le facem fapte, le realizăm, le întrupăm în existența noastră, în cazul acesta prin cuvintele Cuvântului lui Dumnezeu primim în sufletul nostru pe Dumnezeu Cuvântul, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin!

Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh! Amin!

27 iulie 2004, seara,
Mănăstirea Oașa

MĂSURA CREDINȚEI

În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Amin!

Preacuvioase Părinte Stareț, cinstiți Părinți, iubiți frați și iubiți credincioși!

Cuvântul meu de acum va fi despre "Măsura Credinței". Știți că cea dintâi cuvântare a mea am pus-o sub cuvântul de întrebare pe care Domnul nostru Iisus Hristos l-a adresat ucenicilor Săi odată, când a fost o furtună pe mare și când ucenicii erau îngrijorați că erau în primejdie să se înece. Și atunci Domnul Hristos i-a întrebat: "Unde este credința voastră?". Ucenicii n-au răspuns, sau cel puțin în Sfânta Evanghelie nu găsim un răspuns al ucenicilor, nu găsim răspunsul pe care, poate, l-au dat ucenicii atunci, dar Sfântul Evanghelist nu l-a cuprins. Totuși, noi, dacă ar trebui să răspundem la această întrebare sau la alte întrebări asemenea, ar trebui să spunem cum stăm noi cu credința. În Sfânta Evanghelie sunt prezentați unii care au avut credință mare, credință multă, credință tare, credință neclintită și mai ales doi sunt cei pe care i-a pomenit Domnul Hristos în legătură cu credința cea mare: sutașul din Capernaum și femeia cananeancă. Sutașul din Capernaum a dorit ca servitorul lui să fie vindecat de către Domnul nostru Iisus Hristos. Dorea vindecarea servitorului său pentru că-l iubea, spune Sfântul Evanghelist Luca. Poate că știți că în Sfânta Evanghelie sunt două referate despre sutașul din Capernaum și anume unul în Sfânta Evanghelie de la Matei, în capitolul al 8-lea și unul în Sfânta Evanghelie de la Luca, în capitolul al 7-lea. În fiecare referat e prezentat sutașul din Capernaum ca un om cu credință, ca un om cu nădejde, ca un om cu iubire, ca un om cu smerenie și e prezentat în legătură cu credința lui, manifestată în încredințarea că Domnul Hristos ar putea să facă minunea aceea, pe care o aștepta el, chiar și de la depărtare. Și a zis: "Nu sunt vrednic să intri sub acoperișul meu, ci zi numai cu cuvântul și se va tămădui servitorul meu, pentru că și eu sunt om sub stăpânire și am sub stăpânirea mea

oameni, și zic unuia «du-te» și se duce și zic altuia «vino» și vine și slugii mele «fă aceasta» și face" (Matei 8, 8-9). Când Domnul Hristos a auzit cuvintele acestea de mărturisire, de credință ale sutașului, e scris în Sfânta Evanghelie că s-a minunat de el și a zis: "Nici în Israel n-am găsit atâta credință" (Matei 8, 10). Deci e vorba de o credință statornică, de o credință neclintită. Fără îndoială, nu e vorba de o credință care ar putea fi categorisită ca o performanță de credință, ci e vorba de o credință a începătorului, dar o credință care totuși determină ceva. Și în Sfânta Evanghelie de la Luca avem câte ceva despre sutașul din Capernaum, între care un lucru pe care îl cam neglijăm, și anume că el, care nu era de credința evreilor, le-a făcut evreilor o sinagogă, un locaș de slujire a lui Dumnezeu. El, care avea altă credință, s-a ocupat de credința celor care nu erau de credința lui. Și asta n-au ținut-o în seamă, de-a lungul veacurilor, creștinii, care întotdeauna au fost exclusiviști, care întotdeauna au căutat să-i înlăture pe cei de altă credință, or sutașul din Capernaum nu a făcut așa. Ci i-a ajutat pe oameni să-și trăiască credința lor. Un lucru foarte important.

Au mai fost cazuri unde oamenii au înțeles că fiecare om are credința lui și că fiecare om înaintea prin credința lui. De exemplu, cred că ați auzit în ultimii ani de maica Tereza din Calcutta, o maică catolică care s-a îngrijit de cei mai săraci dintre cei săraci. Deci, de toți săracii, dar mai ales de cei mai săraci. Am citit o carte despre ea în limba germană, o prezentare a maicii Tereza. A fost o femeie extraordinar de bună, o femeie cu dar de la Dumnezeu. Cineva care n-are dar de la Dumnezeu, nu poate face ceea ce a făcut maica Tereza de Calcutta. Nu poate, n-are cum să facă așa ceva. Se spune, între altele, despre ea că a curățit ranele unui bolnav, rane care miroseau foarte urât și cineva a trecut pe acolo și spus: "Apăi eu asta n-aș face-o nici pentru un milion de dolari". Și a maica Tereza zis: "Nici eu. Nici eu nu aș face-o pentru un milion de dolari, dar pentru Dumnezeu, o fac". Deci avea o credință puternică, o credință care o angaja pentru binele omului de lângă ea.

Pentru că, să știți, și aș vrea să țineți minte de la mine pentru toată viața voastră, de la tinerețe până la bătrânețe și în veșnicie, că **cel mai important om dintre toți oamenii câți există în lumea aceasta este omul de lângă tine.** Vorbim despre aproapele nostru.

Mai demult, cuvântul "aproapele" era tradus cu cuvântul "vecinul". Să iubești pe "vecinul tău" ca pe tine însuși; și noi zicem acum: "Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși." E bine și așa, și așa, pentru că dacă zici "vecin", te gândești la un om anume care-i cu casa lângă tine, să zicem, și nu te gândești la un om care trece pe lângă tine, sau pe lângă care treci tu însuși, și n-ai mai putea să-l numești vecin. Mi-aduc aminte din copilăria mea – Dumnezeu să-i odihnească pe părinți – că vorbind cu vecinii noștri îi agrăia cu cuvântul "vecine", "vecino". Așa înțelegeau ei să agrăiască pe omul de lângă ei. Nu în toate cazurile vecinul e și aproapele, ci sunt oameni care, fără să fie vecini, sunt aproape și atunci, fără îndoială, am putea spune "aproapele", ca un cuvânt mai larg. Eu zic, de fapt am citit undeva, că omul cel mai important este omul de lângă tine. Și noi ar trebui să avem conștiința că pe omul de lângă noi l-a pus Dumnezeu lângă noi și pe noi ne-a pus Dumnezeu lângă el. În Pateric se spune că "de la aproapele atârnă și viața și moartea. Că dacă slujim aproapelui – dacă-l ajutăm pe aproapele nostru, dacă-l considerăm pe aproapele nostru –, lui Dumnezeu slujim și dacă greșim aproapelui nostru, lui Dumnezeu greșim". Mi-aduc aminte că am citit cândva, în Scriptură, că a zis cineva că dacă privești pe aproapele tău, privești cumva pe Domnul Dumnezeu tău. Nu în înțeles că el devine Dumnezeu pentru tine, ci în înțelesul că el e purtător al chipului lui Dumnezeu. Și atunci, Dumnezeu e răspândit în lumea aceasta în oamenii pe care i-a creat și care sunt purtători ai chipului lui Dumnezeu. Dacă omul de lângă noi e omul de care atârnă viața și moartea noastră, viața în înțelesul că dacă îl iubim și îl ajutăm și îl respectăm și îi zâmbim și îl salutăm și îl cinștim pe omul de lângă noi, aducem mărire lui Dumnezeu care l-a creat și a pus în el chipul Lui.

Iubiți credincioși, zice mai departe cuvântul că dacă greșim omului de lângă noi, dacă greșim aproapelui, dacă smintim pe aproapele nostru, atunci lui Dumnezeu greșim. Deci nu se poate ca un om cu adevărat credincios să vadă pe omul de lângă el desprins de Dumnezeu sau să-l vadă pe Dumnezeu altundeva și altfel decât în aproapele său, în omul de lângă el. E un lucru extraordinar și asta înseamnă credință în Dumnezeu.

Măsura credinței – aș vrea să țineți minte, de fapt asta ar fi trebuit să vă spun de la început până la sfârșit și să și sfârșesc cu

cuvântul acesta – **măsura credinței este măsura vieții. Cum îți trăiești viața, așa îți este credința.** Dacă trăiești ca un necredincios, să știi că nu ai credință; nu ai credință nici dacă trăiești ca un credincios, dar ca un superstițios credincios. Aș vrea să punctăm chestiunea aceasta, deoarece sunt mulți oameni credincioși care merg la biserică și își fac anumite datorii, dar în realitate nu trăiesc cu credință, ci în realitate trăiesc ca niște necredincioși cu titlu de credincioși. De multe ori, să știți că nici singur nu știi dacă ești credincios sau necredincios. La mine vin oameni și zic: "Părinte, eu sunt credincios"; și mie îmi pare bine când spune cineva că e credincios. "Da" vă spun drept, că la biserică nu merg". **Apăi să știți că pe cei care nu merg la biserică, la păgâni îi număr, nu-i număr la creștini, nu-i număr la credincioși.** De ce? Pentru că dacă crezi în Dumnezeu, nu poți să ocolești pe Dumnezeu, nu poți să ocolești Biserica lui Dumnezeu, nu poți să ocolești slujbele lui Dumnezeu, nu poți să ocolești binecuvântările pe care le dă Dumnezeu, nu poți să ocolești cuvântul lui Dumnezeu care se citește în cadrul Sfintei Liturghii, de pildă, nu poți să ocolești posibilitatea de a-I sluji lui Dumnezeu împreună cu îngerii și de a zice: "Sfânt, Sfânt, Sfânt este Domnul Savaot, plin este cerul și pământul de mărirea Lui". Deci toate acestea, ocolite fiind, arată cât de slabă e credința celui ce crede că el însuși crede, or, în realitate, el nu crede. Fiți atenți, parcă ar fi un joc de cuvinte: **În realitate, el nu crede, și crede că crede.** Deci, el se prezintă ca un credincios, și, în realitate, el nu-i credincios, deci crede că crede și el de fapt nu crede. Măsura credinței este deci măsura vieții, cum ți-e viața, de fapt așa ți-e credința. Nu ca lungime de viață, ci ca mod, ca chip de viațuire.

Sutașul din Capernaum a mărturisit că Domnul Hristos poate face de la depărtare ceea ce de multe ori așteaptă omul să facă numai din apropiere. În realitate, puterea lui Dumnezeu e veșnică și universală, este peste tot. Și dacă vrea Dumnezeu să se întâmple un lucru, ajută să se întâmple. Am zis că o credință numită "mare" a avut sutașul din Capernaum. Bineînțeles că o credință ca cea a sutașului din Capernaum este o credință lucrătoare, care realizează ceva, nu este o credință întâmplătoare sau o credință părută.

Poate că unii dintre voi știți că într-o împrejurare oarecare, ucenicii Domnului Hristos au rămas uimiți de învățătura Domnului

Hristos și au ajuns la concluzia că Domnul Hristos este trimis de Dumnezeu, este un ales al lui Dumnezeu; și, uimiți de Mântuitorul, au zis așa: "Acum credem că de la Dumnezeu ai venit și că nu trebuie să Te întrebe cineva ca să Te învețe" (Ioan 16, 30). Și Domnul Hristos, care vede în tainele inimii, a pus o întrebare care nouă ni se pare o întrebare cumva ironică, deși nu e ironică. A zis Domnul Hristos: "Acum credeți?". Am înțelege noi, dacă ne gândim la întrebarea aceasta, că Domnul Hristos a vrut să-i pună în fața unei situații pe care ei nu au descoperit-o singuri: "Acum credeți?". Și adaugă: "Sosește vremea, și a și sosit, ca fiecare dintre voi să vă duceți la ale sale și pe Mine să Mă lăsați singur" (Ioan 16, 32). Altfel spus, a zis Domnul Hristos că dacă într-adevăr credeți voi că Eu sunt ceea ce ziceți voi acum că sunt, atunci cum s-ar putea întâmpla lucrul acesta, să mă lăsați singur, să mă duc la pătimiri singur, cum se poate să nu mă apărați, cum se poate să nu mă însoțiți în calea pătimirilor și să vă duceți fiecare la ale sale și pe mine să mă lăsați singur? Ce înțelegem noi din asta? Înțelegem, de fapt, că verificarea credinței este viața pe care o trăim. Felul în care ne manifestăm în viață arată dacă credem sau nu credem. Nu ne prea uităm la lucrurile acestea și avem impresia că credința e ceva și viața e altceva, dar nu e așa. Există o legătură între viața pe care o trăim și credința pe care o purtăm în suflet. Nu suntem văzători cu Duhul, nu cunoaștem tainele inimilor, nu ne-a învrednicit Dumnezeu să cunoaștem tainele inimilor oamenilor. Putem să deducem însă din viața pe care o duc, cum le este credința, și putem vedea și din viața noastră cum ne este credința noastră.

Am pomenit adineauri și o altă credință, și anume credința femeii cananeence. O femeie care nu era dintre evrei, nu era din poporul lui Israel, s-a prezentat la Domnul Hristos cu o rugămintă și a spus Domnului Hristos că are o fiică demonizată și-L roagă pe Domnul Hristos să o vindece, să-i alunge pe demoni din fiica ei: "Miluiește-mă, fiul lui David, fiica mea este rău chinuită de un diavol" (Matei 15, 22). Domnul Hristos nu a dat nici un răspuns. Aș vrea să știți că în Evanghelie sunt două referate despre femeia cananeancă, și anume unul în capitolul 15 din Evanghelia de la Matei și unul în capitolul 7 din Evanghelia de la Marcu. Știm din cele două referate cum a tratat Domnul Hristos pe femeia cananeancă și trebuie să recunoaștem că nu ni se pare că a fost

foarte bine, să zicem așa. După înțelegerea noastră, altfel ar fi trebuit să fie, numai că Domnul Hristos a zis cândva către Sfântul Apostol Petru: "Nu cugeți cele ce sunt ale lui Dumnezeu, ci cele ce sunt ale oamenilor" (Matei 16, 23). Domnul Hristos, care a urmărit ceva și mai ales a urmărit să pună în evidență credința femeii cananeence, nu s-a ocupat de ea, a neglijat-o pur și simplu. Și atunci ucenicii au zis: "Doamne, dă-i drumul, dezleag-o, fă ceva pentru ea, că strigă în urma noastră", cu alte cuvinte "ne deranjează, nu-i plăcut să strige cineva în urma noastră și noi să fim nepăsători față de cel care strigă în urma noastră". Și Domnul Hristos a zis: "Nu sunt trimis decât către oile cele pierdute ale casei lui Israel". Și între timp femeia s-a apropiat de Domnul Hristos, s-a închinat Lui și a zis: "Doamne, ajută-mi!" și Domnul Hristos a respins-o și a zis: "Nu-i bine să iei pâinea copiilor și s-o arunci câinilor". Ca și când ar fi zis: tu ești câine; n-am de ce să iau pâinea copiilor și să ți-o arunc ție. Nici atunci femeia nu s-a clintit din gândurile ei stăruitoare, ci a zis: "Da, Doamne. Nici nu am pretenția să-mi dai pâinea care se cuvine copiilor, dar dă-mi altceva, dă-mi sărămiturile care cad de la masă pentru câini". Și atunci, Domnul Hristos, după ce a pus în atenția ucenicilor credința femeii cananeence, a zis: "O, femeie, mare este credința ta, fie ție precum voiești!" (Ioan 4). Și ne spune Sfântul Evanghelist că s-a tămăduit fiica ei în ceasul acela. Deci, iarăși o femeie cu credința mare.

Dar nu au fost toți așa. Au fost și unii ca noi, cu credință și cu necredință, cu credință amestecată cu necredință. Mai întâi, să ne gândim la sfinții apostoli, la Sfântul Apostol Petru, care, atunci când a mers pe mare, chemat de Mântuitorul și sprijinit de Mântuitorul, s-a gândit la furtuna care s-a dezlănțuit și a simțit că se scufundă și atunci el și-a adus aminte că de fapt nu prin puterea lui e deasupra valurilor și a cerut ajutor de la Mântuitorul: "Doamne, scapă-mă!". Domnul Hristos i-a întins mâna și a zis: "Puțin credinciosule, pentru ce te-ai îndoit?". "Deci și în împrejurarea aceasta grea trebuia să ai credință în Mine, or tu ai puțină credință, te-ai îndoit. Îndoiala ta e dovada că nu ai destulă credință".

Iubiți credincioși, cei care ați citit cuvintele Sfântului Isaac Sirul, știți că acesta îl consideră pe om undeva între realitate și suprarrealitate, adică între realitatea pe care o cunoaștem toți – între cunoștința firească – și între suprarrealitate – între realitățile

Duhului, realitățile lui Dumnezeu –, la care ajungem prin credință. Și spune Sfântul Isaac Sirul că cei trei tineri care au intrat în cuptorul Babilonului știau că focul arde, dar mai știau ceva, știau că Dumnezeu poate potoli focul, poate lua puterea arzătoare a focului. Și au intrat cu încredere în foc, având siguranța că Dumnezeu îi păzește și, de fapt, Dumnezeu i-a păzit. O credință de felul acesta nu știu câți pot avea în această lume. De altfel, fiecare dintre noi începem cu credința pe care o avem, nu cu credința pe care nu o avem sau cu credința pe care ne-am gândi noi că ar trebui să o avem. Avem de multe ori o credință fluctuantă, o credință oscilantă: când o avem, când n-o avem. Și mai mult n-o avem decât o avem și-n cazul acesta avem trebuință să ni se susțină credința. Domnul Hristos a spus: "Fără Mine nu puteți face nimic" (Ioan 15, 5), se înțelege "nu puteți face nimic bun", nici în privința credinței. Și cred că știți că Domnul Hristos, după mărturia Sfântului Evanghelist Luca, i-a spus Sfântului Apostol Petru: "Simone, Simone, iată satana v-a cerut să vă cearnă ca pe grâu și Eu M-am rugat pentru tine să nu scadă credința ta – deci se putea și să scadă –; și tu, oarecând, întorcându-te, întărește pe frații tăi" (Luca 22, 31-32). Iată, iubiți credincioși, o credință care nu-i deplină, o credință care trebuia să rămână lucrătoare și să fie adăugată.

A mai fost o împrejurare în care ucenicii Domnului Hristos au cerut de la Domnul Hristos să le dea mai multă credință. Care a fost împrejurarea? Citim în Sfânta Evanghelie de la Luca, în capitolul al 17-lea, că a zis Domnul Hristos către ucenicii Săi: "De-ți va greși fratele tău, ceartă-l!". Deci, fiți atenți, avem binecuvântare de la Dumnezeu să și certăm pe cineva! Poate știți cuvintele Sfântului Apostol Pavel din Epistola către Timotei: "Mustră, ceartă, îndeamnă!", după caz. "De-ți va greși fratele tău – a zis Domnul Hristos – ceartă-l, și dacă se va întoarce, iartă-l". Și acum, urmează ceea ce-i greu. "Și de îți va greși de șapte ori într-o zi și de șapte ori se va întoarce, zicând: «Rău îmi pare!», tu să-l ierți". Și atunci ucenicii au zis: "Dă-ne mai multă credință!". Deci și avem, și n-avem credință.

Un om cu credință amestecată cu necredință cunoaștem și din Sfânta Evanghelie de la Marcu, unde citim că atunci când Domnul Hristos a coborât de pe muntele Schimbării la Față, de pe muntele Taborului, a găsit mulțime mare care era într-un fel de ceartă, de

tulburare; și Domnul Hristos s-a interesat ce se întâmplă, deși mulțimea aceea e scris în Sfânta Evanghelie de la Marcu că era uimită și bucuroasă de Domnul Hristos, deci mulțimea uimită și bucuroasă a alergat să I se închine (Marcu 9, 15). Și totuși, mulțimea aceasta uimită și bucuroasă de Domnul Hristos, în absența Domnului Hristos era nemulțumită și era tulburată. Și atunci, Domnul Hristos a întrebat: "Ce se întâmplă? Ce pricină de neînțelegere aveți?. Și cineva din mulțime s-a apropiat de Domnul Hristos și a zis: Învățătorule, fie-ți milă de mine și de fiul meu, că am un fiu, singurul meu fiu, care-i bântuit de duh necurat și duhul necurat îl aruncă și în foc și în apă, deci n-are o siguranță, n-are siguranța clipei următoare. L-am adus la ucenicii Tăi și ucenicii Tăi n-au putut să izgonească duhul cel necurat. Și când a auzit Domnul Hristos cuvintele acestea, l-a întrebat de când e în situația aceasta; I S-a spus că din pruncie și Domnul Hristos a spus: "O, neam necredincios și stricat, până când voi fi cu voi, până când vă voi răbda pe voi?". Și omul a zis mai departe, și cu credință și cu necredință: "De poți ceva, ajută-ne nouă, fie-ți milă de noi!". Ne înduioșează această situație. Dacă poți ceva, ajută-ne nouă, fie-ți milă de noi. Și Domnul Hristos i-a răspuns un cuvânt veșnic, important și pentru noi, pentru noi toți: **"Dacă poți crede, toate sunt cu putință pentru cel credincios"**. Deci, dacă poți crede, toate sunt cu putință pentru cel credincios; important este să crezi. Și omul a zis cu lacrimi: "Cred, Doamne, ajută necredinței mele." Deci, și cred, și nu cred. Și Domnul Hristos i-a împlinit rugămintea și nu a zis că dacă nu crede destul, n-are ce-i face, ci cu câtă credință a avut omul, l-a vindecat pe fiul său. Dar e o nuanță de credință și anume o mărturisire că omul acela și credea, că doar de aceea s-a dus la Domnul Hristos, însă credința lui nu era întemeiată, nu era sigură, cum era a sutașului și a femeii cananeence, ci era o credință neîntemeiată, că a și zis el către Domnul Hristos: "De poți ceva, ajută-ne nouă!". În asta și-a arătat atât credința, cât și necredința. Deci, ajută-ne nouă dacă poți, dar nu-s sigur că poți. Domnul Hristos i-a răspuns: "Dacă poți crede, toate sunt cu putință pentru cel credincios", iar el a adăugat în continuare: "Cred, Doamne, – îmi dau seama că cred, dar știu sigur că nu cred atâta încât să mă ajuți pentru credința mea – ajută

necredinței mele". Iată, iubiți credincioși, o situație în care oamenii au mărturisit că le trebuie mai multă credință.

Poate vă aduceți aminte de Iair. Știți că Iair s-a dus la Domnul Hristos spunându-i că are o fată care-i pe moarte, și să se ducă să o vindece. Și între timp, Iair a primit veste din casa lui, că fiica sa a murit și să nu-l mai ostenească pe Învățătorul. Și atunci Domnul Hristos a zis către el: "Nu te teme, crede numai și se va mântui". Deci, rămâi în credință că se va mântui; și de fapt, tot s-a mântuit prin puterea Domnului Iisus Hristos, care nu numai că putea s-o vindece, ci a putut și s-o învieze din morți. Noi credem că Domnul Hristos, ceea ce a făcut când a fost aici, pe pământ, poate face totdeauna, poate face pentru toate vremurile istoriei și pentru toți oamenii și face acolo unde știe El și când știe El, pentru că Domnul Hristos are față de suferință două atitudini: pe unii îi vindecă și pe alții îi lasă să-și ducă suferința spre slava lui Dumnezeu.

Deci, iubiți credincioși, măsura vieții e măsura credinței. Atâta credință ai câtă manifesti în viață prin felul în care îți duci viața. Dacă trăiești ca un necredincios, să știi că n-ai credință. Dacă trăiești ca un credincios în toate laturile vieții tale, să știi că ai credință și credința ta este lucrătoare. Pentru fiecare dintre noi este important să știm la ce măsură ne găsim cu credința noastră. **Neliniștea, tulburarea, îngrijorarea, neîncrederea, temerea, toate acestea sunt niște manifestări de necredință.** "Unde este credința voastră?". Credința noastră trebuie să fie asemenea celor credincioși. Nu ni se cer niște lucruri extraordinare. Ni se cere, de pildă, să avem credința sutașului și asta e o credință începătoare, ni se cere să avem o credință stăruitoare asemenea femeii cananeence și asta iarăși nu e o credință care te susține, de exemplu când ar fi vorba de mucenicie, ci este o credință obișnuită, care te pune în legătură cu Dumnezeu și îți dă siguranța pe care o dă legătura cu Dumnezeu.

A fost întrebat dacă crede un om căruia Domnul Hristos i-a dat vederea, citim despre aceasta în Evanghelia de la Ioan, capitolul al 9-lea. Se spune acolo că Domnul Hristos a făcut tină din scuipat, a uns ochii omului fără vedere, l-a trimis să se spele la Siloam și după aceea l-a întâlnit, de data aceasta având el vedere, și l-a întrebat: "Crezi tu în Fiul lui Dumnezeu?". Și omul a zis: "Dar

cine este, ca să cred în el?". Și Domnul Hristos a zis: "L-ai și văzut, că este Cel care vorbește cu tine". Și atunci omul a rostit: "Cred, Doamne!" și s-a închinat Lui. Credința aceasta trebuie să o avem toți. Credința care ne pune în legătură cu Domnul Hristos.

Și noi facem fapte de credință, noi cei de aici: iată, și acum suntem în biserică și suntem în biserică pentru că ne-a ținut credința aici, am făcut slujbă adusă lui Dumnezeu, pentru că credem în Dumnezeu. Numai că credința asta trebuie să ne însoțească în toate zilele vieții noastre și în toate împrejurările noastre de viață. Să avem credință în Dumnezeu. "Aveți credință în Dumnezeu, aveți credință în Mine", a zis Domnul Hristos. "De nu veți crede cine sunt, în păcatele voastre veți muri". Să avem credința cât o putem avea și s-o sporim prin fapte ale credinței, să nu renunțăm la anumite lucruri care înmulțesc credința, ci să le folosim cât putem și atunci va crește și credința noastră; de la puțin vom ajunge la mult, de la obișnuit vom ajunge la supranatural. Nu ne vom mai scufunda în gândurile pe care ni le dau realitățile din jurul nostru, dacă știm că Dumnezeu este cu noi, dacă știm că suntem susținuți de Dumnezeu, că Dumnezeu ne iubește, ne cheamă, ne ajută, ne învăluie cu iubirea sa; și dacă suntem credincioși cu adevărat, atunci mergem și pe calea iubirii și ajungem la credința lucrătoare în iubire, ceea ce se cere de la toți credincioșii. Despre aceasta vom vorbi, cu ajutorul lui Dumnezeu, deseară. Deci, "Credința lucrătoare în iubire".

Dumnezeu să ne ajute!

28 iulie 2004, dimineața,
Mănăstirea Oașa

CREDINȚA LUCRĂTOARE ÎN IUBIRE

În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Amin!

În vremea Sfântul Ap. Pavel, la începutul creștinismului, erau unii care susțineau că cineva care nefiind evreu, neavând legea lui Moise, vrea să devină creștin, trebuia să împlinească niște lucruri hotărâte în legea cea veche și să treacă întâi prin legea cea veche și apoi să ajungă în creștinism. Sfântul Apostol Pavel însă a susținut în toată vremea că cineva care vrea să devină creștin poate să devină creștin și chiar trebuie să devină creștin fără să treacă prin legea lui Moise, pentru că în Hristos avem totul. Cei care ziceau că un candidat la creștinism trebuie să treacă întâi în legea cea veche, să se taie împrejur dacă e bărbat, susțineau aceasta cu toată hotărârea. Și Sfântul Ap. Pavel spune: "Nu!", pentru că în Hristos avem și tăiere împrejur, avem totul, nu ne mai trebuie nimic. Dacă avem credința în Mântuitorul nostru Iisus Hristos, credința aceasta este îndestulătoare pentru a ne uni cu Domnul Hristos și unindu-ne cu Domnul Hristos, ne mântuim. Avem parte de lucrarea Domnului Hristos cea din noi, deci ne mântuim. Și pentru că totuși erau și unii nedumeriți, care se frământau așa cum se frământă și în vremea noastră pentru anumite lucruri, că trebuie făcută aceasta, că trebuie făcută cealaltă, niște lucruri din afară, nu niște lucruri interioare, Sfântul Ap. Pavel, în Epistola către Galateni, unde se vede că erau niște tulburări în privința aceasta, între altele a scris așa: "În Iisus Hristos nici tăierea împrejur nu folosește la nimic, nici netăierea împrejur, ci credința lucrătoare în iubire".

"Credința lucrătoare în iubire". Acest adevăr pe care l-a enunțat Sfântul Apostol Pavel este un adevăr care ne interesează și pe noi, pentru că în folosul tuturor e necesară credința, dar credința trebuie să fie lucrătoare în iubire, că dacă nu aduce iubire, singură nu poate să-l ajute pe om să se mântuiască, să scape de păcat. "Credința lucrătoare în iubire". Deci nici credința singură, nici iubirea singură, ci credința lucrătoare în iubire, credința care aduce

iubire, credința care face să se desfășoare în viața omului capacitatea iubitoare pe care Dumnezeu a pus-o în sufletul omului. Deci orice om care vine în lumea aceasta, vine și cu capacitatea de a iubi, cu putere iubitoare, cu facultatea de a iubi. Și această putere iubitoare pe care a pus-o Dumnezeu în ființa omului trebuie disciplinată, trebuie dirijată, îndreptată și trebuie întemeiată pe credință. Deci, credință și iubire; iubire și credință; credință lucrătoare în iubire, iubire izvorâtă din credință. Sfântul Apostol Pavel, într-o altă epistolă a sa, în Epistola întâi către Corinteni, face afirmația: "De-aș avea credință atât de multă încât să mut și munții, dacă nu am dragoste, nimic nu sunt" (I Corinteni 13, 2). Acest adevăr, Sfântul Apostol Pavel îl pune în legătură cu sine. De fapt, el avea credință și iubire, dar vorbește ca și când n-ar avea credința pe care ar dori s-o aibă, ca și când n-ar avea iubirea născută din credință, sau vorbește ca și când le-ar avea pe acestea și spune: "De-aș avea credință atât de multă încât să mut și munții". Când zice "de-aș avea", pare că ar vrea să spună că n-are. Se poate să ne gândim la Sfântul Apostol Pavel ca la unul care n-avea credința care să mute munții de răutate din ființa lui și a altora prin propovăduire?! "De-aș avea credință atât de multă încât să mut și munții, dacă n-aș avea și iubire, n-am nici o valoare". "De-aș avea credință atât de multă încât să mut și munții, dacă nu am dragoste, nimic nu sunt, nu am nici o valoare". Apoi în legătură cu asta își desfășoară gândurile, în legătură cu iubirea, cu dragostea – iubirea și dragostea sunt același lucru, de fapt, exprimat prin doi termeni. Cuvântul dragoste ne duce cu mintea la cuvântul "drag". A iubi pe cineva înseamnă a-ți fi drag de el. Și dacă îți este drag de cineva, ai dragoste față de el. "De-aș avea credință atât de multă încât să mut și munții, dar dragoste nu am, sau nu aș avea, nu am nici o valoare" De ce? Pentru că ceea ce mi se cere nu-i numai credință. În ceea ce privește credința, se spune în Epistola Sfântului Apostol Iacob că și "dracii cred și se cutremură". Nu știm cum este aceasta. Știm doar că la credință trebuie adăugate faptele bune, pentru că asta urmărește Sfântul Apostol Iacob, să-i încredințeze pe credincioși că este de trebuință ca credința să fie însoțită de fapte bune și să odrăslească faptele cele bune. Fără fapte bune, credința nu înaintază. Faptele bune sunt acelea care întăresc credința. Deci am credința cu care încep și credința cu care încep se întărește, se

desăvârșește prin faptele care izvorăsc din credință. Avem așadar o credință din auzite și avem și o credință din experiență.

În istorisirea Sfântului Evanghelist Ioan în legătură cu cele petrecute cu femeia samarineancă și cu ceea ce a făcut femeia samarineancă, femeie care s-a întâlnit la fântâna lui Iacob cu Domnul Hristos, e scris că oamenii din Sihar au mers să-L vadă pe Domnul Hristos la fântâna lui Iacob, atenționați fiind asupra prezenței Domnului Hristos de către femeia samarineancă. Femeia s-a întâlnit cu Domnul Hristos la fântâna lui Iacob. Domnul Hristos i-a cerut apă, ea în loc să-i dea apă și-a arătat mirarea că Domnul Hristos, evreu fiind, cere de la ea apă, s-a înfiripat o convorbire între femeia samarineancă și Domnul Hristos și până la urmă femeia și-a dat seama că în fața ei e un ales al lui Dumnezeu și a zis: "Doamne, văd că ești prooroc!". Și după ce s-a încredințat de aceasta, s-a dus și le-a spus oamenilor din Sihar: "Veniți de vedeți un om care mi-a spus mie toate!". Și oamenii s-au dus să-L vadă pe Domnul Hristos și au crezut în El. Și după asta, au zis către femeia samarineancă: "Acum credem nu numai pentru cuvântul tău". Deci am avut o credință întemeiată pe cuvântul tău și o avem mai departe, dar să știi că acum credem și pentru că "noi înșine am văzut și am cunoscut că acesta este Mântuitorul lumii" (Ioan 4). Deci, avem o credință din auz: "veniți să vedeți un om care mi-a spus mie toate" și ei s-au dus să-L vadă, și o credință din experiență: "acum am cunoscut că acesta este Hristos, Fiul Lui Dumnezeu, Mântuitorul lumii".

Acest lucru e bine să îl avem în vedere și pentru noi, pentru fiecare dintre noi, mai ales când ne cercetăm cum stăm noi cu credința, care este credința noastră. E o credință din auz, sau e o credință din vedere? E o credință unită cu făptuirea, o credință care duce la fapte, e o credință care angajează sau a angajat la celelalte lucruri bune pe care le aduce credința? Am zis că între credință și mântuire este o legătură care e exprimată de mai multe ori în Noul Testament și anume: "Credința ta te-a mântuit, mergi în pace" (Marcu 5, 34); "De nu veți crede cine sunt, în păcatele voastre veți muri" (Ioan 8, 24); "Cel ce va crede se va mântui, iar cel ce nu crede se va osândi" (Marcu 16, 16). Deci credința trebuie să aibă lucrarea aceasta de a înlătura păcatul și de a-l angaja pe om în virtute, pentru că creștinismul cere roade vrednice de pocăință. "Orice mlădiță

care nu aduce roade, se taie și se aruncă în foc, iar mlădița care aduce roade o lucrează Tatăl ca și mai mult rod să aducă" (Ioan 15, 2). Sfântul Apostol Pavel, având în vedere viața cea nouă pe care o duceau credincioșii care au crezut în propovăduirea apostolilor, cei care s-au angajat pentru viața cea nouă, în Epistola întâi către Corinteni spune: "Nu vă faceți socoteli greșite, nici curvarii, nici preacurvarii, nici sodomiții, nici malahiștii, nici cei răi de gură, nici nesățioșii de avere, nici bețivii, nici închinătorii la idoli nu vor intra în împărăția cerurilor" (I Corinteni 6, 9-10). Adică, să nu vă închipuiți cumva că fiind închinători la idoli puteți ajunge în împărăția cerurilor, să nu vă închipuiți cumva că făcând fapte de curvie puteți ajunge în împărăția cerurilor, să nu vă închipuiți cumva că fiind bețivi puteți ajunge în împărăția cerurilor. Și zice Sfântul Apostol Pavel în continuare: "Așa ați fost unii dintre voi, dar v-ați curățit, v-ați spălat, v-ați îndreptat". Deci nu mai sunteți așa. "Ce fapte aveți atunci când n-aveți credință?", întreabă Sfântul Apostol Pavel în Epistola către Romani; și tot el răspunde: "Fapte de care acum vă e rușine" (Romani 6, 21). Vă este rușine că ați fost așa cum ați fost. Dar ați depășit starea aceea, ați devenit alții, ați devenit om nou, făptură nouă, pentru că ați crezut; și rămâneți ceea ce ați devenit, pentru că credeți. Creștinismul a pus această problemă de la început în lumea aceasta, de la început a stat împotriva păcatului și a învățat pe oameni: "Schimbați-vă prin înnoirea minții!". Schimbați-vă interior! Faceți cumva să nu mai fiți omul cel vechi, ci omul cel vechi să fie astupat de omul cel nou sau să fie transformat în omul cel nou. V-ați dezbrăcat de omul cel vechi și v-ați îmbrăcat în omul cel nou. Îndemnul Sfântului Apostol Pavel este: "Cugetați cele de sus, căutați cele de sus" (Coloseni 3, 12). În Epistola către Coloseni, capitolul 3, citim cuvintele Sfântului Apostol Pavel: "Dacă ați înviat împreună cu Hristos, cugetați cele de sus, unde Hristos este de-a dreapta Tatălui, căci voi ați murit, iar viața voastră este ascunsă cu Hristos în Dumnezeu" (Coloseni 3, 1-3). Iar în Epistola către Galateni, citim: "Câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați și îmbrăcat". În concepția Sfântului Apostol Pavel, se face o legătură între credinciosul de rând și Domnul Hristos, până la așa măsură încât Domnul Hristos apare în prim-planul gândirii și al simțirii. Toată lucrarea Bisericii este pentru asta, să ne întărească în credință și într-o viață nouă pe

măsura credinței, într-o viață care nu mai seamănă cu viața cea mai dinainte de intrarea în sfera credinței. Cel care are credința din auz se angajează la făptuire și cel care făptuiește, împlinește poruncile lui Dumnezeu, ajunge la credința cea de-a doua.

Deci, este o credință din informare și este o credință din făptuire. Acestea trebuie să le urmărim fiecare dintre noi, iar credința din făptuire trebuie să fie lucrătoare în iubire. Mai ales iubirea se cere. Iubirea față de Dumnezeu și iubirea față de oameni. Credința trebuie să ducă la iubire. Sfântul Apostol Pavel, în Epistola întâi către Corinteni, acolo unde vorbește despre iubire, despre dragoste, spune despre dragoste că este o virtute cuprinzătoare și o virtute care nu încetează niciodată. Și numește anumite virtuți cuprinse în virtutea aceasta a iubirii sau care duc la iubire. Dragostea rabdă îndelung, dragostea este plină de bunătate, dragoste nu știe de pizmă, nu se laudă, nu se trufește. Deci, cineva care are iubirea pe care o lucrează în suflet credința, acela n-are numai iubirea, ci are dragostea unită cu îndelunga răbdare. Dragostea e unită cu bunătatea. Nu există un om care iubește și care totuși să fie rău. Și dacă este totuși rău înseamnă că nu are dragostea ca virtute creștină. Dragostea nu știe de invidie, se bucură de tot binele care se lucrează în lumea aceasta. Cât despre invidie, pizmă sau zavistie (e numele aceleiași patimi; și întristare se mai numește, întristarea de binele altuia, întristarea că nu ajungi și tu la el, sau mai presus de el, de cel pe care îl invidiezi), este un păcat de moarte. În Filocalie, la Sfântul Ioan Casian, în scrierea "Despre cele opt gânduri ale răutății", a cincia patimă este întristarea – se înțelege, întristarea de binele altuia. Deci, dragostea nu știe de invidie, nu știe de pizmă, nu se laudă și nu se trufește. De ce? Pentru că a te lăuda înseamnă a te separa de cel față de care te lauzi. Trufia singularizează, or dragostea apropie. Dragostea nu se laudă, nu scoate în evidență niște lucruri care separă, ci scoate în evidență iubirea care apropie. Dragostea nu se poartă cu necuviință, este politicoasă, aceasta înseamnă a te purta cu cuviință.

Dragostea nu are necuviință, ci are cuviință. Am putea zice că dragostea este politicoasă. De ce? Pentru că atunci când iubești pe cineva, îl promovezi, îl socotești superior ție, ești delicat cu el, ești binevoitor față de el, te porți cu cuviința necesară și atunci intri în sfera unei virtuți pe care o au și necreștinii. E vorba de politețe. Nu

trebuie să fim vârtoși la suflet, nu trebuie să fim bătuciți, ci trebuie să avem o sensibilitate care-l ridică pe omul de lângă noi. Dragostea se poartă cu cuviință. Nu caută ale sale, sau mai bine spus nu caută numai ale sale. Domnul Hristos a hotărât măsura iubirii față de aproapele ca fiind măsura iubirii față de tine însuși. Există o iubire față de tine însuși, care e firească și pe care Dumnezeu o binecuvântează, numai că iubirea față de tine trebuie să fie măsura iubirii față de aproapele. Să știți că lucrul aceasta îl realizează foarte puțini oameni din lumea aceasta, să iubească pe aproapele ca pe ei înșiși.

În natură, în fire există o performanță, cred eu că ar fi singura din acest punct de vedere, și anume, inima de mamă. Inima de mamă este performanța firii în ceea ce privește iubirea. Există și o inimă de tată, fără îndoială, numai că niciodată inima de tată nu-i la măsurile inimii de mamă. Când eram eu copil – Dumnezeu să-i odihnească pe cei care au trecut la cele veșnice –, mi-aduc aminte cum zicea buna, gândindu-se la suferințele ei de mamă pentru copiii ei care erau deja cu rosturile lor și cu familiile lor, gândindu-se dacă se întâmpla vreun necaz; era în timpul războiului, iar copii ei trebuiau să plece pe front și asta nu era un lucru indiferent – că, lasă, că așa-i bine – nu, ci pentru o mamă era ceva să-i plece copilul, să plece în nesiguranță, poate nu avea atâta credință încât să se gândească că-l păzește Dumnezeu, și, de fapt, unul dintre ei a și murit pe front. Și zicea – așa o rezonanță are cuvântul acesta în sufletul meu! –: "Numa' mumă să nu hii, să hii barem tată". Adică, își dădea seama că altfel simte ea ca mamă și altfel simte soțul ei, ca tată.

Să vă mai spun ceva duios în raport cu mama mea, am și scris eu lucrul acesta. În 1954, la noi la mănăstire a avut loc ceva nefiresc, o vânzoleală, am putea zice o rebeliune. S-au răsculat niște călugări împotriva Mitropolitului. Și s-au răsculat niște călugări împotriva Mitropolitului, fiți atenți, crezându-se îndrumați de Maica Domnului. Așa de nefirească a fost treaba asta, încât nici măcar nu au ajuns oamenii la gândul că Maica Domnului nu poate instiga pe cineva. Ei s-au considerat instigați de Maica Domnului în folosul credincioșilor, în folosul binelui, pentru că totdeauna răul se face în numele binelui. Cineva care face rău nu zice că face rău, ci zice că face bine. Și în vânzoleala asta care a avut loc în luna

august, atunci s-a declanșat în culmea ei, a venit mama la mine la mănăstire la hram și a văzut că-i bai. A văzut că-i ceva ce nu s-a așteptat să fie și ceva ce ar putea duce la mai multă răutate, la mai multă nesiguranță. Până la urmă, bineînțeles că lucrurile s-au rezolvat, a încetat răul, care a fost nimicit din lucrarea lui pentru că așa a vrut Dumnezeu. Să știți că s-au băgat și credincioșii și au știut și ei că nu-i bine cum ziceam noi că-i binele, adică nu-i binele bine. În sfârșit, oamenii au ținut parte acelor răzvrătiți. Și când a văzut mama ce-i pe acolo, a zis către mine o vorbă care cred că nu poate fi niciodată prețuită la măsurile la care a fost, și și-a arătat ea inima de mamă, bineînțeles față de mine, pentru că eu eram fiul ei de acolo, și a zis: "Apăi, dacă nu vei mai putea sta aici, deci dacă lucrurile se vor desfășura în așa fel încât nu mai poți sta aici, tu să vii acasă, că doar tu ai unde veni".

Zicea părintele Arsenie că dacă ai loc în inimă, ai loc și în casă. Eu am avut loc în inima mamei. N-a trebuit să mă duc acasă, am stat acolo în continuare. Până la urmă, lucrurile s-au nivelat și cu puterea statului: s-a intervenit. Au fost niște lucruri groaznice, în fond. Dar nu pot uita niciodată și nu voi uita niciodată, cât îmi va ține Dumnezeu mintea în veacul de acum și în cel ce va să fie, cuvintele: "Apăi, dacă nu vei mai putea sta aici, tu să vii acasă, că doar tu ai unde veni". Asta e performanța firii și se zice că fiecare dintre noi ar trebui să avem inimă de mamă. Nu știu dacă se poate. Am găsit teorii în legătură cu iubirea, teorii fundamentate cumva, dar nu știu dacă ele au fost și trăite la măsurile teoriei, practic dacă au fost trăite. De exemplu, Sfântul Isaac Sirul vorbește despre o iubire cuprinzătoare, care cuprinde pe toți oamenii, și pe cei buni și pe cei răi. Zice el: "Acela are cu adevărat dragoste, care de zeci de ori pe zi de ar fi chinuit pentru dragoste, el nu poate să înceteze din dragoste". Sau că cel care iubește are inimă iubitoare față de toți, și față de dușmanii adevărului și față de animalele târătoare și față de toată existența are iubire. Eu vă mărturisesc, nu știu dacă iubirea aceasta a avut-o cineva, undeva în lumea aceasta, n-am de unde să știu, s-ar putea întâmpla să fie o simplă teorie. Pe noi nu ne interesează de fapt cine a realizat sau cine o poate realiza. Pe noi ne interesează un singur lucru, să ne întărim în iubire, să înmulțim iubirea. Până unde vom ajunge, Dumnezeu știe. Că vom ajunge să avem inimă de tată, care nu-i inimă de mamă – "Numa' mumă să

nu hii, să hii barem tată" –, nu știm. Știm însă că avem o cale deschisă spre iubire, spre înmulțirea iubirii, spre înlăturarea indiferenței, spre înlăturarea nepăsării față de omul de lângă noi, față de omul care are trebuință de ceea ce avem noi în plus. Deci dragostea are darul acesta de a apropia binele altuia, de a apropia cele ale altuia în tine însuși.

Zorica Lațcu a scris o poezie, **Te port în mine**, pe care unii o socotesc o poezie de dragoste. Nu știu dacă e de dragoste, oricum e o poezie din care învățăm ceva ce n-am învățat de la nimeni. Nicăieri n-am găsit ideea aceasta că atunci când iubești pe cineva îl porți în tine. Îl transferi cumva din afară înlăuntru. Nu-i destul să-ți fie simpatic cineva, nu-i destul să-l poți îmbrățișa, ci trebuie să-l ai în conștiința ta, în componența ta. Asta înseamnă iubirea adevărată. Zorica Lațcu spune, ca și când s-ar adresa persoanei iubite:

Te port în suflet, ca pe un vas de preț,
Ca pe-o comoară-nchisă cu peceti,
Te port în trup, în sânii albi și grei,
Cum poartă rodia sămânța ei.
Te port în minte, ca pe-un imn sfințit,
Un cântec vechi, cu crai din Răsărit.
Și port la gât, neprețuit șirag,
Strânsoarea cald-a brațului tău drag.
Te port în mine tainic, ca pe un vis,
În cer înalt din noapte te-am închis.
Te port, luminează rumenă de zori,

– *Deci consideră pe cel care îl poartă în suflet ca fiind o lumină rumenă de zori, o lumină de dimineață, din zori.*–

Cum poartă florile mireasma lor.
Te port pe buze, ca pe un fagur plin.
O poamă aurită de smochin,
Te port în brațe, horbote subțiri,
Mănunchi legat cu grijă, fir cu fir.
Cum poartă floarea rodul de cais,
Adânc te port în trupul meu și-n vis.

Este extraordinar! Nu se poate ceva mai frumos în acest sens!

Deci, iubirea nu caută numai ale sale ci caută și ale altuia. Mai ales caută ale altuia, când a realizat performanța aceasta, dacă e o performanță, să poarte în suflet pe persoana iubită. În orice caz, ceva asemănător fac, în special, mamele.

Iubirea aceasta izvorâtă din credință, nu se aprinde de mânie. Unde-i dragoste, nu-i mânie. Unde-i mânie, nu-i dragoste. De câte ori apare mânia, nu-i dragoste; sau, să zicem altfel, nervozitatea, pentru că mulți oameni nu spun că-s mânioși, ci că-s nervoși; în realitate, sunt răi, deoarece răutatea se manifestă prin mânie – și ei zic că-i nervozitate. Zi-i cum vrei, că tot aia este. Adică, este răutatea care se manifestă într-un fel sau altul, care până la urmă este tot mânie.

Dragostea nu pune la socoteală răul. A fost vreodată ceva rău, nu mai există, iubirea topește răul, pentru că are această calitate, de a topi răul. Nu pune la socoteală răul, nu se mai îngrijorează, ne se mai îngrijește, nu se mai tulbură, că a fost cândva rău cu cineva, că a avut niște raporturi care n-au fost firești, ci trece peste toate ca și când nu s-a întâmplat nimic.

Dragostea nu se bucură de nedreptate, ci se bucură de adevăr. Deci, nu face nedreptate. Îi îndreptățește pe toți. Nu se bucură de nedreptate, ci se bucură de adevăr. Cum a zis Domnul Hristos: "Dacă veți crede în Mine, veți cunoaște adevărul și adevărul vă va face liberi" (Ioan 8, 32). Dragostea are, deci, calitatea aceasta de a nimici răutatea, în orice fel ar fi ea. Toate le suferă, toate le nădăjduiește, toate le crede, toate le rabdă, dragostea niciodată nu cade. Așa ceva trebuie să nască credința în viața fiecărui om și fiecare credincios trebuie să aibă iubirea care le cuprinde pe toate acestea, sau să aibă virtuțile acestea care duc spre iubire, din care se compune iubirea sau în care se poate descompune iubirea.

Iubiți credincioși, așa ceva mi-a venit în minte acum în legătură cu credința lucrătoare în iubire. Măine dimineață, cu darul lui Dumnezeu, va fi vorba despre "Porunca iubirii".

Dumnezeu să ne ajute!

28 iulie 2004, seara,
Mănăstirea Oașa

PORUNCA IUBIRII

*Aceasta vă poruncesc,
să vă iubiți unii pe alții.
(Ioan 15,17)*

În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Amin!

Cuvintele acestea sunt cuvintele Mântuitorului nostru Iisus Hristos adresate sfinților apostoli. "Aceasta vă poruncesc – deci vă poruncesc, nu vă îndemn, nu vă sfătuiesc, ci vă poruncesc –, să vă iubiți unii pe alții". Cuvintele acestea pun în evidență porunca iubirii. Despre porunca iubirii va fi vorba acum.

În Sfânta Evanghelie găsim în mai multe locuri întrebarea adresată Domnului nostru Iisus Hristos: care este cea dintâi dintre porunci, care este cea mai mare poruncă. Aceasta pentru că oamenii erau preocupați să împlinească poruncile, dar ar fi vrut să știe, dintre toate poruncile câte sunt, care este cea mai mare. Știm că pe Muntele Sinai, Dumnezeu i-a dat omului zece porunci, între care nu este și porunca iubirii, "să ne iubim unii pe alții". **Iar Domnul Hristos întrebat fiind care este cea mai mare poruncă, a răspuns că cea mai mare este porunca iubirii.** Anume, în Sfânta Evanghelie de la Marcu citim că un fariseu, mulțumit de Domnul nostru Iisus Hristos, de felul cum i-a dat răspuns unui saducheu, căci saduchei nu credeau în învierea morților, i-a pus și el o întrebare Domnului Hristos. Și anume, L-a întrebat pe Domnul Hristos care este cea dintâi poruncă, în înțelesul de porunca cea mai importantă, principală. Și Sfântul Evanghelist Marcu ne spune că Domnul Hristos a zis că cea dintâi poruncă este: "Ascultă, Israele, Domnul Dumnezeuul tău este singurul Domn; să nu ai alți dumnezei afară de Mine"; și, mai departe, "Să iubești pe Domnul Dumnezeuul tău din toată inima ta, din tot sufletul tău, din tot cugetul tău, din toată puterea ta și pe aproapele tău ca pe tine însuși" (Marcu 12, 29-31). Și fariseul a fost mulțumit și de răspunsul acesta dat de

Domnul Hristos. Și spune mai departe Sfântul Evanghelist Marcu că a zis așa: "Bine ai grăit, învățătorule, că unul este Dumnezeu și a-L iubi pe El mai presus de orice și a-l iubi pe aproapele tău ca pe tine însuși este mai mare decât toate arderile de tot și decât toate jertfele" (Marcu 12, 32-33).

Iubiți credincioși, nu știu dacă voi citiți din Noul Testament și m-aș bucura să citiți aceste cuvinte ale Domnului nostru Iisus Hristos păstrate numai în Sfânta Evanghelie de la Marcu. Sfânta Evanghelie de la Marcu este cea mai scurtă Evanghelie, are numai șaisprezece capitole. Bineînțeles că aceste capitole ar putea fi foarte lungi și șaisprezece să fie cât treizeci din altă Evanghelie, dar este Evanghelia cea mai scurtă. Și cu toate că este Evanghelia cea mai scurtă, în Evanghelia de la Marcu găsim cele mai multe amănunte, pe care nu le găsim în celelalte Evanghelii, în legătură cu cele istorisite în celelalte Evanghelii. Deci, iată, în Sfânta Evanghelie de la Marcu găsim această istorisire, că Domnul Hristos a spus că cea dintâi poruncă este "Să iubești pe Domnul Dumnezeuul tău din toată inima ta, din tot sufletul tău, din tot cugetul tău, din toată puterea ta și pe aproapele tău ca pe tine însuși". Asta găsim și în alte părți, și în alte Evanghelii: și în cea de la Matei (22, 37-40), și în cea de la Luca (Luca 10, 27); dar istorisirea aceasta, că fariseul s-a bucurat de răspunsul Domnului Iisus Hristos și l-a dat dreptate și a spus: "Bine ai grăit învățătorule, așa-i cum zici. Este drept că a iubi pe Dumnezeu mai presus de orice și a iubi pe aproapele ca pe tine însuși e mai mult – fiți atenți! – decât toate arderile de tot și decât toate jertfele", această istorisire nu o găsim decât în Sfânta Evanghelie de la Marcu. Orice ar face omul, la măsura aceasta nu ajunge dacă nu îl iubește mai presus de toate pe Dumnezeu și dacă nu iubește pe aproapele său. În Sfânta Evanghelie de la Matei, citim de asemenea că a fost întrebat Domnul Hristos care este cea mai mare poruncă. Și Domnul Hristos a spus: "Cea mai mare poruncă este să iubești pe Domnul Dumnezeuul tău din toată inima ta, din tot sufletul tău, din tot cugetul tău, din toată puterea ta. Aceasta este cea dintâi și cea mai mare poruncă." Și a adăugat: "A doua poruncă, asemenea acesteia – fiți atenți, deci este vorba de două porunci, dar de două porunci de aceeași mărime –, a doua poruncă, tot atât de importantă ca cea dintâi, este să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși". Și a mai zis Domnul Hristos: "În

aceste porunci atarnă toată legea și proorocii". Și în Epistola către Romani, Sfântul Apostol Pavel a scris că "iubirea este împlinirea legii" (Romani 13,10).

În Sfânta Evanghelie de la Luca citim, în capitolul al 10-lea, versetele 25-37, că un învățător de lege – deci un cunoscător de lege, pentru că nu poți învăța dacă nu cunoști – s-a dus la Domnul Hristos, dar nu cu gând curat, ci cu gând de ispitire, adică un fel de gând în genul "Să vedem, ce zice învățătorul la asta?". Bineînțeles că învățătorul de lege credea că Domnul Hristos era un învățător ca și el. Nu știa că e Învățătorul Cel de Sus și că el, învățătorul de lege cel de jos, s-a dus la Învățătorul Cel de Sus să-L întrebe cu gând de ispitire, cu gând de cercetare, nu cu gând de mântuire, cu gând de informare, ci mai mult cu gând de a vedea ce zice. Și a zis: "Învățătorule, care e cea mai mare poruncă din lege?". Și Domnul Hristos l-a pus pe el să spună care e cea mai mare poruncă din lege și a zis: "În lege ce este scris? Cum citești?". Ce știi tu din lege despre cea mai mare poruncă? Și învățătorul de lege, se vede că a fost un om bine informat, un om inteligent, un om deosebit între oamenii din vremea lui și a zis: "Să iubești pe Domnul Dumnezeuul tău din toată inima ta, din tot sufletul tău, din tot cugetul tău, din toată puterea ta, și pe aproapele tău ca pe tine însuși". Și Domnul Hristos a aprobat răspunsul acelui învățător de lege și a zis: "Fă acestea și vei fi viu!".

Dar învățătorul de lege a vrut, totuși, de data asta, să aibă o lămurire, pentru că oamenii spuneau diferite păreri despre același lucru, răspundeau diferit la aceeași întrebare, și L-a întrebat pe Domnul Hristos: "Dar cine-i aproapele meu?". Și Domnul Hristos nu a spus că aproapele tău este orice om care vine în legătură cu tine, ci a spus o pildă, pilda cu samarineanul milostiv: un om oarecare cobora de la Ierusalim la Ierihon, pe drum a fost împresurat de tâlhari, l-au bătut, l-au jefuit și l-au lăsat pe marginea drumului, pe jumătate mort. Și pe lângă omul acela au trecut trei inși. Întâi, un preot de la care toată lumea se aștepta să fie binevoitor. A privit, a văzut despre ce e vorba și a trecut pe alături. A mai trecut și un levit, un candidat la preoție; și el a privit și s-a dus mai departe. Și a mai trecut un om, nebăgat în seamă, și nu numai nebăgat în seamă, ci hulit, disprețuit de evrei; s-a apropiat, a văzut despre ce e vorba și s-a implicat spre binele lui, pentru că i

s-a făcut milă de el. A turnat untdelemn și vin peste rănilor lui, a legat rănilor și l-a dus la o casă de oaspeți, l-a transportat la o casă de oaspeți pe animalul pe care îl avea el pentru a fi dus în călătorie. Ajunși acolo, a purtat grijă de el până a doua zi, zi în care a dat doi dinari gazdei ca să-i poarte de grijă; "iar eu, când mă voi întoarce, de vei cheltui mai mult, îți voi da ție", a zis samarineanul. Doi dinari nu erau o sumă foarte mare, erau cam prețul a două zile de lucru. Este adevărat că și zilele de lucru sunt diferite ca preț, dar așa se socotea, o zi de lucru – un dinar. De unde știm? Dintr-o pildă a Domnului Hristos, unde se spune că un stăpân de vie angaja niște lucrători să lucreze în via lui. Și s-a înțeles cu ei să le dea un dinar pe zi.

Știți că în Sfânta Evanghelie se spune că unii erau nemulțumiți că femeia cinstitoare față de Domnul nostru Iisus Hristos a cheltuit mult mir de mare preț pentru a-și arăta cinstirea și cineva dintre ei a zis că era mai bine să se vândă mirul acesta cu mai mult de 300 de dinari și apoi banii să se dea săracilor. Bineînțeles că nu sunt cugetele omului cum sunt cugetele Domnului. Domnul Hristos a primit cinstirea femeii și a pus: "Nu faceți supărare femeii!". Iubiți credincioși, cam uităm noi lucrul acesta, noi cam facem supărări la mulți și de multe ori și nu ne gândim că a zis Domnul Hristos cândva, către cineva: "Nu faceți supărare!". **Ar trebui să avem aceasta ca regulă de viață: să ne silim să nu facem supărare.** Și a rânduit Domnul Hristos ceva de neînchipuit de mare și de frumos și a zis: "Oriunde se va propovădui Evanghelia, se va spune și ce a făcut această femeie, spre pomenirea ei" (Marcu 14, 9). Vedeți cum a înțeles Domnul Hristos să-și arate recunoștința față de femeia cinstitoare? Oriunde se va propovădui Evanghelia, adică oriunde se va propovădui învățătura creștină, că aceasta înseamnă "evanghelie", se va spune și ce a făcut femeia aceasta, spre pomenirea ei.

După ce Domnul Hristos a spus pilda cu samarineanul milostiv, l-a întrebat pe învățătorul de lege: "Care din acești trei, care au trecut pe lângă omul acela, a fost aproapele celui căzut între tâlhari?". Și învățătorul de lege a spus că cel care a avut milă de el. Spațial, a fost aproape fiecare, pentru că fiecare l-a văzut, dar unul dintre ei, samarineanul milostiv, s-a oprit și s-a îngrijit de binele celui care avea trebuință de ajutor; și, prin aceasta, s-a continuat

viața celui căzut între tâlhari. Și după ce învățătorul de lege a răspuns că cel care a avut milă de el, acela a fost aproapele – ceilalți au fost departe și de aproape –, Domnul Hristos a spus: "Du-te și fă și tu la fel!". Ce înseamnă aceasta: "fă și tu la fel"? Caută să intervii și tu acolo unde este trebuință de ajutorul tău, de banii tăi, de puterea ta, de comoditatea ta, intră în componența omului care are trebuință de ajutorul tău și atunci ești aproapele omului de lângă tine, altfel ești distanțat, ești departe, chiar fiind aproape. Iubiți credincioși, așadar știm că a zis Domnul Hristos că cea mai mare poruncă – toate poruncile sunt bune și folositoare – este porunca iubirii.

Fiecare dintre noi avem capacitate iubitoare, așa e alcătuită ființa omenească, să aibă capacitate iubitoare, să poată iubi. Fiecare om iubește la măsurile lui, în sfera lui, cât poate el, în funcție de motivările pe care le are ca să iubească. Deci, fiecare om iubește, numai că nu iubește omul după porunca lui Dumnezeu. Care este porunca lui Dumnezeu? "Să iubești pe Domnul Dumnezeuul tău din toată inima ta, din tot sufletul tău, din tot cugetul tău, din toată puterea ta și să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși."

Care e măsura iubirii de Dumnezeu? **Măsura iubirii de Dumnezeu – m-aș bucura să țineti minte – este să iubești fără măsură.** Iubirea față de Dumnezeu n-are nici o măsură. Adică nu există o măsură a iubirii. În realitate, există o margine a iubirii. Care-i marginea iubirii? Puterea ta de a iubi. Unde se sfârșește puterea ta iubitoare, acolo se sfârșește de fapt și măsura iubirii tale față de Dumnezeu, însă, principal vorbind, iubirea față de Dumnezeu nu are măsură, e iubire fără măsură.

Cât privește iubirea față de aproapele, are o măsură și măsura este iubirea față de tine însuși. În realitate, iubiți credincioși, nu știu când, cine, unde este acela care iubește pe aproapele său ca pe el însuși. De ce? Pentru că în majoritatea cazurilor, noi nu ne orientăm după porunca lui Dumnezeu, ci ne manifestăm iubirea în mod spontan, adică așa cum ne vine. Ne este unul simpatic, îl iubim, nu ne este simpatic, nu-l iubim, îl ocolim, îl înlăturăm doar, nu ținem seama de valoarea omului. De ce? Pentru că n-avem iubirea după poruncă. Dar ce iubire avem? Avem o iubire întâmplătoare. Iubirea pe care o avem, o întrebuițăm cum o întrebuițăm, fără să ne gândim că Dumnezeu ne cere mai mult

decât facem, sau dacă într-adevăr iubim după poruncă, ar trebui să mai adăugăm ceva, ar trebui să mai facem ceva. Iubirea este o calitate a sufletului omenesc și se manifestă așa, cumva de la sine. Cei mai mulți oameni, nici nu se iubesc și nici nu se urăsc. Relațiile între oameni în general sunt relații, hai să zicem, oficiale, adică niște relații întemeiate pe alte principii, sau fără nici un principiu, relații întâmplătoare; și, în cazul acesta, Dumnezeu este absent din iubirea noastră. Or, Domnul Hristos a spus clar către ucenicii Săi: "Aceasta vă poruncesc, să vă iubiți unii pe alții" (Ioan 15, 17). Când se înfiripă în sufletul nostru, de pe urma patimilor, ura, noi trebuie să ne gândim că n-avem voie să urăm, ci suntem chemați să iubim. Cineva ne e antipatic, adică nu ne potrivim, ne-ar plăcea să nu fie în preajma noastră cutare sau cutare om. Numai că, porunca lui Dumnezeu e să iubim pe toți oamenii. De ce să-i iubim pe toți? Pentru că așa ne poruncește Dumnezeu. Care e rațiunea iubirii tuturor oamenilor, ne putem gândi singuri, pentru că, până la urmă, Domnul Hristos, Fiul lui Dumnezeu, venind din cer pe pământ, a adus o învățătură pe care nu o dă pământul și nu o vrea pământul. Să știți că pământul nu vrea iubirea de vrăjmași. Cred că ați citit, unii dintre voi, cuvintele Cuviosului Siluan de la Sfântul Munte, în care se insistă foarte mult pentru iubirea față de vrăjmași, iubirea dușmanului, unde ni se spune că trebuie să iubim pe vrăjmașul nostru ca să ne asemănăm cu Dumnezeu, care "răsare soarele peste cei buni și peste cei răi, trimite ploaia peste cei drepti și peste cei nedrepti" (Matei 5, 45). Parcă nu ne este la îndemână. Nu am vrea să existe o astfel de iubire. De ce? Pentru că pământul nu vrea așa ceva, numai cerul vrea așa ceva. Și oare, de ce vrea cerul, de ce vrea Dumnezeu, de ce vrea Domnul Hristos, Cel venit din cer pe pământ, să-i iubim și pe vrăjmașii noștri? Știți de ce? Ca să înmulțim iubirea. Și știți de ce e bine să înmulțim iubirea? Pentru că, înmulțind iubirea, înmulțim fericirea. **Cine iubește, se fericeste.** Mai ales la tinerețe e omul deschis pentru iubire și mai ales la tinerețe e omul fericit prin iubire. Când căutăm fericirea, trebuie să căutăm iubirea și căutând iubirea și realizând-o, am găsit fericirea. Nu-i mai fericit omul decât atunci când iubește și când se simte iubit. Și totuși, între oameni nu-i multă iubire sau e iubire proporționată după diferite rațiuni, după diferite motivări, și-n cazul

acesta nu se ține seamă de porunca lui Dumnezeu. Or, porunca lui Dumnezeu este să ne iubim unii pe alții.

Am citit cândva, nu mai știu unde, că unui cuvântător i s-a spus să spună ultimul cuvânt pe care ar vrea el să-l spună, că după aceea nu poate să mai rostească nici un cuvânt. Să știți că nu mai știu ce cuvânt a spus omul acela. Mă gândesc eu așa, că dacă voi mai răscoli prin câte am citit și prin câte am auzit, poate până la urmă voi ști cine a fost solicitat să spună ultimul cuvânt de învățătură și ce cuvânt anume a spus. Dacă am uitat asta, cel puțin m-am gândit la mine. Și m-am gândit că dacă mi s-ar pune problema aceasta, în felul acesta: "Uite, acum, în clipa asta, poți să spui ultimul cuvânt, dar după aceea să știi că nu mai poți spune nimic", ce cuvânt aş spune eu? Știți ce cuvânt aş spune? Unul pe care îl auzim și nu-l împlinim, unul pe care îl auzim în fiecare zi când luăm parte la Sfânta Liturghie, unul pe care noi, de fapt, nu-l împlinim, dar ni se pare că-l împlinim. Aș spune cuvântul acesta: **"Să ne iubim unii pe alții, ca într-un gând să mărturisim"**. De ce cuvântul acesta și nu alt cuvânt? Pentru că acest cuvânt ne duce la împlinirea poruncii de a iubi pe aproapele; și, la Sfânta Liturghie, când ni se spune îndemnul acesta: "Să ne iubim unii pe alții, ca într-un gând să mărturisim", zicem: "Pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfântul Duh, Treimea cea de o ființă și nedespărțită"; și parcă ne-am scăpat de îndatorirea de a ne iubi unul pe altul. Nu ne mai iubim și nu ne mai gândim că suntem datori cu iubire unii față de alții.

Foarte mult s-ar schimba lumea aceasta spre bine, dacă fiecare om ar face măcar ceea ce a făcut samarineanul milostiv. Acesta nu a ajuns să facă tot ceea ce ar fi putut face, dar a făcut totuși ceva, iar Domnul Hristos i-a spus învățătorului de lege: "Du-te și fă și tu la fel". Fă și tu ca cel care l-a ajutat pe cel căzut între tâlhari. Ce înseamnă asta? Să te duci undeva, la marginea drumului, și să ajuți pe cineva care ajunge într-o astfel de situație? Poate că o viață întreagă te duci și nu găsești pe nimeni. Și atunci, înseamnă că nu poți să fii ca samarineanul milostiv? Sau te duci și vezi un accident și poate vezi lumea adunată pe acolo și poate te gândești că, lasă, că or face ceilalți ceea ce nu faci tu, sau eventual dacă ai găsi o situație de felul acesta, ce ai face? Că acum au oamenii atâtea telefoane mobile, poate ai avea și tu și ai da un telefon să vină o salvare și te-ai scăpa de el. Asta este.

Dar ce înseamnă să iubești? Să iubești înseamnă să fii preocupat de binele omului de lângă tine, pentru că știi de Dumnezeu. Și dacă nu faci lucrul acesta, înseamnă că nu împlinești porunca și dacă nu împlinești porunca, cumva ești sub osândă, pentru că n-ai ținut seama de poruncă. "Aceasta vă poruncesc, să vă iubiți unii pe alții". Iată, iubiți credincioși, niște lucruri la care nu ne gândim, sau despre care cumva știm, dar știm ca și când am ști pentru alții, sau pentru a-i informa pe alții. Important este însă să ne angajăm pentru binele omului de lângă noi. Și dacă toți am face așa, atunci foarte mult rău din lumea aceasta s-ar înlătura și s-ar împlini foarte mult bine.

Samarineanul milostiv nu a dat decât din prisosul lui, dar a dat ceva din ceea ce avea el de prisos, și anume a dat din untdelemnul și vinul pe care-l avea la el; poate-i ceva simbolic, nu asta e important, important e că a dat ceva. Nu a zis: "ăsta îl țin pentru mine, s-o putea și fără ăsta", ci ceea ce a avut la îndemână, imediat a întrebuințat ca să-l ajute pe om. După aceea, a dat ceva din averea sa: doi dinari. A dat ceva din comoditatea sa; nu a mai mers el călare, ci l-a așezat pe omul acela care avea trebuință să meargă călare. A dat ceva din comoditatea sa, în sensul că a purtat grijă de el peste noapte. A dat ceva punându-l în atenția gazdei unde l-a lăsat, pentru că samarineanul s-a dus și și-a văzut de treabă, pentru că el n-a plecat să adune oameni din drum și să-i ajute, ci a plecat cu rostul lui, a avut un scop în călătoria lui și și-a văzut de scop și nu a zis Domnul Hristos că nu a făcut bine. A făcut ce a avut de făcut și foarte bine a făcut, dar adevărul este că omul a dat ceva din prisosul lui. Ei bine, dacă toți din lumea aceasta ar da din prisosul lor, mai ales că avem atâtea lucruri de prisos, pe care nu le folosim, și nu le dăm, pentru că mai bine să știm noi că suntem stăpâni peste ele. Asta înseamnă absența iubirii și înseamnă să nu te raportezi la Dumnezeu care, totuși, îți cere să dai ca samarineanul milostiv, din prisosul tău.

Iubiți credincioși, să nu uităm că Dumnezeu ne poruncește să ne iubim unii pe alții, ne poruncește să ne fim dragi unii altora, și nu suntem. Și de ce nu ne suntem? De ce sunt niște bariere între noi? De ce sunt niște piedici? Pentru că noi suntem alcătuiți prin ceea ce am făcut, nu prin ceea ce trebuia să facem. Nu ne-am prea gândit noi la poruncile lui Dumnezeu, nici când am iubit, nici când

am urât. Nu ne-am prea gândit noi la poruncile lui Dumnezeu nici când am avut răbdare, nici când n-am avut răbdare. Lucrurile au mers așa, cumva de la sine. Am știut noi că există un Dumnezeu și că există de fapt și pentru noi, dar nu ne-am gândit la El când am făcut un bine, l-am făcut pentru că ne-a venit nouă bine să facem. Sau nu l-am făcut pentru că nu am putut să-l facem în condițiile noastre. În felul acesta, ne-am alcătuit spre bine sau spre rău, suntem ceea ce suntem, avem capacitățile pe care le avem și de porunca lui Dumnezeu uităm. Și de Dumnezeu însuși uităm și nu facem ceea ce ar trebui să facem. Bineînțeles că sunt situații și situații, oamenii n-au toți aceleași valori, n-au toți aceleași bunuri de dat. De exemplu, un student, în general e susținut de părinții lui și atunci nu trebuie să dea el și apoi să ceară de la părinții lui, să-i dea lui părinții pentru că el a dat altuia. Nu merge așa. Trebuie să fim raționali. Dăm din prisosul nostru. Care e prisosul nostru? Prisosul nostru este acela din care am putea să ne cumpărăm un suc, o înghețată, un ziar, la care renunțăm pentru că se poate și fără ele, și dăm la cineva spre slava lui Dumnezeu și spre bucuria noastră. Se zice că cineva i-a dat unui sărac o floare. Și s-a bucurat săracul acela de floare, mai mult decât de mulți bani. De ce? Pentru că s-a văzut cinstit de omul care i-a oferit ceva. Și de aceea Sfântul Isaac Sirul spune că atunci când dai ceva unui sărac, veselia feței tale să fie mai mare decât darul pe care-l dai. Ne gândim noi la așa ceva? Nu ne gândim! Ne gândim să împlinim porunca lui Dumnezeu? Nu ne gândim! Ne gândim să mergem lucrurile așa, cumva ca de la sine, dacă merg, merg, dacă nu merg, nu merg, și mergem mai departe. Numai că mântuirea se realizează prin iubire și semnul mântuirii, apartenenței la Domnul Hristos, știm cu toții că e iubirea.

Ați citit predica de despărțire a Domnului Hristos adresată ucenicilor Săi înainte de Sfintele Sale Pătimiri? Dacă ați citit-o, ați găsit acolo cuvintele spuse de Domnul Hristos ucenicilor: "După aceasta vor cunoaște oamenii că sunteți ucenicii Mei, dacă veți avea iubire unii față de alții". Unde nu-i iubire, nu-i nici Dumnezeu prezent. De ce? În Sfânta Scriptură e scris, în Epistola I Sobornicească a Sfântului Ioan Evanghelistul, că "Dumnezeu este iubire". Ce înseamnă asta, că Dumnezeu este iubire? Înseamnă că Dumnezeu Se raportează la oameni prin iubire. V-am mai spus,

odată, cuvântul părintelui Arsenie: "Iubirea lui Dumnezeu față de cel mai mare păcătos e mai mare decât iubirea celui mai mare sfânt pentru Dumnezeu". Deci, Dumnezeu Se revărsă spre noi prin iubire. Și când zicem că Dumnezeu este iubire, nu ne gândim că iubirea este Dumnezeu. Ci ne gândim că Dumnezeu se raportează în principal la noi, oamenii, cu iubirea Lui. Dumnezeu, care ne iubește, ne îndeamnă și pe noi la iubire, pentru că nu se poate să răsplătești iubirea lui Dumnezeu cu altceva decât cu iubire. Și atunci, de ce e așa puțină iubire în lumea aceasta? De ce se ceartă oamenii, de ce se urăsc oamenii, de ce se răzbună, de ce nu se iartă oamenii unii pe alții, de ce se învrăjbesc unii cu alții, de ce-și fac zile fripte unii altora, de ce e atâta răutate în lumea aceasta, de ce e atâta lipsă de iubire, de ce? Ne spune Domnul Hristos de ce: "Din înmulțirea fărădelegilor, iubirea multora se va răci" (Matei 24, 12). Iată de ce: din înmulțirea fărădelegilor, se va răci iubirea celor care fac fărădelege. Sunt unii oameni care nici nu mai pot să iubească. S-au îngrădit așa de tare în răutate, în ne iubire, în ură, în gând de răzbunare, în gând de neiertare, încât nu-s odihniți până nu fac ceva rău. N-au iubire. De ce n-au iubire? Deoarece le-a scăzut iubirea, că doar nu i-a lăsat Dumnezeu răi, nu le-a pus în suflet răutatea. Chiar dacă vor mai veni niște răutăți în lumea aceasta, dar nu ni le dă Dumnezeu, ni le dau părinții noștri, care și ei fiind răi, ne dau ce au ei în ei, ne dau și nouă. Și noi trebuie să rezolvăm toate lucrurile astea, ca să fim cum zicem noi că-i Dumnezeu. Și cum zicem noi că-i Dumnezeu? Bun și iubitor de oameni. Noi cum suntem? Răi, urători de oameni. Poate nu toți și nu totdeauna, dar, în orice caz, e foarte multă răutate, foarte multă ură, foarte multă mânie, foarte multă pomenire a răului, multă împotrivire, multă neglijare, multă ocolire a oamenilor. De ce? Pentru că ne-a scăzut nouă iubirea.

Deseară vom vedea, cu ajutorul lui Dumnezeu, care e urcușul către iubire, care sunt felurile iubirii, după Sfântul Maxim Mărturisitorul, și cum putem ajunge să avem iubirea cea după poruncă.

Dumnezeu să ne ajute!

29 iulie 2004, dimineața,
Mănăstirea Oașa

URCUȘUL SPRE IUBIRE

În numele Tatălui și al Fiului și al Sfânt Duhului. Amin!

Iubiți credincioși, ne apropiem de sfârșitul programului pe care l-am făcut, mai avem întâlnirea din seara aceasta și una mâine dimineață și cu aceasta am sfârșit un program pe care l-am făcut în nădejdea binelui și a bucuriei, în nădejdea folosului sufletesc. Pentru seara aceasta, am zis că îmi va fi cuvântul despre "Urcușul spre iubire".

Când vorbim despre urcușul spre iubire, trebuie să precizăm mai întâi câteva lucruri în legătură cu porunca iubirii, de fapt cu iubirea însăși. Știm cu toții că omul este creat în așa fel de Dumnezeu, încât să aibă capacitate iubitoare; și o are. O are, dar nu o folosește totdeauna cum ar trebui și mai ales în ceea ce privește iubirea față de vrăjmași, sunt întotdeauna, la cei mai mulți oameni, multe ezitări. Sfântul Maxim Mărturisitorul, în Filocalie, vol. 2, are o scriere intitulată "Cele 400 de capete despre dragoste". Vorbește deci despre iubire în 400 de capete. În această scriere, ne spune că dragostea (sau iubirea – e același lucru) este de 3 feluri: dragostea după poruncă, mai presus de fire; dragostea după fire; și dragostea împotriva firii. Deci, aceeași capacitate a omului poate să se manifeste direct.

Poate fi dragoste mai presus de fire, adică respectând porunca lui Dumnezeu și, în cazul acesta, cel care iubește nu face deosebire între bun și rău, între drept și nedrept, între apropiat și depărtat, între prieten și dușman, ci îi iubește pe toți la fel, pentru că așa vrea Dumnezeu și așa poruncește Dumnezeu.

Este apoi o dragoste firească, așa cum iubesc părinții pe copii, copii pe părinți, prietenii între ei și aceasta este o dragoste de mijloc, binecuvântată de Dumnezeu.

Și mai este și o dragoste împotriva firii și anume aceea pe care o au oamenii pătimiși pentru cei pătimiși. Anume, așa cum iubitorul de plăcere îl iubește pe acela care îi dă posibilitatea să-și

împlinească plăcerea, iubitorul de avere iubește pe cel care îi dă posibilitatea să-și înmulțească averea, iubitorul de slavă, de mărire deșartă, pe cel care îi dă posibilitatea să-și împlinească dorința de a fi slăvit. Aceasta este dragostea pătimașă și dragostea împotriva firii.

Ce ne interesează pe noi acum este iubirea mai presus de fire, iubirea după poruncă. Cum se poate ajunge ca cineva să aibă iubirea după porunca lui Dumnezeu, să-și manifeste iubirea potrivit poruncii lui Dumnezeu? Mai întâi de toate, trebuie să știm și să nu uităm că iubirea față de Dumnezeu și iubirea față de aproapele se împlinesc prin împlinirea poruncilor lui Dumnezeu. Aceasta ne-o spune Domnul Hristos în cuvintele: "Cel ce are poruncile Mele și le păzește, acela este care Mă iubește (...) și-l voi iubi și Eu și Mă voi arăta lui" (Ioan 14, 21). Și mai departe: "Dacă Mă iubește cineva, va păzi cuvântul Meu și Tatăl Meu îl va iubi și vom veni la el și Ne vom face locaș la el" (Ioan 14, 23).

Iubirea față de Dumnezeu, față de oameni, nu e ceva abstract, adică ceva care n-are o consistență, ceva care n-are o manifestare, ci iubirea se manifestă în împlinirea poruncilor lui Dumnezeu. Îl iubesc pe dușmanul meu pentru că așa îmi poruncește Dumnezeu. Nu-l pot iubi, mă rog lui Dumnezeu ca să-l pot iubi, ca să pot face voia lui Dumnezeu, să mă pot asemăna cu Dumnezeu. Domnul Hristos a spus că trebuie să iubim pe vrăjmașii noștri, și anume în Predica de pe Munte: "Ați auzit că s-a zis celor de demult: să iubești pe aproapele tău și să urăști pe vrăjmașul tău, iar Eu vă zic vouă: iubiți pe vrăjmașii voștri, faceți bine celor ce vă urăsc, binecuvântați pe cei ce vă blestemă, rugați-vă pentru cei ce vă vatămă și vă prigonesc" și spune motivul: "Ca să fiți fiii Tatălui vostru celui din ceruri – care ce face? – Care răsare soarele peste cei buni și peste cei răi, trimite ploaia peste cei drepti și peste cei nedrepti"; și după puțin adaugă: "Fiți, dar, voi desăvârșiți precum Tatăl vostru cel din ceruri, desăvârșit este" (Matei 5, 48).

Ce înseamnă să fii desăvârșit? Înseamnă să fii perfect, să urmărești perfecțiunea, perfecțiunea religios-morală, perfecțiunea morală, în cazul acesta, în special. Ce înseamnă desăvârșire, ce înseamnă perfecțiune? Cuvântul "desăvârșire" e un cuvânt pe care îl găsim mai ales în vorbirea bisericească. Altfel, în general, cuvântul desăvârșire nu se folosește în vorbirea obișnuită. Oamenii

care nu au limbajul bisericesc zic, în loc de desăvârșire, perfecțiune. Ce înseamnă perfecțiune? Înseamnă deplinătate, adică un lucru îl urmărești în chip deplin. Mi-aduc aminte de o vorbă din casa noastră, Dumnezeu să-i odihnească pe părinții mei. Zicea tata: "Mă, când lucri ceva, pâi lucră așa ca să nu mai lucre cineva după tine". Asta înseamnă să lucrezi deplin, perfect, să faci lucrul cum trebuie făcut și să nu mai vină cineva să adauge ceva la ceea ce ai făcut tu, că n-ai făcut bine. Asta înseamnă perfecțiune.

Și, pentru că veni vorba de perfecțiune, ar trebui să ne întrebăm în ce constă perfecțiunea, în ce constă desăvârșirea. Răspunsul este simplu: în deplinătatea a tot ceea ce este pozitiv, a tot ceea ce este bun. Să nu te gândești niciodată că ai făcut destul, să nu te gândești niciodată că nu trebuie să mai adaugi ceva, să nu te gândești niciodată că aici trebuie să te oprești. Însă să nu fii preocupat și să fii neliniștit că n-ai făcut destul, nu în sensul acesta, ci în sensul de a face ceva, de a adăuga ceva, dacă se poate și unde se poate. Știți că a zis Domnul Hristos că, dacă îți cere cineva să mergi cu el o mie de pași, tu să mergi două mii de pași. Bineînțeles, asta nu trebuie înțeleasă așa, literar, că dacă trebuie să te duci cu cineva o mie de pași, când ai ajuns la o mie de pași să zici: "no, stai aici, că eu mai fac o mie de pași". Nu în înțelesul acesta, ci în înțelesul că trebuie să fii deschis, să mai adaugi ceva. N-are rost să mai faci o mie de pași, fără să fie de trebuință. Dar asta înseamnă să cauți desăvârșirea. Sfântul Ap. Pavel spune: "Căutați desăvârșirea".

Iubiți credincioși, preocupați fiind oamenii de desăvârșire, s-au întrebat pe ei înșiși și s-au întrebat și între ei, în ce constă desăvârșirea; și anume, ce trebuie să faci ca să ajungi pe calea desăvârșirii și să ajungi la desăvârșire. Să știți că Sfântul Isaac Sirul spune că desăvârșirea nu are hotar. Deci, nu există un punct în care să zici: gata, aici s-a ajuns la desăvârșire. N-are hotar. De ce? Pentru că desăvârșirea noastră trebuie să fie desăvârșirea Tatălui Ceresc. Așa a zis Domnul Hristos: "Fiți, dar, voi, desăvârșiți, precum Tatăl vostru Cel din ceruri, desăvârșit este". Poți să ajungi la desăvârșirea lui Dumnezeu? Noi zicem că nu. Nu poți, dar o poți avea în vedere și să o faci cât mai mult și să te apropii cât mai tare de deplinătatea, de desăvârșirea lui Dumnezeu. Atunci, în ce constă desăvârșirea, în principal? În două lucruri: în iubire și în smerenie. Desăvârșirea în iubire, pentru că a zis Domnul Hristos să iubim pe

vărmășii noștri: "Iubiți pe vărmășii voștri ca să fiți asemenea Tatălui celui din ceruri". Deci, în iubire și în smerenie. Sfântul Isaac Sirul a fost întrebat: "Ce este desăvârșirea?" și a răspuns: "Desăvârșirea este o prăpastie de smerenie". O smerire dusă la ultima posibilitate, să te rostogolești în smerenie. Sunt multe lucruri care ar trebui avute în vedere. Ce înseamnă prăpastie de smerenie, cum se poate ajunge, ce să urmărești în mod special? Nu ne vom ocupa acum de acestea.

Deci, să ținem minte: trebuie să căutăm desăvârșirea, perfecțiunea fără hotar, perfecțiune care trebuie avută în vedere în ceea ce privește iubirea și smerenia. Și bineînțeles că, dacă mergi pe calea aceasta a iubirii și a smereniei, toate celelalte se adaugă și se realizează, pentru că vă spuneam zilele trecute că iubirea e o virtute cuprinzătoare. V-am spus cele paisprezece sau cincisprezece virtuți pe care le cuprinde dragostea față de oameni.

Și acum, să vedem care e calea care duce la iubire, la iubirea mai presus de fire.

Dar înainte de aceasta, aș vrea să vă mai spun ceva. Nu știu dacă vă mai spune altcineva sau dacă mai aveți ocazie în viață să mai auziți astfel de lucruri, mie mi-e la îndemână să vă spun aceasta și vă spun că **înaintarea în viața duhovnicească e gândită în concepția creștină în trei etape și anume: prima este mântuirea, a doua este iluminarea și a treia este unirea cu Dumnezeu sau desăvârșirea.** Cei care ați avut în mână Filocalia cunoașteți, dar nu știu dacă ați avut-o toți, poate că unii nici n-ați auzit și nici nu știți ce-i aceea Filocalia. Ce-i Filocalia? Filocalia este, după cum scrie în titlul ei, "culegere din scrierile Sfinților Părinți, care ne arată cum poate omul să se curețe, să se lumineze și să se desăvârșească". Aceste trei lucruri le are în vedere Filocalia în ansamblul ei. Trebuie să știți că Filocalia românească are în ansamblul ei douăsprezece volume groase. E greu să le citești pe toate douăsprezece, și apoi, acestea nu-s lucruri de citit, sunt lucruri de studiat, pentru că ele n-au fost scrise de un om pentru un om, ci au fost scrise de mulți oameni, pe parcursul a o mie de ani și pentru oameni diferiți. Nu au avut cei din secolul al IV-lea Filocalia pe care au avut-o cei din secolul al XIV-lea. Oricum, e bine să fie cunoscută, iar pe cât putem, să o asimilăm și să ne orientăm. Adevărul este că oamenii, în general, nu își rânduiesc viața după

studii și după ce știu ei de ici și de dincolo, ci caută să înainteze în viața duhovnicească fiecare cum poate. Deci, reținem: **Filocalia îi învață pe oameni cum să se curețe de patimi, de răutăți, cum să se mântuiască, cum să se lumineze cu contemplația naturii în care se reflectă Dumnezeu, cum să ajungă la deplinătate sau cum să ajungă la îndumnezeire.**

Este un termen în gândirea spirituală, care se exprimă prin îndumnezeire, adică să devii așa cum este Dumnezeu. Firea omenească nu poate să fie fire dumnezeiască. Omul e om, de acum și până în veac; și în veșnicie, omul e tot om, nu-i Dumnezeu. Chiar dacă Sfântul Simeon Noul Teolog a zis: "Eu sunt om prin natură și Dumnezeu prin har". E vorba de un fel de lipire de Dumnezeu, dar nu de o transformare a omului în Dumnezeu. Nu se poate așa ceva! Omul rămâne om. Nici Fiul lui Dumnezeu nu S-a făcut om în înțelesul că Dumnezeu a devenit om, ci Și-a asumat firea omenească, așa încât Fiul lui Dumnezeu este Dumnezeu adevărat și om adevărat, lipit de firea omenească, adică are și fire omenească și fire dumnezeiască, iar firile acestea sunt unite între ele neîmpărțit și nedespărțit și neamestecat și neschimbat. Firea omenească e fire omenească, firea dumnezeiască e fire dumnezeiască. Deci, omul rămâne om lipindu-se de Dumnezeu, dar primește ceva din dumnezeire, așa cum zic Părinții că focul își pune existența lui pe fierul încălzit în foc. Fierul e fier și focul e foc, dar există o unire între fier și foc.

Acum să lăsăm acestea și să vedem cum e cu iubirea, cu urcușul care duce la iubire. Să știți că înaintarea în viața duhovnicească a omului e prezentată, în concepția creștină, ca un urcuș, ca și când te-ai sui undeva. Ne suim la cer, fără să mergem spațial la cer, dar oricum, ducem o viață care înseamnă o viațăuitoare. Acum, să ne ocupăm în mod special de suișul spre iubire, spre împlinirea iubirii. Avem noi undeva, în Noul Testament, niște indicii în legătură cu asta? Da, avem! Avem în Epistola Sfântului Apostol Pavel către Galateni, către Coloseni și în Epistola a 2-a a Sfântului Apostol Petru.

În Epistola către Galateni, Sfântul Apostol Pavel prezintă roada Duhului, adică ce anume lucrează Duhul în sufletele credincioșilor. Și zice așa: "Roda Duhului este: dragostea, bucuria, pacea, îndelungă răbdarea, bunătatea, facerea de bine, credința,

blândețea, înfrânarea poftelor" (Cap. 5, 22-23). Când enumără Sfântul Apostol Pavel acestea, toate arată că de fapt ele nu sunt despărțite, ci fac o lucrare, constituie roada Duhului, în totalitatea lor. Adică, Duhul Sfânt nu lucrează numai bunătatea și numai răbdarea, ci toate acestea laolaltă. Duhul Sfânt lucrând acestea în om, îl face ca un părtaș la aceste virtuți. Sfântul Apostol Pavel prezintă roada Duhului prin virtuțile pe care le-am enumerat, începând de la cea mai înaltă spre cea mai de început. Începe cu dragostea și se sfârșește cu înfrânarea. Urcușul e pe invers. Se începe cu înfrânarea și se ajunge la dragoste. Deci, dacă vrei să ai dragostea după poruncă, trebuie să începi cu înfrânarea poftelor. Trebuie să fii un om înfrânat, să fii un om blând, să faci bine ca să devii bun, să fii un om credincios cu credința cea de-a doua, să treci de bunătate și să realizezi îndelunga-răbdare, pacea, bucuria și iubirea. Poate că e important să știm și aceea că bunătatea e prezentată la mijlocul celor nouă virtuți pe care le prezintă Sfântul Apostol Pavel, că la bunătate se ajunge prin cele care sunt înfrânarea, blândețea, credința și facerea de bine, care toate laolaltă alcătuiesc bunătatea și apoi bunătatea, care e la mijloc, este pricină de îndelungă-răbdare, de pace, de bucurie și de iubire. Deci, acesta e un urcuș pe care îl prezintă Sfântul Apostol Pavel, pe care noi trebuie să-l gândim invers, pentru că Sfântul Apostol Pavel prezintă roadele acestea ale Duhului Sfânt nu cu interesul de a prezenta un urcuș. Urcușul îl găsim noi, sau hai să zicem urcușul pe care l-am găsit eu, că nu l-am găsit nicăieri prezentat așa.

În Epistola către Coloseni, capitolul al 3-lea, Sfântul Apostol Pavel prezintă un fel de urcuș și anume începe cu: "căutați cele de sus, cugetați cele de sus". Zice el: "Dacă ați înviat împreună cu Hristos, căutați cele de sus, cugetați cele de sus, unde Hristos este de-a dreapta lui Dumnezeu", pentru că, zice Sfântul Apostol Pavel în continuare: "Voi ați murit și viața voastră este ascunsă cu Hristos în Dumnezeu". Faptul acesta duce la îndrumarea Sfântului Apostol Pavel de a omori mădulelele cele trupești. Și vă spun eu care sunt: curvia, necurăția, patima, pofta rea și zgârcenia sau lăcomia care este închinarea la idoli. Sunt în număr de cinci. Deci, ce să nimicești în tine? Curvia, necurăția, adică curvia în diferitele ei forme, pentru că curvia are mai multe forme, și răutatea în general are mai multe forme. De exemplu, păcatul acesta care e destul de

frecvent, al malahiei sau al onaniei, este prezentat ca o necurăție pe care având-o cineva, nu-i îndreptățit să ajungă în împărăția lui Dumnezeu. Deci, chiar dacă le eviți pe celelalte și numai asta o ai, deja trebuie să o părăsești, că dacă nu o părăsești, nu ajungi în împărăția lui Dumnezeu. Patima de orice fel, pofta rea, tot la păcatele sexuale se referă, apoi zgârcenia sau iubirea de avere, sau lăcomia, unii au tradus lăcomia, alții au tradus zgârcenia, e același lucru. Zice mai departe Sfântul Apostol Pavel că "pentru unele ca acestea vine mânia lui Dumnezeu peste fiii neascultării" și adaugă: "Lepădați și voi toate acestea – și spune și ce anume –: mânia, iușimea, răutatea, defăimarea, cuvântul de rușine din gura voastră". Tot cinci sunt. Eu am studiat lucrurile acestea așa, pentru mine, și de aceea știu, că altfel poți să le citești și să nu știi că sunt cinci sau șapte sau douăzeci, nu ai de unde să știi decât dacă studiezi lucrurile. Un lucru îl știi numai dacă îl studiezi. Când citești, te să gândești la ce citești. Mânia, iușimea, răutatea, care are multe chipuri, defăimarea (când disprețuiești pe cineva) și cuvântul de rușine. Orice fel de cuvânt de rușine trebuie să dispară din conștiința și din gura celui care merge spre Dumnezeu și spre urcușul iubirii. Și mai adaugă Sfântul Apostol Pavel încă una, a 11-a, minciuna: "Nu vă mințiți unul pe altul, pentru că v-ați dezbrăcat de omul cel vechi și v-ați îmbrăcat în cel nou". Și, după ce face câteva aprecieri, că în Hristos nu este bărbat și femeie, nici rob, nici slobod, nici elen nici iudeu, ci toate acestea se nivelează cumva și apare omul care poate aparține undeva, dar astea nu-s motive de separare, zice Sfântul Apostol Pavel în continuare: "Îmbrăcați-vă ca aleși a lui Dumnezeu, sfinți și preaiubiți". Și spune cu ce: "cu milostivirile îndurării, cu bunătate, cu blândețe, cu smerenie, cu milostivire". Mai departe, zice: "Dacă cineva are ceva împotriva cuiva, precum Hristos v-a iertat, asemenea iertați și voi". Sunt șapte lucruri bune pe care trebuie să le aibă oricine. Și continuă: "Peste toate, înveșmântați-vă cu iubirea, care este legătura desăvârșirii". Deci cineva care vrea să meargă spre desăvârșire, trebuie neapărat să aibă toate acestea și mai ales iubirea. Apoi spune că dacă lucrurile acestea se realizează, atunci pacea lui Hristos – care covârșeste toată mintea, care e mai presus decât cea ce poate gândi omul – se va sălășlui în inimile voastre.

Nu cred că puteți ține minte ceea ce vă spun eu acum, pentru că-s multe. Cândva, la Timișoara, au zis că îi zăpăcesc pe oameni de cap cu atâtea câte le spun. Și zicea cineva despre conferințele mele că "sunt un dezastru! Norocul cu răspunsurile la întrebări". Deci n-am de gând să zăpăcesc pe nimeni, dar dacă le-am adunat în suflet, uite, curg așa, nu le pot opri.

Al treilea urcuș spre iubire îl găsim în Epistola a 2-a Sobornicească a Sfântului Apostol Petru, în capitolul 1, unde Sfântul Apostol Petru zice: "Adăugați din partea voastră: la credință fapta bună, la fapta bună înfrânarea, la înfrânare răbdarea, la răbdare îngăduința frățească și la îngăduința frățească iubirea". E tot un urcuș duhovnicesc, pe care, de asemenea, dacă îl avem în vedere și îl împlinim, ajungem unde trebuie, la iubirea cea după poruncă.

Și acum, am pomenit adineauri de Sfântul Maxim Mărturisitorul. Haideți să ne gândim și la un urcuș pe care-l prezintă Sfântul Maxim Mărturisitorul. Și zice Sfântul Maxim Mărturisitorul că "Dragostea e născută de nepătimire". Deci, ca să ai o dragoste după poruncă, nefărămițată de patimi, nefărămițată de condiții din afara sau din lăuntrul omului, trebuie să ajungi la nepătimire. Ce-i nepătimirea? Să scoți din suflet cele șapte sau opt deprinderi ale răutății pe care le pomenește și le descrie Sfântul Ioan Casian în Filocalia, volumul 1. Acestea trebuie înlăturate ca să ajungi la nepătimire, care este – zice Sfântul Ioan Scărarul – "Cerul cel de pe pământ".

Deci, dacă ți-ai făcut rânduială în suflet și ai scos patimile, sufletul devine cer, cerul cel de pe pământ, pentru că ajunge la nepătimire. Numai cine a ajuns la nepătimire poate avea dragostea cea după poruncă, dragostea mai presus de fire. Până mai ai niște lucruri care te țin și te rețin, până atunci nu ai nepătimirea și dacă nu ai nepătimirea, nu ai nici dragostea după poruncă.

Care e urcușul pe care-l prezintă Sfântul Maxim Mărturisitorul? El zice așa: "Cel ce crede se teme, cel ce se teme se înfrânează, cel ce se înfrânează nădăjduiește, cel ce nădăjduiește ajunge la nepătimire și cel ce ajunge la nepătimire ajunge la dragoste". Deci, sunt 7 trepte, iar cea mai de pe urmă e dragostea.

Și acum, vă mai spun și o scară pe care am găsit-o eu însumi. E amintită în cartea mea "Lumini de gând"¹¹. La sfârșit, e pusă scara părintelui Teofil. E mai scurtă decât a Sf. Maxim Mărturisitorul. Are cinci trepte, a cincea fiind fericirea și de fapt iubirea.

Și anume, zicem așa. Cineva care vrea să înainteze în viața duhovnicească trebuie neapărat să creadă în Dumnezeu. Să creadă în Dumnezeu, nu așa, că face rele și zice că crede în Dumnezeu. Să creadă în Dumnezeu cu deplinătatea pe care o poate avea omul și să îplinească cele pe care le îplinește omul credincios. Și zicem noi așa că cel care vrea să înainteze în viața duhovnicească trebuie să fie credincios lui Dumnezeu. În limba greacă există un nume pentru "credinciosul lui Dumnezeu" și anume *teopist*. Să știți că în alte limbi numele au o însemnătate, cum sunt și în limba noastră nume care au o însemnătate, de exemplu: Floare, sau Doină. Sunt nume cu conținut. Mai sunt nume care nu știm ce înseamnă și le zicem doar ca nume. În limba greacă și latină, sunt cuvintele prin care se numește cineva, adică un nume are o însemnătate. Victor, de pildă, în limba latină înseamnă biruator. În limba greacă, Nichita înseamnă biruator. Ori zici Victor, ori zici Nichita, același lucru zici. În românește, poți zice biruator. Bogdan, de pildă, e același nume care se exprimă în limba greacă prin Teodor, deci ori că te cheamă Bogdan, ori că te cheamă Teodor, zici de fapt același lucru. Ai încurca lumea dacă ai face așa. Dar în realitate, numele înseamnă același lucru. Deci, cel care vrea să înainteze în viața duhovnicească, trebuie să fie *teopist*, adică credincios lui Dumnezeu. Cu o credință lucrătoare, cu o credință angajantă, bineînțeles. De la *teopist* trebuie să ajungi la *teodul*, adică robul lui Dumnezeu. Adică faptul de a crede în Dumnezeu te angajează la împlinirea poruncilor Lui și devii robul lui Dumnezeu. Se cam neliniștesc oamenii când e vorba să se numească robi ai lui Dumnezeu, că n-ar vrea să fie sclavi, ci ar vrea să fie liberi. În realitate, cel care e robul Domnului, zice Sfântul Apostol Pavel, e liberul Domnului. E mare lucru să fii robul lui Dumnezeu, mai ales că Sfântul Apostol Pavel se prezintă pe sine ca rob al lui Dumnezeu

și că Maica Domnului a zis: "Iată roaba Domnului, fie mie după cuvântul tău". Iar dacă Maica Domnului e roaba Domnului, noi de ce să nu fim robi ai lui Dumnezeu? Împlinind poruncile lui Dumnezeu, ajungi la cunoștința de Dumnezeu și devii *teognost*, adică cunoscător de Dumnezeu. De unde știm noi că cel care vrea să fie *teognost*, cunoscător de Dumnezeu, trebuie să fie *teodul*, sau trebuie să fie împlinitor al poruncilor? Cine citește Filocalia știe că Sfântul Marcu Ascetul spune că **Hristos este ascuns în poruncile sale și se descoperă pe măsura împlinirii poruncilor**. Dumnezeu ni se descoperă dacă li împlinim poruncile, ni se descoperă nouă ca Dumnezeul Care a dat poruncile. Îmi place să fac paranteze, ocolișuri, fac și aici un ocoliș.

Cândva, înainte cu aproape treizeci de ani, poate și mai mult, a venit la noi la mănăstire un episcop din Armenia. Era oaspetele Mitropolitului Nicolae Mladin și cu el a și venit la mănăstire; și fiind el vorbitor de limba franceză și știind și unii dintre noi limba franceză, ne-am înțeles cu el foarte bine. Ne-a spus un lucru foarte fain. Ce anume? Că la ei în Armenia este o legendă cum că un copil citea din scrierile Sfântului Grigorie Luminătorul. Și citind acolo, nu înțelegea. Sfântul Grigorie Luminătorul a fost episcopul care a încreștinat Armenia. Și căutând el așa să înțeleagă, s-a întâmplat ceva. Sfântul Grigorie Luminătorul a ieșit din carte – fiți atenți! – și i-a spus copilului ce trebuie să înțeleagă el din ceea ce citea și nu înțelegea. E un lucru extraordinar, un lucru minunat, să știi că cineva se poate ascunde în gândurile lui, în rândurile pe care le scrie și iese din acelea atunci când citește omul ceea ce a scris.

Și Domnul Hristos e ascuns în poruncile Sale și e ascuns în Evanghelie și noi, când citim Evanghelia, ne întâlnim nu numai cu cuvântul Domnului Hristos, ci și cu Domnul Hristos Însuși, Cel Care a spus cuvântul. Și de aceea, noi putem spune și spunem de fapt că **Evanghelia este Hristos în mijlocul nostru**. Domnul Hristos a spus despre cuvântul Său că este duh și viață, a spus despre cuvintele Sale că sunt adevărul și că nu vor trece. "Cerul și pământul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece", a zis Domnul Hristos. Sunt cuvinte veșnice. Deci, de câte ori citim Evanghelia, de câte ori auzim Evanghelia, de câte ori ne gândim la cuvinte din Evanghelie, noi de fapt ne întâlnim cu Domnul Hristos și Domnul Hristos ni Se descoperă nouă.

¹¹ Ediția I a apărut la Editura Antim, Cluj-Napoca, în 1997, iar ediția a II-a la Editura Teognost, Cluj-Napoca, 2003.

Împlinind poruncile lui Dumnezeu, Domnul Hristos ni Se descoperă și, descoperindu-Se nouă, noi devenim *teognoști*, adică cunoscători de Dumnezeu. Deci avem până acum *teopist*, adică credincios lui Dumnezeu, *teodul*, adică robul lui Dumnezeu, *teognoșt* – cunoscător de Dumnezeu. Și bineînțeles că dacă-L cunoști pe Dumnezeu, Îl și iubești pe Dumnezeu. Nu se poate să-L cunoști pe Dumnezeu și să nu stai cu admirație față de Dumnezeu, cum zice Sfântul Isaac Sirul, că "încă n-a cunoscut pe Dumnezeu cel ce nu se uimește, cel ce nu se minunează de Dumnezeu". Numai cu minunare poți sta în fața lui Dumnezeu, dacă Îl cunoști cu adevărat pe Dumnezeu. Și acela Îl iubește pe Dumnezeu și devine *teofil*. *Teofil* înseamnă iubitor de Dumnezeu.

Aveam un prieten la Sibiu, Dumnezeu să-l odihnească, am fost colegi la Teologie și venea pe la noi pe la mănăstire și zicea când se întâlnea cu mine: "Ce mai faci, iubitorule de Dumnezeu?" Era tare frumos așa, să te gândești că numele tău are o însemnătate și că semnificația aceasta trebuie să spună ceva și pentru tine. Și dacă ajungi la iubire, ajungi și la fericire. Cine iubește e fericit și atunci ajungi la cea de-a cincina treaptă, care este cea mai de sus, și anume fericirea, și în limba greacă, fericit se numește *macarie*.

Deci, scara ar fi aceasta: *teopist, teodul, teognoșt, teofil, macarie*. Asta ne duce deci la iubire, acesta e urcușul iubirii. Asta aveam eu să vă spun în seara aceasta.

Dumnezeu să ne ajute!

Întrebări și răspunsuri

– Vă rugăm, pentru început, să ne recitați câteva poezii.

Mama, de George Coșbuc:

În vaduri ape repezi curg
Și vuiet dau în cale,
Iar plopi în umedul amurg
Doinesc eterna jale.
Pe malul apei se-mpletesc
Cărări ce duc la moară –
Acolo, mamă, te zăresc

Pe tine-ntr-o căscioară.

Tu torci. Pe vatra veche ard,
Pocnind din vreme-n vreme,
Trei vreascuri rupte dintr-un gard,
Iar flacăra lor geme:
Clipește-abia din când în când
Cu stingerea-n bătaie,
Lumini cu umbre-amestecând
Prin colțuri de odaie.

Cu tine două fete stau
Și torc în rând cu tine;
Sunt încă mici și tată n-au
Și George nu mai vine.
Un basm cu pajuri și cu zmei
Începe-acum o fată,
Tu taci și-ascuți povestea ei
Și stai îngândurată.

Și firul tău se rupe des,
Căci gânduri te frământă,
Spui șoapte fără de-nțeleș,
Și ochii tăi stau țintă.
Scapi fusul jos; nimic nu zici
Când fusul se desfără...
Te uiți la el și nu-l rădici,
Și fetele se miră.

...O, nu ! Nu-i drept să te-ndoiești!
La geam tu sari deodată,
Prin noapte-afară lung privești -
- "Ce vezi ?" întreab-o fată.
- "Nimic... Mi s-a părut așa!"
Și jalea te răpune,
Și fiecare vorbă-a ta
E plâns de-ngropăciune.

Într-un târziu, nerădicând
De jos a ta privire :
- "Eu simt că voi muri-n curând,

Că nu-mi mai sunt în fire...
Mai știu și eu la ce gândeam?
Aveți și voi un frate...
Mi s-a părut c-aud la geam
Cu degetul cum bate.

Dar n-a fost el!... Să-l văd venind,
Aș mai trăi o viață.
E dus, și voi muri dorind
Să-l văd o dată-n față.
Așa vrea poate Dumnezeu,
Așa mi-e datul sorții,
Să n-am eu pe băiatul meu
La cap, în ceasul morții!"

Afară-i vânt și e-nnorat,
Și noaptea e târzie;
Copilele și s-au culcat -
Tu, inimă pustie,
Stai tot la vatră-ncet plângând;
E dus și nu mai vine!
Ș-adormi târziu cu mine-n gând
Ca să visezi de mine!

O poezie de altă factură, tot **Mama**, a scris Vasile Militaru,
cu referiri la situația din sudul țării, de unde era Vasile Militaru:

A venit aseară mama, din sătucu-i de departe,
Să mai vadă pe fecioru-i, astăzi "domn cu multă carte"!
A bătut sfios la ușă. Grabnic i-am ieșit în prag,
Ni s-a umezit privirea de iubire și de drag;
Sărutându-i mâna dreaptă, ea m-a strâns la piept, duioasă,
Și-ntrebând-o câte toate, am intrat apoi în casă.

Înăuntrul casei mele - câtă brumă-am adunat -
Dă prilej bieteii bătrâne să se creadă-ntr-un palat:
Nu-ndrăznește nici să intre, cu opincile-n picioare,
Și cu multă grijă calcă doar pe-alături de covoare.

Eu o-ndemn să nu ia seama, ci să calce drept, în lege,
Că doar e la fi-su-n casă, nu-i în casă la vreun rege,

Și de-abia o fac să șadă pe-un divan cu scoartă nouă...
„Mi-era dor de tine, maică... ți-am adus vreo zece ouă,
Nișel unt, iar colea-n traistă, niște nuci vreo două sute...”
Și cu ochii plini de lacrimi, prinde iar să mă sărute:
"- Poate mor, că sunt bătrână și-a prins dorul să mă-ndrume
Să mai văd o dată, maică, ce mi-e azi mai drag pe lume!
Caerul mi-i pe sfârșite... mâine poate-și curmă firul,
Și-ntre patru blăni de scânduri să mă cheme cimitirul!...
Jale mi-e de voi, mămucă, dar visez chiar și deșteaptă,
Cum, pe-o margine de groapă, bietu taică-tu m-așteaptă...

Tu odoru' mami-n urmă, să te-aduni cu frați-acasă
Și să-mparți agoniseala de pe urma lui rămasă:
Lui Codin să-i dai pământul de la moară și cu via;
Vaca și-un pogon de luncă, maică, să le ia Maria;
Lui Mitruș să-i dai zăvoiul de răchiți dintre pâraie;
Carul, boii și cu plugul să le dai lui Nicolae,
Iară tu ca mai cu stare decât frații ziși pe nume,
Să iei casa-n care ție ți-a fost dat să vii pe lume...
Când și când, în miezul verii sau de Paști să vadă satul
Cum îmi vine, ca-n toți anii, la căsuța mea băiatul.
Și-având tihnă și odihnă, la venire sau plecare,
S-aprinzi și la groapa maichii câte-un pai de lumânare!..."

A tăcut apoi bătrâna și-a plâns mult cu lacrimi grele,
Ce căzându-i lin în poală, se-ntâlneau cu ale mele.

Tot de Vasile Militaru:

Rugăciune de seară

Cu de lacrimi gene ude, înalț rugă Domnului:
Sufletul păzește-mi, Doamne, în tot ceasul somnului;
Gânduri ce mă tulbur, cu al Tău Duh înfrânge-le;
Trupului meu dă-i odihnă; răcorește-mi sângele;
Somn ușor să mă cuprindă, să dorm lin ca florile,
Și cu inimă curată să mă scoale zorile;
Rugăciuni să-nalț spre Tine și să-Ți cânt poruncile,
Precum cântă ciocârlia peste toate luncile;
Să pornesc la muncă sfântă, cum pornesc albinele,
Să pot umple ca și ele, fagurii cu binele,

Și să Te slăvesc pe Tine, de pe valea plângerii,
Dumnezeule din slavă, ce-L slăvesc toți îngerii!

Rugăciune către Maica Domnului

Prea Curată Maică, pururea Fecioară,
Sufletul din mine nu-l lăsa să moară,
Ci revarsă, Sfântă, peste el, de sus,
Mila Ta cea mare, mila lui Iisus!...
Îngeri împrejur-mi fă să se adune,
Să-mi arate calea către cele bune,
Să-mi îndrepte pașii pe cărarea milei,
La-nceputul nopții, la începutul zilei!...
Să gonească toate duhurile rele,
Ce pândesc în drumul viețuirii mele,
Bietului meu suflet să-i dea viață nouă.
Să răsfrângă cerul ca un bob de rouă!...
Frânt de umilințe, cu adânci suspine,
Sufletul la tine vine să se-nchine:
Mila ta din ceruri peste el coboară,
Maică Prea Curată, pururea Fecioară!

În continuare de Vasile Militaru, niște ziceri:

Copilul

Pe copil să-l ții în frâne,
De vrei om la toți să placă;
Nu-l lăsa orice să-ngâne,
Nu-l lăsa orice să facă;
Nu-l lăsa după plăcerea-i, unde vrea el să se ducă...
Din același lemn se scoate și icoană și măciucă!

Munca

Cu nădejdea, fără muncă,
Nu-ți răsare grâu-n luncă,
Dar cu amândouă-n plug,
Umpli lunca de belșug.

O altă poezie, tot de Vasile Militaru:

Hristos a înviat!

Hristos a înviat! Ce vorbă sfântă!
Îți simți, de lacrimi calde, ochii uzi,
Și-n suflet parcă Serafimii-ți cântă,
De câte ori, creștine, o auzi!

Hristos a înviat în firul ierbii,
A înviat Hristos în adevăr
În poenița unde zburdă cerbii,
În florile de piersic și de măr,
În stupii de albine fără greș,
În vântul care-adie mângâios,
În ramura-nflorită de cireș,
Dar, vai, în suflet, ți-a înviat Hristos?

Ai cântărit cu mintea ta, creștine,
Cât bine ai făcut sub cer umblând?
Ești tu măcar acum pornit spre bine?
Măcar acum, te simți mai bun, mai blând?
Simți tu topită-n suflet vechea ură?
Mai vrei pieirea celui plin de har?
Ți-ai pus zăvor pe bărfitoarea-ți gură?
Iubirea pentru semen o simți jar?

O, dacă-aceste legi de-a pururi sfinte,
În aur, măcar azi te-au îmbrăcat,
Cu Serafimii-n frunte imn fierbinte,
Ai drept să cânti: "Hristos a înviat".

Ne întoarcem la George Coșbuc:

Pe lângă boi

Pocnind din bici pe lângă boi,
În zori de zi el a trecut
Cu plugul pe la noi.
Și de pe bici l-am cunoscut,
Și cum țeseam, nici n-am știut
Cum am sărit și m-am zbatut
Să ies de la război.

Și-atâta tort mi-am încălțit
 Și-n graba mare-am spart un geam,
 Știu eu ce mi-a venit!
 Am cap, dar parcă nu-l mai am!
 Ce-aveam să-i spui? Nimic n-aveam,
 Dar era-n zori, și eu voiam
 Să-ntreb cum a dormit.

Și vezi, așa-i el, nu știu cum!
 M-a prins de braț și m-a cuprins
 Să mă sărute-n drum.
 Dar eu din brațe-i m-am desprins
 Și l-am certat și l-am împins –
 Dar n-am făcut cu dinadins,
 Și rău ce-mi pare-acum!

O, nu mi-e că mi-am sângerat
 La prag piciorul într-un cui,
 Dar mi-e că e păcat!
 Om bun ca dânsul nimeni nu-i,
 Și pentr-o vorbă rea ce-i spui
 El toată ziua lui
 Muncește supărat!

Acum, o poezie de Zorica Lațcu, care privește viața de familie și se numește "Ectenie", pentru că fiecare strofă se termină cu cuvântul "Domnului să ne rugăm" și este în stil de ectenie:

Pentru ca iubirea noastră să-nflorească,
 Albă cum e crinul Bunelor Vestiri,
 Pentru ca mlădița dragostei să crească,
 Plină de miresme, dulce de rodire;
 Pentru ca din neaua grea de peste iarnă
 Rod de viață caldă iarăși să legăm,
 Pentru ca lumina peste noi să cearnă.
 Domnului să ne rugăm.

Pentru ca să-Și verse binecuvântarea,
 Ca un zvon de vânturi line, peste noi,
 Pentru ca în suflet să-l simțim chemarea,

Când plecăm genunchii, seara, amândoi;
 Pentru ca-n iubirea Lui să ne-mpreune,
 Când, cuprinși de patimi, numele-L strigăm,
 Pentru ca-n vecia Lui să ne cunune,
 Domnului să ne rugăm.

Pentru ca belșugul țarinilor grele
 Sa ne facă traiul rodnic și umil,
 Pentru ca răsfrângeri din surâs de stele
 Să sclipească-n lacrimi ochii de copil;
 Pentru ca sudoarea să ne miruiască
 Și-n lumina morții viața s-o cercăm;
 Pentru ca din muncă pacea să rodească.
 Domnului să ne rugăm.

Pentru ca-n mulțimea îndurării Sale
 Însuși să-și pogoare pasul către noi,
 Pentru ca să-l ducem sufletul în cale,
 Cu miros de smirnă și cu ramuri moi;
 Pentru ca-n lumina alb-a dimineții,
 Din strânsoarea cărnii să ne dezlegăm,
 Și-ntr-un pas să trecem pragul larg al vieții,
 Domnului să ne rugăm.

De aceeași poetă:

Te port în mine

Te port în suflet, ca pe un vas de preț,
 Ca pe-o comoară-nchisă cu peceti,
 Te port în trup, în sânii albi și grei,
 Cum poartă rodia sămânța ei.
 Te port în minte, ca pe-un imn sfințit,
 Un cântec vechi, cu crai din Răsărit.
 Și port la gât, neprețuit șirag,
 Strânsoarea cald-a brațului tău drag.
 Te port în mine tainic, ca pe un vis,
 În cer înalt din noapte te-am închis.
 Te port, lumine rumană de zori,
 Cum poartă florile mireasma lor.
 Te port pe buze, ca pe un fagur plin.

O poamă aurită de smochin,
Te port în brațe, horbote subțiri,
Mănunchi legat cu grijă, fir cu fir.
Cum poartă floarea rodul de cais,
Adânc te port în trupul meu și-n vis.

Poezia aceasta am spus-o la Iași, ca răspuns la întrebarea "Cum poate cineva să-și arate iubirea față de persoana iubită?". La scurtă vreme, am primit un bilet pe care era scris "Părinte, ne-ai spus o poezie de dragoste. Vă rog să ne mai spuneți vreo două". Adevărul este că eu nu am categorisit-o ca poezie de dragoste, dar, hai să zicem și că este poezie de dragoste. Și nu am mai știut altele, că doar eu nu m-am apucat să învăț poezii de dragoste. Le-am spus că nu mai știu, dar mi-am prins mintea cu studenții și, când m-am dus acasă, am învățat două poezii de dragoste. Una este de Eminescu, "Somnoroase păsărele", care este așa de faină și așa-i de delicată, că poți să o spui și în biserici, și una tot de Zorica Lațcu, "Epitalam". Epitalam înseamnă cântec de nuntă:

Iată, fecioare din Chios, răsare Luceafărul serii.
Marea e lină, văzduhul e greu de miresmele verii.
Torțele ard luminos și răsună de cântece casa:
Doris, frumosul pescar, în iatac își așteaptă mireasa.

Vântul suspină prin ierburi, și murmură marea căruntă,
Mândre fecioare din Chios, să ziceți cântarea de nuntă.
Tu erai cea mai frumoasă din hora fecioarelor noastre.
Mulți cunoscut-au puterea privirilor tale albastre,
Mulți au dorit trupul alb și buzele dulci ca o floare,
O, Kalliroe, tu știi că pe mulți azi în suflet îi doare.

Vântul suspină prin ierburi, și murmură marea căruntă,
Mândre fecioare din Chios, să ziceți cântarea de nuntă.

Doris, frumosul pescar, are-o luntre cu zece vintrele,
Albe - și mrejele lui totdeauna sunt grele.
Glasul lui dulce în noapte departe pe apă răsună,
Părul lui moale lucește, când trece sub raza de lună.

Vântul suspină prin ierburi, și murmură marea căruntă,
Mândre fecioare din Chios, să ziceți cântarea de nuntă.

Doris, deschide, deschide, să intre mireasa în casă.
Tu ai să-i smulgi de pe față frumosul ei vâl de mătăasă.
Noi o să ducem la temple miresme curate și miere,
Pentru Hymen Hymenaios, Athene și vajnica Here.

Vântul suspină prin ierburi, și murmură marea căruntă,
Mândre fecioare din Chios, să ziceți cântarea de nuntă.

Zeus, stăpânul cel drept, să vă dea din belșug fericire.
Zile senine de muncă să cereți, și nopți de iubire.
Brațele albe să fie un leagăn de dulce-alintare,
Pentru micuțul ce vine ca preț al durerii amare.

Vântul suspină prin ierburi, și murmură marea căruntă,
Mândre fecioare din Chios, să ziceți cântarea de nuntă.

Nu vei mai merge cu noi în câmpiile ude de rouă,
O, Kalliroe, de-acum vei intra în viața cea nouă.
Buzele noastre surâd, dar de lacrimi ni-s genele pline.
Când vă urăm cu iubire un ultim: rămâneți cu bine.

Tace și vântul în ierburi și tace și marea căruntă.
Haideți, fecioare din Chios, sfârșit-am cântarea de nuntă.

Dacă aveți ceva de întrebat, vă stau la dispoziție. Dacă nu, ne mulțumim cu cât a fost, că și cât a fost, a fost ceva.

– Pentru că ați rostit o poezie închinată familiei, sau despre familie, v-aș întreba: Ce se poate face atunci când exigența religioasă a unuia dintre soți este mai mare decât a celuilalt?

Nu se poate face altceva decât să rabzi pe cel care are puțin și aceasta este o chestiune care ar trebui rezolvată de la început, adică să nu pornești la drum cu un om care nu poate merge același drum cu tine. Să știi de la început pe ce se poate conta. De ce? Pentru că altfel nu poți avea un program religios, un program de viață în familie. Ești un însingurat în propria ta familie. Și așa se întâmplă de foarte multe ori, pentru că de cele mai multe ori oamenii nu pornesc pe temelia credinței, ci pornesc oricum și după aceea unul dintre soți, eventual, găsește calea credinței și celălalt nu poate să-l urmeze și asta duce la disensiuni și în orice caz la situații care nu

odihnesc. În familie nu există nimic particular. Toate sunt de obște. Și rugăciunea trebuie făcută împreună, și nu numai rugăciunea de la masă, ci și rugăciuni de seară, de dimineață, în măsura în care lucrul acesta se poate realiza; dar, în orice caz, trebuie găsite și momente din acestea de rugăciune comună, pentru că viața comună se întemeiază pe fapte comune. Altfel, nu ajung să fie doi conjugați, ci doi înjuțați.

– De unde credeți că pornește criza familiei?

Dragă, din criza elementelor care formează familia. Suntem fiecare cu starea noastră, cu măsurile noastre și nu ne putem angaja cu alte măsuri la lucruri care cer o măsură mai mare. Sunt atâtea familii care se destramă, sunt atâtea încercări de refacere a familiei sau de a-ți reface situația de familist într-o altă conjunctură și toate acestea, în general, nu duc unde trebuie, pentru că cine nu este bun într-un loc, nu este bun nici în altul. Și cineva care nu este capabil să susțină o căsătorie binecuvântată de Dumnezeu și stricată apoi de om, înseamnă că în realitate nu este capabil de mai mult sau că degeaba cere celuilalt ceea ce nu poate să facă. Neputința omenească este o realitate și aceasta trebuie avută în vedere de la început. Dacă se începe rău, nu se poate ajunge la bine, pentru că majoritatea oamenilor care se căsătoresc au în vedere în principal sexualitatea și mulți sunt uzați gata când se căsătoresc și, după aceea, pentru că se insistă tot pe latura aceasta și nu pe latura spirituală, se ajunge foarte repede la desfacerea căsătoriei.

– Care credeți că ar trebui să fie centrul de spiritualitate al familiei?

Nu există un centru de spiritualitate al familiei ca organizație, însă fiecare familie trebuie să-și găsească fâgașul de urmat. Pentru aceasta trebuie și o pregătire, o pregătire spirituală, o pregătire intelectuală, o situație care să te mențină și la greu, nu numai la ușor. Oamenii de astăzi sunt foarte comozi. Sunt foarte comozi oamenii în ceea ce privește starea lor, adică vor totul de-a gata. Copiii sunt puțini la părinți. Părinții le satisfac dorințele, "Lasă, să nu sufere!"; dacă își dorește ceva, "da, lasă să aibă" și așa mai

departe. Și copilul doar atât mai are de făcut, să învețe, și altceva nu mai are de făcut. Or, mai de mult, când oamenii cei mulți erau la țară și erau chinuiți cu munca, cu greutățile pe care le impune munca câmpului, erau mai serioși și erau mai capabili să ducă greul. Îmi aduc aminte că o femeie de la noi din sat, pentru că preotul care era atunci avea probleme cu soția și erau pe cale de divorț și până la urmă au și divorțat, zicea: "Cine a mai fost ca acum? Păi mai demult oamenii se certau și se băteau și tot la una rămâneau". Și spunea: "Uite, omul meu mi-a adus din brânțăluiele lui pe la crâșme optsprezece cămeși de nu am mai avut ce face cu ele", adică rupte din brânțăluiele, din bătăi, din ce-a făcut el acolo. Și zice: "Eu nu știu carte și mi-am pus semn la cafăr în pod. Întotdeauna când mi-a adus o cămeșe de nu am mai avut ce face cu ea, am pus semn să știu eu câte cămeși mi-a adus de nu a mai avut ce face cu ele. Alea care le-am putut cârpi, nu le-am mai socotit. Și au fost optsprezece cămeși de nu am mai avut ce face cu ele. No, păi asta a fost chin, în familie și tot nu m-am despărțit, iar ăștia, cum îi ceva, «gata, ce, vreau să am libertate. De ce să mă jertfesc?»". Și nu se jertfește. Și nu vrea să facă copii, că are anticoncepționale, nu vrea să aibă copii că face avorturi și trăiești așa cu cineva care nu se dă chinului și nu ai decât să te desparți sau să îl suporti. Dar, toate lucrurile acestea trebuie gândite dinainte și urmărite și să cauți persoana care nu-ți oferă prin cuvânt, ci-ți oferă prin ceea ce este siguranța binelui. Și căsătoria trebuie făcută cu entuziasm. Eu recomand din toate puterile mele o carte pentru tinerii care vor să se căsătorească, o carte excepțională. Se numește "Mama" și este scrisă de ultimul episcop greco-catolic de la Blaj, Ioan Suci, care în 1948 a fost arestat și a trăit în închisoare până în 1953. În 1953, în 27 iunie, a murit în închisoare la Sighet. Sunt gândurile unui sfânt! Și sunt gânduri care dirijează foarte bine și privesc foarte bine viața de familie. A fost reeditată de curând cartea. Ea a apărut în 1944. Eu o cunosc din vremea studenției și am apreciat-o de la început. În 1946 a apărut a doua ediție, în anul 2000 a treia ediție și acum se mai tot scot mereu, pentru că este foarte solicitată. V-o recomand vouă, tinerilor, din toate puterile. Nu este nimic confesional în ea. Nu trebuie să aveți ezitări că este de la catolici. De unde-o fi! Odată, am spus poezia aceasta cu câinele: "Câinelui ce-mi stă-n ogradă ..." acolo la noi, la mănăstire,

era așa într-un cerc și era un părinte stareț foarte aspru și a zis: "Cine a făcut-o? Cine a făcut-o, asta?" și dacă îi spunem că Vasile Militaru, zicea: "Ăsta-i autor interzis. Să nu mai zici de autori interziși". Și eu am zis: "Eu am făcut-o, faină-i. Eu am făcut-o".

Cartea aceasta eu am recomandat-o în "Telegraful Român" de la Sibiu și mi s-a publicat recomandarea. Deci părintele care este redactor acolo a acceptat să prezint această carte și cei care au citit "Telegraful Român" au aflat de cartea aceasta.

Să vă spun ceva interesant în legătură cu cartea aceasta, "Mama". Eu am cunoscut și m-am avut foarte bine cu un părinte de la Ocna Sibiului, părintele Miron Mihăilescu, Dumnezeu să-l odihnească. Părintele Miron Mihăilescu mi-a spus mie odată că o femeie din Ocna Sibiului avea nouă copii și urma să-l aibă și pe al zecelea și nu l-a mai vrut. Și a zis către soțul ei: "Dragă, adu-mi ceva să termin cu acesta!" și soțul i-a adus cartea aceasta "Mama". Când a văzut ea cartea, zice: "Păi, cărți îmi aduci mie?". Și totuși a acceptat cartea în casă și s-a gândit ea, "Hai să mă uit o țară prin carte". Și a văzut acolo niște poze cu o femeie care stă pe șapte sicrie și scrie acolo: "Din mine nu va ieși niciodată viață", a găsit acolo un titlu: "Femeia – cel mai rece dintre monștri – că-și omoară copiii". Când a văzut ea și a citit până la urmă toată cartea, a zis către părintele Miron: "Părinte, douăzeci să am și pe toți îi aduc pe lume".

-- Care trebuie să fie raportul dintre credință și celelalte aspecte ale vieții?

Credința este temelia, cu ea străbatem prin toate. Temelia este credința și restul se adaugă pe credință și credința străbate prin toate. Dragă, noi vorbim de un sistem și prezentăm un sistem, pentru că nu se poate să vorbești și să nu ai un sistem, însă în realitate lucrurile nu se realizează cu sistem, ci se realizează cum se realizează, spontan.

Ce am știut eu, de exemplu, de la părinții mei în legătură cu credința? Cred că în familia noastră nu am auzit niciodată spunându-se cuvântul "ortodox". Nici nu știu dacă părinții mei au știut că sunt ortodocși. Când m-am dus la școală la Cluj – la școala specială, pentru că eu nu am văzut niciodată și părinții mei, oameni

de la țară, au vrut să mă ajute și m-au ajutat esențial trimițându-mă la școală – m-au întrebat copiii: "Tu ce ești, catolic sau ortodox?". Și eu nu am știut ce să spun. Atunci m-au întrebat cum îmi fac cruce și am spus că zic "Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh", "O, ești ortodox!". Am aflat că sunt ortodox și am aflat că mai sunt alții care nu sunt ortodocși. De acasă nu am învățat prea multe și, mai ales când eram copil, nici nu puteam să învăț. Mama și tata ne-au învățat niște lucruri: "Mă, ziceți-vă rugăciunile! Nu vă puneți ca caii!", niște vorbe pe care le ziceau când noi ne așezam la culcare fără rugăciune. Mama zicea: "Sculați-vă la rugăciune! Nu vă puneți ca caii!". Acum, câți oameni se pun ca și caii în pat, fără rugăciune!? Îl întreb pe câte unul: "Îți faci rugăciunile?" și zice "Mă închin"; "Și ce zici când te închini?", "Nu zic nimic...". Și el zice că se închină... Zice că nu s-a culcat neînchinat, își face cruce și, mai departe, "Doamne ajută". Și noi ne făceam cruce. Zicea mama: Mă, faceți-vă cruce pe pernă și ziceți:

Sfântă cruce, culcă-mă!

Duhule, deșteaptă-mă!

Fiule, umbrește-mă!

Precisto, păzește-mă!

Pe prea sfântă cruce-o fac

Și mă culc noaptea cu drag.

Și o fac pe trupul meu

În numele lui Dumnezeu.

Biserică cerească,

Cântare îngerească,

Dumnezeu, Sfântul, de boală să ne păzească

Și să ne mântuiască.

Era o rugăciune a copilăriei pe care am zis-o ani și ani. Am spus-o și când m-am dus la școală, căci mama zicea: "Mă, nu-ți uita de Dumnezeu, nu-ți uita de rugăciune!". Nu făceam niște lucruri extraordinare. Eu de acatiste, să știți că numai la Teologie am aflat. Eu nu am știut niciodată până la Teologie de acatist. Poate că am auzit la biserică, dar nu am știut ce este acela și nu am știut că este acatist. Atâtea și atâtea lucruri trec așa, peste noi și pe lângă noi, dar a fost simțământul acesta că atârni de Dumnezeu, că tu faci ceva care trebuie făcut.

Oamenii știau de lege. Păi, – Doamne, odihnește-l pe Neniu! – dacă l-aș fi întrebat eu pe bunicul meu: "Neneo, da' de ce trebuie să mergem la biserică?", nu putea să-mi argumenteze de ce, dar zicea: "Păi, cum să nu mergi duminica la biserică? Ce să faci, dacă nu mergi la biserică?". "Dar de ce postim, Neneo, de ce postim?" – "Păi cum să nu postești, mă, când îi zi de post?!". Aceasta era argumentarea, nu că postul are temei în Noul Testament și în Vechiul Testament și că așa zice Sfântul Vasile cel Mare. Nu știa nimeni de treburi din astea. Și totuși, oamenii aveau un simțământ că trebuie făcute niște lucruri.

Ziceau că pe grâu este obrazul lui Dumnezeu. Toți copiii și toată lumea știa că pe grâu este obrazul lui Dumnezeu. Tare aș fi vrut să știu eu cum este obrazul lui Dumnezeu și nu aveam de unde, pentru că nu știa nici cel care îmi spunea că este obrazul lui Dumnezeu. Întreb pe buna: "Mama bună, unde-i obrazul lui Dumnezeu pe grâu?". Și mi-a arătat pe bob o gropiță, punctul de germinare, și a zis: "No, uite, aici îi obrazul lui Dumnezeu". Era credința aceasta. Oamenii mergeau cu gândul acesta, că este obrazul lui Dumnezeu.

Știau oamenii de păcat. Zicea mama către noi, către copii: "Mă copile, nu sta fără lucru, că-i păcat!". Acum ar trebui să li se spună copiilor care se uită la televizor: "Nu te uita la televizor, că este păcat!", dar ei se uită și își bagă gunoaie în suflet și după aceea urmează ce urmează, că nu le mai pot scoate. Erau niște lucruri care trebuiau știute și trebuiau făcute. Nu era o debandadă sufletească, cum este acum. Am trăit așa și nu știa nimeni de atâtea și atâtea... și noi știm, și...

Bunicii mei, părinții lui tata, erau neștiutori de carte; Neniu și mama tână nu știau carte, dar îi auzeam în serile de vară în camera lor, cum ziceau pe șoptite Credeul. Și acum, vin oameni la mine, la spovedit, și eu obișnuiesc să întreb dacă știu să zică "Cuvine-se cu adevărat..." pentru că atunci când eu m-am spovedit la părintele Arsenie, după ce mi-a dat dezlegare, a zis "Cuvine-se cu adevărat..." și așa este scris în Molitfelnic, ca preotul care dă dezlegare să zică și "Cuvine-se cu adevărat...". Noi, în mănăstire, am avut un episcop de la Sibiu care venea și ne spovedea în posturi și ne pune să zicem "Cuvine-se cu adevărat...". De exemplu, după ce te spovedeai, înainte de a-ți da dezlegarea, zicea "Zi *Cuvine-se*

cu adevărat..." și ziceai "Cuvine-se cu adevărat..." și după aceea îți dădea dezlegarea. Și eu am luat aceasta mai departe și așa fac. Și vine unul la mine și-i zic: "Știi să zici *Cuvine-se cu adevărat...*?" și câte unul zice "Da" și-i spun: "Zi!" și el zice "cuvine-se cu adevărat" și s-a gătat. Odată, (nu am organizat eu treaba aceasta, așa a ieșit) vine o femeie și zic "Știi să zici *Cuvine-se cu adevărat...*?" și zice "Da", zic: "Zi!" și zice "cuvine-se cu adevărat". Eu am zis imediat: "Nici nu știi despre ce-i vorba" și ea, după mine: "Nici nu știi despre ce-i vorba"... Ce să facem? Astea sunt realitățile, noi în astea trăim. Degeaba vrem să le dăm oamenilor niște lucruri de făcut... Că vine câte unul și zice: "Dați-mi un canon." – "Păi, mă, tu nu-ți faci nici datoria pe care o ai. Ce canon să-ți mai dau? Să-ți dau un canon pe care să nu-l faci?". Nu se poate! Trăim în niște realități dezastruoase. Noi nu știm, nici nu ne dăm seama în ce realități trăim.

Când eram eu copil, se putea vorbi de o ortodoxie a copilăriei mele. Eu am și vorbit despre asta, cât am umblat prin țară – gândiți-vă, eu am fost în mai mult de 80 de orașe din țară, centre universitare în special, invitat în special de studenți, și am ținut la Timișoara mai mult de 60 de conferințe în vreme de 10 ani. Este aici părintele Iustin, care a fost președinte la ASCOR¹² și nu poate zice că nu l-am ascultat, pentru că m-am dus când m-a invitat și am ținut în Timișoara mai mult de 60 de conferințe, dintre care 15 sunt cuprinse în cartea "Prescuri pentru cuminecături"¹³. Și am vorbit și cu titlul acesta, "Ortodoxia copilăriei mele". Exista o ortodoxie a copilăriei. Am trăit în mediul acela cu amprenta care era atunci. Acum nu mai este o ortodoxie a copilăriei, că nu mai este ortodoxie nici la tinerețe, dar la bătrânețe? Pentru că omul crește în ce pornește, dacă este nepăsător în tinerețe, ajunge așa și la bătrânețe.

Vine unul la mine, la spovedit, pentru Cununie. Eu de fapt nu prea sunt bucuros, îi trimit la preoții lor. Și-așa, trebuie să-i opresc pe cei mai mulți de la Sfânta Împărtășanie; și eu opresc de la Sfânta Împărtășanie. Nu pe vreme îndelungată, cum sunt canoanele, dar opresc totuși; a făcut păcatul ieri și astăzi vrea să se cuminece. Nu se poate! Eu i-am spus că nu se poate împărtăși și el

¹² Asociația Studenților Creștini Ortodocși Români.

¹³ Apărută în anul 1998, la Editura Arhiepiscopiei Timișoarei.

a zis: "Dar nici nu știu ce este aceea". Ce i-a păsat lui că nu s-a împărtășit, dacă-i vorba? Nici nu a știut ce este aceea. I-am spus eu ce este și că nu se poate. Am zis către el: "Mă, nu ai nimic religios în tine. Uite, să știi că greșește preotul acela care zice «Se cunună robul lui Dumnezeu, cutare, cu roaba lui Dumnezeu, cutare», pentru că nu ești robul lui Dumnezeu. Ești un prăpădit!". Și, după aceea, și eu am zis "robul lui Dumnezeu", pentru că i-am zis o rugăciune și am zis "robul lui Dumnezeu, Mircea". Voi, uite, sunteți aici, la mănăstire, poate mai aveți preocupări din acestea religioase și este bine că le aveți, dar să știți că majoritatea oamenilor sunt un dezastru.

În ceea ce privește cinstirea Maicii Domnului, groaznic! Sunt atâtea oameni care nici nu se gândesc la Maica Domnului și Biserica noastră are în centrul ei pe Domnul Hristos și pe Maica Domnului. O cinstim pe Maica Domnului și spunem de atâtea ori: "Pe Prea Sfânta, Curată, Prea Binecuvântată...". Am citit o carte în limba germană și acolo se punea și problema aceasta, de ce oamenii nu o cinstesc pe Maica Domnului. Și răspunsul era: "Pentru că creștinismul nostru este un creștinism de idei și ideile nu au mamă".

– De ce totuși unii oameni se nasc cu o înclinație mai acută spre credință decât alții? De ce unii oameni au mai mare drag de Biserică?

Dragă, noi nu știm de ce, dar, în orice caz, copiii sunt sinteza părinților. Și dacă părinții sunt oameni credincioși, în general transmit credința lor sau înclinarea lor spre credință, și copiilor. Sunt unii care au o ereditate mai favorabilă, mai bună decât alții. Asta nu avem de unde să știm. Părintele Arsenie insista foarte mult ca oamenii să trăiască în așa fel în lumea aceasta, ca să poată aduce sfinți pe lume. Sfânta Tereza de Lisieux, poate ați auzit de scrierea ei "Istoria unui suflet", spune: "Să știți că am avut părinți sfinți!" Din părinți sfinți, este nădejde să se nască tot oameni cu înclinare spre sfințenie, iar din prăpădiți, prăpădiți se nasc.

– Ați pomenit de părintele Arsenie Boca. Mulți îl consideră sfânt. După câte ați cunoscut, ce credeți?

Eu nu pot să spun că a fost sfânt și nu pot să spun nici că nu a fost sfânt. Eu nu am avut o legătură strânsă cu părintele; l-am întâlnit de câteva ori în viață. L-am întâlnit prima dată în 1942 și a doua oară în 1965, la distanță de 23 de ani. Pe mine personal m-a folosit, dar eu, să știți că – deși vorbesc despre părintele, deși am argumentări din învățătura părintelui – nu am fost și nu sunt un admirator al părintelui Arsenie, ci sunt unul care îl prețuiește pe părintele Arsenie pentru ceea ce a realizat el, ca gândire, ca sentințe, dar nu m-am gândit niciodată să mă rog părintelui Arsenie ca unui sfânt. Așa că eu nu zic că a fost sfânt și nu zic nici că nu a fost sfânt. Dumnezeu știe dacă este sfânt sau nu este sfânt. L-am avut pe părintele Serafim mai apropiat și îmi vine să zic că părintele Serafim a fost sfânt, deși nu a avut calitățile părintelui Arsenie. Părintele Serafim a fost un om comun, dacă bătea, de exemplu, un cui, trebuia să-l scoată altul și să-l bată cum se cade. Părintele Arsenie era altceva. Meseriașii se mirau de el, că avea niște soluții pe care un meseriaș nu le avea. Așa a fost el înzestrat. A avut o înzestrare deosebită, a avut o intuiție deosebită, putea să facă niște sinteze, putea să scoată niște concluzii și asta în general l-a pus în atenția oamenilor. Însă, să știți că părintele a avut și eșecuri. Eu cunosc cazuri de oameni care s-au căsătorit la îndemnul părintelui Arsenie și care sunt eșecul părintelui Arsenie. Nu a fost în toate cazurile așa, dar a fost și așa. Eu nu cred că trebuie neapărat să socotești pe cineva sfânt, ca să poată să te folosească. Te folosește și dacă nu este sfânt, dacă ai încredere în el și dacă ceea ce îți spune el înseamnă ceva pentru tine. Eu întotdeauna am urmărit ce le-a spus oamenilor părintele Arsenie. A venit un tânăr pe la mine și a zis "Părinte, am fost la părintele Arsenie!". Și l-am întrebat: "Ce ți-a spus?". Zice: "Oxygen, glicogen, somn, să-ți păstrezi hormonii și să ai concepție de viață creștină". Mi-a plăcut! Eu, acum, pe lângă programul pe care îl dau eu în general oamenilor pentru angajare în viața religioasă, adaug și aceasta "Oxygen, glicogen, somn, să-ți păstrezi hormonii și să ai concepție de viață creștină". Și din programul acesta poți să vezi cine este părintele Arsenie, pentru că din aceste cinci afirmații, una singură este religioasă, "să ai concepție de viață creștină", celelalte sunt fizice, fiziologice, materiale: "Oxygen, glicogen, somn". Să știți că părintele era un om

zic dumneavoastră? Pentru că sunt preot și pentru că sunt părintele lor și ei sunt fiii mei duhovnicești, în raport de filiație. Și atunci, de ce să le zic dumneavoastră? Păi, dacă le zic "dumneavoastră", înseamnă că ei sunt mai mari decât mine.

– Și nu se poate întâmpla?

Nu se poate întâmpla, pentru că preotul este mai mare decât credincioșii. Și să vedeți ce am pățit. Pe tata, Dumnezeu să-l odihnească, l-a luat groaza când m-a auzit pe mine, tânăr fiind, că zic "Voi știți...". Și a zis către mine: "Mă, tu când spui povestea la biserică (adică predica, la noi se zice "povestea". De ce se zice povestea? Cred că s-au luat de acolo, că la înmormântare îi spui biografia omului), zici către oameni «voi»". Eu am zis: "Dar cum să zic, tată?", "Păi, *dumneavoastră*, pentru că acolo sunt oameni mai bătrâni decât tine". Și eu am zis: "Tată, dar la biserică cum zice, «Harul Domnului nostru Iisus Hristos să fie cu dumneavoastră cu toți»?". Săracul tata, l-am învins, dar nu l-am convins. El tot a rămas cu gândul că nu-mi fac eu datoria. Așa că asta nu este o problemă.

– Eu pe aceasta am văzut-o ca fiind singura problemă din ceea ce am citit.

Dar nu este, nu este o problemă, să știi că nu este o problemă. Părintele într-adevăr așa vorbea.

– Înțeleg, în biserică...

Nu, și în afară de biserică. "Mă, morarule!", striga așa printre oameni. Da, acesta a fost părintele. Mie, personal, mi-a convenit părintele, ce am învățat eu de la el sunt lucruri esențiale, sunt niște lucruri care mie mi-au folosit și le-au folosit și altora, prin mine. Eu am fost privilegiat că l-am cunoscut pe părintele Arsenie, dar nu am umblat după el. În 1942 m-am întâlnit cu el. După aceea, mi-am văzut de școală și nu m-am mai întâlnit cu el până în 1965; și în 1965, într-adevăr, l-am căutat și a fost bine că l-am căutat, pentru că mi-a spus niște lucruri care zic eu că au fost foarte bine venite pentru mine. Și, așa cum te-ai bucurat cuvioșia ta de părintele

Dionisie de la Colciu, tot așa m-am bucurat și eu de părintele Arsenie, deși mie personal mi-a convenit mult mai mult părintele Serafim, cu care am stat în mănăstire atâta vreme și care nu era un om excepțional, dar era un om sincer, un om de care s-au bucurat oamenii, un om cald la suflet, un om revărsător, un om care într-adevăr simțea că este omul care vrea să te sprijine, care se bucură de tine. Zicea părintele Serafim: "Copile, eu mă bucur de succesele tale cum mă bucur de succesele mele". Aceasta este o vorbă extraordinar de frumoasă. Sau, eu am zis: "Părinte, noi pe sfinția voastră vă socotim ca pe un sfânt", – "Mă, vrei să te bat?" – "Da, da părinte, ca pe un sfânt vă socotim", – "Mă, te bat!" – "Dar ce sunteți?" – "Un amărât de păcătos!" – "Dar ce păcate faceți?" și nu putea să spună ce păcate face, pentru că nu făcea.

– Dar despre părintele Cleopa, ce ne puteți spune?

Eu despre părintele Cleopa am scris în cartea "Amintiri despre duhovnicii care i-am cunoscut"¹⁵. Căutați cartea și citiți, pentru că altceva nu am ce spune.

– Observăm în biserici o înclinație mai mare spre religiozitate în rândul femeilor decât al bărbaților.

Asta este de când lumea.

– De ce oare?

Femeia este structurată în așa fel încât ea are nevoie de un sprijin, are nevoie de un susținător și de aceea femeile sunt mai proprii pentru credință, sunt mai înclinate spre credință. Oriunde te-ai duce, în biserică găsești mai multe femei decât bărbați. Și cineva spunea că la închisoare sunt mai mulți bărbați decât femei, iar la biserică sunt mai multe femei decât bărbați. De aceea sunt mai puține femei la închisoare, pentru că merg la biserică și de la biserică nu te duci la închisoare. Structura este de așa fel încât femeile sunt mai proprii pentru credință.

¹⁵ Apărută în anul 2003, la Editura Teognost din Cluj-Napoca.

cu judecată. El zicea că cel puțin șase ore de somn continuu în douăzeci și patru de ore trebuie să aibă fiecare om, pentru că altfel este deficitar și este în pierdere din punct de vedere intelectual, nu are mintea lucrătoare. Deci șase ore de somn continuu. Eu am citit la avva Arsenie, în Pateric, că "de va fi călugărul nevoitor, îi ajunge o oră de somn" și eu am zis "Unde-i, să-i spun că nu are dreptate?". Nu este așa. Viața să știi că nu se joacă cu tine! Tu te poți juca cu viața, dar viața nu se joacă cu tine. Părintele fiind un om care a avut de-a face cu oamenii și cu situațiile, a tras niște concluzii. Și el, pentru că avea și cunoștințe medicale, se interesa și de situația sanitară a omului. Îi trimitea pe oameni să își facă analiza sângelui și să vină cu rezultatul la el și el scotea niște concluzii. Acesta a fost părintele Arsenie, pentru că aceasta i-a fost înzestrarea și aceasta i-a fost cultura. Nu trebuie să fii neapărat doctor ca să scoți niște concluzii, dar dacă ești și poți să scoți concluzii și pe latura aceasta, poți să le scoți. El a lucrat cu toată capacitatea lui, cu toate cunoștințele lui. El nu a lucrat pe părți ale sufletului. A lucrat cu toate cunoștințele, cu tot ceea ce a fost el. Nu a reușit întotdeauna, pentru că așa este viața. Am și scris, de altfel, în cartea aceea, nu știu dacă a ajuns în mâinile voastre, "Părintele Arsenie Boca – mare îndrumător de suflete din secolul XX"¹⁴, scrisă de Ionuț Gânscă, în care am și eu mărturii și am spus că părintele Arsenie a avut și succese; și uite un succes: un preot de acolo, de lângă mănăstirea noastră, are cinci copii și are o soție care toată viața l-a chinuit. Păi, dacă i-a făcut-o părintele Arsenie cadou, atunci nu i-a făcut un cadou bun, că părintele l-a sfătuit să o ia. E greu! Lăsați, că o să spună vremea și o să rânduiască Dumnezeu. Dacă este sfânt, să fie sfânt, dacă nu este sfânt, a fost un intelectual bun, o personalitate puternică și eu nu am cunoscut lucrător în contemporaneitatea noastră, nici un om de talia părintelui Arsenie, ca influență asupra credincioșilor.

– Dar minunile pe care le făcea în acea perioadă?

Nu știu ce minuni a făcut părintele în acea perioadă. Eu nu cunosc decât o singură minune care poate fi adusă în legătură cu părintele

Arsenie. O minune care s-a întâmplat la noi, acolo, în apropiere, după moartea părintelui. O credincioasă din Cislădie era pe cărucior. A ajuns în situația de a fi pe cărucior și a stat ani și ani pe cărucior și a venit la noi la mănăstire. I s-a făcut Sfântul Maslu, s-a împărtășit în ziua aceea și după aceea a dus-o cu căruciorul un părinte care acum este la Mănăstirea Albac (pe atunci era student la Teologie), până la un loc unde zicem noi că este fântânița părintelui Arsenie, de fapt nu părintele Arsenie a descoperit-o, dar, în sfârșit, așa i se zice, "fântânița părintelui Arsenie". Și s-a dus acolo, a luat-o de pe cărucior în brațe, a pus-o pe o bancă, i-a dat apă să se spele, s-a spălat și a băut apă și după aceea, când să plece, ea a zis: "Ce-ar fi să merg eu pe picioarele mele până la cărucior?". Și băiatul a zis: "Bine, dacă vrei..." și a ținut-o așa, că dacă ar cădea să cadă în mâinile lui. Și a mers până la cărucior pe picioarele ei. Și zice: "Hai să mai merg un pic". Și nu s-a așezat în cărucior și a mers doi kilometri, aproape trei kilometri de la fântânița până la mănăstire și de atunci ea nu s-a mai așezat în cărucior. Este o minune! Fără îndoială că este o minune care poate fi pusă în legătură cu părintele Arsenie.

– A apărut o carte cu mărturii despre părintele Arsenie, adunate de la oameni, și acolo sunt multe minuni pe care le mărturisesc: că s-au vindecat oamenii ascultând de sfatul părintelui Arsenie și multe altele. Ați citit-o?

Nu.

– Din ceea ce am citit acolo, dacă sunt adevărate mărturiile, eu cred că nu prea mai este nimic de adăugat. Singurul lucru care mie nu mi-a plăcut din ceea ce am citit, și vreau să văd și părerea sfinției voastre, este că toți oamenii care mărturisesc acolo, atunci când atribuie anumite cuvinte părintelui Arsenie, arată că părintele Arsenie se adresa oamenilor cu "Mă".

Da. Dar, știi de ce? Pentru că părintele totdeauna s-a considerat superiorul oamenilor, dat fiind faptul că el era preot și atunci vorbea așa ca și când el ar fi tata și ei ar fi copiii lui. Și eu, de exemplu, când predic, niciodată nu zic "dumneavoastră". De ce nu

¹⁴ Apărută în anul 2002, la Editura Teognost din Cluj-Napoca.

– Ce părere aveți despre parapsihologie sau para medicină?

Nu am nici o părere. Sunt niște...

– Credeți că sunt niște înșelători?

Nu cred că sunt toți înșelători, dar sunt foarte mulți înșelători, indiscutabil. Sunt niște lucruri neverificabile.

– Totuși, Ministerul Sănătății i-a recunoscut, oarecum, și fac și cursuri.

Să facă cursuri cât or face. Uite, și de la Timișoara este un părinte, care acum este la Sfântul Munte și a fost la niște cursuri de radiestezie. A fost la primul curs și la al doilea nu s-a mai dus, că i-am spus că nu are nici un rost. Și de ce am zis că nu are nici un rost? Pentru că de fapt nu are nici un rost. Minunile nu le faci că înveți undeva să faci minuni. Sfântul Apostol Pavel pune întrebarea: "Au doară toți sunt apostoli? Au doară toți sunt prooroci? Au doară toți au puterea să tămăduiască?..." (I Corinteni 12, 29). Și spune că de fapt lucrurile acestea le dă Dumnezeu, nu ți le iei tu. Și așa că el zice că are energie și tu te duci și nu simți nici o energie.

Eu am fost, de exemplu, la Mudava. De ce am fost? Nu pentru că am avut treabă cu el. Era vorba că el nu are unde să lucreze și zicea părintele stareț că l-am putea aduce la noi la mănăstire, să-i ajute pe ai noștri care au trebuință de ajutor pentru sănătate și să-i ajute și pe credincioșii care vin pe la noi și au probleme. Și m-am dus cu cineva acolo la el și când am ajuns la el, nu a vrut. Până la urmă nu a fost de acord, dar spunea niște prăpăstii, că el face minuni. Și zice cel care a fost cu mine: "Domnule Mudava, dacă dumneavoastră faceți așa lucruri extraordinare, nu ați putea să-l faceți pe părintele să vadă?". Foarte clar și foarte firesc. Și el zice: "A, părintele este cam bătrân". De parcă dacă mă duceam la tinerețe, reușea să facă ceva. Mă rog. Se uită el la mine și zice: "Stați bine cu sănătatea, dar vă este inima cam slabă". Mi-au mai spus și doctorii că am inimă slabă. Mie îmi pare bine că am inima slabă, că înseamnă că nu o să mă chinuiesc

la sfârșitul vieții. Când ai inima slabă, cedezi ușor. Sunt unii oameni care au inima tare și se chinuiesc luni de zile până își dau sufletul. Și m-a pipăit pe spate și a zis: "Vă doare mijlocul!". Cu asta nu a nimerit-o, că nu m-a durut niciodată, nici până atunci și nici de atunci încolo. Și am zis: "Nu mă doare." Și el zice: "Asta înseamnă că o să vă doară mai târziu"; și eu: "Păi, acum, dacă am venit la dumneavoastră, mă gândesc să nu mă mai doară nici mai târziu".

Dragă, sunt lucruri neverificabile. Poate să spună cine ce vrea, că nu ai de unde să știi dacă are sau nu dreptate. Sunt și preoți care fac exhibiții din acestea. Te duci la el și îți spune că ești blestemat, că ești vrăjit cu apă de pe mort, atâtea și atâtea lucruri, că vin la noi după aceea să le facem dezlegări, că a zis părintele acela că... Este unul la Sf. Gheorghe, îl chema Cucu, Ioan Cucu. Și eu, când vine cineva și-mi spune că i-a spus părintele Cucu că este blestemat, zic: "Bă, Cucu numai una știe, ca și cucu: *cucu-cucu*". Adică toate sunt la fel. Toți blestemați, toți vrăjiți, toți fermecați. Dacă mă duc și eu, tot așa îmi spune, că sunt blestemat sau că de la al șaptelea neam mi se trage. Dar eu nu mă duc. Dragă, pe mine nu mă interesează. Eu trebuie să îmi duc viața pe care o am. Sunt un om venit în lumea aceasta cu o deficiență pe care trebuie să o duc, țin de destinul meu. Copii născuți în lanțuri, cum zicea părintele Arsenie. Eu sunt în lanțuri. Norocul meu este că am putut să îmi biruiesc lanțurile.

– Care sunt consecințele pierderii tradiției în țară la noi?

Tu nu vezi care sunt consecințele? Televizorul, internetul, discoteca. Acestea nu sunt în tradiția românească. Nu se mai ține seama de post, nu se mai ține seama de Biserică, nu se mai ține seama de port, se dezgolesc femeile până la ultima posibilitate. Aceasta este lipsa tradiției.

– Și remediul?

Ce remediu?! Nici un remediu! Gândiți-vă la portul călugărilor și al călugărițelor, care astupă formele, că acesta este rostul, și la portul popular. Știți cum era portul popular? Poate ați mai văzut pe la

televizor și prin poze. Femeile erau îmbrăcate cu fustă și în față șorț și în spate cătrintă și se acoperea toată femeia. Acum stă să se descopere de tot. Aceasta este lipsa tradiției, că nu mai au oamenii nici o sfială. Stau mamele în fața copiilor dezgolate, cu picioarele până sus goale, că așa este moda și că le este cald. Păi, mamei nu i-a fost cald? Purta batic și noaptea, când stătea în pat. Așa a fost rânduiala și au ținut oamenii la rânduială și acum toate acestea au trecut. Sora mea, de exemplu, și cumnatele mele au scăzut de la ceea ce a fost mama și de la ceea au fost celelalte mame, pentru că nu au mai ținut tradiția și nu le-a mai băgat nimeni de vină. Nici preoții nu le-au zis nimic. Vin la mine la spovedanie și când să le pun patrafirul, ele sunt cu părul în picioare. Zic: "Ți-ar trebui un batic pe cap, măcar la slujbă" și ele: "Da, părinte, dar l-am uitat, că m-am grăbit". Și le-am zis: "Uiți ce nu te interesează! Ce te interesează, nu uiți!". I-am spus unei femei să poarte batic măcar la slujbă și după doi ani a venit din nou la mănăstire și a zis: "Părinte, eu să știți că v-am ascultat, dar numai o vreme, pentru că după ce mi-ați spus dumneavoastră să-mi iau batic pe cap la slujbă, m-am dus cu baticul pe cap, dar cânt la cor și în cor cântă și o preoteasă și preoteasa este cu capul descoperit și m-am gândit că dacă preoteasa este cu capul descoperit, ce rost are să pun eu batic pe cap, și nu-l mai pun nici eu". Nu sunt niște motivații, niște argumentări pentru treaba aceasta. Mai bine se ia după preoteasă decât să se ia după ce îi spun eu... Asta este!

– Mulți dintre marii duhovnici cred că sfârșitul lumii este aproape. Ce părere aveți despre asta?

De când este lumea creștină, de când sunt creștinii, în fiecare generație s-a crezut că este aproape a doua venire a Domnului Hristos; numai că nu se știe când este. Sfântul Apostol Pavel a spus: "Noi, cei vii, care vom fi rămas în viață la venirea Domnului, nu vom întrece pe cei adormiți, ci împreună cu ei ne vom răpi în nori întru întâmpinarea Domnului în văzduh" (I Tesaloniceni 4, 15-18). Deci, Sfântul Apostol Pavel a crezut că sfârșitul lumii este în contemporaneitatea lui. Așa că acestea sunt lucruri care nu pot fi elucidate, pentru că fiecare generație nu trăiește din generațiile celelalte. Noi putem crede că venirea Domnului este aproape și

poate că nu este aproape, pentru că este scris în psalmi că "înaintea lui Dumnezeu, o mie de ani este ca ziua de ieri ce a trecut" (Psalmi 89, 4). Pot să mai treacă mii și mii de ani. Nu se știe până când va dăinui lumea așa cum este acum, pentru că până la urmă lumea va fi transformată, nu va fi nimicită.

– Puteți da o explicație a faptului că și într-o mamă care a fost rea înainte, se dezlănțuie o putere așa mare de iubire față de copiii săi?

Aceasta este de la Dumnezeu, puterea aceasta iubitoare. Mama este făcută de Dumnezeu ca să crească copii și numai prin iubire poate să se angajeze, altfel nu are cum. V-am spus eu, într-o zi, că există o iubire maternă și o iubire paternă și că iubirea paternă este mai slabă decât iubirea maternă. Asta este. Așa ne-am pomenit, așa este și noi trebuie să lucrăm cu datele pe care le avem. Nu poate fi tatăl, mamă.

– Există posibilitatea ca iubirea aceasta părintească să fie mai intensă decât iubirea duhovnicească? Mă gândesc că unii părinți sunt dispuși să-și dea organele la copiii bolnavi.

Da, este posibil, sigur că da. Am întâlnit chiar și eu un tată care avea un fiu căruia îi era necesar un rinichi și tatăl a zis că îi dă un rinichi. Și era un părinte la noi care a zis că și el ar da un rinichi. Eu, să știi că am doi, dar nu dau nici unul.

– Până la ce măsură trebuie să tolereze o soție un soț care are patima băuturii?

La măsura la care îl poate tolera.

– Vedeți o scădere în societate în faptul că tinerii căsătoriți nu mai vor să locuiască cu părinții, ci toți încearcă să-și agonisească apartamente?

Eu am întâlnit pe la Caransebeș oameni care erau câte patru generații într-o casă și puteau trăi și nu se stinghereau unii pe alții.

Acum este tendința aceasta pentru că sunt comozi și nu vor să mai facă treabă.

– Care credeți că sunt urmările intrării în Uniunea Europeană?

Dragă, în Uniunea Europeană o să se intre, pentru că cei care s-ar opune sunt foarte puțini și nu au autoritate, nu au ce face. Uite că și Grecia, care este o țară eminentemente ortodoxă, și totuși a intrat și o să intrăm și noi și o să fie ce va putea fi în condițiile acelea. Știți că se insistă pentru homosexualitate ca drept al omului, ca și când în Uniunea Europeană ar trebui să intri cu fundul înainte. Asta este! Și vor fi atâtea și atâtea păcate, dar nu pentru că este Uniunea Europeană, ci pentru că oamenii sunt lăbărțați și asta mai pot face, păcate. În realitate, lucrurile vor merge cum vor merge și cei care vom fi rămas atunci sau urmașii noștri o să se raporteze la ceea ce va fi, cum vor putea să se raporteze. Lot s-a mântuit în Sodoma, așa că și în Uniunea Europeană se poate mântui omul, dacă vrea să se mântuiască.

– Și cu familia?

Cu familie cu tot. Familia este formată din oameni. Întâi trebuie să fie câștigați oamenii pentru viața de familie; și nu este foarte simplu. Eu am participat, când am fost ultima dată la Timișoara, la un simpozion "Pro Vita" și am vorbit acolo și le-am spus realitățile din familia mea. Bunica mea dinspre tată, neștiutoare de carte, îi spunea bunicii dinspre mamă, despre copii: "Io, cuscră, am avut copiii cum a fost legea mai demult, tot la doi ani unul". Deci, "cum a fost legea mai demult". Ea știa că acum nu mai este legea aceea. "Tot la doi ani unul". Deci în douăzeci de ani, a avut zece copii. Nu i-au trăit toți, fiindcă atunci mortalitatea infantilă era la ordinea zilei, mureau foarte mulți copii. Un preot din părțile noastre spunea că, atunci când a început el preoția, la Botez veneau copii foarte jigăriți, pentru că era lucrul greu și traiul rău. Acum, mai spre sfârșit, zicea că veneau copiii dolofani la Botez. Înseamnă că s-a schimbat ceva, dar s-a schimbat ceva și în concepție. Nu este foarte simplu să te angajezi la viața de familie și să ai copii și să-i crești. Cine poate avea șaisprezece copii, cum a avut Mitropolitul

Sebastian Rusan? I-au trăit nouă, dar soția sa a născut șaisprezece copii. Astăzi nu se mai poate lucrul acesta, pentru că aceasta s-a putut la țară, dar la oraș, unde trăiești la bloc? Eu cunosc un preot care are doi copii și este în străinătate și el și-a propus să aibă cinci copii și nu îi mai poate avea pe ceilalți trei din cauza condițiilor materiale în care se găsește. Le-a dat și nume la copii. La doi le-a dat nume prin Botez și la ceilalți în gând și nu îi poate avea. Asta este realitatea. Nu putem fi absurzi. Sunt niște lucruri care nu atârnă numai de concepție, atârnă și de condițiile materiale. Ce faci cu trei milioane de lei primiți ca salariu, din care dai două milioane – două milioane și jumătate de lei sunt necesari la întreținere la bloc? Din ce mai crești copiii sau din ce mai trăiești tu? Sunt atâția oameni singuratici, văduve, văduvi, care se chinuiesc, singuri fiind. După ce își plătesc întreținerea la bloc, abia trăiesc de pe o zi pe alta. Și atunci, ce faci cu o familie? Dacă ai treizeci de milioane de lei, cum am cunoscut pe cineva care are atâta salariu, atunci poți avea cinci-șase copii. Dar câți sunt ca el?

– În Vechiul Testament se spune că Dumnezeu este un Dumnezeu gelos. Cum să înțelegem asta?

Înțelegem că Dumnezeu nu vrea să existe alți dumnezei. El este Dumnezeu adevărat și este gelos în sensul că oamenii erau atunci închinători la idoli și Dumnezeu nu vroia să fie și închinători la idoli. Asta vrea să spună.

– Există o vârstă de la care omul nu mai poate fi schimbat?

Da, da, există. Uite, eu, de exemplu, sunt la vârsta aceea. Gata-i cu mine. Ce am realizat până acum, bine. De acum nu mă mai schimbă nimeni. Nu mai poate. Nici eu nu mai pot. Eu să vreau să mă schimb, nu mai pot, ci pot doar să merg pe linia pe care m-am format. Haide, că ne apucă ora trei dimineața și trebuie să mergem la slujbă!

– Părinte, în revista "Lumea Credinței" s-a scris un articol referitor la interzicerea pusă femeilor de a intra în Biserică în

perioada ciclului. În acest articol, autorul apără cauza femeii, spunând că nu există nici un canon care să o oprească.

Nu știu dacă există sau nu există. Pe mine nici nu mă interesează, pentru că eu personal zic că femeia poate să intre oricând în biserică, dacă știe să țină igiena. De ce? Pentru că nu este inferioară prin ciclu. Ciclu este ceva firesc și nu poți să zici că este degradată femeia și nu are voie să intre în Biserică, nu are voie să ia anafură, nu are voie să bea apă sfințită și nu are voie să se atingă de preot și așa mai departe. Toate lucrurile acestea s-au făcut pentru că în cartea proorocului Ezechiel este scris că femeia în vremea ciclului să nu aibă legătură cu bărbatul și atunci s-au creat niște bariere din acestea. Eu cred că nu este nici o greșeală. Dacă știe să țină igiena, poate să meargă la biserică. Nu sunt o autoritate ca să hotărâsc eu treaba aceasta. Mi-a spus o soră de la Mănăstirea Miclăușeni că ea cam unsprezece zile pe lună nu poate să meargă la biserică, pentru că rânduiala la ele este că opt zile trebuie și încă trei zile ca să fie sigure că s-a terminat și apoi, după unsprezece zile pot să meargă. Cam așa este pe la mănăstirile de maici, că duhovnicii așa văd lucrurile și nu ai ce face. Dacă mă duc eu pe acolo, ele, mai bine mă scot pe mine din biserică, decât să meargă la biserică.

– Seria undeva, referitor la stigmat, că toate încercările care s-au făcut pentru a opri sângerarea au fost sortite eșecului și că, indiferent de perioada în care au persistat, ele nu au cangrenat și nici nu au eliminat un miros urât. Ce părere aveți?

Nu am nici o părere. Realitățile sunt realități. Cine a primit acest dar de la Dumnezeu, poate să îl aibă. Noi nu avem nimic împotriva, doar atât că în catolicism există aceste stigmate pentru că există tendința de a se asemana cu Hristos Cel Răstignit, pe când noi în ortodoxie nu avem pentru că există tendința de a ne asemana cu Hristos Cel Înviat.

– Cum este corect să se spună: Prea Sfântă Născătoare de Dumnezeu miluiește-ne, sau mântuiește-ne pe noi?

Când eram eu copil, se zicea "Prea Sfântă Născătoare de Dumnezeu, mântuiește-ne pe noi". Și aceasta a fost până am ajuns student la Teologie. Când am ajuns student la Teologie, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a dat dispoziția să se zică "Prea Sfântă Născătoare de Dumnezeu, miluiește-ne pe noi". De ce? Pentru că Maica Domnului nu ne mântuiește, ci ne miluiește. Adevărul este că între miluire și mântuire sunt niște nuanțe. "Miluiește-ne" înseamnă dă-ne tot, fă tot ce este necesar, ai milă de noi. "Mântuiește-ne" înseamnă eliberează-ne de păcat. Dat fiind faptul că mântuirea vine prin Domnul Hristos, iar Maica Domnului este numai mijlocitoare de mântuire, nu este mântuitoare, s-a ajuns la concluzia că este bine să se zică miluiește-ne pe noi și așa s-a zis de atunci încolo. În alte limbi, de exemplu în limba greacă, se zice mântuiește-ne pe noi. În cărțile vechi ale Bisericii se zice mântuiește-ne pe noi. Noi nu reintroducem aceasta până când nu există o dispoziție a Sfântului Sinod, pentru că Sfântul Sinod ne conduce sau conduce Biserica noastră. Dacă vor veni alte dispoziții, o să zicem cum se zice. Nu este nici o greșeală, pentru că nu o scazi pe Maica Domnului din ceea ce este ea, zicând "miluiește-ne" și nu îi dai Maicii Domnului ceva, zicând "mântuiește-ne". În realitate, și miluirea și mântuirea sunt valori care sunt binevenite.

– Puteți să ne vorbiți despre smerenie și despre smerita cugetare?

Smerenia, zice sfântul Ioan Scărarul, este un har fără de nume. Este ceva ce nu se poate defini și chiar el spune lucrul acesta, când afirmă că cineva care nu a gustat mierea, nu poate să înțeleagă din explicații ce este mierea. Și el zice că numai acela cunoaște smerenia, care are smerenia. Smerenia înseamnă de fapt să te lași modelat, să te lași dăltuit, să te lași îndreptat, să te lași condus, să te supui cu mintea. Părintele Arsenie zicea că noi avem mintea care discută cu Dumnezeu, în loc să se supună fără discuție. Smerenie cu adevărat a avut Sfântul Apostol Petru, atunci când a zis: "Doamne, toată noaptea ne-am trudit și nu am prins nimic, dar pentru cuvântul Tău, arunc mreața în mare" (Luca 5, 5), deci când ascuți de Dumnezeu, chiar împotriva tendințelor tale. Dar nu a

avut smerenie la Cina cea de Taină, când el a crezut că are smerenie și când, din motive de smerenie, nu a vrut să se lase spălat pe picioare de Domnul Hristos și atunci Domnul Hristos a spus: "Dacă nu te voi spăla, nu ai parte cu Mine" (Ioan 13, 8). Deci, smerenia trebuie ținută pe toate laturile și mai ales când știi ce ți se cere, trebuie să împlinești. La noi la mănăstire era un părinte, părintele Ioan Dinu, care avea o vorbă ce mi-a plăcut mie foarte mult, anume că **"smerit este omul care își ține locul"**, care știe care îi este locul și nu vrea un loc care nu i se potrivește. Zicea el că dacă tu nu îți ții locul, nici cel de lângă tine nu știe unde este locul lui. Ai smerită cugetare atunci când nu cugeți înalt despre tine, că tu ești acela care nu știi ce, ci te supui cu mintea și te lași îndrumat de îndrumătorii tăi, de Dumnezeu sau de sfinți sau de duhovnic sau de stareț, dacă ești călugăr. Asta înseamnă smerita cugetare.

Vă dorim toate cele bune! Dumnezeu să ne ajute și să ne întâlnim dimineață, la slujbă.

29 iulie 2004, seara,
Mănăstirea Oașa

CREDINȚA CARE REALIZEAZĂ FĂPTURA CEA NOUĂ

*"Simone, fiul lui Iona, Mă iubești tu pe Mine
mai mulți decât aceștia?" (Ioan 21,15)*

În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Amin!

Iubiți credincioși, cred că una dintre cele mai înduioșătoare împrejurări pe care le găsim istorisite în Sfânta Evanghelie este întâlnirea Domnului nostru Iisus Hristos cu șapte dintre ucenicii Săi, la Marea Tiberiadei, după ce Domnul Hristos a înviat din morți. Și mai ales convorbirea cu Sfântul Apostol Petru. În capitolul al 21-lea din Sfânta Evanghelie de la Ioan, citim că odată, după Învierea Domnului nostru Iisus Hristos, Domnul Hristos s-a întâlnit cu șapte dintre ucenicii Săi, între care era și Sfântul Apostol Petru. Mai sunt numiți Sfinții Apostoli Iacob și Ioan, fiii lui Zevedei, Toma Geamănul, Natanael cel din Cana Galileii și încă doi. Cu prilejul acesta a avut loc o minune, o pescuire minunată.

Știți că în Sfânta Evanghelie sunt prezentate două minuni care pot avea ca titlu "Pescuire minunată". Una în Sfânta Evanghelie de la Luca, în capitolul al 5-lea, la început, și una la Sfânta Evanghelie de la Ioan, în capitolul al 21-lea, la sfârșitul Sfintei Evanghelii de la Ioan. Nu ne vom ocupa acum de aceste două minuni, ca să facem o paralelă între una și alta, să scoatem niște concluzii. Doar amintesc faptul că la Marea Tiberiadei, după Învierea Domnului nostru Iisus Hristos, a avut loc o minune care poate fi numită "Pescuire minunată", când, cu darul Domnului nostru Iisus Hristos, cei care erau acolo au prins mulțime mare de pești, dintre care o sută cincizeci și trei de pești mari. După ce s-a întâmplat această minune, după ce ucenicii au fost încredințați că s-au întâlnit cu Domnul nostru Iisus Hristos, au stat la masă și au mâncat pâine și pește fript. Că Domnul Hristos a mâncat pâine și pește mai știm și din istorisirea Sfântului Evanghelist Luca, în capitolul al 24-lea din Evanghelia sa, unde se spune că atunci când Domnul Hristos S-a arătat ucenicilor Săi prima dată, în ziua Învierii

Sale, i-a întrebat dacă au ceva de mâncare și ei l-au pus înaintea o bucată de pește fript și un fagure de miere. Așa a fost și la marea Tiberiadei, au mâncat ucenicii împreună cu Domnul Hristos. După aceea, a urmat o convorbire între Domnul Hristos și Sfântul Apostol Petru. Și anume, Domnul Hristos l-a întrebat pe Sfântul Apostol Petru: "Simone, fiul lui Iona, Mă iubești tu pe Mine mai mult decât aceștia?". Sfântul Apostol Petru a răspuns: "Da, Doamne, Tu știi că Te iubesc!". Și Domnul Hristos a zis: "Paște mieluşei Mei!". L-a întrebat și a doua oară: "Simone, fiul lui Iona, Mă iubești tu pe Mine?". Și Sfântul Apostol Petru a răspuns: "Da, Doamne, Tu știi că Te iubesc!". Și l-a întrebat și a treia oară: "Simone, fiul lui Iona, Mă iubești tu pe Mine?". Și e scris în Sfânta Evanghelie că s-a mâhnit Petru și a zis: "Doamne, Tu știi toate, Tu știi că Te iubesc". Și Domnul Hristos i-a spus: "Paște oile Mele!". E duioasă împrejurarea aceasta, pentru că Sfântul Apostol Petru a răspuns la fiecare dintre cele trei întrebări, întrebarea fiind aceeași, și în cele din urmă, când a fost să răspundă a treia oară, nu a mai spus: "Da, Doamne, Tu știi că Te iubesc!", ci, cu mâhnire, a zis: "Doamne, Tu știi toate, Tu știi că Te iubesc!"

Iubiți credincioși, aș vrea să observăm împreună acum faptul că Domnul Hristos i-a pus Sfântului Apostol Petru întrebarea "Mă iubești tu pe Mine?", nu înainte de masă, ci după ce au mâncat. Cineva care e sensibil își dă seama că Domnul Hristos a avut o delicatețe pe care trebuie să o învățăm și noi. Nu l-a mâhnit pe Sfântul Apostol Petru – de fapt Sfântul Apostol Petru s-a mâhnit el însuși, nu l-a mâhnit Domnul Hristos – dar știind Domnul Hristos că se va mâhni, nu i-a pus întrebarea aceasta înainte de masă, ca nu cumva să-l aducă în situația să nu-i mai trebuiască de mâncare. Dar după ce au mâncat, a pus întrebarea aceasta, la care Sf. Ap. Petru a răspuns la vremea aceea, așa cum ne spune Sfântul Evanghelist.

Pentru noi, cei de astăzi, și pentru oamenii din generațiile câte au fost în Biserica creștină de la început și până acum, este important să ne gândim că întrebarea aceasta ne-o pune Domnul Hristos și nouă. Sunt două întrebări pe care Domnul Hristos le pune tuturor oamenilor. Întrebarea despre credința în El și întrebarea despre iubirea față de El. "Crezi tu în Fiul lui Dumnezeu?" (Ioan 9, 35) – l-a întrebat pe un om căruia îi dăduse vederea: "Simone, fiul lui Iona, Mă iubești tu pe Mine?" (Ioan 21, 15) – este întrebarea pe

care a pus-o Domnul Hristos ucenicului Său, Apostolul Petru, celui care a zis: "Tu ești Hristos, Fiul lui Dumnezeu Celui viu" (Matei 16, 16) și: "La cine ne vom duce? Tu ai cuvintele vieții celei veșnice" (Ioan 6, 68). l-a pus întrebarea aceluia care a zis: "Chiar dacă toți se vor lepăda de Tine, eu n-o să mă lepăd, cu Tine merg și la temniță și la moarte" (Matei 26, 33) și nu și-a împlinit cuvântul. S-a lepădat de Domnul Hristos formal. Și ceilalți ucenici s-au lepădat, dar nu formal, adică s-au depărtat, L-au părăsit și atâta tot. Sfântul Apostol Petru a zis: "Nu-L cunosc! Nu-L știu pe omul acesta! Nu-L cunosc!". Și Domnul Hristos a primit pocăința Sfântului Apostol Petru – e scris în Sfânta Evanghelie că după ce s-a lepădat de trei ori, Petru a ieșit afară și a plâns cu amar (Matei 26, 75) – și Domnul Hristos a primit pocăința lui și, ca semn că a primit pocăința lui, a fost faptul că în ziua Învierii Sale, înainte de a Se arăta celorlalți ucenici în foișorul din Ierusalim, i S-a arătat lui Petru. Și, când cei doi care au mers spre Emaus împreună cu Domnul Hristos s-au întors în Ierusalim ca să le spună celor care erau adunați acolo: "Am văzut pe Domnul!", ei au zis: "Cu adevărat a înviat Domnul și i S-a arătat lui Petru" (Luca 24, 34). Deci, Domnul Hristos nu a întârziat cu faptul de a-l milui pe Sfântul Apostol Petru, de a-l ierta pe Sfântul Apostol Petru, de a-i primi pocăința. Și apoi, când a venit vremea să fie împreună cu ceilalți ucenici, la Marea Tiberiadei, Domnul Hristos l-a întrebat pe Sfântul Apostol Petru de trei ori: "Mă iubești tu pe Mine?". Prima dată, întrebarea a fost formulată așa: "Simone, fiul lui Iona, Mă iubești tu pe Mine mai mult decât aceștia?". E important să ne gândim la felul cum a fost pusă întrebarea, pentru că de aici se înțelege că există posibilitatea să ne luăm la întrecere în ceea ce privește iubirea, să căutăm să ne depășim pe noi înșine și unii pe alții în ceea ce privește iubirea față de Domnul Hristos.

Vă spuneam zilele trecute că noi vedem multe lucruri exterioare și ne referim la multe lucruri exterioare când e vorba de înaintarea în viața duhovnicească, dar nu ne gândim atât cât ar trebui la raportarea noastră la Domnul Hristos Însuși. Ce înseamnă Hristos pentru mine? Îl iubesc, cred în El, Îl am în considerație, vreau să mă apropiu de El, Îl caut, L-am găsit? Pot zice împreună cu ucenicii Domnului Hristos: "Am văzut pe Domnul?". E ceva la care ar trebui să ne gândim mai mult, pentru că altfel se întâmplă să

împlinim anumite lucruri și să rămânem la ele, dar cu Domnul Hristos de fapt să nu ne întâlnim.

Nu peste multă vreme, urmează o sărbătoare care este în fiecare an în 6 August, Schimbarea la Față a Domnului Hristos. Știm din istorisirile Sfinților Evangheliști Matei, Marcu și Luca, din fiecare dintre aceste trei Evanghelii, știm că Domnul Hristos a luat pe trei dintre ucenicii Săi – pe Petru, pe Iacob și pe Ioan – și i-a dus într-un munte pe care Biserica, după tradiție, îl știe ca muntele Taborului. Și acolo, în fața lor, de față fiind și Moise și Ilie, S-a schimbat la față, Și-a arătat mărirea Lui în lumină, în sensul că față Lui strălucea ca soarele și hainele Lui erau albe ca zăpada, cum un înălbitor nu poate înălbi pe lume. A fost un prilej de bucurie. Sfântul Apostol Petru și-a exprimat dorința să rămână cu toții pe muntele Taborului. A venit un nor luminos, s-a auzit glasul Tatălui Ceresc: "Acesta este Fiul Meu cel iubit, întru care bine am voit, pe Acesta să-L ascultați". A spus Domnul Hristos niște cuvinte pe care le cuprinde în istorisirea sa doar Sfântul Evanghelist Matei și anume: "Sculăți-vă și nu vă temeți!". Vom sărbători aceasta peste puțină vreme, ca să trăim evenimentul și noi așa cum l-au trăit cei care au fost pe muntele Schimbării la Față. Se știe că Domnul Hristos i-a favorizat cumva pe cei trei ucenici și ne-am putea gândi că ceilalți au fost cumva nedreptățiți. În realitate, nu au fost nedreptățiți, în sensul că au fost mai multe schimbări la față, nu de felul celeia pe care o vom sărbători curând, dar au fost mai multe împrejurări în care Domnul Hristos Și-a arătat mărirea Sa. Nu în lumină, ci în facerea de minuni, de pildă, și de fiecare dată ucenicii Domnului Hristos au putut înțelege ceva din mărețiile Lui.

La Marea Tiberiadei, Sfântul Apostol Petru a mărturisit că iubește pe Domnul Hristos. Unii socotesc că de aceea i-a pus Domnul Hristos întrebarea "Mă iubești tu pe Mine?" de trei ori, ca să înlăture cele trei lepădări pe care, din slăbiciune, Sfântul Apostol Petru le-a avut în timpul pătimirii Domnului Hristos. Nu știu dacă e așa. E o interpretare, poate să fie și așa, dar eu cred altceva. Și anume, că Domnul Hristos i-a pus de trei ori această întrebare ca să arate cât de important este să-L iubească.

Întrebarea aceasta, pusă atunci Sfântului Apostol Petru, ne-o pune Domnul Hristos și nouă, tuturor. Și noi trebuie să răspundem la această întrebare și poate nu atât cu cuvântul – e foarte simplu să

spui: "Da, Doamne, Tu știi că te iubesc!" – ci mai ales cu viața, cu viața noastră întreagă. Să-L avem pe Domnul Hristos în prim-planul gândirii noastre, în prim-planul înțelegerii noastre.

Sfântul Maxim Mărturisitorul, în capetele gnostice, capetele despre cunoștința de Dumnezeu, în Filocalie, volumul 2, spune că atunci este înălțat Domnul Hristos peste viața noastră, peste gândirea noastră, peste ființa noastră, când gândurile noastre se grupează în legătură cu Domnul Hristos. Altfel, Domnul Hristos nu-i înălțat mai presus de noi. Se știe că Domnul Hristos S-a înălțat la cer; și S-a înălțat la cer ca înaintemergător pentru noi, ca și noi să ne înălțăm la cer. Fiecare dintre noi este candidat la înălțare la cer. Am înviat împreună cu Hristos. Sfântul Apostol Pavel zice că, prin botez, toți am înviat împreună cu Hristos. Poate că unii au murit din nou după botez, față de Domnul Hristos, dar în chip firesc noi nu trebuie să urmărim învierea, pentru că învierea e o realitate pentru noi, ci trebuie să urmărim înălțarea și, urmărind înălțarea noastră la cer, trebuie să-L avem pe Domnul Hristos înălțat peste ființa noastră. Deci gândurile noastre trebuie să fie grupate în legătură cu Domnul Hristos, pentru că undeva în Sfânta Evanghelie de la Ioan se spune: "Iar Eu când Mă voi înălța, pe toți îi voi trage la Mine" (Ioan 12, 32). La aceasta gândindu-se Sfântul Maxim Mărturisitorul, spune că numai atunci e Hristos înălțat peste viața noastră, peste ființa noastră, când gândurile noastre sunt atrase la Domnul Hristos și sunt gânduri care se potrivesc cu credința noastră în Domnul Hristos.

Viața noastră trebuie să fie o viață în credință și o viață în iubire. Sunt cele două virtuți de care ne-am ocupat în zilele trecute, credință și iubire: "Credința ca temelie a vieții duhovnicești", "Credința care mântuiește", "Credința lucrătoare în iubire", "Credința care duce către iubire" ("Urcușul spre iubire"), "Credința care realizează făptura cea nouă". Sfântul Apostol Pavel chiar spune: "De este cineva în Hristos, este făptură nouă; cele vechi au trecut, iată toate s-au făcut noi" (II Corinteni 5, 17).

Un om câștigat pentru Dumnezeu, în credință, este un om care se schimbă prin credință. Eu mi-am exprimat de multe ori nedumerirea cum de atâția oameni care se socotesc credincioși, de fapt trăiesc ca necredincioșii, cum de credința lor nu-i înobilează, nu-i face mai buni, nu-i face mai de valoare. Răspunsul l-am găsit

în înțelesul acesta, că mulți dintre cei care zic că cred, de fapt nu cred, deoarece fac fapte de necredincioși și **ce faci, te face**. Deci, **dacă faci fapte de necredincios, devii necredincios, dacă faci fapte de credincios, devii credincios**. Dacă faci fapte care te duc la iubire, ți se înmulțește iubirea. Dacă faci fapte care se împotrivesc iubirii, scăzi în iubire. Să luăm aminte la toate acestea și să ne cercetăm pe noi dacă suntem în credință și în iubire, dacă avem credință în toate împrejurările vieții noastre, dacă ținem seama de Dumnezeu în toate împrejurările vieții noastre, dacă credința noastră e o credință lucrătoare de fapte bune, pentru că Sfântul Apostol Iacob scria, și găsim cuvântul în epistola sa: "Așa cum trupul fără suflet e mort, tot așa și credința fără fapte e moartă" (Iacob 2, 26). Credința este izvorătoare de nădejde și de bucurie. Și bucuria se identifică adeseori cu iubirea, deoarece iubirea e fericire, iubirea este bucurie și dacă se declanșează în sufletul nostru iubirea întemeiată pe credință, suntem în sfera bucuriei și, având bucurie, suntem așa cum vrea Domnul Hristos să fie creștinii. Un creștin trebuie să fie purtător de bucurie, trebuie să fie lucrător de bucurie, trebuie să fie înmulțitor de bucurie. Să înmulțească binele și bucuria, pentru că bucuria vine acolo unde se împlinește datoria. **Întâi este datoria și apoi este bucuria**. Chiar dacă noi am vrea să fie altfel, întâi să fie bucuria și apoi eventual să fie și datoria. În realitate, întâi e datoria și apoi vine bucuria. Dacă nu-ți faci datoria, să nu nădăjduiești să vină bucuria!

Între cei care și-au arătat lucrarea de bucurie îl avem și pe Sfântul Apostol Pavel și ne întâlnim cu el – lucrătorul de bucurie – mai ales în Epistola către Filimon. E o epistolă care mi-e tare dragă, pentru că în ea se revarsă sufletul Sfântului Apostol Pavel așa cum nu se revarsă în vreo altă epistolă. Îl are în grijă pe un sclav, fugar din casa lui Filimon. L-a convertit la creștinism în închisoare – Sfântul Apostol Pavel fiind deținut politic, cum am zice noi astăzi, pentru că era creștin – și Onisim – așa îl chema pe sclavul fugar din casa lui Filimon – era închis pentru că a fugit din casa stăpânului, l-a păgubit pe stăpân, a luat ceva, a furat ceva de la el. Sfântul Apostol Pavel l-a câștigat pentru Hristos și l-a trimis înapoi la Filimon. Pe Filimon îl cunoștea Sfântul Apostol Pavel, chiar el îl convertise la creștinism, și știa că e un om odihnitor de oameni. **Ce bine ar fi să fim cu toții niște odihnitori de oameni! Adică să se**

simtă oamenii bine în jurul nostru, în preajma noastră. "Sufletele sfinților (adică ale creștinilor) se odihnesc întru tine, frate" – îi scria Sfântului Apostol Pavel lui Filimon, recomandându-l pe Onisim, căci e o scrisoare de recomandare. Deci, "tu ești odihnitor de oameni". Așa era părintele Serafim de la noi de la mănăstire, odihnitor de oameni. Un om de care s-au bucurat toți. "Sufletele sfinților, adică ale creștinilor, se odihnesc întru tine, frate; odihnește și inima mea". Voia Sfântul Apostol Pavel să fie primit Onisim, cum? Ca frate preaiubit. Așa îl recomandă să-l primească de acum, nu ca pe un servitor, ci ca pe un frate preaiubit și, trimițându-l pe el la Filimon, îi scrie acestuia: "Ți-l trimit pe el, chiar inima mea". Deci, nu-ți trimit un om oarecare, ci-ți trimit inima mea, alcătuită în ființa lui, deci să știi că împreună cu el îți trimit chiar inima mea. Și zice mai departe: "Primește-l pe el cum m-ai primi pe mine". Sunt niște lucruri duioase, delicate, pe care de multe ori noi nu le băgăm în seamă, pentru că nu suntem formați să simțim duioșia acestor situații, acestor lucruri.

Iubiți credincioși, să ne gândim la lucruri de felul acesta și să ne alcătuim prin ele, să fim și noi odihnitori de oameni, să ne putem alcătui și noi la binele altora cu inima noastră, să dăm ceva din inima noastră atunci când dăm ceva spre binele altora. Să aducem în inima noastră pe cei care vin în legătură cu noi, să le facem loc în noi și atunci va fi o bucurie și pentru noi și va fi o bucurie și pentru ei.

Ne-am gândit împreună, zilele trecute, la roadele credinței, dintre care cea mai însemnată este venirea Domnului Hristos în inima noastră; și asta se realizează prin credință, după cuvântul: "Hristos să se sălășluiască prin credință în inimile voastre" (Efeseni, 3, 17). Prin credință ne alcătuim după chipul Domnului Hristos. "Simt dureri de mamă până când Hristos va prinde chip în voi" (Galateni 4, 19). Este o dorință a Sfântului Apostol Pavel, exprimată pentru creștinii din Galatia și, în realitate, sigur Sfântul Apostol vrea ca fiecare dintre noi să fim purtători ai chipului lui Hristos, să avem mintea lui Hristos, să avem simțirea lui Hristos, să avem voința lui Hristos, să dorim să fim supuși prin Domnul Hristos Tatălui ceresc și atunci credința lucrătoare în iubire va duce la fericire și pentru noi și pentru alții. Mai ales dacă vom fi blânzi, binevoitori și veseli, dacă vom fi blânzi și smeriți cu inima, după

cuvântul Domnului Hristos: "Învățați-vă de la Mine că sunt blând și smerit cu inima și veți afla odihnă sufletelor voastre" (Matei 11, 29). Să avem în vedere toate acestea, să înmulțim credința prin faptele credinței, să nu facem fapte de necredință că atunci ne scade credința; și dacă, cumva, se întâmplă vreodată să facem o faptă de necredință sau care nu dovedește credința, atunci să ne întoarcem îndată, să ne pară rău de întrelăsările noastre și să înlăturăm cele rele cu cele bune, după cuvântul: "Nu te lăsa biruit de rău, ci biruiește răul cu binele" (Romani 12, 21).

Sfântul Apostol Petru a regretat lepădările lui și, într-o alcătuire de la slujbele noastre, care sunt împodobitoare de suflet, găsim aceste cuvinte: "Doamne, după Învierea Ta cea de-a treia zi și după închinarea apostolilor, Petru a strigat către Tine: «Femeile au luat îndrăzneală, iar eu m-am temut – femeile mironosițe, care au mers la mormântul Domnului nostru Iisus Hristos, sau care au fost aproape de crucea Domnului Hristos –; tâlharul, Dumnezeu Te-a cuvântat, iar eu m-am lepădat de Tine. Oare, mă vei mai chema încă ucenic, sau iarăși mă vei arăta vânător adâncului? – iarăși mă vei arăta pescar. Ci mă primește pe mine, Mântuitorule, și mă miluiește!»".

Stimați ascultători, iubiți credincioși, avem o datorie, datorie pe care, împlinind-o, înmulțim bucuria și întărim bucuria, datoria de a fi recunoscători față de cei care ne-au primit aici la mănăstire ca să ne rugăm împreună cu ei, să învățăm la sfintele slujbe și din cuvântările câte au fost. Ne-au găzduit, ne-au primit și nouă nu ne rămâne de făcut altceva decât să le fim recunoscători de acum și până în veac, adică niciodată să nu încetăm cu recunoștința noastră. Sfântului Vasile cel Mare i-a fost pusă întrebarea: "Cum trebuie să se manifeste recunoștința unui om care a primit o binefacere de la cineva?". Și zice sfântul Vasile cel Mare că cineva care primește o binefacere trebuie să fie în fața binefăcătorului cum a fost Sfântul Apostol Petru în fața Domnului Hristos Care a vrut să-i spele picioarele. Deci, să nu se socotească vrednic de ceea ce primește și să fie mulțumitor și recunoscător. Să fim și noi, după puterea noastră, la fel, mulțumitori și recunoscători.

Au fost zile frumoase, nu ca timp, dar au fost totuși zile frumoase ca liniște sufletească, frumoase ca bucurie, ca zile înmulțitoare de iubire. Le păstrăm în sufletul nostru, le ducem mai

departe, ne împodobim mintea cu ceea ce am putut reține fiecare din ceea ce ni s-a oferit. Ne ducem la rosturile noastre, dar să ne ducem ca unii care am trecut pe aici și într-un fel să rămânem aici și în altfel să ducem mănăstirea de aici împreună cu noi. Pentru că nu se poate să mergi undeva și să nu și rămâi acolo, când pleci de-acolo. Nu se poate să fii undeva și, plecând, să nu duci ceea ce a fost acolo împreună cu tine.

Eram la orașul Victoria, lângă noi, lângă mănăstire, și eram la un Sfânt Maslu; și, înainte de a începe slujba, când ne-am îmbrăcat în altar, un preot dintre cei care erau acolo de față s-a prezentat la mine și mi-a spus: "Sunt părintele Codrea din Victoria". Ne cunoșteam de vreme îndelungată, nu trebuia să se prezinte așa, dar așa s-a gândit el că trebuie să fie. Și eu am zis: "Din Victoria și încă de undeva". Și el a rămas întrebător și m-a întrebat: "De unde din altă parte?". Iar eu am zis: "Din inima mea". Și i-am spus cum anume se întâmplă că nu-i numai din Victoria, ci și din inima mea, pentru că l-am cunoscut de copil – asta a fost prin anul 1949. Atunci, părintele avea 12 ani și venise la mănăstire la Sâmbăta de Sus, unde mă găseam și eu ca trecător, ca închinător, ca pelerin și a stat câteva zile cu părinții lui acolo; și de fiecare dată când ieșeam din chilie să merg undeva, apărea și mă lua. Zicea: "Unde vrei să mergeți?" și mă ducea el. Eu puneam mâna așa, peste umerii lui, și mergeam cu el. De atunci, a intrat în inima mea și n-a mai ieșit niciodată; și de aceea am zis: "Din Victoria și încă de undeva, din inima mea". Asta face iubirea, îi ține pe oameni în inima iubitorului. Pe atunci, nu știam că la Sfântul Munte este o vorbă în înțelesul acesta, că "inima mea nu are decât intrări, ieșiri nu are". Cineva care a intrat în inima mea, nu mai poate ieși de acolo.

Așa să fie și cu noi, să intrăm unii altora în inimile noastre și să ne menținem în inimă și să ne vărsăm de acolo iubire învăluitoare pentru cei pe care îi purtăm în inimă; și în același timp, recunoștință pentru cei care, cu darul lui Dumnezeu, ne-au primit și ne-au ajutat să ne putem desfășura tabăra aceasta, întru întărirea noastră în bine și, fără îndoială, vor avea plată de la Dumnezeu și recunoștință de la oameni.

Dumnezeu să ne ajute!

30 iulie 2004, dimineața,
Mănăstirea Oașa

Credința noastră este o credință despovărătoare, deci o credință mântuitoare și este izvor de bucurie și de nădejde. Cine are credință în Mântuitorul nostru Iisus Hristos, cine crede în Evanghelie, acela are roadele credinței, adică nădejde, iubire, bucurie, pace, liniște sufletească, merge pe calea fericirii. Credința este o valoare care aduce alte valori. Credința este izvor de mulțumire sufletească. De aceea am pus-o în atenția ascultătorilor și de aceea, prin cartea de față, o pun în atenția cititorilor. Precum ascultătorii s-au bucurat de ceea ce le-am oferit prin viu grai, așa sper să se bucure și cititorii prin ceea ce le ofer în cartea de față.

Ofer cartea aceasta tuturor celor ce își vor lua osteneala să o citească și nu numai să o citească, ci chiar să o studieze și să o aprofundeze. Recomand această carte și dau slavă lui Dumnezeu că s-a ajuns la realizarea ei. Cred că bunul Dumnezeu a binecuvântat această carte. Cred că bunul Dumnezeu, cu darul și cu iubirea lui de oameni, a rânduit cele de trebuință ca aceste cuvântări, pe care le-am ținut eu într-un cerc restrâns, să ajungă la cititorii acestei cărți.

Cartea sper să fie luminătoare pentru toți cei care caută lumina lui Hristos, care luminează tuturor. Doresc din toată inima ca cei ce vor citi cartea de față, cuvântările cuprinse în ea, să aibă bucurie și iubire, care sunt temeiuri de fericire.

Arhimandritul Teofil Părăian